

T.C.
TÜRK-ALMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

TİCARET SİCİLİNE TESCİLİN GENEL ESASLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gülnehal DÜNDAR

DANIŞMAN

Prof. Dr. İrfan AKIN

İSTANBUL, 2023

T.C.
TÜRK-ALMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

TİCARET SİCİLİNE TESCİLİN GENEL ESASLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gülnehal DÜNDAR

(228150008)

DANIŞMAN

Prof. Dr. İrfan AKIN

İSTANBUL, 2023

ÖZ

TİCARET SİCİLİNE TESCİLİN GENEL ESASLARI

GÜLNİHAL DÜNDAR

Tezimiz temelde ticaret sicili müdürlüğüne yöneltilen tescil talebini ve akabinde gerçekleşen süreci konu almaktadır. Çalışmada özel olarak tescil halleri incelenmemiş tez başlığındaki sınırlama doğrultusunda tescilin genel esasları ele alınmıştır. Sicil müdürlüğünün talebe ilişkin verdiği karar ve karara karşı başvurulabilecek itiraz yolu ile de çalışma sonlandırılmıştır. Böylelikle tescilin gerçekleştirilmesinden sonraki süreç olan tescilin hukuki etkileri ve hatalı tescilden doğan sorumluluk bu yüksek lisans tezi kapsamına dahil edilmemiştir.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Sicil müdürlüğünde gerçekleşen tescil prosedürünün anlaşılmasını sağlamak adına ilk bölüm, ticaret sicilinin genel olarak incelenmesine ayrılmıştır. İkinci bölümde talep ile başlayan tescil prosedürü ayrıntılı şekilde ele alınmıştır. Üçüncü bölümde ise tescil talebine yönelik incelemeler sonucu sicil müdürlüğünün vereceği karar ve bu karara karşı itiraz yolu incelemeye tabi tutulmuştur. Her bir bölümde tartışmalı hususlara ilişkin görüşümüz, çok sayıda Yargıtay kararı ve doktrindeki farklı görüşler ile birlikte sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: (Ticaret Sicili, Tescil, İlgililer, Tescil Talebinin İncelenmesi, İtiraz)

ABSTRACT

GENERAL PRINCIPLES OF

REGISTRATION TO THE TRADE REGISTRY

GÜLNİHAL DÜNDAR

The registration request directed to the trade registry office and the subsequent process are discussed in our thesis. In the study, the cases of registration were not specifically examined, but the general principles of registration were discussed in accordance with the limitation in the title of the thesis. The study was completed with the decision made by the registry office regarding the request and the way to appeal against the decision. In this way, the legal effects of registration, which is the process after registration, and the liability arising from inaccurate registration are excluded from the scope of this master's thesis.

The study consists of three chapters. In order to understand the registration procedure at the registry office, the first chapter is allocated to a general examination of the trade registry. In the second chapter, the registration procedure starting with the request, is discussed in detail. After discussing the registration procedure in the previous chapter, the third chapter examines the decision of the registry office as a result of the examination of the registration request and the way to appeal against this decision. In each chapter, our views on controversial issues are presented with the approach of the Court of Appeal and different views expressed in doctrine.

Keywords: (Trade Registry, Registration, Obligation to Verify, Those Concerned, Review of Registration Request, Objection)

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
KISALTMALAR LİSTESİ	ix
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL OLARAK TİCARET SİCİLİ

I. TİCARET SİCİLİ KAVRAMI.....	3
A. Sicilin Önemi ve Sicil Kavramı.....	3
B. Ticaret Sicilinin Tanımı	5
C. Temel Özellikleri	9
1. Aleniyet (Açıklık)	9
2. Resmi Sicil Olma	13
3. Güven Tesis Etme	15
4. Tekel Hakkı Sağlama	16
5. Sıhhat Kazandırma	17
II. TARİHSEL GELİŞİMİ	18
A. Temeli	18
B. Türk Hukukunda.....	19
1. Merkezi Sicil Sistemi (MERSİS).....	23
a. Gelişimi	24
b. İşleyişi	25
c. Hukuki Fonksiyonları.....	28
d. MERSİS'e İlişkin Bazı Eksiklikler	32
2. Blozincir	37
III. TİCARET SİCİLİ MÜDÜRLÜĞÜ TEŞKİLATI	39
A. Kuruluşu	39
B. Personeli	41
1. Sicil Müdürü	42
a. Atanması/Görevden Alınması.....	42
b. Nitelikleri.....	43

c. Sorumluluğu ve Denetimi.....	44
d. Yükümlülükleri.....	45
(1) Ticaret Sicilinin Yönetimi.....	46
(2) Tescil İşlemlerini ve Diğer Talepleri Yerine Getirme.....	46
(3) Tescile Davet.....	47
(4) Bildirimde Bulunma.....	48
(5) Anonim ve Limited Şirketlerin Kuruluşunda Ticari Defterlerinin Onaylanması.....	49
(6) İnceleme ve Araştırma.....	50
2. Müdür Yardımcısı ve Diğer Personel.....	51

İKİNCİ BÖLÜM

TESCİL TALEBİ VE TESCİLE YÖNELİK SİCİL İŞLEMLERİ

I. SİCİL İŞLEMLERİ.....	53
II. TESCİL PROSEDÜRÜ.....	56
A. Tescile Tabi Hususlar.....	56
B. Tescile Yönelik Talep ve İstisnaları.....	61
1. Tescil Talebi.....	61
a. Şekli.....	62
b. İçeriği.....	63
c. Süre.....	64
d. Talepte Bulunabilecek Kişiler.....	68
(1) İlgililerin Temsilcileri veya Hukuki Halefleri.....	69
(2) İlgililer Kavramının Çerçevesinin Belirlenmesine İlişkin Tartışma	73
(a) Yargıtay'ın Görüşü.....	74
(b) Doktrindeki Görüşler.....	75
(c) Değerlendirme ve Görüşümüz.....	77
(i) Görevden Ayrılan Yönetim Kurulu Üyesi/Müdür.....	78
(ii) Ölen Ortağın Adının Ticaret Ünvanında Kalmayacağına Karar Veren Mirasçılar.....	81
(iii) Limited Şirket Payının Devrinde Devreden ve Devralan.....	82
(iv) Ticari İşletmenin Devrinde Devreden.....	86
(v) Anonim ve Limited Şirket Kurucuları.....	87
(vi) Ortaklar, Azınlık, İmtiyazlı Pay Sahipleri.....	88
(3) Mahkemeden Tescile Yönelik Talepte Bulunulması Halinde İlgili Sıfatı.....	89
e. Talepte Bulunulacak Makam.....	91
2. Bildirim Üzerine veya Resen Tescil.....	92
a. Resen Tescil.....	93

b. Bildirim Üzerine Tescil	94
C. Tescile Davet	96
1. Davet Mektubu	98
2. Davetin Sonuçları	99
a. Davete Süresi İçinde Yanıt Verilmesi	99
b. Davete Süresi İçinde Yanıt Verilmemesi	101
D. Tescil Talebinin İncelenmesi	105
1. Genel Olarak	105
2. Kapsamı	107
a. Şekli İnceleme	109
b. Maddi İnceleme	110
(1) Kanun Hükümlerine Uygunluk	111
(a) Emredici Hükümler Kavramı	112
(b) Tüzel Kişilerin Tescil Talepleri Bakımından Yapılacak İncelemenin Kapsamına İlişkin Tartışma	114
(c) Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü Halinde İncelemenin Kapsamı	116
(2) Şirket Sözleşmesine Uygunluk	124
(3) Gerçeğe Uygunluk	128
(4) Kamu Düzenine Uygunluk	130

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TESCİL TALEBİNE İLİŞKİN KARAR VE İTİRAZ YOLU

I. TALEBİN KABULÜ VE İLAN	133
A. Tescil Kararı	133
B. İlan	133
1. İlan Usulü	134
2. İlana Tabi Hususlar	136
II. TALEBİN KABUL EDİLMEMESİ	138
A. Eksikliklerin Giderilmesi İçin Süre Verilmesi	138
B. Geçici Tescil	139
1. Şartları	141
a. Sicil Müdürlüğünün Bildirimi	141
b. Geçici Tescil Edilebilecek Bir Hal Bulunması	142
c. İlgilinin Talebi	147
2. Tescilin Resen Silinmesi veya Kesin Tescile Dönüştürülmesi	148
C. İtiraz	150
1. İtiraz Konusu	151
2. İtiraz Makamı ve Süresi	155

3. İtirazda Bulunabilecek Kişiler	156
4. Mahkemenin İncelemesi	162
5. İtiraz Sonucu Verilen Karara Karşı Kanun Yolu	166
SONUÇ	171
KAYNAKÇA	179

KISALTMALAR LİSTESİ

a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.m.	: Adı geçen makale
a.g.t.	: Adı geçen tez
AB	: Avrupa Birliği
AD	: Adalet Dergisi
AÜEHFD	: Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
ATM	: Asliye Ticaret Mahkemesi
Bakanlık	: Ticaret Bakanlığı
BAM	: Bölge Adliye Mahkemesi
BATİDER	: Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
Der.	: Derleyen
Dpn.	: Dipnot
E.	: Esas
Ed.	: Editör
ESMKK	: 5362 sayılı Esnaf ve Sanatkârlar Meslek Kuruluşları Kanunu
eTTK	: 6762 sayılı (eski) Türk Ticaret Kanunu
EÜHFD	: Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
FGG	: Gesetz über die Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit
GmbHG	: Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung
HD	: Hukuk Dairesi
HGK	: Hukuk Genel Kurulu
HMK	: 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HRegV	: Handelsregisterverordnung
İBD	: İstanbul Barosu Dergisi
İİK	: 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu
İKÜHFD	: İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi

İkt. Mal. Der.:	İktisat ve Maliye Dergisi
İmzaT	: Şirket Kuruluş Sözleşmesinin Ticaret Sicil Müdürlüklerinde İmzalanması Hakkında Tebliğ
İHM	: İstanbul Hukuk Mecmuası
İTO	: İstanbul Ticaret Odası
İTÜSBD	: İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
İÜHFM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
K.	: Karar
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname
KHAD	: Kazancı Hukuk Araştırmaları Dergisi
KK	: 5326 sayılı Kabahatler Kanunu
LHD	: Legal Hukuk Dergisi
m.	: Madde
MÜHFD	: Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
MüdürlükT	: Ticaret Sicili Müdürlükleri Hakkında Tebliğ
N.	: Kenar Numarası
No	: Numara
REGESTA	: REGESTA Ticaret Hukuku Dergisi
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
SAİT	: Şirketlerde Yapı Değişikliği ve Ayni Sermaye Konulmasında Siciller Arası İşbirliğine İlişkin Tebliğ
SÜHFD	: Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
TAAD	: Türkiye Adalet Akademisi Dergisi
TAÜHFD	: Türk-Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
T.	: Tarih
TBK	: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TD	: Ticaret Dairesi
TDK	: Türk Dil Kurumu
THD	: Terazî Hukuk Dergisi
TL	: Türk Lirası
TMK	: 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu

TNBHD	: Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi
TSY	: Ticaret Sicili Yönetmeliği
TTK	: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
TTSG	: Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi
TTSGM	: Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi Müdürlüğü
TTSGY	: Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi Yönetmeliği
TST	: Ticaret Sicili Tüzüğü
vb.	: ve benzeri
VD	: Verimlilik Dergisi
vd.	: ve devamı
YD	: Yaklaşım Dergisi
YHD	: Yasa Hukuk Dergisi
Yay. Haz.	: Yayına Hazırlayan
YÜHFD	: Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi

GİRİŞ

Geçmişten bu yana ticari hayatın bir parçası olan ticaret sicilinin bugün olduğu gibi gelecekte de önemini koruyacağı aşikardır. Uzun yıllardır hukukumuzda mevcut ticaret sicil sistemimiz elbette ilk günkü gibi kalmamış, ticari hayatın dinamizmi içerisinde gelişmiş ve değişmiştir. Bu kapsamda özellikle MERSİS'e geçiş ile sicilin elektronik ortamda tutulmaya başlanması büyük önemi haiz olmuştur. MERSİS ile sicil sisteminde yaşanan bu dijitalleşme, mevzuatımızda yer alan çeşitli hükümlere de yansımıştır.

Ticari hayatın hızlı akışı içerisinde sık sık değişime uğrayan ticaret sicili hem teorik hem pratik hayatta çeşitli tartışmaları bünyesinde barındırmaktadır. Bu çalışma içerisinde istisnalar haricinde talep ile başlayan tescil prosedürü sicil müdürlüğünün talep hakkında karara varmasına kadar bir bütün olarak ele alınmıştır. Bu süreç içerisindeki her kurum ayrıntılı şekilde incelenmiş konular bazında tartışmalı hususlara doktrinde yer alan görüşler ve Yargıtay kararları çerçevesinde çözüm sunulmaya çalışılmıştır. İncelemeler kapsamında mevcut durumun açıklanmasının ardından gerekli kısımlarda *de lege ferenda* önerilere de yer verilmiştir.

Tescilin gerçekleştirilmesinden sonraki sürece dahil olan tescilin hukuki etkileri ve hatalı tescilden doğan sorumluluk meseleleri bu tez kapsamında değerlendirilmemiştir. Zira anılan konular ayrı bir tez konusu oluşturabilecek genişlikte olup ayrıntılı incelemeyi gerektirmektedir. Ayrıca eserde tüm tescil halleri özel olarak incelenmemiş tez başlığındaki sınırlama doğrultusunda tescil süreci bir bütün halinde genel esasları ile ele alınmıştır.

Üç bölümden oluşan çalışmamızın ilk bölümü genel olarak ticaret sicilinin ne olduğunun ve ticaret sicili müdürlüğünün işleyişinin açıklanmasına ayrılmıştır. Bölümün başlangıcında ticaret sicili tanımlanmış, sicilin özellikleri ve tarihsel gelişimine yer verilmiştir. Yine bu kapsamda MERSİS incelenmiş, sisteme ilişkin tespit edilen bazı eksiklikler de beraberinde sunulmuştur. Akabinde sicil müdürlüğü teşkilatı, kuruluşu ve personeli ile birlikte ele alınmıştır.

İkinci bölüme tescile tabi hususların ne olduğunun tespiti ile başlanmıştır. Ardından tescil talebinin şartları ve istisnaları ayrıntılı şekilde incelenmiştir. Tescil edilmesi gerekli bir hususun tescilinin sağlanmasına yönelik olarak öngörülen tescile davet prosedürü ve sicil müdürlüğünün tescil talebini alması akabinde gerçekleştirmekle yetkili ve yükümlü olduğu inceleme süreci bu başlık altında ele alınarak bölüm sonlandırılmıştır.

Sicil müdürlüğünün tescil konusundaki kararı ve bu karara karşı itiraz yolu çalışmamızın üçüncü yani son bölümünü oluşturmaktadır. Üçüncü bölümde öncelikle tescil talebinin kabulü ve bu halde gerçekleşen tescile konu hususun ilanı süreci incelemeye tabi tutulmuştur. Ardından tescil talebinin reddedilmesi hali ele alınmış, bu çerçevede geçici tescil kurumu ve sicil müdürlüğünün kararına karşı başvurulabilecek olan itiraz yolu ayrıntılı şekilde irdelenerek çalışma sonlandırılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL OLARAK TİCARET SİCİLİ

I. TİCARET SİCİLİ KAVRAMI

A. Sicilin Önemi ve Sicil Kavramı

Bazı bilgilerin; bir otorite tarafından kayıt altına alınması, korunması, üçüncü kişilerce ulaşılabilir olması önem arz eder. Bu kayıt altına alma faaliyeti, doğru bilgiye güvenilir şekilde ulaşılmasına ve belirli olayların ispatına imkân verir. Devletin gözetimi altında tutulan siciller, üçüncü kişilerce bilinmesi gerektiği düşünülen bazı hukuki olguları içeren kayıtlardır. Sicile kayıt, belirli olay ve hakların; doğmasını, sona ermesini sağlar ve/veya bildirilmesini sağlayarak mevcudiyetini ispata yarar¹.

¹ Ticaret siciline tescil bazı hallerde kurucu bazı hallerde yalnızca açıklayıcı nitelik taşır bkz. Şevket Memedali Bilgişin, **Ticaret Hukuku Prensipieri**, C. 1, 3. Bası, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1950, s. 151; Ernst Hirsch, **Ticaret Hukuku Dersleri**, Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş 3. Bası, İstanbul, İsmail Akgün Matbaası, 1948, s. 98; Yaşar Karayalçın, **Ticaret Hukuku I. Giriş-Ticari İşletme**, 3. Baskı, Ankara, Güzel İstanbul Matbaası, 1968, s. 280, 308; H. Halis Sungur/M. Kamil Boran, **Türk Ticaret Kanunu Şerhi ve Tatbikatı ve İlgili Mevzuat: Ticari İşletme**, C. 1, İstanbul, Kutulmuş Matbaası, 1957, s. 476; Turgut S. Erem, **Ticaret Hukuku Prensipieri: Ticari İşletme**, C. 1, 10. Baskı, İstanbul, Nihad Sayar Yayın ve Yardım Vakfı Yayınları, 1983, s. 143; Naci Kınacı, “Ticaret Sicili”, **AD**, S. 5, 1961, s. 471-472; Oğuz İmregün, **Kara Ticareti Hukuku Dersleri**, 13. Bası, İstanbul, Filiz, 2005, s. 56-57; Ali Erten, “İyiniyetin Korunmadığı Hukuki Durumlar”, **Prof. Dr. H. C. Oğuzoğlu’na Armağan**, Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1972, s. 195; Reha Poroy/Hamdi Yasaman, **Ticari İşletme Hukuku**, Güncellenmiş 19. Baskı, Ankara, Seçkin, 2022, s. 234, 257; Hüseyin Ülgen, **Türk Hukukunda Hukuki Görünüş Nazariyesi, (Ticari İşletme Bakımından Uygulama)**, 1975’ten Tıpkı Bası, İstanbul, Vedat, 2005, s. 231. Yazar, kayda konu hakka etki bakımından kurucu, açıklayıcı, düzeltici etki şeklinde bir ayrıma yer vermiştir; Yaşar Karayalçın, “Türk Hukukunda Ticaret Siciline Tescilin Etkileri”, **BATİDER**, C. 8, S. 2, 1975, s. 7; Fahiman Tekil, **Ticari İşletme Hukuku**, İstanbul, Tekil Müşavirlik ve Yayıncılık, 1990, s. 156-157; Oğuz İmregün, **Ticaret Hukukunun Genel İlkeleri**, Gözden Geçirilmiş 4. Bası, İstanbul, Filiz, 2004, s. 70; Ergun Tuna, **Ticaret Hukuku**, C. 1, İstanbul, Marmara Üniversitesi Nihad Sayar Eğitim Vakfı, 1993, s. 151; Bayram Özbey, **“Ticaret Sicili”**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, 1992, s. 122; Sabih Arkan, **Ticari İşletme Hukuku**, Son Değişikliklere Göre Hazırlanmış 29. Bası, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2023, s. 265; İrfan Baştuğ/H. Ercüment Erdem, **Ticari İşletme Hukuku**, Ankara, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1993, s. 130-131; Sami Karahan, **Ticari İşletme Hukuku**, 27. Baskı, Konya, Mimoza, 2015, s. 134; Ayşe Nur Berzek, **Ticaret Hukukunun Genel İlkeleri**, 12. Baskı, İstanbul, Beta, 2020, s. 68; Mehmet Emin Bilge, **Ticaret Sicili**, İstanbul, Beta, 1999, s. 6, 157; İsmail Kayar, **Ticari İşletme Hukuku**, Güncellenmiş 12. Baskı, Ankara, Seçkin, 2022, s. 189; Mehmet Bahtiyar, **Ticari İşletme Hukuku**, Güncellenmiş 22. Bası, İstanbul, Beta, 2023, s. 208. Yazar, sicilin; açıklayıcı, kurucu, kanıtlayıcı işlevi bulunduğunu ifade etmiştir; Rıza Ayhan/Mehmet Özdamar/Hayrettin Çağlar, **Ticari İşletme Hukuku Genel Esaslar**, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 15. Baskı, Ankara, Yetkin, 2022, s. 286. Yazarlar sicilin düzeltici etkisini, kurucu ve açıklayıcı etkinin yanında üçüncü bir hal olarak değerlendirmiştir; Fatih Bilgili/Ertan Demirkapı/Alper Özboyacı, **Ticari İşletme Hukuku**, 9. Baskı, Bursa, Dora, 2023, s. 313; Mehmet Özdamar, “6102 sayılı (Yeni) Türk Ticaret Kanununa Göre

Ülkemizde devlet gözetimi altında tutulan esnaf ve sanatkârlar sicili (ESMKK m. 67), sınai mülkiyet haklarına ilişkin sicil (6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu m. 2/1-i), sanayi sicili (6948 sayılı Sanayi Sicili Kanunu), rehinli taşınır sicili (6750 sayılı Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu m. 8), uçak sicili (2920 sayılı Türk Sivil Havacılık Kanunu m. 50), tapu sicili (TMK m. 997)², evlenme kütüğü (TMK m. 144) gibi pek çok sicil bulunmaktadır³. Farklı siciller farklı hukuki olgulara ilişkin kayıtları içerirler. Örneğin tapu sicili, taşınmazların ve üzerlerindeki hakların kaydını tutarken (TMK m. 997/1); ticaret sicili, ticari işletmeleri ve işletmelere ilişkin verileri kayıt altına alır.

Sicil kelimesi Arapça kökenli olup “*resmî belgelerin kaydedildiği kütük*” şeklinde tanımlanmaktadır⁴. Bu anlamda sicil, fiziki veya elektronik ortamda tutulabilen resmî bir kayıt defteridir.

Ticaret Sicili”, **REGESTA**, C. 2, S. 2, 2012, s. 49; Nedret Füsün Nomer Ertan (Hüseyin Ülgen/Mehmet Helvacı/Arslan Kaya), **Ticari İşletme Hukuku**, Kısaltılarak Güncellenmiş 8. Bası, İstanbul, Vedat, 2022, s. 221-222; Fatih Bilgili/Ertan Demirkapı, **Ticaret Hukuku Bilgisi**, 20. Baskı, Bursa, Dora, 2022, s. 107; Şaban Kayıhan, **Ticari İşletme Hukuku**, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 7. Baskı, Ankara, Seçkin, 2021, s. 157-158; Fahri Özsungur, “Ticaret Sicilinde Tescil ve İlanın Etkileri Sorunu”, **SÜHFD**, C. 22, S. 2, 2014, s. 135-144; Oruç Hami Şener, **Ticari İşletme Hukuku Ders Kitabı**, Gözden Geçirilmiş 2. Baskı, Ankara, Seçkin, 2020, s. 433; Tamer Bozkurt, **Ticari İşletme Hukuku**, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 5. Baskı, Ankara, Yetkin, 2022, s. 336; Mehmet Bahtiyar/Ali Ayli/Mehmet F. Şua/Argun Karamanlıoğlu, **Ticari İşletme Hukuku**, İstanbul, Beta, 2022, s. 251, 259; Tescilin açıklayıcı niteliği ifadesinin kurucu tescilin karşıt durumu olarak değil sicil kayıtlarının üçüncü kişilere duyurulması işlevini ihtiva eder şekilde kullanılması durumunda her kurucu nitelik arz eden tescilin içinde açıklayıcı nitelik barındırdığı söylenebilir bkz. Bilge, **a.g.e.**, s. 159; Necla Akdağ Güney, **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketlerde Kuruluş**, İstanbul, Vedat, 2014, s. 193; Merve Aktepe, “**Ticaret Siciline Tescilin Hukuki Etkileri**”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, 2017, s. 56; Zeynep Güneş, “**Ticaret Siciline Tescil ve İlanın Üçüncü Kişilere Etkisi**”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erzincan, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, 2020, s. 30.

² TTK kapsamında, sicil yerine kullanılan “*Kütük*” kavramına rastlanmasa da TMK içerisinde çeşitli hükümlerde tapu kütüğü, evlenme kütüğü şeklinde ifadelere rastlanmaktadır. Sicil ve kütük kavramlarının kanunlarımızda zaman zaman birbiri yerine kullanıldığı görülmektedir. Ancak TMK m. 997’de tapu sicilinin çeşitli kütük, belge ve defterlerden oluştuğu ifade edilmiştir. Bu noktada esasen sicil, kapsayıcı kavram olarak kütük de dahil olmak üzere daha geniş bir çerçeveyi içine almaktadır.

³ Türk hukukundaki sicillere ilişkin genel bir liste için bkz. Karayalçın, **a.g.m.**, s. 1-2.

⁴ Türk Dil Kurumu Sözlükleri, (Çevrimiçi) <https://sozluk.gov.tr>, 10.03.2023; Cengiz Yelbaşı, **Fransızca-İngilizce-Almanca Karşılıklarıyla Ansiklopedik Hukuk Sözlüğü**, Ankara, Sim Matbaacılık, 2014, s. 553.

B. Ticaret Sicilinin Tanımı

Ticaret hayatında çeşitli ticari faaliyet ve işlemlerde bulunacak üçüncü kişilerin güvenilir şekilde faaliyette bulunabilmeleri için birtakım bilgilere vakıf olmaları gerekir⁵. Bu kapsamda ülkemizde devlet gözetiminde tutulan sicillerden biri olan ticaret sicili, ticari hayatın güvenilirliğine katkıda bulunur.

Sicile kayda esas alınacak veriler üçüncü kişilerce bilinmesi gerekli olduğu düşünülen bilgilerdir⁶. Ticaret sicili, ticari işletmeleri esas alan bir veri kaydı içerir⁷. Ticaret sicili incelenerek tüm ticari işletmelere ve bu işletmelere ilişkin işleten tacir, adres, şube, toplam sermaye, temsile yetkili kişiler, konkordato/iflas sürecinde olup olunmadığı vb. bilgilere ulaşılabilir.

⁵ Karayalçın, **a.g.e.**, s. 307; Erem, **a.g.e.**, s. 130, dnp. 5; İmregün, **Kara Ticareti**, s. 58; Karayalçın, **a.g.m.**, s. 5; İmregün, **İlkeler**, s. 72; Tuna, **a.g.e.**, s. 144; Özbey, **a.g.t.**, s. 9-10; Bilge, **a.g.e.**, s. 10; Bozkurt, **a.g.e.**, s. 321; Ali Pahlı/Ş. İpek Aşıkoglu, "Ticaret Sicilinde Dijital Dönüşüm", **Ticaret Kürsüsü Tartışıyor: Kürsü Seminerleri -I- (Tebliğler-Tartışmalar)**, İstanbul, On İki Levha, 2022, s. 424.

⁶ Halil Arslanlı, **Kara Ticaret Hukuku Dersleri Umumi Hükümler**, 3. Bası, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1960, s. 148; Hayri Domaniç/Erol Ulusoy, **Ticaret Hukukunun Genel Esasları**, Gözden Geçirilmiş Yenilenmiş 5. Bası, İstanbul, Arıkan, 2007, s. 257; Hayri Domaniç, **Türk Ticaret Kanunu Şerhi**, C. 1, İstanbul, Temel Yayınları, 1988, s. 170; Özbey, **a.g.t.**, s. 6; Bilge, **a.g.e.**, s. 6; Bilgili/Demirkapı, **Ticaret Hukuku**, s. 101; Özdamar, **Ticaret Sicili**, s. 49.

⁷ Karayalçın, **a.g.e.**, s. 292; Erten, **a.g.m.**, s. 194. Yazar, ticaret sicilini ticari işletmeler sicili olarak ifade etmiş olmasına karşın aynı zamanda tacirlerle ilgili bilgilerin kaydedildiği bir kütük olarak tanımlamıştır; Karayalçın, **a.g.m.**, s. 3; Arkan, **a.g.e.**, s. 268; Karahan, **a.g.e.**, s. 121; Nomer Ertan (Ülgen/Helvacı/Kaya), **2022**, s. 212; Şener, **Ticari İşletme**, s. 435-436; Doktrinde bazı yazarlarca ticaret sicilinin tacir ve ticari işletmelere ilişkin kayıtları tuttuğundan bahsedilse de her tacire ilişkin ayrıntılı bilgiye sicilden ulaşılabilmesi, sicil tacirin değil ticari işletmenin faaliyetlerini takip etmesi nedeniyle ticaret sicilinin merkeze ticari işletmeyi aldığı düşüncesindedir. Ayrıca sicil numarası ve MERSİS numarası bilindiği üzere tacirlere değil ticari işletme ve ticaret şirketlerine tahsis edilmektedir. Tacir, ticari işletmeyle olan ilişkisi bir başka deyişle ticari işletmeyi işleten kişi olması sebebiyle sicilde yer almaktadır; Ticaret siciline tacirler ile ilgili hukuki işlemlerin kaydedildiği yönünde bkz. Bilgişin, **a.g.e.**, s. 138; Haydar Arseven, "Yeni Ticaret Kanununun Getirdiği Yenilikler", **İkt. Mal. Der.**, C. 4, S. 2, 1957, s. 57; Domaniç/Ulusoy, **a.g.e.**, s. 257; Domaniç, **Şerh**, s. 170; Ticaret sicilinin tacir ve ticari işletmelere ilişkin kayıtları tuttuğu yönünde bkz. Reşat D. Tesal, **Ticaret Hukuku**, İstanbul, İstanbul Matbaası, 1984, s. 84; Baştuğ/Erdem, **a.g.e.**, s. 126-128. Yazarlar, ticaret siciline ilişkin tanımda ticari işletmeler ve tacirlerle ilgili olan bilgilerin sicile kaydedildiğinden bahsetmiş ancak daha sonra tescili gereken konuları ticari işletmelere, şubelere ve ortaklıklara ilişkin konular şeklinde sınıflandırmıştır; Ayhan/Çağlar/Özdamar, **Ticari İşletme**, s. 281; Bilgili/Demirkapı/Özboyacı, **a.g.e.**, s. 289; Ali Bozer/Celal Göle, **Ticari İşletme Hukuku**, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 8. Bası, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2023, s. 375; Bilgili/Demirkapı, **Ticaret Hukuku**, s. 101; Kayhan, **a.g.e.**, s. 153; M. Fatih Arıcı, "İsviçre ve Türk Hukukunda Ticaret Sicili Müdürlüğünün İnceleme Görevi ve Yetkisi", **Yürürlüğünün 10. Yılında ve Yargıtay Kararları Işığında Türk Ticaret Kanunu Sempozyumu -VI-**, İstanbul, On İki Levha, 2023, s. 158.

Devletin gözetimi ve denetimi altında tutulan ticaret sicili, kamusal karakteri haizdir⁸. Sicille ilgili işlemler ve hükümler yalnızca işlem taraflarını veya tescil isteminde bulunan ilgilileri değil kamuyu da alakadar eder. Bu minvalde ticaret sicili, TMK m. 7 anlamında resmi bir sicil olup ticaret sicili esas alınarak yapılacak bir ispat faaliyeti resmî belgelerle ispat hükmündedir⁹. Bunun anlamı ticaret sicilinde kayıtlı bulunan bilgilerin doğruluğunun aksi ispat edilebilir bir karine başka bir deyişle kesin olmayan kanuni karine teşkil etmesidir. Aynı madde uyarınca aksine bir hüküm bulunmadıkça karinenin aksi her türlü delille ispat edilebilir¹⁰.

Kanunlarımızda tanımına yer verilmemiş bulunan ticaret sicili¹¹, Ticaret Bakanlığınca “*gerçek ve tüzel kişi tacirlere ilişkin üçüncü tarafların bilmelerinde yarar ve zorunluluk bulunan, tacir ile ticari işletmeye ilişkin bilgi ve kayıtları kapsayan bir devlet sicili*” olarak tanımlanmıştır¹².

⁸ TTK m. 24 Önerge ve Gerekçesi (bkz. Arslan Kaya, **Gerekçeli Karşılaştırmalı-Notlu Türk Ticaret Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu’nun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun**, Güncellenmiş 2. Baskı, İstanbul, Beta, 2021, s. 121); Arslanlı, **Kara Ticaret**, s. 148; Tesal, **a.g.e.**, s. 84; Özbey, **a.g.t.**, s. 5; Şaban Kayıhan, “Ticaret Sicili Memurunun Tescil Başvurularını İnceleme Görev ve Yetkisinin Kapsamı”, **EÜHFD**, C. 11, S. 3-4, 2007, s. 357; Özsungur, **Etkiler**, s. 133, 142; Arıcı, **a.g.m.**, s. 159. Tescile ilişkin hükümlerin kamu düzeni ile ilgili olduğu yönünde bkz. Yargıtay 11. HD., 1978/3051 E., 1978/2849 K., 08.06.1978 T. (Tarık Başbuğoğlu, **Uygulamalı Türk Ticaret Kanunu Açıklamalar-İçtihatlar**, C. 1, Ankara, Yetkin, 1988, s. 92; Salter Uçar, **Hukukumuzda Ticaret Sicili, Tacir ve Esnaf Kavramı**, İstanbul, Alfa Basım Yayım Dağıtım, 1993, s. 110).

⁹ Resmi sicil, “*yetkili memurlar tarafından kanunda öngörülen şekilde, kanunun alenileşmesini istediği hususları kaydetmek için tutulan resmi defter ve kayıtlar*” şeklinde tanımlanabilir bkz. Jale Akipek/Turgut Akıntürk/Derya Ateş, **Türk Medeni Hukuku-Başlangıç Hükümleri-Kişiler Hukuku**, C. 1, Yenilenmiş 18. Baskı, İstanbul, Beta, 2022, s. 222; Kemal Oğuzman/Nami Barlas, **Medenî Hukuk: Giriş-Kaynaklar-Temel Kavramlar**, 29. Bası, İstanbul, On İki Levha, 2023, s. 328; Mustafa Dural/Suat Sarı, **Türk Özel Hukuku: Temel Kavramlar ve Medeni Kanunun Başlangıç Hükümleri**, C. 1, İstanbul, Filiz, 2023, s. 210; Bilge, **a.g.e.**, s. 6; İlgili tanımdan yola çıkarak söylenebilir ki devlet gözetiminde ticaret sicil memurları tarafından tutulan üçüncü kişilerin bilgi edinimine açık ticaret sicilinin, resmi sicil olduğu konusunda herhangi bir şüphe bulunmamaktadır bkz. s. 14, dpn. 46. Resmi sicil olma niteliği hakkında bkz. s. 13-15.

¹⁰ Ancak HMK’nın ilgili hükümleri gereği senetle ispat zorunluluğu söz konusu olup ticaret sicili kayıtlarının aksi yalnızca yazılı delil ile ispat edilebilir (HMK m. 201, 204).

¹¹ İsviçre hukukunda kanuni bir tanımının bulunmaması yolundaki eleştiriler üzerine ticaret sicilinin, “*resmi olarak (devletçe) yürütülen bir veri bankasına ilişkin birlik/ağ*” olarak tanımlandığına ilişkin bkz. Arıcı, **a.g.m.**, s. 157.

¹² (Çevrimiçi) <https://ticaret.gov.tr/ic-ticaret/ticaret-sicili>, 12.02.2023.

Doktrinde ticaret sicilinin; açıklayıcı fonksiyonuna vurgu yapan¹³, kayıтта esas aldığı özneyi ve/veya bilgileri ön plana çıkaran¹⁴, resmi sicil olma niteliğine dikkat

¹³ “Ticaret sicili, ticari işletme ile ilgili münasebetlerin, tacirin ve üçüncü şahısların menfaatleri bakımından açıklanmasına hizmet eden bir müessesedir.” bkz. Arslanlı, **Kara Ticaret**, s. 147; İmregün, **Kara Ticareti**, s. 49; Başbuğoğlu, **a.g.e.**, s. 69; İmregün, **İlkeler**, s. 61; Berzek, **a.g.e.**, s. 61; Bozkurt, **a.g.e.**, s. 321; Benzer bir tanım için bkz. Tuna, **a.g.e.**, s. 144. Bahsi geçen tanımlar, sicilin kurucu niteliğini göz ardı etmesi nedeniyle eleştirilmiştir bkz. Bilge, **a.g.e.**, s. 10-11.

¹⁴ “Ticaret sicili: Ticaret işlerine bakan mahkemelere bağlı olup bu mahkemelerin kaza dairesindeki tacirlerle ticaret şirketlerine ve bunlara taalluk eden ticaret unvanı, sermaye, merkez... gibi önemli bazı hususların kayıt ve tesciline mahsus ve herkese açık resmi sicildir.” bkz. Sungur/Boran, **a.g.e.**, s. 465; “Bilinmesinde üçüncü şahıslar yönünden fayda ve zaruret bulunan, tacirlerle ilgili bazı işlemlerin kaydedilmesine mahsus resmi sicile ticaret sicili denir.” bkz. Domaniç/Ulusoy, **a.g.e.**, s. 257. Eserin son basımında yine aynı tanıma yer verilmiş ancak dil, günümüz Türkçesine uygun olarak güncelleştirilmiştir; Domaniç, **Şerh**, s. 169; Benzer tanımlar için bkz. Erem, **a.g.e.**, s. 129; Sait Kemal Mimaroglu, **Ticaret Hukuku: İşletme Hukuku**, C. 1, 3. Baskı, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1978, s. 291; Erten, **a.g.m.**, s. 194; Özbey, **a.g.t.**, s. 6; Domaniç ve Mimaroglu’na ait tanımlar, ticaret sicili ticari işletmeleri esas almasına karşın merkeze taciri alması nedeniyle doktrinde haklı olarak eleştirilmiştir bkz. Bilge, **a.g.e.**, s. 11. Aynı eleştiri Erem ve Erten için de geçerli kabul edilmelidir; Baştuğ/Erden, **a.g.e.**, s. 126; Karahan, **a.g.e.**, s. 121; Ticaret siciline ilişkin Bilge eserinde şu tanıma yer vermiştir: “Ticari hayatta hukuki öneme sahip bulunan ve üçüncü kişilerce bilinmesinde zorunluluk ya da yarar bulunan belirli iş ve işlemlerin kaydedildiği resmi nitelikte aleni bir sicil.” bkz. Hans Brox, **Handelsrecht und Wertpapierrecht**, 12. Auflage, München, C.H.Beck 1996, s. 47 (Bilge, **a.g.e.**, s. 11’den naklen); Kayar, **a.g.e.**, s. 189; Bahtiyar, **Ticari İşletme**, s. 208; Mehmet Bahtiyar, “Ticaret Sicili”, **Makaleler II**, İstanbul, Beta, 2008, s. 38. Yazar, tanımında sicilin; kurucu, açıklayıcı, kanıtlayıcı işlevlerine dikkat çekmiş bununla birlikte “kamusal bir örgüt” olduğunu vurgulamıştır; “Ticaret sicili, ticari işletmeye ilişkin belirli bilgilerin tutulmasına ve bu bilgilere ilişkin açıklığın (aleniyetin) sağlanmasına hizmet eden resmi bir sicildir” bkz. Nomer Ertan (Ülgen/Helvacı/Kaya), **2022**, s. 209; Ayhan/Çağlar/Özdamar, **Ticari İşletme**, s. 272; Kayıhan, **a.g.m.**, s. 357-358; Özdamar, **Ticaret Sicili**, s. 49; Rıza Ayhan, “Ticari İş-Ticari İşletme-Tacir-Ticaret Sicili-Ticaret Unvanı-Haksız Rekabet”, **EÜHFD**, C. 16, S. 3-4, 2012, s. 43; Bilgili/Demirkapı, **Ticaret Hukuku**, s. 101; Necla Akdağ Güney, **Yeni Türk Ticaret Kanunu ve Avrupa Birliği Mevzuatı Çerçevesinde Ticaret Sicili**, İstanbul, İstanbul Ticaret Odası, 2011, s. 17; Duygu Demirel, **Ticaret Sicili**, Ankara, Seçkin, 2016, s. 30. Yazara göre ticaret sicili “ticari işletmelere, ticaret şirketlerine ve tacirlere ilişkin hukuki öneme sahip bulunan birtakım bilgi ve işlemlerin merkezi olarak kaydedilmesine, varlık kazanmasına veya açıklanmasına yarayan ve bu şekilde toplumun bilgilenmesine hizmet ederek hukuki güvenliği temin eden, resmi nitelikte, aleni bir sicil” olarak ifade edilebilir. Benzer bir tanım için bkz. Abdulkadir Darı, **Ticaret Sicil Müdürünün İnceleme Görevi ve Yetkisi**, Ankara, Adalet, 2019, s. 24. Demirel ve Darı tarafından yapılan tanımlar oldukça kapsayıcı olup sicilin birçok fonksiyonunu içinde barındırmaktadır. Ancak sicilin ticari işletmeleri esas aldığı ve tacirlerin, ticari işletmelerle bağlantısı nedeniyle sicilde yer aldığı göz önüne alındığında kanaatimizce ticari işletme ve ticaret şirketleri dışındaki öznelerle ayrıca yer verilmesine ihtiyaç bulunmamaktadır. Ek olarak ticaret şirketlerinin tümü tacir olduğundan tanımda yer verilen tacirler ifadesi esasen ticaret şirketlerini de kapsamaktadır; Bahtiyar/Ayli/Şua/Karamanlioğlu, **a.g.e.**, s. 251; Pahlı/Aşıkoğlu, **a.g.m.**, s. 419.

çeken¹⁵ ve/veya diğer çok çeşitli işlevlerine yer veren¹⁶ farklı tanımlar bulunmaktadır. Sicilin sahip olduğu tüm fonksiyon ve nitelikleri içerir bir tanım vermenin mümkün olmaması nedeniyle farklı yönlerinin vurgulandığı çeşitli tanımlar bulunması doğaldır¹⁷.

Fikrimizce yapılacak tanımda ticaret şirketlerine ilişkin bilgilerin de kaydedildiğinin ayrıca belirtilmesi yerinde olacaktır. Bilindiği üzere ticaret şirketi olan anonim ve limited şirketin ticari işletme işletmek zorunluluğu bulunmamaktadır. Bu zorunluluktan bağımsız olarak ticaret şirketlerinin kuruluşu ve şirketle ilgili pek çok diğer hususun tescili zorunludur. Esasen gerçek kişilere ait ticari işletmeler ve şirketler dışında sicile tescil edilen dernekler, vakıflar, kamu iktisadi teşebbüsleri gibi başka aktörler de bulunmaktadır¹⁸. Ancak bu aktörlerin bizzat kendisi değil işlettikleri işletme ticaret siciline kaydedilmektedir. Ticaret şirketlerinin ise bizzat kendisi ve kendisiyle alakalı hususlar tescil edilmektedir¹⁹. Özetle ticaret şirketlerinin ticaret

¹⁵ Ticaret sicilinin, resmi sicil olma niteliğine dikkat çektiğinden söz ederek yer verdiğimiz tanımlar elbette yalnızca bu özelliği içermemekte örneğin sicile esas bilgilere veya sicilin amaçlarına da yer vermektedir. Sicilin farklı özellik ve fonksiyonları bir araya getirilerek oluşturulduklarından tanımların tek bir kategoride mütalaa edilmeleri mümkün değildir; Domaniç/Ulusoy, **a.g.e.**, s. 257; Poroy/Yasaman, **2022**, s. 236; “*Ticaret sicili, bir ticari işletmenin kurulduğunu belirten ve bu suretle hem bu işletmenin hem de onunla hukuki ilişki kuran ve kuracak olan öteki ticari işletmelerin ve üçüncü kişilerin çıkarlarını koruyucu niteliği olan herkese açık resmi bir kütüktür.*” bkz. Yusuf Ziya Binatlı, **İşletme Hukuku**, 3. Baskı, Ankara, Bursa İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınları, 1978, s. 254. Yazarın tanımı, sicil kaydına konu hususların neler olduğunu içermemesi ve sicilin yalnızca ticari işletmelerin kuruluşunu kaydettiği izlenimi oluşturması nedeniyle eksik kalmaktadır; Baştuğ/Erdem, **a.g.e.**, s. 126; Brox, **a.g.e.**, s. 47 (Bilge, **a.g.e.**, s. 11’den naklen); Karahan, **a.g.e.**, s. 121; Kayar, **a.g.e.**, s. 189; Mustafa İ. Kaya, “Ticaret Sicilinin Elektronik Ortamda Tutulması”, **YÜHFD**, C. 5, S. 1, 2008, s. 67; Ayhan/Çağlar/Özdamar, **Ticari İşletme**, s. 272; Bilgili/Demirkapı/Özboyacı, **a.g.e.**, s. 289; Kayıhan, **a.g.m.**, s. 357-358; Bilgili/Demirkapı, **Ticaret Hukuku**, s. 101; Ayhan, **Ticaret Sicili**, s. 43; Paslı/Aşıkoğlu, **a.g.m.**, s. 419.

¹⁶ Kayar, **a.g.e.**, s. 189. Yazar tanımında, sicilin hukuki güvenliği sağlama fonksiyonunu vurgulamıştır; Kayıhan, **a.g.m.**, s. 357-358; Ayhan/Çağlar/Özdamar, **Ticari İşletme**, s. 272. Yazarlar, sicilin bazı hakların kazanılmasını sağladığına tanımlarında yer vermiştir; Ayhan, **Ticaret Sicili**, s. 43; Demirel, **a.g.e.**, s. 30.

¹⁷ Poroy/Yasaman, **2022**, s. 236; Bilge, **a.g.e.**, s. 10-11. Yazarlara göre sicilin tek bir tanımının yapılması güçtür.

¹⁸ Ticaret siciline tescil edilebilecek çok çeşitli aktörler bulunması sebebiyle İsviçre hukukunda olduğu gibi bu aktörlerin genel bir terimle nitelendirilmesinin ardından kanunda tek tek sayılmasının yerinde olacağına ilişkin bkz. Arıcı, **a.g.m.**, s. 158.

¹⁹ Ticaret şirketlerinin işlettikleri işletmelerin ticaret siciline tescili TTK m. 40/1 uyarınca mümkün olmasına rağmen uygulamada tescillerine rastlanmamaktadır. Ticaret şirketlerinin merkezleri dışındaki tüm birimler şube olarak tescil edilmektedir. Bu durum doktrinde eleştirilmiş ve şubeler ile aralarındaki ayırım doğru tespit edilerek ticaret şirketlerinin işlettikleri işletmelerin sicile ayrıca tescilinin gerektiği ifade olunmuştur bkz. Ferhat Kayış, “Anonim Ortaklıkta Ticari İşletme ile Şube

siciline doğrudan esas alındığı göz önüne alınarak tanım içerisinde yer verilmesinin uygun olacağı düşünülmüştür. Tanımın kayda esas alınan bilgileri ve ticaret şirketleri öznesini içererek şu şekilde düzenlenebileceği düşüncesindeyiz: “*Ticaret Sicili; ticari işletmelere, bağlantılı hususlarına ve ticaret şirketlerine ilişkin üçüncü kişilerce bilinmesi yararlı ve önemli bilgilerin aleni şekilde kaydının tutulmasını amaçlayan resmi bir organizasyondur.*”²⁰

C. Temel Özellikleri

1. Aleniyet (Açıklık)²¹

Her sicil aleniyet fonksiyonuna sahip olmamakla birlikte içerdiği kayıtlarla toplumu bilgilendirmesi hedeflenenler, herkesin incelemesine açık bulundurularak aleni kılınmaktadır²². Ticaret sicili; kamuya açık, içerdiği kayıtlara herkesçe ulaşılabilir olması sebebiyle aleni bir sicildir. Ticari hayatın niteliği gereği, ticari işletmelere ve ticaret şirketlerine ilişkin bilgilerin herkesçe ulaşılabilir olması gerekir. Nitekim üçüncü kişiler, bu verileri esas alarak ticari işlemlerini güvenli şekilde gerçekleştirebilmektedirler²³. Sicilin aleniyetinin üç şekilde sağlandığından söz

Ayrımı ve Bunların Tescilinde Karşılaşılabilecek Sorunlar”, **Ticaret Sicili ve Şirketler Hukukuna Etkileri Sempozyumu**, Ed. Sevilay Uzunallı/Mehmet Ak, Ankara, Seçkin, 2023, s. 215-222.

²⁰ Ticaret sicilinin, tekraren sicil olarak veya anlamının kayıtların tutulduğu deftere indirgenerek tanımlanmasını uygun bulmadığımızdan organizasyon kavramını kullandığımızı ifade edelim. Ticaret sicilinin kapsamlı bir organizasyon olduğu yönünde bkz. Arıcı, **a.g.m.**, s. 157; Ayrıca ticaret sicilinin artık elektronik ortamda tutulduğu da göz önüne alındığında kütük, defter gibi ifadeler ticaret sicilini tanımlamak noktasında yetersiz kalmaktadır bkz. TTK genel gerekçe: “*Avrupa ülkelerinde ticaret sicili reformu şu noktalara odaklanmıştır: (a) Ticaret sicilinin kütük şeklinde değil de elektronik ortamda tutulması...*”

²¹ Aleniyet kelimesi, herkesçe bilinebilir, kamuya ait olma anlamı taşıyan öz bir sözcüktür bkz. Ejder Yılmaz, **Hukuk Sözlüğü**, Yenilenmiş 10. Baskı, Ankara, Yetkin, 2011, s. 73. Yazar aleniyeti, “*Açıklık; kamuya ait olmaklık*” olarak tanımlamıştır; Bir başka yazar “*Açıklık, Gözününde olma*” şeklinde bir tanım getirmiştir bkz. Yelbaşı, **a.g.e.**, s. 48; Aleniyetin TDK’da karşılığı olarak açıklık kelimesi gösterilmiştir. Açıklık kelimesinin pek çok anlam içeren torba bir kavram olduğuna buna nazaran aleniyet kelimesinin daha özel bir anlam ifade ettiğine dikkat çekmek gerekir. 6102 sayılı TTK ile kanunda yer alan aleniyet kavramı, açıklık şeklinde değiştirilmiş olsa da Türkçenin dil zenginliğini kaybetmemesi gerektiği kanaatinde olmamız sebebiyle eser içerisinde aleniyet kelimesini kullanacağımızı belirtelim.

²² Uçar, **a.g.e.**, s. 130; Bilge, **a.g.e.**, s. 7.

²³ Arslanlı, **Kara Ticaret**, s. 157-158; Karayalçın, **a.g.e.**, s. 307; Domaniç/Ulusoy, **a.g.e.**, s. 262; Binatlı, **a.g.e.**, s. 254; Özbey, **a.g.t.**, s. 9-10; Uçar, **a.g.e.**, s. 130; Baştuğ/Erdem, **a.g.e.**, s. 126; Bilge, **a.g.e.**, s. 12-13; Ayhan/Çağlar/Özdamar, **Ticari İşletme**, s. 272; Demirel, **a.g.e.**, s. 32.

edilebilir: Sicil kayıtlarının serbestçe incelenebilmesi, suret ve onaylı belge talep edilebilmesi, kayıtların ilanı.

Ticaret sicilinin sahip olduğu aleniyet fonksiyonu, TTK'nın 35. maddesinde vücut bulmuştur. İlgili madde gereği sicilde tutulan tüm kayıtlar ve saklanan belgeler herhangi bir ilgi aranmaksızın herkes tarafından incelenebilir²⁴. Kural olarak sicil kayıtları serbestçe incelenebilmekle birlikte bazı istisnai sınırlamalar da bulunmaktadır. Sicil kayıtlarının incelenmesinde hakkın kötüye kullanılması²⁵ veya sicil müdürünün talimatlarına aykırılık halinde talepte bulunanın defter ve belgeleri incelemesine engel olunabilir (TSY²⁶ m. 15/2)²⁷. Ayrıca her ne kadar sicil kayıtları herkesin incelemesine açık bulunsada sicil müdürü kişisel verilerin korunmasına yönelik olarak gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür (TSY m. 15/2). Aynı koruma sicil kayıtlarının elektronik ortamda incelenmesi halinde de sağlanmaktadır (TSY m. 15/3)²⁸.

Tescil işleminin dayanakları olan belgeler ve ilanın çıktığı gazeteler elektronik ve fiziki olarak tutulan sicil dosyaları içerisinde süresiz olarak saklanmaktadır (TSY m. 19)²⁹. Sicil dosyaları mevcut düzende fiziki ortam yanında elektronik ortamda da

²⁴ Herkese açık olsa dahi her sicil bu anlamda tam aleniyete sahip değildir. Örneğin, tapu sicilini inceleyebilmesi için kişinin TMK m. 1020/2 gereği ilgisini ispat etmesi aranır.

²⁵ Karayalçın, **a.g.e.**, s. 307; İsmail Doğanay, **Türk Ticaret Kanunu Şerhi**, C. I, İstanbul, Beta, 2004, s. 340; Tuna, **a.g.e.**, s. 152; Nomer Ertan (Ülgen/Helvacı/Kaya), **2022**, s. 211.

²⁶ 27.01.2013 T ve 28541 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan "Ticaret Sicili Yönetmeliği".

²⁷ İnceleme hakkına ilişkin diğer bir sınırlamayı gizli soruşturmalar olduğuna ilişkin bkz. Karayalçın, **a.g.e.**, s. 288 ve s. 307, dpn. 48; Kınacı, **a.g.m.**, s. 481; Domaniç/Ulusoy, **a.g.e.**, s. 263; Tekil, **a.g.e.**, s. 152; Domaniç, **Şerh**, s. 175; Bilge, **a.g.e.**, s. 152; Akdağ Güney, **Ticaret Sicili**, s. 56; TST m. 99/6'da bu husus açıkça düzenlenmesine karşın benzer bir hüküm TSY'de yer almamaktadır. Zira eskiden sicil müdürüne tanınan gizli soruşturma yetkisine TSY'de yer verilmemiştir.

²⁸ Sadece sicil kayıtlarının incelenmesi sırasında değil tescil için elektronik ortamda verilerin toplanması ve işlenmesi sırasında da kişisel verilerin korunması ve bilgi güvenliğinin sağlanmasına ilişkin mevzuata uyulacaktır (TTK m. 24/5). TTK'ya sonradan eklenen hükmün ifade bakımından problemli olduğuna ilişkin bkz. Paşlı/Aşıkoğlu, **a.g.m.**, s. 428.

²⁹ 08.02.1957 T. ve 9530 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan "Ticaret Sicili Tüzüğü" zamanında defter ve belgelerin saklanmasına ilişkin tüzükte herhangi bir süre bulunmadığı ifade edilmiş, defter ve belgelerin imhasına yönelik hükümler, sicil defterlerinin imha edilmeyerek arşivde saklanması esasının kabul edilmesi gerekliliği ileri sürülerek eleştirilmişti bkz. Karayalçın, **a.g.e.**, s. 288; Mevcut TSY m. 19 hükmü, sicil dosyalarının süresiz şekilde saklanacağını açıkça öngörmüştür. Doktrinde bir görüş kişisel verilerin korunması amacıyla hükmün sınırlandırılabilirliği düşüncesindedir. Görüş kapsamında şirketin sona ermesinden uzun olarak nitelendirilebilecek belirli bir süre sonra üçüncü kişilerce belgelere erişim istendiğinde bu kişilerin veriler üzerinde özel menfaati bulunduğunu ispatlamasının faydalı olabileceği ileri sürülmüştür bkz. Sevilay Uzunallı,

tutulduğundan dosya içeriklerine erişim bu ortam üzerinden de sağlanabilmelidir. Öncelikle belirtmek gerekir ki MERSİS'in ilk uygulamaya konulduğu zamandan beri sistem üzerinden sınırlı bilgiye ulaşılabildiği, MERSİS projesinin tamamlanmasıyla her türlü bilgiye sistem üzerinden ulaşılabilmemesinin sağlanacağı, bunun sonucunda bilgi-belge edinimi için sicil müdürlüklerine gitme ihtiyacının ortadan kalkacağı ifade edilmektedir³⁰. Ancak halen MERSİS üzerinden dayanak belgelere erişim imkânı sunulmamaktadır³¹. Örneğin şirket sözleşmesinin kabul edildiği genel kurul kararı veya temsile yetkili kişinin atandığını gösterir belge TTSG'de ilan edilmediği gibi³² MERSİS üzerinden ulaşılabılır de kılınmamaktadır³³.

Bir hususun sicilde kayıtlı olup olmadığına ilişkin onaylı belge talep edilebileceği gibi sicil dosyalarında saklanan belgelerin onaylı suretlerinin giderleri ödenmek şartıyla alınabilmesi de mümkündür (TTK m. 35/2)³⁴. Talep edilen suret ve özetlerin elektronik ortamda düzenlenip elektronik imza ile imzalanarak onaylanması mümkündür (TSY m. 17/5). Ancak henüz MERSİS üzerinden bu yönde bir talepte

“Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyesinin Unutulma Hakkı”, **Ticaret Sicili ve Şirketler Hukukuna Etkileri Sempozyumu**, Ed. Sevilay Uzunallı/Mehmet Ak, Ankara, Seçkin, 2023, s. 110.

³⁰ Akdağ Güney, **Ticaret Sicili**, s. 57; Demirel, **a.g.e.**, s. 35.

³¹ MERSİS üzerinden şu an için firma bilgilerine (ünvan, MERSİS no., firma türü, sermaye, kuruluş tarihi, vergi dairesi/no., adres, ticaret sicil/dosya no., elektronik tebligat adresi), yönetim kurulu üyelerine (temsile yetkili olanlara ve görev sürelerine), ticari temsilci ve ticari vekillere, konkordato ve iflas durumuna ilişkin bilgilere ayrıca firma kısıtlamalarına ulaşılabilmektedir. “İç Yönerge TTSG İlan Metni” isimli bir alan sistemde bulunmasına karşın tespit edebildiğimiz kadarıyla şirketlere ilişkin iç yönergelere henüz bu alandan ulaşılamamaktadır. İç yönergeyi bu alana yükleyebilecek olan sicil müdürlüğü olması gerekirken sistem bakımından ilgili şirkettir. Bu bölüme de işlev kazandırılarak iç yönergeye erişim sağlanması büyük önem arz etmektedir. Bir örnek vermek gerekirse sınırlı ticari temsilcilerin isimlerine sistem üzerinden erişilebilmesi tek başına anlam ifade etmemekte yetkinin sınırlarının bilinmesi işlem güvelliğinin sağlanabilmesi için zorunluluk arz etmektedir. Bu nedenle aynı sistem üzerinden her iki bilgi de ulaşılabılır kılınmalıdır.

³² Tescile dayanak bilgi ve belgelerin ilan edilmediğine ilişkin bkz. Seyithan Deliduman/Serdar Acar, “Elektronik Ortamdaki Ticaret Sicili İşlemleri ve MERSİS”, **REGESTA**, C. 2, S. 2, 2012, s. 42; Paslı/Aşıkoğlu, **a.g.m.**, s. 427.

³³ Bu durumun tespit edebildiğiniz temel nedeni tescile esas belgelerde korunması gerekli kişisel veriler bulunmasıdır.

³⁴ Doktrinde sicili inceleme hakkı mutlak olmasına karşın onaylı suret taleplerinin ilgi ispatına tabi tutulmasının yerinde olacağı ifade edilmiştir bkz. Arslanlı, **Kara Ticaret**, s. 150; Doğanay, **a.g.e.**, s. 341; Fikrimizce kişisel veriler ihlal edilmediği ve gizli bir bilgi söz konusu olmadığı müddetçe talep edene onaylı suret/belge verilmelidir. Daha açık bir ifadeyle “*incelenmesi mümkün her husus*” için herkes onaylı belge ve suret talep edebilir. TTK m. 35/2'nin lafzı da görüşümüzü destekler niteliktedir. Hüküm, inceleme ve onaylı suret/belge talebi bakımından ayırım gözetmemiş ayrıca bir ilgi şartı aramamıştır.

bulunulmadığını, uygulamada sicil kayıtlarının suretinin dilekçe ile başvuru usulü ile talep edilebildiğini ve fiziken teslim alınabildiğini belirtelim³⁵.

Aleniyetin sağlanmasına hizmet eden bir diğer düzenleme ilandır³⁶. Aksi kanunda veya TSY’de öngörülmedikçe tescil edilen tüm hususlar ilan edilir (TTK m. 35/3, TSY m. 41/1)³⁷. Ticaret sicil kayıtlarının ilanı 21.02.1957 tarihinden bu yana TTSG aracılığıyla yapılmaktadır³⁸. İlan ile sicil kayıtlarının herkesçe ulaşılabilir kılınması ve aleniyetin sağlanması amaçlanmışsa da alt başlıklarda ifade edeceğimiz üzere bu amaç MERSİS ile esasen sağlanabileceğinden, kayıtların ayrıca ilanı aleniyet bakımından herhangi ek bir fayda sağlamamaktadır³⁹. Elektronik ortamda tutulması ve erişilmesi ile tüm kayıtlara kolay ve hızlı şekilde ulaşılabilmesi mümkün kılındığında ayrıca ilana, aleniyetin sağlanması bakımından ihtiyaç bulunmayacaktır. Ancak mevcut düzende halen TTSG’den ulaşılabilen bazı bilgilere MERSİS üzerinden

³⁵ (Çevrimiçi) <https://www.ito.org.tr/tr/hizmetler/ticaret-sicili-islemleri/ticaret-sicil-belgeleri/sicil-kayitlari-sureti>, 17.03.2023. İTO Online İşlemler sayfasından istenilen bilginin ilan edildiği gazetenin ilgili bölümünün onaylı suretinin istenebileceği ve bu onaylı suretlerin talep edenin mail adresine belirli bir ücret karşılığı gönderileceğine ilişkin bkz. Demirel, **a.g.e.**, s. 83.

³⁶ TTSG’nin aleniyeti sağlamak noktasında yetersiz kaldığı yönünde bkz. Gül Okutan, “Ticaret Sicili”, **40. Yılında Türk Ticaret Kanunu**, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1997, s. 10-11. Yazar, kişilerin ilan yoluyla gerekli bilgileri takibinin güç olduğunu ve ilan yolunun görevini tam olarak yerine getiremediğini belirterek bilgiye ulaşmak için ana başvuru kaynağının ilan değil sicil olması gerektiğini bu noktada merkezi ve elektronik tek bir sicil kurulmasının yerinde olacağını vurgulamıştır; Ahmet Battal, “Ticaret Sicilinin Müspet Fonksiyonunun ve Temsile İlişkin Sonuçlarının Dış Görünüş Teorisi Açısından İncelenmesi”, **BATİDER**, C. 19, S. 1, 1997, s. 83, 87, 101; Bilge, **a.g.e.**, s. 135; Mehmet Emin Bilge, “İlanın Ticaret Sicilinin Sahip Olduğu Hukuki Etkiler Üzerindeki Rolü”, **AÜEHFD**, C. 3, S. 1, 1999, s. 264-265, dpn. 2; Kayar, **a.g.e.**, s. 193; Kayar, **a.g.m.**, s. 364-365; Akın Ünal, “Üçüncü Kişilere Etkisi Açısından Ticaret Sicilinin Fonksiyonları”, **LHD**, C. 4, S. 41, 2006, s. 1397; Erol Ulusoy, “Ticaret Siciline Tescilin Olumsuz Etkisine Veda Elektronik Ticaret Sicili-Ticaret Sicili Bilgi Bankası-İnternet Sayfası”, **Prof. Dr. Hüseyin Ülgen’e Armağan**, C. 1, İstanbul, Vedat, 2007, s. 114-117; Kaya, **Ticaret Sicili**, s. 67-68, 85; Hamdi Yasaman, “Yeni Türk Ticaret Kanunu’nda Ticaret Sicili ile İlgili Getirilen Yeni Düzenlemeler”, **REGESTA**, C. 1, S. 1, 2011, s. 8-9; Arman Özdemir, “Yeni TTK Uyarınca Ticaret Sicili”, **LHD**, S. 107, 2011, s. 4332; Serdar Yıldırım, “**Ticaret Sicilinin Hukuki Etkileri**”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kayseri, Melikşah Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, 2014, s. 104, 110-111; Demirel, **a.g.e.**, s. 36-37, 212.

³⁷ 865 sayılı TTK m. 33’te tescile esas her hususun kural olarak ilan edileceğine ilişkin belirgin bir ifadenin yer almayışı doktrinde eleştirilmişti bkz. Hirsch, **a.g.e.**, s. 95; 6762 sayılı ve 6102 sayılı TTK’da ise bu kaideye açık bir hüküm olarak yer verilmiştir.

³⁸ (Çevrimiçi) <https://www.ticaret Sicil.gov.tr/view/menu/goster.php?Guid=19438e37-17fb-11ea-8bec-48df373f5970>, 19.03.2023. İlk nüshadan itibaren TTSG’nin tüm nüshalarının dijital ortama aktarıldığını, gazetenin fiziki basımına son verilerek yalnızca dijital ortamdan erişilebilir hale geldiğini belirtelim.

³⁹ Bkz. s. 31-32.

ulaşılamamaktadır. Örneğin şirket sözleşmesine veya temsile yetkili kişilere ilişkin iç yönergeye ulaşmak isteyen bir kişi MERSİS üzerinden ulaşamadığı bu belgeye ancak TTSG’de yapacağı arama sonucu veya ticaret sicili müdürlüğüne fiziken başvuru ile ulaşabilecektir⁴⁰. İlan müessesesi ancak tüm bilgi ve belgeler MERSİS üzerinden ulaşılabilir kılındıktan sonra kaldırılabilir⁴¹. Bu nedenle ilanın kaldırılması ve aleniyetin MERSİS ile sağlanması düşüncesi *de lege ferenda* bir yaklaşım olarak değerlendirilmelidir.

Günümüzde tüm ticaret sicili müdürlüklerinde sicil kayıtları ortak tek bir sistem olarak MERSİS üzerinde dijital olarak tutulmaktadır⁴². Sicil sistemimizin elektronik ortamda tutulması ile amaçlanan sonuçlardan biri aleniyete sağlanacak katkıdır⁴³. Bu anlamda elektronik sicil kayıtlarının tescil edildiği anda üçüncü kişilerce sistemden hızlı ve güvenilir şekilde görüntülenebilmesi, sicile gitme ihtiyacı bulunmayışı, zamansal olarak herhangi bir kısıtlama mevcut olmaması elektronik sicilin aleniyet fonksiyonunu klasik sicile oranla daha güçlü kılar⁴⁴.

2. Resmi Sicil Olma

Resmi sicil, kanunda öngörülen şekilde devletin yetkili memurları tarafından tutulan sicil olarak ifade edilebilir⁴⁵. Ticaret sicili, ticaret sicili müdürlükleri ve şubeleri tarafından Ticaret Bakanlığının gözetim ve denetiminde tutulmakta

⁴⁰ Üçüncü kişiler, sınırlı yetkili ticari temsilcilerin kim olduğunu tespit edebilse de yetki sınırlarının çizildiği iç yönergeye daha önce de belirttiğimiz üzere MERSİS üzerinden ulaşamamaktadır. Bu durumun aleniyet ilkesini zedelediğini ifade etmek gerekir. İç yönergeye MERSİS üzerinden değil TTSG aracılığıyla ulaşılabilmesinin herhangi bir faydası tarafımızca tespit edilememiştir.

⁴¹ TTSG üzerinden ilan edilen tüm bilgilerin MERSİS’ten ulaşılabilmesine imkân tanınması herhangi bir sorun oluşturmayacak olmakla birlikte sicil dosyasında saklanan her belgenin herkes tarafından erişilebilir kılınması bazı tehlikeler barındırmaktadır. Bu nedenle bazı belgeler bakımından sınırlı erişim tanınması gereklidir. Konuya ilişkin bkz. Akdağ Güney, **Ticaret Sicili**, s. 79; Paslı/Aşıkoğlu, **a.g.m.**, s. 427. Yazarlar, tescile dayanak belgelerin olduğu şekliyle üçüncü kişilerce ulaşılabilir kılınmasının kişisel verilerin korunması noktasında sorun oluşturabileceğini belirtmişlerdir. Tapu sicili yönünden benzer bir tespit için bkz. Veysel Başpınar, “Elektronik Tapu Sicili Düzenlenirken, Tapu Sicilinin Aleniyeti ve Diğer Alanlarla İlgili Alınması Gereken Tedbirler”, **AÜHFD**, C. 57, S. 2, 2008, s. 116-118.

⁴² MERSİS’e ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. s. 23 vd.

⁴³ TTK m. 24 Gereke (bkz. Kaya, **Gerekçeli TTK**, s. 121).

⁴⁴ Akdağ Güney, **Ticaret Sicili**, s. 55-56; Bilge, **a.g.e.**, s. 154; Demirel, **a.g.e.**, s. 35.

⁴⁵ Bkz. s. 6, dpn. 9.

olduğundan resmi bir sicil olarak kabul edilmelidir (TTK m. 24/2, TSY m. 5, TSY m. 10).

Resmi sicil olmanın temel sonucu, sicil kayıtlarına tanınan ispat fonksiyonudur. TMK m. 7 gereği resmi sicil ve senetler, belgeledikleri olguların doğruluğuna kanıt oluşturmaktadır. Doktrinde ticaret sicilinin Ticaret Bakanlığı gözetiminde tutulması hasebiyle resmi sicil olduğu ve ticaret sicili kayıtlarının da aksi ispat edilebilir bir karine oluşturduğu kabul edilmektedir⁴⁶. Ancak ifade etmek gerekir ki TTK ispat aracı olarak kullanılma, üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilme fonksiyonlarını sicil kayıtlarına değil, ilana tanımıştır⁴⁷. Bu noktada sicil kayıtlarının ancak ilan edilmeleri halinde ticaret sicili bakımından kanuni karine teşkil edebileceğini ifade etmek gerekir. Adi kanuni karine, aksi ispat edilebilir karinedir. Bu kapsamda ticaret sicilinin resmi sicil olması sebebiyle TMK m. 7'ye tabi olduğu ve bir adi karine söz konusu olduğu kabul edildiğinde, tarafın bir hususun sicilde kayıtlı olduğunu ileri sürmesi yeterli olacak karşı tarafın sicil kaydının aksini ispat etmesi gerekecektir. Halbuki TTK m. 30, tescil ile birlikte derhal üçüncü kişilere ileri sürülebilecekler saklı kalmak üzere sicil kayıtlarının, ilanı izleyen günden itibaren hüküm ve sonuç doğuracağını öngörmüştür. Bu noktada tescilin olumlu ve olumsuz etkisi tescile değil ilana tanınmıştır. Sicil kaydı ilan edilmediği sürece üçüncü kişiler sicile kayıtlı hususu bilmediklerini ileri sürebilecek ve karine temelini ispat yeterli kabul edilmeyecektir. Bu noktada tescil edilmiş bir husus ilan edilmediğinde TMK ve TTK bakımından ispat yükü altında bulunan taraf farklılık arz etmektedir. Önemle ifade etmek gerekir ki tüm bu anlatılanlar uygulama açısından sicil kayıtları aynı gün

⁴⁶ Hirsch, **a.g.e.**, s. 99; Karayalçın, **a.g.e.**, s. 308; Sungur/Boran, **a.g.e.**, s. 478; Erem, **a.g.e.**, s. 144; Erten, **a.g.m.**, s. 195; Doğanay, **a.g.e.**, s. 319; Ülgen, **a.g.e.**, s. 231; Karayalçın, **a.g.m.**, s. 6; Tekil, **a.g.e.**, s. 157; Gönen Eriş, **Açıklamalı-İçtihatlı 6335-6552-6728 Sayılı Kanunlarla Güncellenmiş TTK Hükümlerine Göre Ticari İşletme ve Şirketler**, C. I, Güncellenmiş 3. Baskı, Ankara, Seçkin, 2017, s. 861; Başbuğoğlu, **a.g.e.**, s. 91; İmregün, **İlkeler**, s. 67; Arkan, **a.g.e.**, s. 275; Battal, **a.g.m.**, s. 86; Kayar, **a.g.e.**, s. 203; Bahtiyar, **Ticari İşletme**, s. 214; Bahtiyar, **Ticaret Sicili**, s. 40; Ünal, **a.g.m.**, s. 1404; Ulusoy, **a.g.m.**, s. 90-91; Bilgili/Demirkapı/Özboyacı, **a.g.e.**, s. 312; Bozer/Göle, **a.g.e.**, s. 375; Bilgili/Demirkapı, **Ticaret Hukuku**, s. 101; Kayıhan, **a.g.e.**, s. 153; Ayhan/Çağlar/Özdamar, **Ticari İşletme**, s. 272; Özdamar, **Ticaret Sicili**, s. 49; Akdağ Güney, **Kuruluş**, s. 191-192; Bozkurt, **a.g.e.**, s. 335; Ayşe Havutçu, "Ticaret Sicilinin Tapu Sicili ile Karşılaştırılması ve Bazı Tespitler", **Ticaret Sicili ve Şirketler Hukukuna Etkileri Sempozyumu**, Ed. Sevilay Uzunallı/Mehmet Ak, Ankara, Seçkin, 2023, s. 50.

⁴⁷ Karahan, **a.g.e.**, s. 133.

ilan edildiğinden pek önem arz etmemektedir. Kanaatimiz TTK'da yer alan hükmün yerinde olmadığı gerekli değişiklikler yapılarak ilan prosedürünün kaldırılması ve ispat fonksiyonunun sicile tanınması gerektiği yolundadır. Böylelikle resmi sicil olma fonksiyonu tam olarak sicile tanınmış olacak ve bahsi geçen uyumsuzluk giderilecektir.

Resmi bir sicil olmanın başka bir deyişle sicilin devlet kontrolünde tutuluyor olmasının diğer bir sonucu toplumda bu kayıtların doğruluğuna ilişkin haklı bir güven oluşmasıdır⁴⁸. Bu güvenin korunmasına yönelik olarak da sicil kayıtlarının hatalı tutulması halinde oluşacak zararlardan devlet ve ilgili oda müteselsil sorumlu kılınmıştır (TTK m. 25/2, TSY m. 11/1).

3. Güven Tesis Etme

Üçüncü kişilerin tapu sicil kayıtlarına olan güveninin korunacağına dair TMK m. 1023'e benzer açık bir düzenleme ticaret sicili bakımından kanunlarımızda yer almamaktadır⁴⁹. Doktrinde de kural olarak iyi niyetli üçüncü kişilerin hatalı sicil kayıtlarına güvenerek hak iktisabının korunmayacağı kabul edilmiştir⁵⁰. Üçüncü

⁴⁸ Tekil, **a.g.e.**, s. 157; Cüneyt Pekmez, **Tapu Sicilinin Tutulmasından Devletin Sorumluluğu**, İstanbul, On İki Levha, 2013, s. 10; Demirel, **a.g.e.**, s. 31-32.

⁴⁹ Hatalı sicil kaydına güven korunmamışsa da gerçek durumu yansıtmayan ilana güven belli bir ölçüde korunmuştur. TTK m. 37 gereği ilan ve sicil kayıtları arasında fark bulunması halinde gerçek durumun ne olduğundan bağımsız olarak üçüncü kişilerin ilana duydukları güven korunur. Ancak madde gerekçesinde de belirtildiği üzere tescile esas olmayan bir hususun ilanı halinde bu ilana güvenerek bir hak iktisabı söz konusu değildir. Bu minvalde TTK m. 37 hükmü de tam anlamıyla TMK m. 1023'teki korumayı sağlamaz. TTK m. 37'nin yalnızca sicil kaydı ile ilan arasındaki farklılık halinde ilana güvenerek işlem yapanları korumaya yönelik bir hüküm olduğu yolunda bkz. Karahan, **a.g.e.**, s. 137; Nomer Ertan (Ülgen/Helvacı/Kaya), **2022**, s. 225; Asuman Yılmaz, "Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticaret Sicilinde Hukuki Görünüşe Güven (TTK m. 37)", **BATİDER**, C. 30, S. 3, 2014, s. 74-75; Bu hükümle üçüncü kişilerin güveninin tıpkı tapu sicilindeki gibi korunduğu yönünde bkz. Mehmet Emin Bilge, "Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Ticaret Sicili Sisteminde Öngördüğü Değişiklikler", **YD**, C. 13, S. 148, 2005, s. 243.

⁵⁰ Hirsch, **a.g.e.**, s. 99-101; Karayalçın, **a.g.m.**, s. 24; Sungur/Boran, **a.g.e.**, s. 478; Erten, **a.g.m.**, s. 195; Ülgen, **a.g.e.**, s. 232; Özbey, **a.g.t.**, s. 20; Arkan, **a.g.e.**, s. 278; İsmail Kırca, **Ticari Mümessillik**, Ankara, Yetkin, 1996, s. 103; Kayar, **a.g.e.**, s. 207; Poroy/Yasaman, **2022**, s. 254; Korkut Özkorkut, "Ticaret Sicilinin Tutulmasından Doğan Zararlardan Devletin Sorumluluğu", **Ali Bozer'e Armağan**, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1998, s. 27; Bahtiyar, **Ticari İşletme**, s. 217; Nomer Ertan (Helvacı/Ülgen/Kaya), **2022**, s. 224; Ünal, **a.g.m.**, s. 1405; Ayhan/Çağlar/Özdamar, **Ticari İşletme**, s. 274; Bilgili/Demirkapı/Özboyacı, **a.g.e.**, s. 318; Yasaman, **a.g.m.**, s. 10-11; Akdağ Güney, **Ticaret Sicili**, s. 75; Bozer/Göle, **a.g.e.**, s. 387; Bilgili/Demirkapı, **Ticaret Hukuku**, s. 109; Bozkurt, **a.g.e.**, s. 343; Bahtiyar/Ayli/Şua/Karamanlıoğlu, **a.g.e.**, s. 265; Demirel, **a.g.e.**, s. 238; Havutçu, **a.g.m.**, s. 58; Aksi yönde bkz. Baki Toksal, **Türk Ticaret Kanunu Şerhi**, C. 1, Ankara, Sevinç Matbaası, 1986, s. 351.

kişilerin iyi niyetle hak iktisabı korunmasa da sicile güven ilkesi, sicilin hatalı tutulmasından doğan zararların kolay tazmin edilebilmesi şeklinde tezahür etmiştir. Ayrıca ticaret siciline tanınmış bulunan olumlu ve olumsuz etki de sicile duyulan güvenin -tapu sicilinden farklı şekilde de olsa- korunacağına açık göstergesidir⁵¹.

Ticaret sicilinin resmi bir sicil olmasından başka bazı düzenlemeler de sicile güveni desteklemektedir⁵². Ticaret sicili müdürlüğüne yüklenen, sicil müdürü ve personellerince gerçekleştirilen inceleme yükümlülüğü, tescile konu hususların kontrolü, sicile güven unsuruna katkı sağlamaktadır (TTK m. 32/1, TSY m. 34/1). Ticaret siciline kaydedilmesi gerektiği halde kaydedilmeyen bir hususun tespiti halinde bazı makamların bildirimle yükümlü tutulması ve üçüncü kişilerin hatalı kayıt ve işlemleri bildirimine yönelik imkân tanınması ayrıca gerçeğe aykırı beyanda bulunan kişilerin ve hatalı kayıtları bildikleri halde sessiz kalanların sorumluluğunun öngörülmesi sicilin güven sağlama fonksiyonunu güçlendirmektedir (TTK m. 38, TSY m. 38, TSY m. 37/1).

4. Tekel Hakkı Sağlama

Ticaret siciline yapılacak bazı kayıtlar ile kişiler, belli hususlarda münhasır haklar elde edebilmektedir. Ticaret ünvanı ve ticari işletme adının tescili doktrinde bu duruma örnek olarak verilmektedir⁵³. Bilindiği üzere tescil ve ilan edilmiş olan ticaret ünvanı yalnızca sahibi tarafından kullanılabilir (TTK m. 50)⁵⁴. Bu anlamda tescil sahibi ünvanının kullanımına ilişkin olarak tekel hakkına sahip olup tecavüz halinde hakkının korunmasını ünvanın korunmasına ilişkin özel hükümler uyarınca talep

⁵¹ Akdağ Güney, **Ticaret Sicili**, s. 75.

⁵² Sicile güvenin aleniyetle olan sıkı bağlantısına da dikkat çekmek gerekir. Yeterli aleniyetin sağlanamadığı bir durumda üçüncü kişilerin sicile güven duyması beklenemeyecektir bkz. Özbey, **a.g.t.**, s. 9; Bilge, **a.g.e.**, s. 14.

⁵³ Erem, **a.g.e.**, s. 129, dpn. 4; Özbey, **a.g.t.**, s. 10; Bilge, **a.g.e.**, s. 15-16; Ayhan/Çağlar/Özdamar, **Ticari İşletme**, s. 275; Darı, **a.g.e.**, s. 54.

⁵⁴ Ünvanın ilan edilmese dahi tescilinin tekel hakkına sahip olunması bakımından yeterli olduğu yönünde bkz. Helvacı (Ülgen/Kaya/Nomer Ertan), **2022**, s. 249.

edebilir (TTK m. 52/1)⁵⁵. İşletme adı bakımından da ticaret ünvanı hükümlerine yapılan atıflar sebebiyle aynı hususlar geçerlidir (TTK m. 53).

5. Sıhhat Kazandırma

Kural olarak ticaret siciline tescil edilen hukuka aykırı hususların tescil ile birlikte sıhhat kazandığından başka bir deyişle tescilin iyileştirici etkisinden bahsetmek mümkün değildir⁵⁶. Örneğin, hükümsüz bir genel kurul kararının tescili bu karara herhangi bir iyileştirici etki yapmaz⁵⁷. Ancak tescile iyileştirici etkinin tanındığı istisnai bir düzenleme TTK m. 353'te yer almaktadır⁵⁸. İlgili hükme göre anonim şirketin yokluğuna veya butlanına neden olabilecek hususların varlığına karşın şirketin tescil ve ilanından itibaren üç ay içerisinde feshe yönelik dava açılmadığı takdirde tescilin iyileştirici etkisi söz konusu olur ve bu süreden sonra şirketin yokluk ve butlanına karar verilemez⁵⁹. TTK m. 644/b atfı gereği ilgili hüküm limited şirketler bakımından da geçerlidir.

⁵⁵ Tescil edilmemesi halinde ise ancak haksız rekabet hükümleri uyarınca korunabilir bkz. İmregün, **Kara Ticareti**, s. 73; Helvacı (Ülgen/Kaya/Nomer Ertan), **2022**, s. 250; Ayhan, **Ticaret Sicili**, s. 46.

⁵⁶ Doktrinde sicile kaydın kurucu etkisinin söz konusu olduğu işlemlerdeki eksikliklerin tescil ile düzeleceği ve bu kayıtların aksinin ispat edilemeyeceği öne sürülmüştür bkz. Hirsch, **a.g.e.**, s. 99; Sungur/Boran, **a.g.e.**, s. 476; Benzer şekilde kurucu etkisi bulunan sicil kayıtlarının aksinin iddia edilememesinin ticari hayatın güven ve istikrarı bakımından uygun olacağı yönünde bkz. Okutan, **a.g.m.**, s. 17. Ancak konuya ilişkin kanunda yalnızca anonim ve limited şirketin tesciline özgü istisnai bir düzenleme yer aldığını bu kapsamda her kurucu etkiyi haiz tescilin sıhhat kazandırma işlevine sahip olmadığını ifade edelim.

⁵⁷ Erdoğan Moroğlu, **Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü**, Güncellenmiş 9. Baskı, İstanbul, On İki Levha, 2020, s. 385.

⁵⁸ Fiilen işletilmeye başlanmamış bir ticari işletmenin tescilinde de tescil ve ilanın düzeltici ve tamamlayıcı bir rolü olduğu yönünde bkz. Karayalçın, **a.g.e.**, s. 309, dpn. 53. Eksiklik bulunan sermaye artırımının tescilinden sonra eksikliklerin ileri sürülebilmesi gerektiği fikrinin bu kapsamda değerlendirilebileceği yönünde bkz. Poroy/Yasaman, **2022**, s. 255.

⁵⁹ Bu noktada tescilin değil şirketin kuruluşunu tasdik eden mahkeme kararının düzeltici etkisi olduğu da doktrinde ifade edilmiştir bkz. Karayalçın, **a.g.m.**, s. 12. Ancak eTTK m. 299'da öngörülen kuruluş safhasındaki mahkeme onayı işlemi, 24.06.1995 T. ve 559 sayılı KHK ile kaldırılmıştır; Doktrinde ayrıca hükmün ancak düzelebilir bozukluklar bakımından söz konusu olacağı ve her ne kadar sıhhat kazandırmadan bahsedilse de bu bozuklukların şirket tarafından düzeltilmesi gerektiği ifade olunmuştur bkz. Hamdi Yasaman, **Anonim Ortaklıkların Birleşmesi**, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1987, s. 122-123. Aynı yönde bkz. İsmail Kırca (Fezvan Hayal Şehirli Çelik/Çağlar Manavgat), **Anonim Şirketler Hukuku**, C. 1, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2013, s. 361; Akdağ Güney, **Kuruluş**, s. 227-228. Yazar, tescilin bu etkisini "geçersizliği atlatici etki" olarak tanımlamıştır.

Bir yapısal değişiklik olan birleşmenin kuruluşu benzerliği ve süreç içerisinde gerçekleştirilen sermaye artırımını göz önüne alındığında doktrinde bir görüş, şirket kuruluşuna ilişkin anılan hükmün şirket birleşmelerine de uygulanması gerektiği kanaatindedir⁶⁰.

II. TARİHSEL GELİŞİMİ

A. Temeli

Ticaret sicili benzeri ilk örneklerin Orta Çağ'da lonca teşkilatı içerisinde görüldüğü ifade edilmektedir⁶¹. Bu örnekler, o dönem teşkilat tarafından tutulan lonca defterleri ve fuarlarda tutulan listelerdir⁶². Lonca teşkilatı, tacir ve esnaflar arasında kurulan bir ticaret örgütü olarak döneminde önemli fonksiyonlara sahip olmuştur. Loncalara mensup tüccarlar, herkese açık, aleni bir sicil fonksiyonu bulunmasa dahi belirli defterlere kaydedilmekteydi⁶³. Yalnızca idari niteliğe sahip bulunduğu söylenebilecek bu defter ve listeler daha sonraları geliştirilerek yalnızca tacirlerin kaydının tutulduğu defter olmaktan çıkmış, hukuki sonuç doğurabilecek nitelik kazanmış ve günümüzdeki anlamıyla ticaret sicilini oluşturmuştur⁶⁴.

⁶⁰ Yasaman, **a.g.e.**, s. 126-127.

⁶¹ Bilgişin, **a.g.e.**, s. 131; Hirsch, **a.g.e.**, s. 94. Bilindiği üzere tacirin yükümlülüklerinden biri ticaret odasına kaydolmaktır. Sicile kayıt ve odalara kayıt birbirinden ayrı olup odaya kayıt olabilmek için öncelikle ticari işletmenin ticaret siciline tescili gerekmektedir. Yazar, oda sicillerinin temelini lonca teşkilatınca tutulan sicillere dayandığını ve bunların idari nitelikte olduğunu ifade etmiştir. Günümüzde ise bir ticari işletmenin veya ticaret şirketinin sicile kaydı için talep edilen evrak arasında oda kayıt beyannamesi de yer almaktadır. Bu suretle sicile kayıt ile odalara kayıt eş zamanlı olarak gerçekleştirilmektedir; Arslanlı, **Kara Ticaret**, s. 147; Karayalçın, **a.g.e.**, s. 281; Erem, **a.g.e.**, s. 130, dpn. 6; Kınacı, **a.g.m.**, s. 471; İmregün, **Kara Ticareti**, s. 49; Mimaroglu, **a.g.e.**, s. 291; Reha Poroy/Hamdi Yasaman, **Ticari İşletme Hukuku**, Genişletilmiş ve Güncelleştirilmiş 15. Bası, İstanbul, Vedat, 2015, s. 205; İmregün, **İlkeler**, s. 61; Tuna, **a.g.e.**, s. 144; Özbey, **a.g.e.**, s. 10; Arkan, **a.g.e.**, s. 265; Baştuğ/Erdem, **a.g.e.**, s. 126; Berzek, **a.g.e.**, s. 61; Bilge, **a.g.e.**, s. 17; Paslı/Aşıkoğlu, **a.g.m.**, s. 419, dpn. 8.

⁶² Poroy/Yasaman, **2015**, s. 205; Özbey, **a.g.t.**, s. 10; Bilge, **a.g.e.**, s. 17; Baştuğ/Erdem, **a.g.e.**, s. 126.

⁶³ Bilgişin, **a.g.e.**, s. 131; Arslanlı, **Kara Ticaret**, s. 147; Karayalçın, **a.g.e.**, s. 281; Kınacı, **a.g.m.**, s. 471; Poroy/Yasaman, **2015**, s. 205. Yazar, lonca defterlerinin lonca üyeliğinin ispatı işine yaradığını, fuar listelerinin aleni olmakla beraber idari nitelikte bulunduğunu ifade etmiştir; Loncalar tarafından tutulan defterlerin yalnızca tacirlerin kaydına mahsus olduğu, herkesçe incelenmesinin mümkün olmadığı, fuar listelerinin ise sadece aleniyet sağlama niteliğini haiz bulunduğuna ilişkin bkz. Bilge, **a.g.e.**, s. 18; Paslı/Aşıkoğlu, **a.g.m.**, s. 419, dpn. 9.

⁶⁴ Karayalçın, **a.g.e.**, s. 281; Mimaroglu, **a.g.e.**, s. 292; Poroy/Yasaman, **2015**, s. 205; Baştuğ/Erdem, **a.g.e.**, s. 126; Özbey, **a.g.t.**, s. 11; Arkan, **a.g.e.**, s. 265; Bilge, **a.g.e.**, s. 18.

B. Türk Hukukunda

Türk hukukunda ticaret sicili, tam olarak bugün kullandığımız anlamda olmasa da ilk olarak 1925 tarihli ve 655 sayılı Ticaret ve Sanayi Odaları Kanunu⁶⁵ ile hukukumuzda girmiştir⁶⁶. İlgili sicilin o dönem, özel hukuk anlamında bir işlevinin bulunmasından ziyade idari ve mali işleve sahip olduğu doktrinde ifade edilmiştir⁶⁷. Zira ticaret sicili, ilgili dönemde üçüncü kişilerin incelemesine açık bulunmadığından aleniyet veya hukuki güvenliği sağlama gibi fonksiyonlara sahip değildi.

Bugünkü anlamda ticaret sicilinin temellerinin ise 29.05.1926 tarihli ve 865 sayılı Ticaret Kanunu⁶⁸ ile atıldığı söylenebilir⁶⁹. Anılan kanunun dördüncü faslında “Sicilli Ticaret” başlığı altında düzenlenen ticaret sicili farklılıklar bulunsa da pek çok açıdan mevcut ticaret sicili düzenlemeleri ile paralellik göstermektedir. 865 sayılı TTK dönemin ihtiyaçlarını karşılayamaması sebebiyle yürürlükten kaldırılmış ve yerine 29.06.1956 kabul tarihli, 6762 sayılı eTTK yürürlüğe girmiştir. 6762 sayılı eTTK da temel olarak 1926 tarihli kanunu esas almış ancak bu kanun ile dil güncelleştirilmiş, muğlak ve yetersiz ifadeler düzeltilmiş, İsviçre Borçlar Kanunu’nda yer alan bazı yenilikler eTTK’ya dahil edilmiştir⁷⁰. Bahsi geçen kanunun yürürlüğü ve tatbikine ilişkin olarak da 09.07.1956 tarihli ve 6763 sayılı “Türk Ticaret Kanunu’nun Mer’iyet ve Tatbik Şekli Hakkında Kanun” Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.

⁶⁵ 02.05.1925 T. ve 99 sayılı Resmî Ceride’de yayımlanan “Ticaret ve Sanayi Odaları Hakkında Kanun”.

⁶⁶ Bilgişin, **a.g.e.**, s. 132; Hirsch, **a.g.e.**, s. 93; Arslanlı, **Kara Ticaret**, s. 147; Karayalçın, **a.g.e.**, s. 283; İmregün, **Kara Ticareti**, s. 49; Mimaroglu, **a.g.e.**, s. 292; Poroy/Yasaman, **2015**, s. 206; İmregün, **İlkeler**, s. 61; Tuna, **a.g.e.**, s. 145; Özbey, **a.g.t.**, s. 13; Bilge, **a.g.e.**, s. 20.

⁶⁷ Bilgişin, **a.g.e.**, s. 132; Erem, **a.g.e.**, s. 130, dpn. 7; Poroy/Yasaman, **2015**, s. 206; Özbey, **a.g.t.**, s. 13; Bilge, **a.g.e.**, s. 20.

⁶⁸ 28.06.1926 T. ve 406 sayılı Resmî Ceride’de yayımlanan “Ticaret-i Beriyye Kanunu”.

⁶⁹ Bilgişin, **a.g.e.**, s. 132; Arslanlı, **Kara Ticaret**, s. 147-148; Karayalçın, **a.g.e.**, s. 283; Kınacı, **a.g.m.**, s. 471; Karayalçın, **a.g.m.**, s. 2; Tuna, **a.g.e.**, s. 145; Özbey, **a.g.t.**, s. 14; Arkan, **a.g.e.**, s. 265; Nomer Ertan (Ülgen/Helvacı/Kaya), **2022**, s. 209; Bilge, **a.g.e.**, s. 20.

⁷⁰ 6762 sayılı TTK Genel Gerekeçe, “Türk ticaret kanunu lâyihası ve Adliye Encümeni mazbatası”, S. 198, T. 17.02.1951, s. 17 vd. Gerekeçede ticaret sicili işlemlerini düzenlemek üzere bir tüzük çıkarılacağına ifade edilmiş olması önemlidir. 02.02.1957 T. ve 4/8604 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile bu kanuna dayalı olarak “Ticaret Sicili Nizamnamesi” çıkarılmıştır.

1995 tarihli ve 559 sayılı KHK ile eTTK'nın sicile ilişkin üç maddesinde önemli değişiklikler yapılmıştır. Ticaret sicilinin tutulması işinin ticaret ve sanayi odaları tarafından yürütüleceği, ticaret sicili müdürü, yardımcıları ve diğer personeline karşı işlenen suçların devlet görevlilerine karşı işlenmiş suç sayılacağı, bu kişiler tarafından işlenen suçların da devlet görevlileri tarafından işlenmiş suç kabul edileceği, Sanayi ve Ticaret Bakanlığının ticaret sicil memurluğunu⁷¹ her zaman denetlemeye yetkili olduğu⁷², ticaret sicil memurluğunun teşkilatı ve işleyişine ilişkin esas ve usullerin bir tüzükle düzenleneceği bahsi geçen KHK ile öngörülmüştür. Bunlara ek olarak değişiklik öncesi eTTK m. 27 hükmünde yer alan eski TMK m. 917'ye (karşılığı TMK m. 1007) yapılan atfın kaldırılması neticesinde sicilin tutulmasından kaynaklanan zararlardan devletin sorumlu tutulması esası terk edilmiştir⁷³.

865 sayılı TTK'da ticaret mahkemeleri nezdinde tutulması, değişiklik öncesi 6762 sayılı TTK'da ise karma şekilde yürütülmesi öngörülen ticaret sicilinin⁷⁴, tamamen ticaret ve sanayi odaları gözetimine alınması radikal bir değişiklik olmuş ve doktrinde eleştiriye uğramıştır. Bu noktada bir görüş ticaret ve sanayi odaları ile yakın ilişkisi bulunan sicil müdürlerinin bağımsız ve tarafsız karar verme olanaklarının bulunmadığını ileri sürerek sicilin ticaret mahkemeleri nezdinde tutulması gerektiğini

⁷¹ 6102 sayılı TTK bakımından ticaret sicili müdürlüğünü ifade eder.

⁷² Değişiklik öncesinde sicil müdürlüklerini denetleme görev ve yetkisinin Adalet Bakanlığına ait olduğuna ilişkin bkz. Doğanay, **a.g.e.**, s. 316, 318; Uçar, **a.g.e.**, s. 102-103.

⁷³ Değişikliğin yerinde olmadığı yönündeki eleştiriler için bkz. İmregün, **İlkeler**, s. 63; Arslan Kaya, "Ticaret Sicili ve Sermaye Şirketlerinde Kamuyu Aydınlatma", **Türk Hukuku'nun Avrupa Birliği Hukukuna Uyumu-Acquis Communautaire'in Alınması-, Açıklamalar, Değerlendirmeler, Öneriler**, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 2001, s. 488-489; Okutan, **a.g.m.**, s. 12. Yazar, ticaret sicilinin resmi sicil olma niteliğinin zedelendiğini ifade etmiştir; O dönem doktrinde yer alan görüşlere ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Özkorkut, **a.g.m.**, s. 32-35.

⁷⁴ 6762 sayılı TTK m. 27'de "*Ticaret sicilinin idaresi, bağlı olduğu mahkeme hâkimi veya reisinin nezareti altında bulunmak üzere Adliye Vekâleti tarafından tâyin edilen bir sicil memuruna aittir.*" düzenlemesi ve mülga 6763 sayılı kanun m. 12/5'te "*Ticaret sicili henüz kurulmamış olan yerlerdeki sicil işleri, Adliye Vekâletinin isteği ile ve mahkemenin nezareti altında ticaret ve sanayi odaları veya onlara niyabeten ajanlıkları tarafından görülür.*" (İlgili hüküm 24.06.1995 tarihli ve 559 sayılı KHK ile yürürlükten kaldırılmıştır.) düzenlemesi mevcuttu. Bahsi geçen hükümler dikkate alındığında 6762 sayılı kanun döneminde hem ticaret ve sanayi odaları veya belediyelerin hem mahkemelerin sicil tutmakla görevlendirildiği karma bir sistem benimsenmiştir bkz. Baştuğ/Erdem, **a.g.e.**, s. 127; Mimaroglu, **a.g.e.**, s. 295-296; Özkorkut, **a.g.m.**, s. 29; Bilge, **a.g.e.**, s. 36; Demirel, **a.g.e.**, s. 61.

ifade etmiştir⁷⁵. Diğer görüş ise sicil müdürlerinin gerekli şekilde denetlenmesi ve bağımsızlığının sağlanması halinde sicilin, ticaret ve sanayi odaları tarafından tutulmasında bir beis olmadığı hatta daha hızlı ve verimli bir yol olduğu fikrindedir⁷⁶. Sicil kararlarına ve işlemlerine karşı etkin bir itiraz ve denetim mekanizması kurulması, sicil personelinin tarafsız davranmaması durumunda ciddi şekilde sorumluluğunun doğacağına bilincinde olması halinde kanaatimizce ticaret ve sanayi odaları nezdinde sicil kayıtlarının tutulmasında bir sakınca yoktur. Hatta yargı makamlarından ziyade idari bir makamca sicilin tutulmasının pratiklik ve hız kazandıracığı da açıktır. Sicil müdürlerinin atanması konusunda da aynı hususlar geçerlidir. Fikrimizce, müdürün tam bağımsızlığının sağlanmasının güç olması nedeniyle sicil müdürünün işlemlerini gerçekleştireceği kişiler tarafından seçilmemesi yeterlidir. Müdürün, Adalet veya Ticaret Bakanlığı tarafından atanması arasında ise fark bulunmamaktadır⁷⁷. Sicil memurlarının bağımsız ve tarafsız olmaması durumunda yargı makamlarının etkin yaptırım gücünün varlığı keyfi davranışlarda bulunmalarını engelleyebilecektir⁷⁸.

Ticaret sicilinin ticaret ve sanayi odaları tarafından tutulacağına kabul edilmesiyle mahkemelerin bir başka deyişle adli makamların sicil üzerindeki idari görev ve yetkileri sona ermiştir⁷⁹. Alman Hukukunda ise ticaret sicili elektronik olarak

⁷⁵ Toksal, **a.g.e.**, s. 317-318; TTK tasarısına yönelik yapılan toplantıda *Türk, Kalpsüz, Karayalçın, Poroy, Yüksel, Reisoğlu* bu görüşü savunmuştur bkz. **Türk Ticaret Kanunu ile İlgili Taslaklar-Tartışmalar Bolu Toplantısı (30 Nisan 1988-1 Mayıs 1988)**, Ed. Mürsel Başgül, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1994, s. 11-20; Okutan, **a.g.m.**, s. 9. Yazar, sicilin mahkemeler nezdinde tutulması halinde gerekli resmiyet, hukuki güvenlik ve tarafsızlığın sağlanabileceğini belirtmiştir; Yıldırım, **a.g.t.**, s. 14, dpn. 48.

⁷⁶ Arseven, **a.g.m.**, s. 58. Yazar, mali imkan ve teşkilatlarının gelişmişliği sebebiyle ticaret ve sanayi odalarınca sicilin tutulabileceğini ifade etmekle birlikte bu işin mahkeme nezareti altında olması gerektiğini ileri sürmüştür; Uçar, **a.g.e.**, s. 7; Bilge, **a.g.e.**, s. 45-46. Yazar, sicilin tutulması, sicil müdürünün atanması ve denetimi noktasında üçlü bir ayrıma gitmiş, sicilin hangi kurum tarafından tutulduğuna çok önemli olmadığını, memurların Adalet Bakanlığı tarafından atanması gerektiğini, denetimin ise bağımsız yargı organlarınca gerçekleştirilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

⁷⁷ Sanayi ve Ticaret Bakanlığı gibi Adalet Bakanlığının da siyasi bir makam olması nedeniyle müdürlerin Adalet Bakanlığı tarafından atanması ihtimalinde de bağımsızlığının sağlanamayacağı yolunda bkz. Demirel, **a.g.e.**, s. 64, dpn. 186.

⁷⁸ Konuya ilişkin açıklamalar için bkz. s. 42-43.

⁷⁹ İmregün, **Kara Ticareti**, s. 51; Bilge, **a.g.e.**, s. 36; Akdağ Güney, **Ticaret Sicili**, s. 19, dpn. 11; Okutan, **a.g.m.**, s. 9; Demirel, **a.g.e.**, s. 62-63; Paslı/Aşıkoğlu, **a.g.m.**, s. 420, dpn. 12.

mahkemeler nezdinde tutulmaktadır (HGB § 8)⁸⁰. Ancak şirketler bakımından bir ayırım gözetilmiş ve şirketlere ilişkin sicil kaydının Federal Adalet ve Tüketiciyi Koruma Başkanlığı tarafından elektronik ortamda tutulacağı öngörülmüştür (HGB § 8b).

Değişiklik öncesi eTTK uyarınca çıkarılmış bulunan 1957 tarihli Ticaret Sicili Nizamnamesi de değişikliğe uğramış, bazı hükümleri kaldırılmış bununla birlikte ismi Ticaret Sicili Tüzüğü olarak değiştirilmiştir⁸¹. 6762 sayılı kanun döneminde ayrıca ticaret siciline kaydedilen hususların ilanına ilişkin prosedürü düzenlemek üzere Türkiye Ticaret Sicili Nizamnamesi ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi Yönetmeliği çıkarılmıştır⁸².

Mevcut mevzuatımızda ticaret sicili, 6102 sayılı TTK'nın ikinci kısmında 24-38. maddeler arasında düzenlenmiştir. İlgili kanun, ticaret siciline ilişkin hükümlere de değişiklikler ve yenilikler getirmiştir. Özellikle sicilin elektronik ortamda tutulmasına ilişkin güncellemeler yapılarak yeni düzen ile uyum sağlanmıştır. Bu kapsamda MERSİS projesi hayata geçirilmiş ve sicil elektronik ortamda tutulmaya başlanmıştır. Önemli bir diğer değişiklik olarak devletin sicilin tutulmasından doğan zararlardan sorumlu olmayacağına ilişkin 559 sayılı KHK ile yapılan -oldukça eleştirilmiş- değişiklikten vazgeçilerek devletin de ilgili oda ile birlikte müteselsil sorumluluğu kabul edilmiştir (TTK m. 25/2). Eski düzenlemelerde bulunmayan ilan ve sicil kaydı arasında farklılık bulunması haline ilişkin yeni bir hüküm de 6102 sayılı

⁸⁰ Alman doktrininde de sicilin kim tarafından tutulacağı konusunda tartışmalar bulunduğu ilişkin bkz. Arkan, **a.g.e.**, s. 266, dpn. 3; Bilge, **a.g.e.**, s. 47-48; Kaya, **Ticaret Sicili**, s. 77, dpn. 30; Akdağ Güney, **Ticaret Sicili**, s. 25 ve dpn. 23.

⁸¹ 28.08.1998 T. ve 23447 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan "Ticaret Sicili Nizamnamesinde Değişiklik Yapılması Hakkında Tüzük".

⁸² 17.01.1957 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanan 9511 sayılı "Türkiye Ticaret Sicili Nizamnamesi" ve 26.10.1974 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanan "Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi Yönetmeliği". Aynı kanun döneminde bir önceki Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi Yönetmeliği mülga edilmek suretiyle aynı isimle şu yönetmelikler çıkarılmıştır: 22.06.1976 T. ve 15624 sayılı "Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi Yönetmeliği", 16.08.1978 T. ve 16379 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan "Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi Yönetmeliği", 29.04.1980 T. ve 16974 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan "Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi Yönetmeliği"; 6102 sayılı TTK döneminde ise 09.08.2004 T. ve 25548 sayılı Resmî Gazete'de "Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi Yönetmeliği" yayımlanmış olup halen yürürlüktedir.

TTK'ya eklenmiştir. AB direktifleri ışığında TTK'ya dahil edilen bu hüküm⁸³, tescil edilen bir hususun farklı şekilde ilan edilmesi halinde üçüncü kişilerin -tescil edilen durumu bilmedikleri sürece- ilan edilen duruma güvenlerinin korunacağını düzenlemektedir (TTK m. 37).

6102 sayılı TTK'nın yürürlüğe girmesinden sonra Ticaret Sicili Tüzüğü yürürlükten kaldırılarak 6335 sayılı Kanun'la değişik TTK m. 26 uyarınca mevcut TTK ile uyumlu "Ticaret Sicili Yönetmeliği (TSY)" yürürlüğe konulmuştur⁸⁴.

1. Merkezi Sicil Sistemi (MERSİS)

Teknolojideki ilerlemeler sonucu bilgilerin fiziksel ortamda saklanması nedeniyle oluşan sorunlar aşılarak veriler elektronik ortamlarda tutulmaya başlanmış bilgilere erişimde hız, kolaylık ve güven sağlanmıştır⁸⁵. Devlet nezdinde fiziki şekilde kaydı tutulan ve depolanan bilgiler; MERNİS, UAVT, TAKBİS, MERSİS gibi çeşitli sistemler içerisinde elektronik olarak tutulmaya başlanmıştır⁸⁶.

Teknolojinin gelişiminden etkilenen pek çok alan gibi ticari hayat bu kapsamda ticaret hukuku da gelişmelerden etkilenmiştir. Teknolojik ilerlemelerin ticaret siciline en önemli yansıması ise sicil kayıtlarının elektronik ortamda tutulmaya başlanması ve buna yönelik çeşitli sistemler geliştirilmesi olmuştur⁸⁷.

⁸³ Bahtiyar, **Ticari İşletme**, s. 217; Bilge, **Değişiklikler**, s. 243; Yılmaz, **a.g.m.**, s. 66.

⁸⁴ 2013/4478 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile 26.04.2013 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan "Ticaret Sicili Tüzüğü'nün Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Tüzük"; 27.01.2013 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan "Ticaret Sicili Yönetmeliği".

⁸⁵ Sicil işlemlerinin, sicilin incelenmesinin ve belge taleplerinin elektronik ortam üzerinden gerçekleştirilmesiyle mesai saatleri içerisinde sicil müdürlüğüne gidilmesine gerek olmayacağı, sicilin iş yoğunluğunun azalacağı, kâğıt kullanımından tasarruf edileceği ifade edilmiştir bkz. Kaya, **Ticaret Sicili**, s. 86-87, 89, dpn. 69.

⁸⁶ MERSİS; UAVT, MERNİS ve TAKBİS sistemleri ile entegre şekilde çalışmaktadır bkz. Demirel, **a.g.e.**, s. 74; Poroy/Yasaman, **2022**, s. 239.

⁸⁷ Ticaret sicilinde yapılan değişikliklerin temel dayanağının sicil kayıtlarının şeffaflığının sağlanmasına yönelik hükümler içeren 09.03.1968 T. ve 68/151 sayılı AET Yönergesi olduğuna ilişkin bkz. 6102 sayılı TTK Genel Gerekeçe m. 47; Kaya, **2001**, s. 485 vd.; Kaya, **Ticaret Sicili**, s. 71-72; Yasaman, **a.g.m.**, s. 7; Deliduman/Acar, **a.g.m.**, s. 40.

Sicil kayıtlarının tutulacağı bir elektronik ortam oluşturulmasının dayanağı TTK m. 24/3'tür⁸⁸. İlgili hükme göre *merkezi ve ortak bir veri tabanı* oluşturulacak, tescil ve ilan edilmesi gereken hususlar elektronik ortamda sunulabilen bu sistem içerisinde depolanacaktır. Ticaret sicili kayıtlarının elektronik ortamda tutulmasına ilişkin usul ve esaslar ise TSY'de belirlenmiştir (TTK m. 26). Zaman içinde gelmiş olduğumuz bu bilgi toplumunda sicil kayıtlarının içerdiği bilgilerin de herkesçe kolay ulaşılabilir olmasının sağlanması; önemli, gerekli ve yerinde bir adımdır. Hükümün gerekçesinde, sicilin elektronik ortamda tutulabilmesinin sağlanması ile bilgi toplumunun bir gereğinin yerine getirilmiş olduğu aynı zamanda bu düzenleme ile şeffaflığın sağlanarak kayıtlardaki yolsuzlukların önlenmesinin amaçlandığı ifade edilmiştir⁸⁹.

a. Gelişimi

TTK m. 24/3'e dayalı olarak geliştirilmiş bulunan sicil kayıtlarının elektronik ortamda tutulması ve erişilmesini sağlayan bu sistem MERSİS'tir. 28.07.2006 T. ve 26242 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Bilgi Toplum Stratejisi Eylem Planı MERSİS'in temelini oluşturan çalışma olarak nitelendirilebilir⁹⁰. 08.10.2010 tarihinde Eylem Planı içerisinde yer alan Merkezi Tüzel Kişilik Bilgi Sistemi ve Çevrimiçi Şirket İşlemleri Projeleri'nin birleştirilmesi sonucu Merkezi Sicil Kayıt Sistemi (MERSİS) ortaya çıkmıştır⁹¹. 19.04.2010 tarihinde ilk pilot uygulaması Mersin Ticaret Sicili Müdürlüğünde hayata geçirilmiş olup, 01.01.2015 tarihinde 238 ticaret sicili müdürlüğünde sistemin kullanıldığı tespit edilmiştir⁹². İTO'nun resmî web sitesinde

⁸⁸ Ticaret sicilinin dijitalleşmesinin 1998 yılından bu yana gelişerek devam ettiği söylenebilecekse de MERSİS'in ilk kanuni dayanağınının 6102 sayılı TTK olduğuna ilişkin bkz. Paslı/Aşıkoğlu, **a.g.m.**, s. 418.

⁸⁹ TTK m. 24 Gerekçe (bkz. Kaya, **Gerekçeli TTK**, s. 121).

⁹⁰ 28.07.2006 T. ve 26242 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 2006/38 sayılı "Yüksek Planlama Kurulu Kararı".

⁹¹ (Çevrimiçi) <https://mersis.gtb.gov.tr>, 20.02.2023.

⁹² (Çevrimiçi) <https://mersis.gtb.gov.tr>, 20.02.2023.

07.05.2018 tarihi itibariyle yapılacak tüm tescil başvurularının MERSİS sistemi üzerinden yapılması gerektiği ilan edilmiştir⁹³.

b. İşleyişi

MERSİS, Ticaret Bakanlığı ve TOBB nezdinde işletilmekte olup işleyişe ilişkin usul ve esaslar TSY'de belirlenmiştir (TSY m. 4/1-g). MERSİS'e kaydedilecek her şirket ve ticari işletmeye bir MERSİS numarası verilir (TSY m. 13/2). MERSİS numarası şahıslara verilen kimlik numarası benzeri, sahiplerine özgü, değiştirilemez on altı haneli bir sayı dizisidir. Tacirler, ticari işletmelerine ilişkin işlemleri ve şirketler tüm işlemlerini bu numarayı kullanarak gerçekleştirirler. MERSİS numarası ile şirket veya işletme ile ilgili bilgilere kolaylıkla ulaşılabilmektedir. MERSİS'e yapılan her kayıt, silinse veya değiştirilse dahi sistem üzerinden görüntülenebilmektedir (TSY m. 13/3). Tüm değişikliklerin görüntülenebilmesi, açıklığın ve güvenin sağlanması bakımından önemlidir.

Elektronik sicil sistemine kaydedilecek hususlar ile klasik sicil sisteminde kayda esas bilgiler arasında herhangi bir farklılık bulunmamaktadır⁹⁴.

Sicil işlemleri MERSİS üzerinden yapıldığı gibi sicil kayıtlarının tamamı da bir sistem içerisinde saklanmaktadır (TSY m. 13/1). Doktrinde elektronik sicil kayıt sisteminin fiziki sisteme ek olarak tutulmasının zorunlu olduğu, iki sistemin birbirinin alternatifi olmadığı ifade edilmiştir⁹⁵. Uygulamada mevcut durumda ticaret sicili müdürlükleri hem kendi sistemleri içerisinde sicil kayıtlarını elektronik ortamda saklamakta hem de işletmelerin fiziki bir sicil dosyası bulunmaktadır. Aynı anda hem fiziki hem elektronik şekilde tutulması sebebiyle -gerçekleşmesi güç görülmele birlikte- sicil dosyaları arasında farklılık oluşmamasına dikkat edilmelidir. Sicil müdürlüklerinde fiziki dosyalamanın kaldırılmasıyla zaman, emek, para tasarrufu sağlanabileceği düşünülebilecekse de fiziki dosyalamaya halen ihtiyaç bulunduğu ifade edilmelidir. Zira asıl evrak üzerindeki ıslak imzaların gerçekliğine ilişkin bir

⁹³ (Çevrimiçi) <https://www.ito.org.tr/tr/hizmetler/ticaret-sicili-islemleri/tescil-islemleri/mersis-destek-hizmetleri>, 18.02.2023.

⁹⁴ Akdağ Güney, **Ticaret Sicili**, s. 48; Demirel, **a.g.e.**, s. 81.

⁹⁵ Akdağ Güney, **Ticaret Sicili**, s. 20.

anlaşmazlık bulunduğu mahkemece sicil dosyası talep edilmekte ve evrak asıllarında yer alan imzalar mahkemece veya uzman bilirkişilerce incelenmektedir.

Alman ticaret sicil sisteminde kural olarak fiziki başvuru söz konusu olmayıp tüm başvuru ve işlemler elektronik ortamda yapılmaktadır⁹⁶. İsviçre ticaret siciline kayıtların alternatif şekilde yapılabilmesi ise mümkündür (HRegV § 16/2).

Bu noktada MERSİS üzerinden ticaret sicili müdürlüğünce sicil işlemlerinin yapılması ve saklanması ile ilgililerce yapılacak başvuruları ayrı değerlendirmek gerekir. Ülkemizde MERSİS, tüm sicil müdürlüklerinde kullanılmakta olup istisnai haller (TSY m. 13/4) haricinde sicil işlemleri dijital ortamda yapılmaktadır. Ancak TSY m. 23'te ilgililerin her iki yolla sicile başvuru yapabilmelerine imkân tanınmış olduğu görülmektedir. Bu halde yönetmeliğe göre ilgililer, başvurularını yazılı şekilde şahsen yapabileceği gibi elektronik ortamda da yapabilecektir⁹⁷. Ancak odalar, bugün yalnızca sistem üzerinden yapılan başvuruları kabul ettiklerini duyurmuştur⁹⁸.

Sicil müdürlükleri tüm işlemlerini sistem üzerinden yapmakta ve sistem içerisinde güncel olarak kayıtlı tutmaktadır. Ticaret sicili müdürlüğünde kullanılan defterlerin tamamı da MERSİS üzerinde tutulmaktadır (TSY m. 12). Bir ticari işletme veya ticaret ünvanı tescil edildiğinde verilen sicil tasdiknamesinin, ticaret sicili müdür veya müdür yardımcısının imzasını ve müdürlük mührünü içermesi gerektiği ayrıca yeni tasdikname verilebilmesi için öncelikle eskisinin iade edileceği yönetmelikte öngörülmüştür (TSY m. 16). Ancak belirtmek gerekir ki şirket yetkililerinin ihtiyaç duydukları ticaret sicili belgelerini (ticaret sicil tasdiknamesi, iflas konkordato belgesi, şube açılış belgesi vb.) elektronik ortam üzerinden talep edebilmesi, erişebilmesi ve

⁹⁶ Akdağ Güney, **Ticaret Sicili**, s. 25.

⁹⁷ Elektronik başvuru zorunluluğu öngörülmediği sürece her iki şekilde de başvuru yapılabileceği yönünde bkz. Akdağ Güney, **Ticaret Sicili**, s. 54; Akdağ Güney, **Kuruluş**, s. 223.

⁹⁸ İTO'nun resmî web sayfasında ilan edildiği üzere 07.05.2018 tarihi itibarıyla tüm tescil başvuruları MERSİS üzerinden gerçekleştirilmektedir: (Çevrimiçi) <https://www.ito.org.tr/tr/hizmetler/ticaret-sicili-islemleri/tescil-islemleri/mersis-destek-hizmetleri>, 18.02.2023. Kanun (TTK m. 28/1-29/1) ve yönetmelikle (TSY m. 23) verilmiş bulunan fiziki başvuru imkanının idari bir kararla kaldırılmak istenmesi yerinde olmamıştır. İlgili hükümler yürürlükte bulunduğu müddetçe fiziki olarak yapılan bir başvurunun kabul edilmemesi hukuka aykırı olacaktır.

harç bedellerini ödeyebilmesi mümkün hale gelmiştir⁹⁹. Bu nedenle yönetmelik hükmünün değişikliklere uyumlu hale getirilmesi gerekmektedir¹⁰⁰.

Sicil işlemleri ve başvurular, MERSİS üzerinden güvenli elektronik imza kullanılarak gerçekleştirilir (TSY m. 13/5-6, TSY m. 23/4). Ayrıca işlemlere dayanak olan belgeler de güvenli elektronik imza ile imzalanmalı ve zaman damgası kullanılmalıdır (TSY m. 13/8)¹⁰¹. Ticaret sicili müdürlüklerinden talep edilen onaylı belge veya örnekler, fiziki olarak imza edilmekte ve mühürlenmekte (TSY m. 17/4) ancak başvuruların suret ve özetleri eğer elektronik ortamda düzenleniyorsa güvenli elektronik imza ve zaman damgası ile doğrulanmaktadır (TSY m. 17/5)¹⁰². Yönetmelikte yer alan düzenlemeye karşın uygulamada onaylı belge veya örnekler yalnızca fiziken verilmektedir.

Yeni ve oldukça faydalı birkaç düzenlemeyi de bu noktada belirtmek gerekir. Sirküler yoluyla karar alma uygulaması 01.07.2022 tarihi itibarıyla MERSİS üzerinden gerçekleştirilebilmektedir¹⁰³. Uygulama kapsamında bir üyenin elektronik imza ile imzalayıp sisteme yüklediği karar taslağı diğer üyelerce sistem üzerinden görüntülenip görüş bildirilebilmektedir. Bu sayede limited şirket genel kurulları, ortakların fiziken bir araya gelmelerine ihtiyaç bulunmaksızın toplanıp karar

⁹⁹ (Çevrimiçi) <https://ticaret.gov.tr/haberler/bakan-pekcan-ic-ticarette-dijital-donusum-hamlesini-acikladi>, 26.02.2023. 14.05.2020 tarihinde Ankara Ticaret Sicili Müdürlüğünde başlayan uygulama bugün tüm ticaret sicili müdürlüklerinde gerçekleştirilebilmektedir.

¹⁰⁰ Elektronik ortamda bu belgelerin talep edilip edinilmiş olması halinde TSY m. 16'da bahsedilen mühür söz konusu olmayacak ve belgeler elektronik imza ile imzalanacaktır. Ayrıca yeni tasdikname talep edilmesi halinde eskisinin iadesinden de bahsedilemeyecektir. Uygulamada ilgili belgeler müdür yardımcılardan veya tescile yetkili personelden biri tarafından elektronik imza ile imzalanmaktadır.

¹⁰¹ İşlemlere dayanak olan belgelerin sistem üzerinden sunulabilmesi imkânı TSY'de bulunmasına karşın uygulamada dayanak belgelerin fiziki şekilde sunulması gerekmektedir bkz. Akdağ Güney, **Kuruluş**, s. 221.

¹⁰² TSY'de onaylı belge veya örneklerin dijital ortam üzerinden talep edilebileceği yolunda bir hüküm yoktur. Ancak suret ve özetlerin elektronik ortamda iletilebileceği öngörülürken fiziki başvurunun aranmasında herhangi bir yarar bulunmamaktadır.

¹⁰³ (Çevrimiçi) <https://ticaret.gov.tr/haberler/ic-ticarette-yeni-bir-dijital-donusum-hamlesi>, 26.02.2023. Ancak belirtmek gerekir ki anonim şirketlerin elektronik ortamda yapılacak genel kurul toplantılarına ilişkin belgelerin EGKS ve MERSİS arasında entegrasyon sağlanıncaya kadar Bakanlık temsilcisine gönderilmesi gerekir (Anonim Şirketlerde Elektronik Ortamda Yapılacak Genel Kurullara İlişkin Yönetmelik geçici m. 1/2). Gerekli entegrasyonun henüz sağlanamaması sebebiyle genel kurul kararlarının tescili için ayrıca MERSİS üzerinden başvuru yapılarak tescil prosedürlerinin yerine getirilmesi gerektiğine ilişkin bkz. Paslı/Aşıkoğlu, **a.g.m.**, s. 452.

alabilmektedir. Bir başka yararlı uygulama olarak artık genel kurulda Bakanlık temsilcisi görevlendirilmesinin fiziken talep edilmesine gerek bulunmayıp MERSİS üzerinden talep edilebilmesi mümkün hale gelmiştir¹⁰⁴.

MERSİS numarası ve dosya numarası altında her ticari işletme veya ticaret şirketi için bir sicil dosyası oluşturulur. Tescil işleminin dayanakları ve ilanın yapıldığı gazeteler, MERSİS içerisinde sicil dosyalarında saklanır (TSY m. 19)¹⁰⁵.

c. Hukuki Fonksiyonları

6102 sayılı TTK'nın gerekçesinde MERSİS'in bir bilgi bankası olduğu ve sistem tam anlamıyla yerleşinceye kadar herhangi bir hukuki etkiye sahip olmadığı¹⁰⁶, üçüncü kişilere karşı ileri sürülemeyeceği ifade edilmiştir¹⁰⁷. Kayıtları inceleyerek herhangi bir hata veya eksiklik tespit eden kişilerin hukuki yollara başvurmalarını sağlamanın MERSİS'in temel işlevi olduğu da aynı madde gerekçesinde belirtilmiştir.

Doktrinde mevcut sistemde, geldiğimiz durum itibariyle gerekli eksikliklerin tamamlanmasıyla hukuki fonksiyonların MERSİS'e tanınabileceği ileri sürülmektedir¹⁰⁸.

¹⁰⁴ (Çevrimiçi) <https://ticaret.gov.tr/haberler/bakan-pekcan-ic-ticarette-dijital-donusum-hamlesini-acikladi>, 26.02.2023.

¹⁰⁵ İmza sirküleri gibi bazı belgelerin, ticaret siciline tescil edilmemesi sebebiyle tescile dayanak belgelerin fiziki şekilde saklanmasına devam edilmesi gerektiği yönünde bkz. Ulusoy, **a.g.m.**, s. 92.

¹⁰⁶ Bilgi bankasının içerikleri, basiretli davranma yükümü altında bulunan tacirlere ileri sürülebileceğinden kısmi de olsa bu bilgi bankasının hukuki etkisinin bulunduğuna ilişkin bkz. Ulusoy, **a.g.m.**, s. 109-110.

¹⁰⁷ TTK m. 24 Gerekçe (bkz. Kaya, **Gerekçeli TTK**, s. 121); Bilgi bankasına ilk aşamada hukuki etki tanınmamış olmasının yerinde olduğu yolunda bkz. Bilge, **Değişiklikler**, s. 242; Akdağ Güney, **Ticaret Sicili**, s. 81; Hukuki işlevlerin elektronik sicile tanınmamış olmasının büyük bir eksiklik olduğu yönünde bkz. Kaya, **Ticaret Sicili**, s. 95; MERSİS'e hukuki bir etki tanınmasının gerekçede yer alan bu ifadeler ile değil ancak ilan sisteminde yapılacak kanuni değişikliklerle mümkün olabileceği yolunda bkz. Paslı/Aşıkoğlu, **a.g.m.**, s. 457.

¹⁰⁸ İsmail Kayar, "Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Ticaret Sicili, Ticari Defterler ve Cari Hesap Hükümlerinin Değerlendirilmesi", **YÜHFD**, C. 2, S. 1, 2005, s. 357. Yazara göre, yaklaşık bir yıllık bir geçiş süreci sonrasında bilgi bankasına hukuki işlevler tanınması gerekli olup ticaret ve sanayi odaları ticaret sicilini elektronik ortamda tutma ve izleme yeterliliğine sahiptir; Ünal, **a.g.m.**, s. 1406; Kaya, **Ticaret Sicili**, s. 68; Poroy/Yasaman, **2022**, s. 240; Yasaman, **a.g.m.**, s. 8-9; Özdemir, **a.g.m.**, s. 4333; Demirel, **a.g.e.**, s. 86; Aktepe, **a.g.t.**, s. 16.

TTK m. 36'ya göre kayıtlar, hukuki etkilerini ilan edilmeleriyle birlikte doğurur. Bu noktada TTK bakımından hukuki etkinin ne elektronik ne de fiziki sicil sistemine yapılacak kayıtlara tanınmadığı, kayıtların ilanına tanındığı görülmektedir. 2019/1151 (AB) sayılı Yönergesinde¹⁰⁹ ise kaydın kamuya açık olup herkesçe ulaşılabilir kılındığı an sicilin olumlu fonksiyonunun başlangıcı olarak kabul edilmiştir¹¹⁰. Bu sayede masrafların azaltılması, sürelerin kısaltılması, en etkin şekilde dijital sistemden yararlanılması hedeflenmiştir¹¹¹. Bu sayede sicile güven unsurunun pekişeceğine de dikkat çekmek gerekir. Günden güne tescil ile ilan arasındaki süre kısaltılmış olsa da her halükârda tescili istenen husus ilan edilene kadar belirli bir zaman geçmektedir¹¹². Bu sürenin sıfırlanması, ek olarak herhangi bir hususun tescil edilenden farklı şekilde ilan edilme tehlikesinin bulunmayışı, sicil kayıtlarının güvenilirliğine de katkı sağlayacaktır. Yine bu kapsamda ticari işletme adı ve ticaret ünvanının tescilinin de gerçekleştiği anda en hızlı şekilde hukuki sonuç doğurması hak sahibinin korunması bakımından önem taşır. Tescil edilen husus ilan edilene kadarki süre içerisinde aynı adın farklı bir kimse tarafından daha önce tescil edilerek ilan edilmesi tehlikesi de bu anlamda önlenmiş olur¹¹³.

Uzun zamandan bu yana TTSG'de ilan, ticaret sicil kayıtlarının aleniyetini sağlamak noktasında yetersiz kaldığı gerekçesiyle eleştirilmektedir¹¹⁴. Son yıllarda ise

¹⁰⁹ Yönergede yer alan online şirket kuruluşu, belge ibrazı, ilana ilişkin düzenlemeler ve Alman hukukundaki durum hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Funda Özdin, 2019/1151 sayılı AB Dijitalleşme Yönergesi ve Alman Hukuku (DIRUG) Uyarınca Online Şirket Kuruluşu, Sicile Online İbraz ve Sicil Kayıtlarının Online İlanı, *İHM*, C. 80, S. 3, 2022, s. 721-752.

¹¹⁰ Arslan Kaya, *Türk Hukukunun Avrupa Birliği Hukukuna Uyumu Özel Hukuk-Acquis Communautaire'in Alınması-Açıklamalar, Değerlendirmeler, Öneriler*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Yayınevi, 2020, s. 35; Özdin, *a.g.m.*, s. 744.

¹¹¹ Kaya, 2020, s. 35.

¹¹² Sicil kayıtlarının ilan edildiği günü izleyen günde hüküm doğurduğu durumlar bakımından tescil ve ilanın aynı gün yapılması nedeniyle herhangi bir sorun gündeme gelmeyecektir. Tescil ile birlikte derhal sonuç doğuracak hususlar bakımından ise tescilin anında hüküm ifade etmesi önem arz edebilir.

¹¹³ Esasen bu sorun MERSİS içerisinde gerçekleştirilen bir uygulama ile çözüme kavuşmuştur. Ticaret ünvanının korunması bakımından MERSİS, ilgililere on beş günlük bir rezerve hakkı tanımaktadır. Sicile kayıt öncesi ilgili kişi sistem üzerinden yapacağı kayıt ile on beş gün boyunca bu ünvanın başka biri tarafından alınmasının önüne geçmiştir bkz. Akdağ, *Ticaret Sicili*, s. 51; Akdağ Güneş, *Kuruluş*, s. 221; Demirel, *a.g.e.*, s. 134, dph. 449.

¹¹⁴ Bu yöndeki görüş sahipleri için bkz. s. 12, dph. 36.

elektronik ortamın efektif şekilde kullanılmaya başlanması halinde artık TTSG’de ilana ihtiyaç bulunmayacağı doktrinde ifade edilmiştir¹¹⁵. Elektronik ortamın fiziki sicilden farklı olarak kaydını tuttuğu bilgileri anında herkesçe ulaşılabilir kılabilme özelliği bu anlamda önem arz eder. Fiziki tescil sisteminin uygulandığı dönemde ilana tanınmış bulunan kamuya açıklama, herkesçe bilinebilir olma işlevlerinin elektronik sicil ile karşılandığı bu anlamda ilana ihtiyaç bulunmadığı görülmelidir¹¹⁶.

Tescil ile birlikte üçüncü kişiler en kısa süre içerisinde belki de anında bilgiye ulaşabileceğinden, sistemde bulunan kayıtlar üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilir başka bir deyişle hukuki etkiye sahip olabilmelidir¹¹⁷. Tescile hukuki etki tanınmasının zaman, emek, para tasarrufu ve sicile güven sağlaması yanında başka yararları da bulunmaktadır. Bilindiği üzere TTK m. 37’de düzenlenen görünüşe güven ilkesi uyarınca ilan ve tescil arasında farklılık bulunması halinde ilana güvenin korunacağı öngörülmüştür. Tescil ve ilan arasında gerçekleşebilmesi öngörülen farklılık hali düşünülerek düzenlenen bu hükme, hukuki etkinin tescile tanınması halinde ihtiyaç

¹¹⁵ Battal, **a.g.m.**, s. 101; Kayar, **a.g.m.**, s. 364-365; Ünal, **a.g.m.**, s. 1406; Demirel, **a.g.e.**, s. 85. Yazar ilan işlemlerinin de MERSİS üzerinden yapılarak iki işlemin birleştirilmesi gerektiğini, sicil gazetesi ile ilanın artık işlevsiz olduğunu yerinde olarak ifade etmiştir; İlan zorunluluğunun kaldırılmasına ilişkin görüşler için ayrıca bkz. Akdağ, **Ticaret Sicili**, s. 57, dpn. 88; Paslı/Aşıkoğlu, **a.g.m.**, s. 455. Yazarlara göre, MERSİS’te yer alan bilgilerin kapsamının genişletilmesi ve tescil-ilan işlemlerinin aynı sistem üzerinde birleştirilmesi halinde TTSG’ye ihtiyaç duyulmayabilir; Aksi yönde bkz. Ulusoy, **a.g.m.**, s. 117. Yazar, hukuki etkilerin elektronik sicile tanınması gerektiği düşüncesinde olmakla birlikte ilan zorunluluğunun, tescil edilmiş bulunan hususları kanıtlamadaki ve belgelemedeki kolaylık nedeniyle devam etmesi gerektiği düşüncesindedir.

¹¹⁶ Alman hukukundaki benzer gelişim sürecine ve ilan prosedürünün kaldırılışına ilişkin bkz. Özdin, **a.g.m.**, s. 745-746.

¹¹⁷ Kayar, **a.g.m.**, s. 364. Yazara göre bilgi bankası aleniyet ve şeffaflığı yeterli şekilde sağlayabileceğinden TTSG tamamen kaldırılmalı ve hukuki etkiler elektronik ortamda tutulan bu kayıtlara tanınmalıdır; Kaya, **2020**, s. 45. Yazar, TTSG’de ilan zorunluluğunun kaldırılması ve sicil kayıtlarının elektronik ortam üzerinden aynı gün erişilebilir olması halinde bu kayıtlara hukuki etki tanınarak üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilir olması gerektiğini ifade etmiştir; Ulusoy, **a.g.m.**, s. 114-116. Yazar, ticaret sicili gazetesinden beklenen tüm faydanın elektronik sicil ile daha etkili şekilde karşılanacağı, aleniyet fonksiyonunun, hukuki etkilerin elektronik sicile tanınması ile gerçek anlamda sağlanabileceği fikrindedir; Deliduman/Acar, **a.g.m.**, s. 45. Yazarlara göre tüm ticaret sicil kayıtlarının ve tescile esas olan belgelerin sisteme kaydı sağlanıyor ve sistem üzerinden incelenebiliyorsa fiziki sicile bağlanan sonuçların dijital sicil sistemine de tanınması gerekir; Demirel, **a.g.e.**, s. 85-86. Yazar, tescil ve ilan işlemlerinin birleştirilerek aleniyetin tam anlamıyla sağlanacağını, sicilin olumsuz etkisi ve görünüşe güven ilkesine ilişkin sorunların azalacağını ifade ederek bu birleştirme akabinde ilana bağlı hukuki sonuçların tamamının en kısa zamanda MERSİS’te yer alan kayıtlara tanınması gerektiğini öne sürmüştür.

bulunmayacaktır. Bu halde herhangi bir hususun tescil edildiğinden farklı şekilde ilan edilmesi tehlikesi ortadan kalkmış olacaktır.

TTSG’de ilan zorunluluğu kaldırılmamış olmakla birlikte yerinde bir uygulama olarak 01.01.2022 tarihi itibariyle TTSG’nin fiziki basımına son verilmiş gazete dijital olarak erişime açılmıştır¹¹⁸. Önemle ifade etmek gerekir ki sicil kayıtlarının bir sistem üzerinden, sicil gazetelerinin diğer bir sistem üzerinden izlenmesi gereksiz bir uğraş gerektirdiği gibi herhangi bir fayda da sağlamamaktadır. Bilindiği üzere aleniyet ilkesi gereği herkes; tüm sicil dosyalarını inceleme, dosya içerisindeki senet ve belgelerin onaylı suretlerini alma ve bir hususun sicilde kayıtlı olup olmadığına ilişkin onaylı yazı talep etme hakkına sahiptir (TTK m. 35/2, TSY m. 15/1)¹¹⁹. İnceleme, fiziki olarak sicil müdürlüklerine gidilerek yapılabileceği gibi MERSİS üzerinden de yapılabilir. Bu minvalde kayıtların ayrı bir web sitesi üzerinden ilan edilmesi ile aleniyet başka bir deyişle üçüncü kişilerce bilinebilirlik sağlanmaya çalışılsa da esasen aynı amaca MERSİS’e yapılan kayıt ile de ulaşılmaktadır. Tescili talep edilen hususların MERSİS’e kaydedilmesinin akabinde herkesçe ulaşılabilir olması sağlanmakta, kolay ve hızlı şekilde incelenmesi mümkün olmaktadır.

MERSİS, yalnızca bir bilgi bankası değildir. Esasen sicilin tam anlamıyla kendisidir. Dijital ortamda tutulması haricinde fiziki sicilden herhangi bir farkı bulunmayan bu sistemdeki kayıtlar, ilan ile ulaşılmak istenen herkesçe erişilebilir fonksiyonuna da sahiptir. MERSİS’e kaydı yapılan herhangi bir bilginin herkesin erişimine açıldıktan sonra diğer bir web sitesi olan TTSG’nin web sayfasından ulaşılabilir hale gelmesinin beklenmesinde tespit edebildiğimiz herhangi bir fayda bulunmamaktadır. Aksine, zaman ve emek kaybına yol açtığı gibi ticari hayatın gerektirdiği hızlı akışı kesintiye uğratmaktadır. MERSİS kayıtlarına hukuki etki tanınmamasının herhangi bir haklı gerekçesi bulunmadığından klasik sistemde sicil

¹¹⁸ (Çevrimiçi) <https://ticaret.gov.tr/haberler/ic-ticarette-yeni-dijital-donusum-hamlesi>, 26.02.2023; (Çevrimiçi) <https://www.ticaretsicil.gov.tr>, 26.02.2023. Önceki dönemde TTSG’nin fiziken basımına yönelik eleştiri ve ilanların dijital olarak görüntülenebilmesinin yerinde olduğuna dair bkz. Kayar, **a.g.e.**, s. 193.

¹¹⁹ Tapu sicili de herkese açık olmakla birlikte bu haklar yalnızca ilgisine tanınmıştır (TMK m. 1020). Bu anlamda ticaret sicili bakımından ticari hayatın gerekliliklerine uygun olarak tam aleniyetten söz edilmelidir. Sicil kayıtlarının incelenmesi, belge ve onaylı yazı talep edilebilmesi için kişiye yönelik herhangi bir özel şart TTK’da öngörülmemiştir.

kayıtlarının ilanı hangi hukuki sonuçları doğuruyorsa bu anlamda elektronik sicil de kanaatimizce aynı etkilere sahip olmalıdır.

İlanın kaldırılması ve hukuki etkilerin MERSİS'e tanınmasına ilişkin görüşün *de lege ferenda* yapıldığının altını çizmek gerekir. Zira mevcut düzende kayıtlara bu etkinin tanınmamış olduğu açık olup buna yönelik bir pozitif kanuni düzenleme yapılmadığı müddetçe MERSİS'in ilanın sahip olduğu hukuki etkilere sahip olduğu kabul edilemez. Son halde tekraren ifade etmek gerekir ki günümüzde halen her türlü bilgi ve belgeye MERSİS üzerinden ulaşılamamaktadır. Tescile esas bazı belgelere erişmek isteyen kişiler, ticaret sicil gazetesini incelemek veya sicil müdürlüğüne giderek bu belgeleri almak mecburiyetindedir. Bu nedenle öncelikle sicil gazetesinde ilan edilen her türlü bilgi ve belgeye sistem üzerinden erişilebilmesinin sağlanması ardından iki ayrı koldan yürütülen bu sistemin tek çatı altında birleştirilmesi önem arz etmektedir.

d. MERSİS'e İlişkin Bazı Eksiklikler

MERSİS'e ilişkin bazı sistemsel problemler, kanunda veya yönetmelikte olmayan uygulamalara yol açabilmektedir. Elektronik sicil sistemlerinin yeknesak şekilde sicil müdürlüklerinde kullanımı farklı uygulamaların oluşmaması yolunda önemli katkı sağlasa da insan unsuru hala önem taşıyan sicil sistemimizde zaman zaman siciller arası farklılıklara rastlanmaktadır. Bazı sorunlar ise sistemin tam olarak kanuna uygun olarak düzenlenmemiş olmasından kaynaklanmaktadır. Örneğin, şirket sözleşmesi hazırlanmak istendiğinde “*kanun hükümleri çerçevesinde*” içeriği takdirde serbest olan taraflar, şirket sözleşmelerini tescil ettirebilmek için MERSİS'te bulunan matbu sözleşmeleri doldurmaktadır. Şirket kuruluşunda tescil gerçekleştirilirken bu form üzerinden sözleşmeyi, ilgili boşlukları doldurarak taraflar hazırlamaktadır¹²⁰. Bu durum kurucuların arzu ettikleri her hususu sistemde yer alan forma ekleyememeleri sonucunu doğurmaktadır. Bir yandan kanuna aykırı şirket kurmayı zorlaştırması ve bir düzen sağlaması sebebiyle olumlu karşılanabilecek bu hal diğer yandan tarafların kanunen düzenleme hakkı buldukları alanları da düzenleyememeleri sonucunu

¹²⁰ Sistemin işleyişine ilişkin bkz. Akdağ Güney, **Kuruluş**, s. 221.

doğurabileceğinden sakıncalı olabilecektir. Ancak uygulamada bu durum bir sorun teşkil etmemekte MERSİS üzerinden doldurulan bu sözleşme değil fiziken sicil müdürlüğüne teslim edilen sözleşme esas alınmaktadır.

Siciller arası farklılıkların veya kanundan farklı sistemsel düzenlemelerin bulunmaması sicile duyulan güvenin sağlanması bakımından da önem arz eder. Herhangi bir sicil müdürlüğünün veya MERSİS'in kanun ve yönetmelik dışı bir uygulama içerisinde bulunması önlenmeli sistem kaynaklı problemler ivedilikle çözüme kavuşturulmalıdır. Zaman içerisinde sistemin geliştirilmesi ve kullanım alanının genişletilmesi ihtiyacı da esasen doğmuştur. Bu kapsamda bazı eksikliklere dikkat çekmek gerekir.

İmza beyannamesi¹²¹, herhangi bir ticaret sicili müdürlüğünde yetkilendirilmiş personelin huzurunda yazılı beyanda bulunmak suretiyle verilir (20.02.2021 tarihli değişiklik öncesi İmzaT m. 12)¹²². 7263 sayılı Kanun¹²³ ile TTK m. 40/2 değişikliğe uğramış tacirler adına imza atmaya yetkili olanların imzalarının elektronik ortam aracılığıyla kamu kurum ve kuruluşlarının veri tabanlarından temin edilebileceği öngörülmüştür. 01.03.2022 tarihi itibarıyla tüm ticaret sicili müdürlüklerinde elektronik ortamda imza örneklerinin MERSİS'e kaydedilebilmesine imkân tanıyan düzenleme hayata geçirilmiştir¹²⁴. İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü (NVI) ile yapılan entegrasyon çalışması kapsamında yeni kimlik

¹²¹ İmza beyannamesi ve imza sirküleri arasındaki fark için bkz. Fahri Özsungur, **Ticaret Sicili Uygulamaları ve Pratik Çözümleri**, Güncelleştirilmiş ve Genişletilmiş 2. Baskı, Ankara, Adalet, 2017, s. 45-46; Paslı/Aşıkoğlu, **a.g.m.**, s. 430.

¹²² TTK yürürlüğe girdiğinden bu yana pek çok kez değişikliğe uğrayan TTK m. 40/2'nin gelişimine ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Paslı/Aşıkoğlu, **a.g.m.**, s. 429-432; İmza beyannamelerinin noter aracılığıyla yapılmasına imkân tanıyan bir düzenlemeye yer verilmesi gerektiği yolunda bkz. Kaya, **2020**, s. 50.

¹²³ 03.02.2021 T. ve 31387 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 7263 sayılı "Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" m. 22.

¹²⁴ (Çevrimiçi) <https://www.ito.org.tr/tr/hizmetler/ticaret-sicili-islemleri/uygulama-degisiklikleri>, 26.02.2023. TTK m. 40/2 ve 20.02.2021 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan "Şirket Kuruluş Sözleşmesinin Ticaret Sicili Müdürlüklerinde İmzalanması Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ" in 12. maddesi düzenlemenin kanuni dayanağını oluşturur. Düzenleme öncesi dönemde imza beyannamelerinin fiziken sicil müdürlüklerine gidilmeksizin verilebilmesine imkân veren bir düzenlemenin gerektiği yönünde görüşler mevcuttu bkz. Kaya, **2020**, s. 50-51; Ali Paslı/Harun Demirbaş, "Covid-19 Sonrası Hukuki Süreçler Webinarı", **REGESTA**, C. 5, S. 2, 2020, s. 420-421.

sahiplerinin imza örnekleri “Yetki Kabul İşlemleri” modülü aracılığıyla MERSİS’e kolaylıkla kaydedilebilmektedir. Eski kimlik sahipleri ve yabancı uyruklu kişiler için ise fiziki imza beyannamesi uygulaması devam etmektedir (İmzaT m. 12/3-4). Gelişimine paralel olarak MERSİS’i daha işlevsel hale getirmeye yönelik bu gibi uygulamalar oldukça yerinde ve faydalı olmakla birlikte TSY hükümlerinin de değişiklikler doğrultusunda güncellenmesi gerekmektedir¹²⁵.

Bunlara ek olarak limited şirketlerin kuruluşunun tescilinde imza beyannamesi verilmesi hali için farklı bir uygulama öngörülmüştür. Limited şirketin kuruluşu için verilecek belgelerden biri olan imza beyannamesinin, “*imza kaydı elektronik ortamda tespit edilemediğinde*” fiziken müdürlüklerde düzenlenmesi zorunludur (İmzaT m. 12/5). Diğer şirketler bakımından ise elektronik ortamda imza kaydı bulunmadığı durumda bahsi geçen tebliğin 12. maddesinin 2. fıkrası gereği ilgililer imzalarını notere onaylatabilmekte veya ticaret sicili müdürlüğünde yetkili personel huzurunda yazılı beyanda bulunarak imza beyannamelerini teslim edebilmektedirler. Son halde limited şirketlerin kuruluşu bakımından kurucular, fiziki olarak ticaret sicili müdürlüğüne başvuru mecburiyetinde olup imzalarını noterde onaylatmak imkanından yoksundur. Kuruluş sonrası şirket yetkilisi kişilerde değişiklik üzerine imza beyannamesi verilmek istendiğinde noterde düzenleme imkânı ise mevcuttur¹²⁶. Limited şirketler bakımından böyle bir ayrımı haklı kılan herhangi bir gerekçe bulunmadığı gibi kuruluş sırasında ve sonrasında imza beyannamesi verilmesi noktasında ayrı düzenleme yapılmasını gerektiren bir hal de söz konusu değildir.

Şirket kuruluşuna ilişkin pek çok aşama, dijital ortama aktarılmış¹²⁷ MERSİS üzerinden gerçekleştirilebilir hale gelmiştir. Bu kapsamda esas sözleşme de elektronik

¹²⁵ TSY m. 42/2, tacir adına imza atacak kişilerin imzalarının sicil müdürlüğüne verilmesinden bahseder. Ayrıca tescil başvurusunda müdürlüğe verilecek belgeler arasında imza beyannamesi sayılmıştır bkz. TSY m. 49/1-b, m. 52/1-b, m. 55/1-b, m. 58/1-b, m. 61/1-c, m. 64/1-b, m. 66/1-c, m. 69/1-i, m. 86/1-c, m. 90/1-ğ, m. 109/1-c, m. 120/1-e, m. 122/1-f, m. 125/2-c.

¹²⁶ (Çevrimiçi) <https://www.ito.org.tr/tr/hizmetler/ticaret-sicili-islemleri/uygulama-degisiklikleri> bkz. İmza Beyannamesi Güncel Uygulaması Hk. Başlığı, 08.07.2023.

¹²⁷ Şirket kuruluşlarında vergi dairesine sicil müdürlüğüne yapılacak bildirim ile vergi numarası oluşturulacak ve tüm gerekli ödemeler de sistem üzerinden yapılabilecektir bkz. Demirel, **a.g.e.**, s. 80, dph. 257; Uygulamada halen vergi tahakkuk işlemlerinin yapılabilmesi için dayanak belgelerle birlikte sicile fiziki başvuru gerekmektedir. MERSİS üzerinden belge talebi halinde ise harç

ortamda düzenlenebilmekte, kurucular tarafından e-imza ile imzalanarak sicil müdürlüklerine tescil başvurusunda bulunulabilmektedir. Ancak limited şirket esas sözleşmesinin imzalanması ve teslimi konusunda aynı sorunun mevcut olduğunu ifade etmek gerekir¹²⁸. İlgili tebliğde şirket sözleşmesinin MERSİS üzerinden düzenleneceği ancak kurucuların ticaret sicili müdürlüğünde sözleşmeyi imzalamaları gerektiği öngörülmüştür (İmzaT m. 4, m. 5/1, m. 8/1). TTK ve TSY’de ise esas sözleşmede yer alan imzaların noter onaylı olması imkânı da mevcuttur (TSY m. 69/1, TSY m. 64/1-a)¹²⁹. Limited şirket dışındaki şirketlerde esas sözleşmede yer alan imzalar noter tarafından onaylanabildiğinden noter onayı yerine kurucuların e-imza ile sözleşmeyi imzalayarak elektronik ortamda sicil müdürlüğüne iletmeleri mümkündür¹³⁰. Ancak limited şirketlerde şirket sözleşmesinin ticaret sicili müdürlüğünde yetkilendirilmiş personel huzurunda imzalanması kanunen arandığından buna ikame şekilde sözleşmenin e-imza ile imzalanması imkânı mevcut değildir¹³¹. Son halde limited şirketler bakımından 2018 yılında yapılmış bulunan değişiklikten dönülmesi¹³², şirket sözleşmesindeki imzaların noterde imzalanabilmesinin sağlanması bunun neticesinde elektronik imza ile sözleşmelerin

bedellerinin elektronik ortam üzerinden ödenebilmesi mümkündür bkz. (Çevrimiçi) <https://ticaret.gov.tr/ic-ticaret/ticaret-sicili/merkezi-sicil-kayit-sistemi-mersis>, 18.06.2023.

¹²⁸ Limited şirket bakımından bahsettiğimiz şirket sözleşmesinin imzalanmasına ilişkin problem, kooperatifler bakımından da söz konusudur. 12.12.2019 T. ve 30976 sayılı Resmî Gazete’de 1819 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile şirket sözleşmesindeki imzaların noter tarafından onaylanmasına ilişkin TSY m. 109/1-a hükmünün ilgili kısmı çıkarılarak, müdürlük huzurunda imzalanma şartı getirilmiştir. İmza beyannamelerinin teslimi noktasında ise TTK m. 40’a atıf yapılmış olup, limited şirketteki gibi ayırık bir hüküm bulunmadığından herhangi bir sorun gündeme gelmeyecektir.

¹²⁹ Anonim şirket için bkz. TTK m. 335/1, 339/1; Kollektif şirket için bkz. TTK m. 212; Adi komandit şirket için bkz. TTK m. 305/1; Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirket için bkz. TTK m. 566/1.

¹³⁰ Noter onayı yapılması halinde bu onayın da sicil müdürlüğüne elektronik ortamda iletileceği bunun akabinde sicil müdürlüğünün işlemi sistem üzerinden onaylayarak tescili gerçekleştirmiş olacağına ilişkin bkz. Poroy/Yasaman, **2022**, s. 239-240. Yazarlar ayrıca limited şirket bakımından herhangi bir ayırım gözetmeksizin şirket kuruluşlarının güvenli elektronik imza ile elektronik ortam üzerinden gerçekleştirilebileceğini ifade etmiştir.

¹³¹ Kaya, **2020**, s. 49. Yazar bu durumun şirket türleri arasında uyumsuzluk meydana getirdiğini ve limited şirket kuruluşunu gereksiz yere zorlaştırdığını haklı olarak ifade etmiştir; Paşlı/Aşıkoğlu, **a.g.m.**, s. 433. Yazarlar limited şirket bakımından böyle bir imkânın öngörülmemiş olmasının ülkemizdeki limited şirket sayısının çokluğu göz önüne alındığında tartışmaya açık olduğunu belirtmişlerdir.

¹³² 10.03.2018 tarihinde Resmî Gazete’de yayımlanan “Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” m. 24-26 ile kurucuların imzalarının noterce onaylanmasına ilişkin ibareler madde metinlerinden çıkarılmıştır.

imzalanarak tamamen elektronik ortama geçişin mümkün kılınması faydalı olacaktır¹³³. İmza beyannamelerinin sicil müdürlüklerinde verilmesi veya şirket sözleşmesinin sicil müdürlükleri huzurunda imzalanması, tescile esas evrakın fiziken teslim edilmesi ve benzeri hususlar şirketlerin kuruluşunda tamamen dijital ortama geçmeye engel oluşturmakta, her halükârda başvuru sahiplerini fiziken sicil müdürlüklerine gitmek mecburiyetinde bırakmaktadır¹³⁴. Bunun sonucunda MERSİS'ten başka bir deyişle elektronik sisteme geçişten beklenen ve sağlanabilecek fayda azalmaktadır.

TTSG sistemi üzerinden tescil edilen hususlara ilişkin gazetenin ilgili bölümüne pdf formatında ulaşılabilirken¹³⁵, tescile esas evraka sistem üzerinden ulaşma imkânı bulunmamaktadır¹³⁶. TTSG'nin görüntülediği sistemde aramalar, ilgili ticaret sicili müdürlüğü seçilerek ticaret ünvanı veya ticaret sicil numarası aracılığıyla yapılmaktadır. Aranılan tacire ilişkin ilan edilen tüm kayıtlar listelenmekte, ilanın türü (kuruluş, yönetim-temsil, sermaye artırımı, adres değişikliği, iç yönerge, denetçi vb.), yayın tarih ve sayısının görüntülediği listeden ulaşılmak istenen bilgiler tespit edilebilmektedir. Ancak belirtmek gerekir ki ilan türlerine ilişkin bir sınıflandırma yapılarak arama yapılması imkânı bulunmamaktadır. Örneğin, belirli bir dönem aralığındaki anonim şirket kuruluşlarına ilişkin kayıtlara veya ilan edilmiş iç yönergelere toplu şekilde ulaşılammakta, böyle bir listeleme içerisinde arama yapılamamaktadır. TTSG'ye ilişkin yer verdiğimiz bu eksiklikler ilana konu tüm bilgilerin MERSİS üzerinden erişilebilir kılınarak ilan müessesesinin kaldırılması görüşüne haklı bir gerekçe oluşturur. Halen bazı bilgilerin MERSİS üzerinden ulaşılmasına imkân tanınmamış olması sistem bakımından bir eksikliktir.

¹³³ Kaya, 2020, s. 49. Yazar, noterce onaylama imkanının limited şirketler bakımından da uygulanması gerektiğini ileri sürmüştür.

¹³⁴ Bu gibi hususların 2019/1151 (AB) sayılı Yönerge'de öngörülen dijital ortamda şirket kuruluşunu sağlamaya yönelik düzenlemelere aykırı olduğu yönünde bkz. Kaya, 2020, s. 39; Ayrıca bkz. Paslı/Aşıkoğlu, **a.g.m.**, s. 433.

¹³⁵ Gazetenin üzerinde arama veya kopyalama yapılabilir bir pdf formatında olmadığını ve bu durumun aranılan bilgiye ulaşmayı ve onu kullanmayı zorlaştırdığını ifade etmek gerekir. Ancak gazetenin yalnızca ilgili bölümüne yer verilmesi yararlı olmuş tüm gazete sayfaları içerisinde tarama yapılmasına ihtiyaç kalmamıştır.

¹³⁶ Deliduman/Acar, **a.g.m.**, s. 42.

Sicil kaydına dayanak olan belgelerin elektronik ortamda sunulabilmesine imkân tanıyan gerekli hükümler TSY’de mevcut olmasına karşın mevcut uygulamada halen bu belgeler MERSİS üzerinden sunulamamaktadır¹³⁷. Evrak sunumu için ilgililerin fiziki başvuru yapmak mecburiyetinde bırakılması tescil başvurusunun dijital ortamda yapılabilmesinden beklenen faydaları da azaltmaktadır. Tescil başvurusunun MERSİS üzerinden yapılması halinde dahi her halükârda ticaret sicili müdürlüğüne gitmesi gereken başvuru sahibi, elektronik ortamda başvurusunun kendisine sağlayacağı zaman, emek, para tasarrufundan esasen yararlanamamaktadır.

2. Blokzincir

Blokzincir sistemi “*Bloklar üzerinde verilerin değiştirilemez bir şekilde saklanmış olduğu devamlı olarak büyüyen merkeziyetsiz veri tabanı*” olarak tanımlanabilir¹³⁸. Günden güne gelişen ve kullanım alanları yaygınlaşan blokzincir sisteminden sicil kayıtlarının tutulması konusunda da yararlanılabileceği düşünülmektedir¹³⁹. Blokzincir ile veriler, bloklar içerisinde tek bir merkezde saklı tutulmaktadır. Bu anlamda MERSİS sistemine geçişe yönelik amaçlardan biri olan verilerin tek bir merkezde toplanması blokzincir sistemi ile de sağlanabilmektedir¹⁴⁰.

Blokzincir üzerindeki kayıtlar değiştirilemez ve geri alınamaz şekilde tutulmakta, zincir üzerindeki kayıtlara herkes serbestçe istediği zaman aralığında ulaşabilmektedir. Bu özelliklerin mevcut MERSİS ile de sağlanmaya çalışıldığına dikkat çekmek gerekir¹⁴¹. Nitekim MERSİS üzerinden silinen veya değiştirilen kayıtlar da görüntülenebilmekte, ortadan kaldırılmamaktadır. Değiştirilemezlik

¹³⁷ Kaya, 2020, s. 42-43; Demirel, a.g.e., s. 79; Paslı/Aşıkoğlu, a.g.m., s. 450.

¹³⁸ Türkiye Bilişim Vakfı, “Blokzinciri Teknolojisi Terminolojisi Çalışması”, 2019, s. 13, (Çevrimiçi) <https://bctr.org/bctr-rapor-blokzinciri-teknolojisi-terminoloji-calismasi-9674/>, 10.03.2023.

¹³⁹ Devletin verdiği hizmetlerde blokzincir sisteminin kullanılmasına ilişkin bkz. Aslıhan Tüfekci/Çetin Karahan, “Blokzincir Teknolojisi ve Kamu Kurumlarınca Verilen Hizmetlerde Blokzincirin Kullanım Durumu”, **VD**, S. 4, T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Yayını, 2019, s. 167.

¹⁴⁰ Tapu sicilinin blokzincir üzerinde tutulmasına ilişkin değerlendirmeler için bkz. Numan Tekelioğlu, “Dijital Tapu Sicili: Blokzinciri Teknolojisinin Tapu Sicilinde Kullanılmasına Dair Karşılaştırmalı Bir İnceleme”, **İHM**, C. 80, S. 1, 2022, s. 1-39.

¹⁴¹ Sicil kayıtlarının hiçbir şekilde değiştirilememesi elbette istenen bir durum değildir. Ancak kayıtlarda yapılacak değişikliklerin eski ve yeni halleri ile görüntülenebilmesi bir başka deyişle hiç var olmamış gibi yok edilememesi mevcut sicil sistemimizde de önemi haiz bulunan aleniyeti sağlamak bakımından yararlı bir özelliktir.

özelliğinin hatalı kayıtların geri alınamaması bakımından sorun oluşturacağı düşünülebilirse de bu sorunun çözümüne ilişkin çeşitli yöntemler geliştirildiği görülmektedir (örneğin eski kaydı değiştirir mahiyette aksi bir kayıt yapılması ile sorun aşılabilecektir)¹⁴². Sicil kayıtları, klasik sicil sisteminde de herkesin erişimine açık olmakla birlikte elektronik sisteme geçişle zaman ve mekân sınırlaması olmaksızın kayıtlara ulaşım imkânı geliştirilmiştir. Blokzincir sistemindeki kayıtların yok edilemezliği ve kayıtlara serbestçe ulaşımın ticaret sicili bakımından aranan özellikler olduğu bu noktada blokzincirin aleniyet ve şeffaflık unsurlarının tam manasıyla gerçekleşmesine katkı da bulunacağı ifade edilmelidir.

Blokzincir sisteminin elektronik ticaret sicil sisteminden temel farkı, merkezi olmayan bir veri tabanı bulunmasıdır¹⁴³. Merkeziyetsizlik, blokzincirin temel özelliklerinden biri olmakla birlikte ticaret sicilinin tutulması bakımından kişisel verilerin korunması, veri güvenliği gibi konularda sorun oluşturabilecektir¹⁴⁴. Örneğin, tescil edilen gerçek kişilerin kimlik numaraları müdürlükçe kaydedilse de ilan edilmemektedir (TSY m. 41/2). Ayrıca blokzincirin bir merkezinin bulunmayışı ve herhangi bir kurum tarafından kontrol edilmeyişi, ticaret siciline kaydı gereken hususların niteliği gereği devlet kontrolünde bulunması ve incelenmesi gerekmesi nedeniyle tam olarak sicil sistemimizle örtüşmemektedir¹⁴⁵. Blokzincir sistemi temel araçları ortadan kaldırarak hızlı, güvenli ve masrafsız şekilde işlemlerin yapılabilmesini hedeflemektedir. Şu an için sicil sistemimizden devletin müdahalesinin ve gözetiminin çıkarılması ise mümkün görünmemektedir.

Sicile güven fonksiyonunun blokzincir sistemi ile tam anlamı ile sağlanamayacağına da dikkat çekmek gerekir. Devlet, bir başka deyişle ticaret sicili müdürlüğü sistemden çıkarıldığında üçüncü kişilerin sicile güven duyması

¹⁴² Geriye (reverse action) yöntemi için bkz. Doğa Ekrem Doğancı, **Blokzincirine Dayalı Akıllı Sözleşmelerin Hukuk Nitelikleri, Kuruluşu, Yorumu, İfası ve Bazı Örnek Hukuki Uygulamalar**, İstanbul, On İki Levha, 2021, s. 507-508.

¹⁴³ Dağıtık defter teknolojisine ilişkin bkz. Mete Tevetoğlu, **Hukuki Yönleriyle Kripto Varlıklar ve Kripto Varlıkların İlk Arzi**, Genişletilmiş 2. Baskı, İstanbul, Aristo, 2021, s. 13-14.

¹⁴⁴ Tapu sicili bakımından aynı sorunun geçerli olduğuna ilişkin bkz. Tekelioğlu, **a.g.m.**, s. 17.

¹⁴⁵ İrfan Akın, "Dijital Gelişmelerin Şirketler Hukuku Üzerindeki Etkisi", **TAÜHFD**, C. 4, S. 1, 2022, s. 12.

beklenemeyecektir. Nitekim sicilin tutulmasından kaynaklı zararlardan sorumlu olan devlet sistemden çıkarıldığında sorumlu kişinin belirlenmesinde de güçlükler ortaya çıkabilecektir.

Mevcut sistemimizde yer alan geçici tescil, ticaret sicili müdürlüğünün inceleme yükümlülüğü, uygun olmayan tescil başvurularının reddi ve bu kararlara karşı itiraz kurumlarının blokzincir üzerinde işleyebilmesi de şu an için mümkün değildir. MERSİS'in sunduğu hizmetler dikkate alındığında ticaret sicilinin blokzincir üzerinde tutulmasının gerekli olup olmadığı tartışılır olmakla birlikte hız, güvenilirlik ve şeffaflık anlamında olumlu etkileri bulunduğu değerlendirilmelidir.

Son halde, blokzincir sistemine geçişin artı ve eksi yönleri bulunmaktadır. Yukarıda yer verdiğimiz eksiklikler ve teknolojinin bugün geldiği nokta itibariyle yakın bir zamanda ticaret sicil sistemimizin blokzincir sistemine entegre edilmesi mümkün görünmemektedir. Bunların ötesinde eksikleri tamamlanmış etkin bir MERSİS söz konusu olduğunda blokzincir sistemine geçişe ihtiyaç bulunup bulunmadığı da katkıları ve dezavantajlı yönleri ile birlikte değerlendirilmesi gereken bir konudur.

III. TİCARET SİCİLİ MÜDÜRLÜĞÜ TEŞKİLATI

A. Kuruluşu

Ticaret sicili müdürlüğü teşkilatı; sicil müdürlüğü, kurulması halinde ona bağlı şube ve temsilciliklerden¹⁴⁶ teşekkül eder (MüdürlükT m. 4). Ticaret sicili müdürlükleri, il merkezlerinde bulunan ticaret ve sanayi odaları veya ticaret odaları bünyesinde Ticaret Bakanlığınca kurulmaktadır (TTK m. 24/1). Bakanlık, il merkezleri dışında şubeler kurmak veya merkez dışı odalarda ticaret sicili müdürlüğü

¹⁴⁶ TTK'da ve TSY'nin ilk halinde yer almayan temsilcilikler, "Tescil başvuru belgelerini almak, ticaret şirketleri ve ticari işletmeler ile şubelerinin kuruluşuna dair tescil işlemleri ile Bakanlıkça belirlenen diğer tescil işlemlerini yapmak, sicil kayıtlarına ilişkin belgeleri düzenlemek, bilgi ve belge talebini içeren dilekçeleri kabul etmek üzere müdürlüğe bağlı olarak kurulan birim" olarak tanımlanmaktadır (MüdürlükT m. 3/1-a). Bu noktada belirtmek gerekir ki temsilcilikler, şubelerden farklı olarak her türlü tescil işlemi yapma yetkisini haiz bulunmamakta yalnızca maddede belirtilen ve Bakanlıkça belirlenen tescil işlemlerini yapabilmektedirler.

kurmak yetkisini de haizdir (TTK m. 24/1)¹⁴⁷. Oda yönetim kurulunun teklifine Bakanlığın onay vermesi halinde müdürlüklere bağlı şubeler veya temsilcilikler de kurulabilir (TSY m. 5/1)¹⁴⁸. Ticaret sicili müdürlüklerinin ve ona bağlı şube ve temsilciliklerin kuruluşu, teşkilatı, yönetimi “Ticaret Sicili Müdürlükleri Hakkında Tebliğ” ile düzenlenmiştir¹⁴⁹.

6762 sayılı TTK’da hem sicilin kim tarafından tutulacağıın ifade edilmemiş olması¹⁵⁰ hem de ticaret ve sanayi odalarının ayrı ayrı bulunduğu yerlerde sicilin hangi oda tarafından tutulacağıın anlaşılamiyor oluşu bir eksiklikti. Mevcut Ticaret Kanunu sicilin kuruluşu ve tutulması hususlarını ayrı ayrı düzenleyerek açıklığa kavuşturmuştur. eTTK’da yer alan bir diğer sorun ise bir yerde oda bulunmaması veya mevcut odanın yeterli teşkilatı olmaması halinde, ticaret siciline ilişkin işlerin yürütülmesi için belirlenecek oda konusunda açıklık bulunmamasıdır¹⁵¹. 6102 sayılı TTK’nın ilk halinde¹⁵²; bahsi geçen odanın, Bakanlıkça belirleneceği öngörülmüşse de hangi odaların bu işi yürütebileceği yine hükümden anlaşılammaktadır¹⁵³.

Eski kanun döneminde mahkemeler nezdinde bulunan ticaret sicilinin tutulması işi, yapılan değişiklikle birlikte kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşu

¹⁴⁷ İlgili düzenleme, 15.08.2017 T. ve 694 sayılı KHK’nin 162. maddesi ile kanuna eklenmiş, 01.02.2018 T. ve 7078 sayılı Kanunun 157. maddesi ile de kanunlaşmıştır. Değişiklik öncesi Bakanlığın, bir bölgede oda bulunmaması veya yeterli teşkilatı olmaması halinde ticaret sicilinin tutulması konusunda bir odayı görevlendirebileceği düzenlenmişti. İlgili düzenleme TSY m. 5/1’de varlığını korumaktadır.

¹⁴⁸ TTK, Bakanlığın il merkezi dışında şube kurabileceğinden söz ederken; TSY ve müdürlüklere ilişkin tebliğ, oda yönetim kurulunun teklifi ve Bakanlığın onayı halinde şube kurulabileceğinden bahsetmektedir.

¹⁴⁹ 17.01.2020 T. ve 31011 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan “Ticaret Sicili Müdürlükleri Hakkında Tebliğ”.

¹⁵⁰ TTK m. 24 Gerekçe (bkz. Kaya, **Gerekçeli TTK**, s. 121).

¹⁵¹ TTK m. 24 Gerekçe (bkz. Kaya, **Gerekçeli TTK**, s. 121); Tartışmalar için bkz. Akdağ Güney, **Ticaret Sicili**, s. 19-20, dpn. 12; Kayar, **a.g.m.**, s. 355-356; Demirel, **a.g.e.**, s. 98.

¹⁵² İlgili düzenleme TTK m. 24/1’den kaldırılmış olmakla birlikte TSY m. 5/1’de yer almaktadır.

¹⁵³ Kayar, **a.g.m.**, s. 355-356; Akdağ Güney, **Ticaret Sicili**, s. 19-20, dpn. 12; Demir, **a.g.e.**, s. 98. Yazara göre ticaret sicilini tutma görevinin sicil ile ilgisi bulunmayan bir odaya verilmesinden ziyade müdürlüklerin görev alanlarını genişletmek daha yerinde bir yöntemdir; Darı, **a.g.e.**, s. 62. Yazar, mevcut düzende müdürlüklere bağlı şubeler açılabilmesi nedeniyle başka bir oda bünyesinde müdürlük kurulmasına ihtiyaç bulunmadığını ifade etmiştir. Kanaatimizce Bakanlığın, yönetmelikte yer alan ancak kanunda bulunmayan bu yetkiyi haiz olmadığı kabul edilmelidir.

olan¹⁵⁴ odaların bünyesine bırakılmıştır¹⁵⁵. Ticaret sicili, mevcut düzende ticaret ve sanayi odaları veya ticaret odalarında faaliyet gösteren ticaret sicili müdürlükleri ve şubeleri tarafından tutulmaktadır (TTK m. 24/2)¹⁵⁶.

Türkiye’de mevcut durumda Ticaret ve Sanayi Odaları veya Ticaret Odaları kapsamında kurulmuş olan 238 ticaret sicili müdürlüğü bulunmaktadır¹⁵⁷. Müdürlüklerin görev alanı, odaların kuruldukları il ve ilçelerin sınırları esas alınarak belirlenmektedir (TSY m. 5/3). Bakanlık, müdürlüklerin görev alanını oda bulunmayan veya yeterli teşkilatı bulunmayan il ve ilçeleri de kapsayacak şekilde değiştirme yetkisine sahiptir (TSY m. 5/3).

B. Personeli

Ticaret sicili organizasyonu bilindiği üzere; müdürlük, şube ve temsilciliklerden oluşmaktadır. Ticaret sicili müdürlükleri bir müdür, yeteri kadar müdür yardımcısı ve diğer personel; şubeler bir veya daha fazla müdür yardımcısı ve diğer personel; temsilcilikler ise yalnızca müdür veya müdür yardımcısı sıfatını taşımayan personelden teşekkül eder (TSY m. 6/1, TSY m. 7/5, MüdürlükT m. 11/2, 12/2, 13/1).

¹⁵⁴ Dikkat etmek gerekir ki kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşu olan ticaret sicili değil ticaret ve sanayi odalarıdır. Ticaret sicili için kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşu nitelendirmesi yapan görüş için bkz. Serhan Dinç, “Ticaret Sicilinin Oluşumu, Özellikleri, İşlevi, İspat Gücü ve Etkileri”, **THD**, C. 11, S. 122, 2016, s. 55; Ticaret sicilini, tüzel kişiliği olmayan kamu kurumu olarak nitelendiren görüş için bkz. Mehmet Özdamar, “Ticaret Sicili Memurunun Tek Başına Yaptığı İşlemlerden Dolayı Başvurulması Gereken Yargı Yolu”, **BATİDER**, C. 23, S. 4, 2006, s. 290-291.

¹⁵⁵ 559 sayılı KHK ile eski kanun döneminde yapılan bu değişiklik 6102 sayılı TTK’da da yer bulmuştur. Konuya ilişkin doktrinde yer alan tartışmalar için bkz. s. 20-22.

¹⁵⁶ İlgili fıkra, 15.08.2017 T. ve 694 sayılı KHK’nın 162. maddesi ile kanuna eklenmiş, 01.02.2018 T. ve 7078 sayılı Kanununun 157. maddesi ile de kanunlaşmıştır. Değişiklik öncesinde ticaret sicili müdürlüklerinin kuruluşu ve sicilin tutulması aynı fıkra düzenlenmiş olması nedeniyle net değildi. Örneğin, ticaret sicili müdürlüğünün kuruluşunda gözetim ve denetim yetkisi bulunduğu anlaşılan Ticaret Bakanlığının sicilin tutulmasında da aynı yetkiyi haiz olup olmadığı -konuya ilişkin herhangi bir tartışma bulunmamakla birlikte- madde metninden açık şekilde anlaşılamamaktadır. Sicilin kuruluşu ve tutulmasının ayrı fıkralarda düzenlenmesi ile daha yerinde bir sistematik oluşmuştur. Ayrıca eski düzenlemeden farklı olarak şubelerin sicilin tutulması noktasındaki görev ve yetkisi de belirtilmiştir.

¹⁵⁷ Ticaret sicili müdürlüklerinin tam listesi için bkz. (Çevrimiçi) <https://www.ticaretbicilgazetesi.gov.tr/view/menu/mudurlukler.php>, 25.03.2023.

1. Sicil Müdürü

Ticaret sicilini yönetim görev ve yetkisi sicil müdürüne aittir (TTK m. 25/1, TSY m. 7/1). Bu kapsamda pek çok yükümlülüğü bulunan sicil müdürü, aynı oranda sorumluluğa sahip olup yaptığı işlemler Bakanlıkça denetlenmektedir.

a. Atanması/Görevden Alınması

Odanın teklifi üzerine atanan/görevden alınan sicil müdürü, teklifin Ticaret Bakanlığının uyarısına rağmen otuz gün içinde gerçekleşmemesi halinde resen Bakanlıkça da atanabilir/görevden alınabilir (TTK m. 25/1¹⁵⁸, TSY m. 6/2)¹⁵⁹. Sicil müdürü, odaların asgari iki kişilik aday teklifi arasından Ticaret Bakanlığınca seçilmektedir (MüdürlükT m. 18/1). Bu noktada son kararı Bakanlık verse dahi odaların müdürün seçiminde büyük rol oynadığı görülmektedir.

Doktrinde sicil müdürlerinin Ticaret Bakanlığı tarafından atanmasının yerinde olmadığı, hukuki sonuçlar doğuran ticaret sicilinin tutulması işini yerine getirecek personelin Adalet Bakanlığı tarafından atanması gerektiği öne sürülmüştür¹⁶⁰. Nitekim ciddi önemi haiz inceleme yükümlülüğünü yerine getirirken sicil müdürü, tarafsız davranarak hukuka uygun kararlar verebilmelidir¹⁶¹.

¹⁵⁸ İlgili düzenlemenin öngörüldüğü 15.08.2017 T. ve 694 sayılı KHK, 01.02.2018 T. ve 7078 sayılı Kanunun 158. Maddesi ile aynen kabul edilmiştir. Değişiklik öncesi ticaret sicili müdürü, Bakanlığın görüşü alınarak oda meclisi tarafından atanmaktaydı.

¹⁵⁹ TSY m. 6/2 hükmü de TTK'da yapılan değişikliğe uygun olarak 1819 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararının 3. maddesiyle güncellenmiştir. Ancak aynı bentte müdürün görevden alınması ile ilgili Bakanlığın görüşünü en geç altmış gün içerisinde vereceğinden bahsedilmektedir. Değişiklikle birlikte Bakanlık, görüşünü bildirmemekte odanın teklifi üzerine sicil müdürünün görevden alınmasına ilişkin kararı vermektedir.

¹⁶⁰ TTK tasarısına yönelik olarak gerçekleştirilen Bolu toplantısında *Reisoğlu* bu görüşü savunmuştur bkz. **Bolu Toplantısı**, s. 20. Aynı toplantıda *Türk, Yüksel, Poroy*, sicil mahkemeler gözetiminde tutulduğu sürece atamanın Ticaret Bakanlığınca yapılabileceğini ileri sürmüştür bkz. **Bolu Toplantısı**, s. 11, 18, 21, 22; Okutan, **a.g.m.**, s. 9; Bilge, **a.g.e.**, s. 45-46. *Okutan* ve *Bilge* odalarca atanması halinde sicil müdürünün oda üyelerine karşı tarafsızlığını sağlayamayacağını ileri sürmüştür. Anılan yazarlara ait görüşler, sicil müdürünün Adalet Bakanlığınca atanması gerektiğini savunmakta olup, son değişiklik öncesine -atamayı odaların gerçekleştirdiği döneme aittir. Bir başka görüşe göre Adalet Bakanlığının siyasi bir kurum olması nedeniyle müdürün tam bağımsızlığının sağlanması için mahkemeler gibi bağımsız bir kurum tarafından atanması gerekir bkz. Yıldırım, **a.g.t.**, s. 19, dnp. 67.

¹⁶¹ Okutan, **a.g.m.**, s. 9.

Kanaatimizce sicil müdürünün mutlak tarafsızlığını temin etmek mümkün değildir. Bu nedenle en objektif kararlar, sicil müdürünü atayan kurumu değiştirmekten ziyade sıkı bir denetim ve tarafsız olmayan/hatalı kararlara karşı uygun başvuru yollarının sağlanması ile ortaya çıkabilecektir. Ancak sicil personelinin tarafsız ve bağımsızlığına katkı sağlayacağını düşünmemiz nedeniyle personelin devlet memuru statüsüne alınmasının faydalı olduğu görüşündeyiz¹⁶².

Sicil müdürünün atanması ve görevden alınmasına ilişkin esaslar MüdürlükT'nin 16-21. maddeleri arasında düzenlenmiştir. İlgili tebliğ m. 9'da her ne kadar sicil müdürü adaylarının yalnızca sözlü sınava tabi tutulacağından bahsedilse de Ticaret Bakanlığınca yapılan yazılı sınavda da başarılı olmaları gerekmektedir¹⁶³.

b. Nitelikleri

Ticaret sicili müdürü, müdür yardımcısı ile tescile yetkili personelde aranan nitelikler, TSY m. 8/1¹⁶⁴ ve bahsi geçen tebliğ m. 17'de öngörülmüştür¹⁶⁵. 1819 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararının 5. maddesi ile yapılan değişiklikle hukuk, siyasal bilgiler, iktisadi ve idari bilimler, işletme veya iktisat bölümlerinden birinden mezun olma şartı

¹⁶² Kalpsüz, **Bolu Toplantısı**, s. 14; Sicile güven ilkesi dikkate alındığında ticaret sicili hizmetine tahsis edilen personelin devlet memuru statüsüne alınması gerektiği yönünde bkz. Toksal, **a.g.e.**, s. 318; Darı, **a.g.e.**, s. 65. Yazara göre sicil müdürü, oda üyelerine karşı gerekli objektifliği sağlayamayacağından, sicil müdürü ve personelin Ticaret Bakanlığına bağlı memur statüsüne alınması gereklidir.

¹⁶³ (Çevrimiçi) <https://www.ticaret.gov.tr/esnaf-sanatkarlar/bilgi-bankasi/sicil-muduru-mudur-yardimcisi-atama-belgeleri-hakkinda>, 01.04.2023.

¹⁶⁴ 12.12.2019 T. ve 30976 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 1819 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararının 5. maddesiyle müdür ve müdür yardımcılığı için öngörülmüş yaş sınırı kaldırılmıştır. Ayrıca aynı maddede öngörülmüş bulunan Kamu Personeli Seçme Sınavında (KPSS) ilgili puan türünde Bakanlıkça belirlenen asgari puanı alma şartı da artık aranmamaktadır. Değişiklik öncesinde ilgili merkezi sınavdan en az 70 puan alınması gerekmekte, alınan puanın %60'ı ve oda tarafından gerçekleştirilen sözlü sınavda alınan puanın %40'ı esas alınarak hesaplanacak son puana göre teklif edilecek adaylar tespit edilmekteydi bkz. Demirel, **a.g.e.**, s. 101, dpn. 330. Şimdi ise belirttiğimiz üzere hem yazılı hem sözlü sınav Bakanlıkça yapılmaktadır. Merkezi bir sınavın adayların seçiminde etkili olması; toplumda güven sağlayıcı, daha adil bir yöntem olarak öngörülebilirdi.

¹⁶⁵ Tebliğ m. 17/1-c, başvuruda bulunulan müdürlükte en az iki yıl çalışma şartı ararken, TSY m. 8/1-ç, bu müdürlüğün başvuruda bulunulan müdürlük olması gerektiğini öngörmemiştir. Farklılıklar oluşmaması adına gerekli niteliklerin bir yerde düzenlenmesi yerinde olacaktır.

kaldırılmış, herhangi bir fakülteden alınacak dört yıllık lisans eğitimi yeterli görülmüştür¹⁶⁶.

Ticaret sicili müdürünün devlet memuru olup olmadığı noktasındaki eTTK dönemindeki tartışmalar artık söz konusu olmayıp oda ile müdür, müdür yardımcıları ve tescil işlemlerinde görev alacak personel arasında belirsiz süreli iş sözleşmesi bulunmaktadır (TSY m. 9/2). 5174 sayılı Kanun'un 73. maddesi kapsamında ticaret sicili müdürü, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na değil, 4857 sayılı İş Kanunu'na tabidir.

c. Sorumluluğu ve Denetimi

Ticaret sicili müdürlüğünün denetim ve gözetimi, bu kapsamda sicil müdürünün gerçekleştirdiği işlemlerin denetimi Ticaret Bakanlığı tarafından gerçekleştirilir (TTK m. 25/3, TSY m. 10/1)¹⁶⁷. Bu durum, kamu hizmeti niteliğine sahip sicilin tutulması işinin devlet tarafından kontrol edildiğini göstermektedir¹⁶⁸. Aynı hükme göre, müdürler ve diğer sicil personeli, Bakanlıkça verilen talimatlara uymakla yükümlüdür. Bakanlık, yapacağı denetim kapsamında kanun ve yönetmelikte öngörülen yükümlülüklerin yerine getirilip getirilmediğini de inceler (TSY m. 10/1).

Ticaret sicili müdürü, yardımcıları ve diğer personel görevleri ile ilgili suçlardan dolayı kamu görevlisi olarak cezalandırılırlar ve bu kişilere karşı işlenmiş suçlar da kamu görevlisine karşı işlenmiş sayılır (TTK m. 25/2, TSY m. 11/1)¹⁶⁹.

¹⁶⁶ Sicil işlemlerinin doğru şekilde gerçekleştirilebilmesi için adayların en azından temel hukuk bilgisine sahip olması önem arz eder. Dikkat edildiği üzere değişiklik öncesi maddede yer verilmiş hukuk fakültesi dışındaki fakültelerin tümünde temel hukuk eğitimi verilmektedir. Bu nedenle yapılan değişikliği yerinde bulmadığımızı belirtelim.

¹⁶⁷ Doktrinde Bakanlığın, sicil müdürlüğü üzerinde idari vesayet yetkisine sahip olduğu, hiyerarşiden farklı olarak bu halde sicil müdürlüğünce verilen karar Bakanlıkça onaylanmış dahi olsa müdürlüğün kararına karşı yalnızca ilgili odaya karşı dava açılabileceği, Bakanlığa karşı dava açılmayacağı ifade edilmiştir bkz. Bilge, **a.g.e.**, s. 42-43; Bakanlığın idari vesayet yetkisine sahip olduğu, gerekirse müdürlüğün işlemlerini bozabileceği yönünde bkz. Bilgili/Demirkapı/Özboyacı, **a.g.e.**, s. 292; Bilgili/Demirkapı, **Ticaret Hukuku**, s. 102; Yıldırım, **a.g.t.**, s. 17-18.

¹⁶⁸ Poroy/Yasaman, **2015**, s. 224; Nomer Ertan (Ülgen/Helvacı/Kaya), **2022**, s. 210; Bahtiyar/Ayli/Şua/Karamanlioğlu, **a.g.e.**, s. 253.

¹⁶⁹ Bu durumun, kamu görevlisi oldukları anlamına gelmediğini, işçi sıfatı taşıdıklarını tekraren ifade edelim. Doktrinde bu hususu ifade eden yazarlar için bkz. Özkorkut, **a.g.m.**, s. 30, dpn. 44; Nedret Füsün Nomer Ertan (Hüseyin Ülgen/Mehmet Helvacı/Arslan Kaya), **Ticari İşletme Hukuku**,

Sicil müdürlüğü personelinin gerçekleştirdiği hatalı işlemlere karşı zarara uğrayan ilgililer ve üçüncü kişiler, personellere karşı dava açma imkanına sahip değildir. Sicilin tutulmasından doğan zararlardan, kusurlarının tespiti halinde personele rücu edebilecek olsa da ilk halde devlet ve ilgili oda müteselsil olarak sorumludur (TTK m. 25/2¹⁷⁰, TSY m. 11/1).

d. Yükümlülükleri

TTK'nın "*Sicil müdürünün görevleri*" başlıklı bölümü altında sicil müdürünün yalnızca inceleme ve tescile davet görevleri düzenlenmiş olsa da TTK ve TSY'nin çeşitli hükümlerinde sicil müdürüne yüklenmiş başka yükümlülükler de bulunmaktadır. Kanaatimizce TTK'da yer alan "*II-Sicil müdürünün görevleri*" başlığı ve bu başlık altında yer verilen düzenlemeler kanun sistematığına uygun olmamıştır. Zira başlık altında müdürün yalnızca iki görevine yer verilmiş olması yalnız bu iki görevi haiz olduğu izlenimi uyandırması yanında inceleme yükümlülüğünün bu başlık altında düzenlenmesi bu görevin yalnızca sicil müdürüne ait olduğu fikrini uyandırmaktadır. Halbuki sicil müdürünün bu başlık altında sayılanlardan farklı birçok görevi bulunduğu gibi inceleme yükümlülüğü sicil müdürüne has bir görev olmayıp müdür yardımcıları ve tescile yetkili diğer personel de tescil taleplerini incelemektedir. Bu noktada personelin ortak yükümlülüklerinin bir başlık altında sicil müdürüne özgü yükümlülüklerin ayrı bir başlık altında düzenlenmesi yerinde olurdu. Ayrıca belirtmek gerekir ki sicil müdürünün bir görevi olmayan itiraz kurumunun da sicil müdürünün görevleri başlığı altında düzenlenmesi uygun olmamıştır. Tescil talebine ilişkin sicil müdürlüğünün kararının bir sonucu olduğundan "*B) Tescil*" başlığı altında yer verilmesi düşünülebilirdi.

Güncellenmiş ve Kısmen Yeniden Yazılmış 6. Basıdan 7. Tıpkı Bası, İstanbul, Vedat, 2021, s. 356; Ulusoy, **a.g.m.**, s. 98; Bahtiyar/Ayli/Şua/Karamanlıoğlu, **a.g.e.**, s. 252.

¹⁷⁰ İlgili hükümde devlet ve *sicil görevlilerini atamaya yetkili kurumun* kusuru bulunanlara rücu edeceğinden bahsedilse de hüküm gerekli güncelleme yapılmamış olması nedeniyle hatalıdır. Zira sicil müdür ve müdür yardımcılarını atamaya Ticaret Bakanlığı yetkilidir.

(1) Ticaret Sicilinin Yönetimi

Ticaret sicili müdürünün kendisine münhasır asli görevi, ticaret sicilini yönetmektir (TTK m. 25/1, TSY m. 7/1). Sicil müdürü kadrosunun herhangi bir sebeple boşalması halinde en yüksek kıdeme sahip müdür yardımcısı müdürlüğe vekalet eder (TSY m. 7/2). Hem müdür hem müdür yardımcılığı kadrosunda birinin bulunmaması halinde oda yönetim kurulu kararıyla müdürlük personelinde biri vekaleten görevlendirilir ve durum yazılı olarak Bakanlığa bildirilir (TSY m. 7/2). Aynı madde uyarınca her iki vekil de vekalet görevini en fazla altı ay sürdürebilir¹⁷¹.

Sicil müdürünün herhangi bir sebeple geçici olarak görevini yerine getiremiyor olması halinde, müdürün belirlediği müdür yardımcısı müdürlüğe vekalet eder (TTK m. 7/4). Hem müdür hem müdür yardımcılarının görev başında bulunamayacağı bir halde ise oda yönetim kurulunca önceden belirlenen personel, müdürlüğe vekalet eder ve yazılı olarak da Bakanlığa bildirilir (TTK m. 7/4).

Yönetim görevi kapsamında sicil müdürü, müdürlüğün iş yoğunluğunu dikkate alarak personeller arasındaki iş bölümünü düzenler ve sicil işlerinin düzenli işleyişi için gerekli önlemleri alır (TTK m. 7/3). Şubede görev yapacak personel, yönetim kurulunca müdürün görüşü alınarak belirlenir (TSY m. 7/5¹⁷², MüdürlükT m. 12/2). Şubenin yönetiminden sorumlu olacak müdür yardımcısı ise müdürün önerisi üzerine yönetim kurulunca belirlenir (MüdürlükT m. 14/3).

(2) Tescil İşlemlerini ve Diğer Talepleri Yerine Getirme

Ticaret sicili müdürlüğü, şube ve temsilciliklerinde gerçekleştirilecek tüm sicil işlemleri bu kapsamda tescil işlemi, tescil talebinin uygun bulunması halinde; sicil müdürü, müdür yardımcıları ve tescil ile yetkilendirilmiş personel tarafından gerçekleştirilir (TSY m. 6/1). Bahsi geçen kişiler sicil işlemlerini MERSİS üzerinden

¹⁷¹ 12.12.2019 T. ve 30976 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 1819 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı m. 4 ile müdür ve müdür yardımcılarının altı aylık süre içinde seçilememesi hali için öngörülmuş bulunan TSY’nin 5. maddesine göre işlem yapılacağına ilişkin maddenin ilgili kısmı, metinden çıkarılmıştır. Bu halde en fazla altı aylık bir süre için tekraren bir personel görevlendirilebilir.

¹⁷² TTK’da şube için bir müdür yardımcısı görevlendirileceğinden bahsedilirken, Tebliğ’e göre şubede birden fazla müdür yardımcısı bulunması mümkündür. TTK’da yer alan hükmün de “*en az bir müdür yardımcısı*” şeklinde güncellenmesi yerinde olacaktır.

gerçekleştirecek, kayıtlar da defter tutma esasına göre bu elektronik ortam üzerinde tutulacaktır (TTK m. 24/3, TSY m. 12-13/1).

Ticaret siciline bir ticari işletme ve ticaret ünvanının tescili halinde onaylı sicil tasdiknamesi verilmesi sicil müdürlüğünün görevidir (TSY m. 16/1). Ayrıca ticaret sicili müdürlükleri, talebi doğrultusunda ticaret şirketlerinin taşınmaz üzerinde tasarruf edebileceklerini gösteren belgeyi vermekle de yükümlüdür (TSY m. 18, 2644 sayılı Tapu Kanunu m. 2)

Tescil talebi dışında kişiler, sicil kayıtlarını incelemek isteyebilir, onaylı belge veya örnek talep edebilirler (TSY m. 15, 17). Bu taleplerin kanuna uygun olması halinde, sicil müdürü veya yetkili diğer personelce karşılanması gerekir. Sicil defter ve belgelerinin incelenmesi sırasında kişisel verilerin korunmasına ilişkin önlem almak da sicil müdürünün görevi kapsamındadır (TSY m. 15/2-3). Anılan görevler ile ilişkili olarak sicil müdürü, tescil işlemine dayanak olan belgeleri ve ilanın çıktığı gazeteleri saklamak ve korumakla yükümlüdür (TTK m. 35/1).

(3) Tescile Davet

Sicil müdürünün tescile davet yükümlülüğü TTK m. 33 ve TSY m. 36'da düzenlenmiştir¹⁷³. Sicil müdürü, zorunlu olmasına rağmen tescili zamanında ve usulüne uygun olarak talep edilmemiş bir hususu haber aldığı anda bu tescilin otuz gün içinde gerçekleştirilmesi veya tescili zorunlu bir husus bulunmadığının ispat edilmesi gerekliliğini içeren bir yazıyı ilgililere gönderir (TTK m. 33/1, TSY m. 36/1).

¹⁷³ Tescile davet prosedürünün, çalışmamızın ikinci bölümü altında ayrıntılı şekilde düzenlenmesi nedeniyle tekraren burada yer verilmesine ihtiyaç görülmemiştir bkz. s. 96 vd.

(4) Bildirimde Bulunma

Ticaret sicili müdürlüğünün bu kapsamda ticaret sicili müdürünün diğer sicillere¹⁷⁴, müdürlüklere ve belirli başka Resmî Kurumlara bildirimde bulunması gerekliliği; TTK, TSY ve ilgili diğer mevzuatın çeşitli maddelerinde öngörülmüştür¹⁷⁵.

Diğer sicillere bildirim yükümlülüğünün söz konusu olduğu haller iki başlık altında sınıflandırılabilir¹⁷⁶: ticaret şirketlerine kuruluşta ve sermaye artırımlarında aynı sermaye koyulması (TSY m. 68/3, 70/2, 74/3, 91/3, 95/2), ticaret şirketlerinin ve ticari işletmelerin yapısal değişiklikleri (Ticaret şirketlerine ilişkin: TSY m. 127/6, 129/7, 131/3, SAİT m. 4/1; ticari işletmelere ilişkin: TSY m. 135/5, Şirketlerde Yapı Değişikliği ve Aynı Sermaye Konulmasında Siciller Arası İşbirliğine İlişkin Tebliğ (SAİT) m. 4/3).

Kollektif, komandit, anonim ve limited şirkete; tapu, gemi ve fikri mülkiyet sicili ile benzeri sicillerde kayıtlı bulunan mal ve hakların sermaye olarak konulması halinde müdürlük, şirketin ticaret siciline tescili ile birlikte ilgili diğer sicillere de bildirimde bulunmakla yükümlüdür (TSY m. 68/3, 70/2, 91/3). Anılan hüküm anonim ve limited şirkette sermaye artırımlarında aynı sermaye konulması bakımından da geçerlidir (TSY m. 74/3, 95/2).

Şirketlerin yapısal değişikliklerinde de devrolunan/bölünen/tür değiştiren şirketin malvarlığına dahil olan tapu, gemi ve fikri mülkiyet sicilleri ile benzeri sicillerde kayıtlı bulunan mal ve hakların yeni sahibinin, şirketin birleşme/bölünme/tür değiştirme kararının tescili ile eş zamanlı olarak ilgili sicillere derhal bildirilmesi zorunludur (TSY m. 127/6, 129/7, 131/3, SAİT m. 4/1). Anılan bildirim yapma

¹⁷⁴ Ticaret sicili müdürlüğünün diğer sicillere bildirim yükümlülüğüne ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Aşlı E. Gürbüz Usluel, "Ticari İşletmelerin Devri, Yapısal Değişiklik ve Ticaret Şirketlerine Aynı Sermaye Getirilmesi İşlemlerinde, Ticaret Sicili Müdürünün Bildirim Yükümlülüğü ve Hukuki Sonuçları", **İÜHF**, C. 71, S. 2, 2013, s. 145-164; Demirel, **a.g.e.**, s. 117-131.

¹⁷⁵ Sicil müdürlüklerinin mevzuatın farklı yerlerinde bulunan bildirim yükümlülüklerinin tek bir hüküm altında düzenlenmesinin yerinde olacağına ilişkin bkz. Fahri Özsungur, "Ticaret Sicili Müdürlüklerinin Resmî Kurumlara Bildirim Yükümlülükleri", **AÜHF**, C. 63, S. 3, 2014, s. 640.

¹⁷⁶ 21.07.1971 T. ve 1447 sayılı "Ticari İşletme Rehni Kanunu"nun 28.10.2016 T. ve 29871 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan "Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu" ile yürürlükten kaldırılması dolayısıyla ticaret sicili müdürünün TİRK m. 7 ve 19'da öngörülen bildirim yükümlülükleri artık söz konusu değildir.

görevini haiz müdürlük, birleşmenin tescilinde devralan şirketin kayıtlı olduğu müdürlük iken; bölünmenin tescilinde bölünmeye katılan diğer şirketlerin kayıtlı olduğu müdürlüklerdir. Ticari işletmelerin birleşmesi ve devri bakımından da aynı düzenleme geçerlidir (TSY m. 135/5, SAİT m. 4/3)¹⁷⁷. Yapılacak bildirimler ile hak ve malların hak sahibi adına tescilinin ivedilikle sağlanarak eski hak sahiplerinin kötü niyetli davranışlarının ve bu doğrultuda üçüncü kişilerin yapacakları iyi niyet savunmalarının önüne geçilmek istenmektedir¹⁷⁸.

Diğer siciller dışında ticaret sicili müdürlüğü, belli başlı bazı resmî kurumlara da gerekli bildirimleri yapmakla yükümlü tutulmuştur. TTK m. 27/2 uyarınca ilgili vergi dairesine yapılması gereken bildirim, Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu Uygulama Yönetmeliği m. 4 uyarınca Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına yapılacak bildirim, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu m. 11 ve Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği m. 11 ve 14 uyarınca Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığına yapılacak bildirimler bu yükümlülüğe örnek olarak verilebilir¹⁷⁹.

Ayrıca ifade etmek gerekir ki yalnızca siciller arası değil bazı hallerde müdürlükler arası bildirim yapılmasını gerektiren haller de söz konusu olabilir. Örneğin, TSY m. 124/1¹⁸⁰, TSY m. 125/1-b, TSY m. 125/6, TSY m. 127/2, TSY m. 127/5, TSY m. 129/4, TSY m. 129/6.

(5) Anonim ve Limited Şirketlerin Kuruluşunda Ticari Defterlerinin Onaylanması

Fiziki ortamda tutulan yevmiye defteri, defteri kebir, envanter defteri, pay defteri, yönetim kurulu karar defteri, genel kurul toplantı ve müzakere defterlerinin

¹⁷⁷ TTK ve TSY’de ticari işletmelerin devrinde sicil müdürünün bildirim yükümlülüğü açıkça düzenlenmiş, birleşme bakımından ticaret şirketlerinin birleşmesine ilişkin TTK m. 127’nin kıyas yoluyla uygulanacağı kabul edilerek müdürün bildirim yükümlülüğü öngörülmüştür. Buna karşın ticari işletmelerin tür değişikliğinde bildirim yükümlülüğüne ilişkin TSY ve TTK’da herhangi bir düzenleme tespit edilememiştir.

¹⁷⁸ SAİT m. 6; Gürbüz Usluel, **Bildirim**, s. 158-159.

¹⁷⁹ Bahsi geçen bildirimlere ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Özsungur, **Bildirim**, s. 623-642.

¹⁸⁰ Aynı hükmün ikinci fıkrası gereği, MERSİS sistemi üzerinden şube ve merkez kayıtları arasında erişim sağlandığında ayıca bir bildirim yapılmayacak olması nedeniyle ilk fıkrada öngörülen bu yükümlülüğün sistem gerekli şekilde düzenlendiğinde uygulama alanı bulamayacağını ifade edelim.

kuruluş sırasında ve kullanılmaya başlanmadan önce açılış onayları noter tarafından yapılmaktadır (TTK m. 64/3). Ancak istisnai bir düzenleme olarak aynı hükme göre anonim ve limited şirket ticari defterlerinin açılış onaylarının, kuruluş esnasında ticaret sicili müdürlüklerince yapılması gerekir¹⁸¹.

(6) İnceleme ve Araştırma

Sicil müdürü, ticaret siciline yapılacak tescil başvurularının akabinde tescil için gerekli şartların mevcut olup olmadığını inceleme yükümlülüğü altındadır (TTK m. 32/1, TSY m. 34/1)¹⁸².

TST m. 45/1'de açıkça düzenlenmiş olan¹⁸³ sicil müdürünün araştırma yükümüne ne TTK'da ne de TSY'de yer verilmemiştir¹⁸⁴. Bu genel araştırma yükümlülüğü, kapsamının net tayin edilmemesi dolayısıyla sicil müdürünün sorumluluğunun olması gerekenden geniş tayinine sebebiyet verebilirdi. Bu nedenle kaldırılmasının yerinde olduğu ifade edilmelidir. Esasında sicil müdürlüğü, inceleme yükümlülüğünün gereği gibi ifası kapsamında bazı hususları zaten araştırmak durumunda kalacaktır¹⁸⁵. Araştırma yükümlülüğünün, farklı bir içeriği ve sonuçları bulunan ayrı bir görev izlenimi doğuracak şekilde düzenlenmesi yerine inceleme görevi kapsamında yorumlanmasına olanak tanınması daha uygun olmuştur.

¹⁸¹ 15.02.2018 T. ve 7099 sayılı Kanununun 22. maddesiyle yapılan değişiklik öncesi TTK m. 64, ticaret şirketleri arasında bir ayırım gözetmeksizin açılış onaylarının ticaret sicili müdürlüğünde yapılabileceğinden bahsetmiş ve sicil müdürlüklerinin onay işlemini, noterin onaylama yetkisi yanında ek bir imkân olarak düzenlemiştir. Ancak madde metninde yapılan değişikliklerle birlikte müdürlüğün kuruluştaki açılış onay yetkisi, anonim ve limited şirketlere özgülenmiş aynı zamanda noter onayı yanında ek bir seçenek olarak değil bir zorunluluk olarak ifade edilmiştir.

¹⁸² Sicil müdürünün inceleme yükümlülüğünün çalışmanın ikinci bölümünde ayrıntılı olarak incelenmesi nedeniyle tekrara düşmemek adına ilgili konuya bu bölümde ayrıca yer verilmemiştir bkz. s. 105 vd.

¹⁸³ Düzenleniyor olduğu dönemde uygulanmasının zorluğu ve gereksiz bir düzenleme olduğu gerekçesiyle hükmün kaldırılması gerektiği yönündeki görüş için bkz. Akdağ Güney, **Ticaret Sicili**, s. 91; Hükmün tatbikinin güç olduğu yalnızca teorik nitelikte kaldığı yönünde bkz. Özbey, **a.g.t.**, s. 52, dpn. 64.

¹⁸⁴ Öngörüldüğü dönemde de böyle bir yükümlülüğün kanunda değil yönetmelikte yer alıyor olması eleştirilmiştir bkz. Kayihan, **a.g.m.**, s. 366-367.

¹⁸⁵ Yargıtay 11. HD., 2014/18997 E., 2015/4363 K., 30.03.2015 T.: "*Ticaret Sicil Memuru'nun görevi; sadece tescil işleminden ibaret olmayıp, inceleme görev ve yetkisi kapsamında tescili zorunlu veya caiz olan hususlara ilişkin hukuki ve fiili durum araştırması yapmayı da içermektedir.*" [Karar için bkz. (Çevrimiçi) <https://www.lexpera.com.tr>, 25.04.2023]; Demirel, **a.g.e.**, s. 116.

2. Müdür Yardımcısı ve Diğer Personel

Müdürlüğün iş hacmine göre belirlenecek sayıda müdür yardımcısı, müdürlerin atanma usulünde olduğu şekilde odanın teklifi üzerine, Ticaret Bakanlığının uyarısına rağmen otuz gün içerisinde teklif edilmemesi halinde resen Ticaret Bakanlığınca atanır veya görevden alınır (TTK m. 25/1, TSY m. 6/1)¹⁸⁶. Sicil müdürlüklerinde müdür yardımcılarının temel görevi, sicil işlemlerinin zamanında ve mevzuata uygun şekilde yerine getirilmesinde müdüre yardımcı olmaktır (MüdürlükT m. 22/1). Tescil işlemlerini yürütmekle görevli diğer personel ise yönetim kurulu tarafından oda yönetim kurulunca yapılan yazılı ve/veya sözlü sınav sonucuna göre atanır (MüdürlükT m. 16/2). Her müdürlükte müdür yardımcıları ve diğer personelin arasındaki iş bölümünü düzenleme görev ve yetkisi ticaret sicili müdürüne aittir (TSY m. 7/3).

Şubelerde görev yapacak olan müdür yardımcısı ve personel, sicil müdürünün önerisi üzerine oda tarafından görevlendirilir ve durum yazılı olarak derhal müdürlüğe bildirilir (TSY m. 7/5). Şubenin yönetiminden, personelin sevk ve idaresinden ve işlerin mevzuata uygun şekilde yürütülmesinden şubenin başındaki müdür yardımcısı¹⁸⁷ sorumludur (TSY m. 7/5, MüdürlükT m. 14/1-2). Temsilciliklerde ise sicil işlemleri, müdürün görüşü üzerine oda yönetim kurulunca atanan personeller tarafından gerçekleştirilir (MüdürlükT m. 14/5).

Müdürün yükümlülükleri başlığı altında yer verdiğimiz bazı görevler salt sicil müdürüne özgü yükümlülükler olmayıp bunlardan bazıları sicil müdür yardımcısı ve diğer personelin de görev alanına girmektedir. Tescil işlemleri, müdürün yanı sıra müdür yardımcıları ve tescil konusunda yetkilendirilmiş personel tarafından yapılmaktadır (TSY m. 6/1, MüdürlükT m. 22/2). Bahsi geçen kişilerin tümü tescil

¹⁸⁶ Müdür, müdür yardımcıları ve tescile yetkili diğer personel için aranan nitelikler ortak olarak belirlenmiş ve MüdürlükT m. 17/1'de sayılmıştır.

¹⁸⁷ Şubelerde birden fazla müdür yardımcısı atanmış bulunması halinde yönetim yetkisine sahip olacak müdür yardımcısı, müdürün önerisi üzerine yönetim kurulu kararıyla belirlenir (MüdürlükT m. 14/3). Ticaret Sicili Yönetmeliği ile Tebliğ arasında bu noktada bir uyumsuzluk olduğunu, TSY m. 7/5'te her şubeye bir müdür yardımcısı atanacağını öngörüldüğünü tekraren ifade edelim.

başvurusu akabinde gerçekleştirilen inceleme yükümlülüğünün de muhatabıdır (TSY m. 34/1)¹⁸⁸.

TSY m. 7/6'da sicil personelinin bağımsızlığının sağlanmasına yönelik de bir hükme yer verilmiştir. İlgili hükme göre sicil müdürlüğü ve personeline yalnızca Bakanlık emir ve talimat verme yetkisini haizdir. Bakanlık dışında oda yetkilileri de odanın düzen ve işleyişine ilişkin veya süreklilik arz etmeyecek şekilde odanın faaliyetleri ile ilgili veya odanın diğer hizmet birimleriyle iş birliğini gerektiren faaliyetlere özgü olarak sicil müdürlüğü personeline görev ve talimat verebilirler. Bu kapsamda önemle ifade etmek gerekir ki müdür, müdür yardımcıları ve tescil işlemlerinde görevli personele sicil görevleri dışında herhangi bir görev verilmesi mümkün değildir.

¹⁸⁸ TSY m. 34'ün ilk halinde yalnızca müdür ve müdür yardımcıları, tescil için gerekli şartların varlığını inceleme ile yükümlü kılınmıştı. 12.12.2019 T. ve 30976 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 1819 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararının 8. maddesiyle tescile yetkili personel de inceleme yapma yükümlüsü kişiler arasına dahil edilmiştir. Madde başlığında da bu yönde gerekli değişiklikler yapılmıştır. Ancak TTK'da inceleme yükümlülüğünün sicil müdürünün görevleri başlığı altında düzenlendiğini ve inceleme yükümlülüğüne ilişkin TTK m. 34'ün inceleme yükümlülüğünün yalnızca müdüre has olarak düzenlenmiş olduğu izlenimi doğurduğunu tekraren ifade edelim.

İKİNCİ BÖLÜM

TESCİL TALEBİ VE TESCİLE YÖNELİK SİCİL İŞLEMLERİ

I. SİCİL İŞLEMLERİ

Sicil müdürlükleri, şube ve temsilciliklerce gerçekleştirilen sicil işlemleri kanunda; tescil¹, değişiklik (tadil) ve silinme (terkin) olmak üzere üç grup olarak belirtilmiştir (TTK m. 31, 34, TSY m. 28/1)². Tescil işlemini, TTK’da iki farklı kapsamda kullanılması nedeniyle dar ve geniş anlamda tescil olmak üzere ikiye ayırmakta fayda bulunmaktadır. Dar anlamda tescil, yalnızca daha önce sicilde bulunmayan bir hususun ilk olarak sicile geçirilmesini ifade ederken; geniş anlamda tescil, sicil kayıtlarında gerçekleştirilecek tüm değişimleri ifade ederek silinme ve tadil işlemlerini de içine alır³.

Sicil işlemlerinden biri olan değişikliğin de dar olarak anlaşılması gerekir⁴. Bu minvalde değişiklik, kayıt ortadan kaldırılmaksızın daha önce sicilde kayıtlı bulunan bir hususta yapılacak değiştirmeyi ve düzeltmeyi ifade eder (TSY m. 28/2). TSY m. 29/1 uyarınca, sicilde kayıtlı hususlarda gerçekleşebilecek her türlü değişikliğin tescil

¹ Tescil, TDK tarafından “*Herhangi bir şeyi resmî olarak kaydetme, kütüğe geçirme*” olarak tanımlanmıştır bkz. (Çevrimiçi) <https://sozluk.gov.tr>, 28.04.2023. Tescilin esasen bir kayıt altına alma faaliyeti olması hasebiyle TTK ve TSY’de bir hususun tescili yerine kaydından bahsedildiğine de rastlanmaktadır. Belirtmek gerekir ki her tescil bir kayıt oluşturmakla birlikte her kayıt altına alma faaliyeti tescil değildir. Bu sebeple tescil daha özel bir anlam içerir. Kanunda geçen tescil ve kayıt ifadelerinin aynı anlamı ifade ettiğine ilişkin bkz. Karayalçın, **a.g.e.**, s. 289, dpn. 18. Yazara göre teknik anlamda aynı anlamı ifade etse de esasen kayıt ve tescil terimleri farklı anlamlar içerir. Ticari işletmelerin ilk olarak sicile geçirilişini kaydetme olarak nitelendiren yazar, ticari işletmeye ilişkin olguların sicile geçirilmesini tescil olarak tanımlamıştır; Bilge, **a.g.e.**, s. 78.

² TST m. 10, 92 ve 93’te ticari defterler üzerinde değişiklik, tadil ve maddi hataların düzeltilmesi işlemlerinin nasıl gerçekleştirileceğine ilişkin yönlendirmelere de ayrıca yer verilmişti. Sicil kayıtları artık MERSİS üzerinde tutulduğundan buna yönelik hükümlerin TSY’de yer almasına ihtiyaç kalmamıştır.

³ Karayalçın, **a.g.e.**, s. 289. Yazar, tadil işleminin de bir anlamda tescil olduğunu ifade etmiştir; Toksal, **a.g.e.**, s. 370; Özbey, **a.g.t.**, s. 75-76; Bilge, **a.g.e.**, s. 77-78; Nomer Ertan (Ülgen/Helvacı/Kaya), **2022**, s. 211; Kayıhan, **a.g.e.**, s. 155; Kelimenin dar anlamı olarak yer verdiğimiz anlamı teknik anlam olarak ifade eden görüş için bkz. Ayhan/Çağlar/Özdamar, **Ticari İşletme**, s. 280.

⁴ Geniş anlamda düşünüldüğünde sicilden silinme de esasen sicilde yapılan bir değişikliktir. TTK’da “5. *Değişiklikler*” başlığı altında hem silinme hem tadil işlemine yer verilmiştir.

ve ilan zorunlu kılınmıştır⁵. Değişiklik olarak kabul edilebilecek bazı haller ilgili fıkra sayılmıştır. Hükmün sonunda “...gibi haller” ifadesi yer aldığından bu sayımın tahdidi olmadığı örneksene mahiyetinde kabul edilmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

Yönetmelik hükmü, tescil edilmiş bulunan her kayıttaki değişikliğin sicile geçirilmesi gerekliliğini öngördüğünden tescil edilen hususun tescilin zorunlu veya ihtiyari oluşu bu kapsamda önem ifade etmez⁶. O halde bu görüş kapsamında ticari bir temsilcinin yetkisinin sınırlandırılması tescil edilmek zorunda değilken yetkinin sınırlarının daraltılması veya genişletilmesi halinde tescil zorunludur. Bu ayrımı haklı kılan bir sebep tespit edemediğimizi belirtelim.

Sehven yapılan bir hatanın kayıt sırasında fark edilmesi halinde çizilip düzeltilebileceği ve bunun bir tadil işlemi olmadığı ancak daha sonra fark edilmesi halinde bunun bir tadil işlemi olarak değerlendirilebileceği doktrinde ileri sürülmüştür⁷. TSY m. 13/3’e göre kayıt sırasında yapılan maddi hatalar, düzeltmenin maddi hata nedeniyle yapıldığı belirtilerek müdür veya müdür yardımcıları tarafından düzeltilebilir. İlgili hüküm, yapılan hatanın kayıt sırasında olduğundan bahsetse de düzeltmenin gerçekleştirilebileceği zamana ilişkin bir açıklık içermemektedir. Lafzi olarak hüküm, kanaatimizce tescil sonrası fark edilen maddi hataları da kapsamına almaktadır. Aksi bir düşünce için “*kayıt sırasında*” ifadesinin virgülden sonra getirilerek “*Müdürlükçe yapılan maddi hatalar, kayıt sırasında müdür ve müdür yardımcısı tarafından düzeltilir...*” şeklinde hükmün düzenlenmesi gerekirdi. İkinci bir gerekçe olarak maddede maddi hatalı olarak ilan edilen kaydın düzeltilmiş haliyle ücretsiz olarak tekrar ilan edileceği düzenlenmiştir. Bu halde tescile konu husus tescil ve ilan edildikten sonra dahi maddi hatanın düzeltilebilmesi mümkündür.

Ticaret siciline tescil edilemeyecek bir husus her nasılsa tescil edildiyse bu kayda ilişkin değişikliklerin de tescil edilmesi gerektiği doktrinde öne sürülmüşse de

⁵ HGK 1994/332 E., 1994/499 K., 06.07.1994 T. (Erdoğan Moroğlu/Abuzer Kendigelen, **İçtihatlı-Notlu Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat**, Güncelleştirilmiş 10. Bası, İstanbul, On İki Levha, 2014, s. 69)

⁶ Bilge, **a.g.e.**, s. 87-88; İhtiyari ve zorunlu tescile ilişkin bkz. s. 59-61.

⁷ Bilge, **a.g.e.**, s. 89.

karşıt görüşün baskın olduğunu ifade etmek gerekir⁸. Diğer görüşe göre bir husus hatalı olarak tescil edilmişse sicile yapılan bu kayıt herhangi bir hukuki etki bu kapsamda sicilin sahip olduğu olumlu ve olumsuz etkileri doğurmaz. Bu kayıtların tadil edilerek geçerli bir kayıt gibi işlem görmesi yerine terkin edilmesi gerekir⁹.

Silinme ise sicilde yer alan bir kaydın tamamen ortadan kaldırılması anlamını taşır (TSY m. 28/2). Sicilde yer alan bir kaydın dayanağını oluşturan sebep, kısmen veya tamamen ortadan kalkmışsa bu ölçüde kayıt da tamamen veya kısmen silinir (TSY m. 29/3)¹⁰. Hem silinme hem tadil işlemi sonucu sicildeki kaydın eski ve yeni hali süresiz olarak sicilden görüntülenebilir (TSY m. 13/3).

Dar anlamda tescil işlemine örnek olarak, bir ticaret ünvanının veya ticari işletmenin ilk olarak sicile kaydı; değişiklik işlemine örnek olarak ticari temsilcinin yetki sınırlarında¹¹, işletmenin kayıtlı adresinde veya ticaret ünvanında yapılacak bir değişiklik¹²; silinme işlemine örnek olarak ise bir şubenin kapatılması, tacirin ticareti terk etmesi nedeniyle ticari işletmeye son verilmesi halinde kaydın silinmesi verilebilir.

Esasen bir işlemin değişiklik, silinme veya dar anlamda tescil oluşu birbirinden farklı herhangi bir şarta tabi kılınmadığından özel bir anlam ifade etmemektedir (TTK

⁸ Toksal, **a.g.e.**, s. 345; Karşıt görüş için bkz. Bilge, **a.g.e.**, s. 88; Sicile kaydı kanunen öngörülmemiş bir olgunun kaydının, hiçbir hukuki sonuç doğurmayacağı yönündeki görüşler için bkz. s. 58, dpn. 21.

⁹ Bilge, **a.g.e.**, s. 88.

¹⁰ Silinme ve değişiklik işlemleri arasında daha kesin bir sınır çizilebilir adına kaydın tamamen ortadan kalktığı halleri silinme olarak kabul etmek daha uygun olur. Zira örneğin ticaret ünvanından bir ek çıkarıldığında bu durum kısmen silinme kabul edilebileceği gibi ticaret ünvanı sicilden terkin edilmediğinden ünvanda yapılmış bir değişiklik olarak da kabul edilebilir. 826 sayılı Kanun döneminde yapılan sicilin tashihi ve sicilin kapatılması şeklindeki ayırım için bkz. Bilgişin, **a.g.e.**, s. 147.

¹¹ Demirel, **a.g.e.**, s. 134. Yazar, temsilcinin yetkilerinin sınırlandırılmasının tescil kapsamında, temsiliye verilen yetkinin daraltılmasının ve genişletilmesinin değişiklik kapsamında olduğunu değerlendirmiştir.

¹² Fikrimizde ticaret ünvanı sicilden silinmediği sürece ünvanda yapılacak değişiklikleri tadil kapsamında değerlendirmek gerekir; Aksi yönde, Bilge, **a.g.e.**, s. 89. Yazara göre ticaret ünvanına yapılan eklerin ünvandan çıkarılması silinme kapsamındadır.

m. 31/3). Bu nedenle tüm bu işlemlerin tescil kavramı altında ifade edilmesi ve tek bir başlık altında mütalaa edilmesi sorun oluşturmayacaktır.

II. TESCİL PROSEDÜRÜ

A. Tescile Tabi Hususlar

Mevzuatımızda hangi hususların sicile kaydının gerektiğine ilişkin toplu bir hüküm yer almamaktadır¹³. Tescile konu hususların tescil edilmeleri gerekliliği, dağınık olarak mevzuatın ilgili maddelerinde belirtilmiştir¹⁴. Ticaret sicili, çalışmanın önceki başlıklarında da tekraren belirtildiği üzere ticari işletmeyi esas almakta ve ticari işletmeye ilişkin bazı bilgilerin kaydını içermektedir¹⁵. Ticari işletmeyle olan yakın ilgisi sebebiyle tacire ilişkin bazı bilgilere de sicilde yer verilmektedir. Dikkat çekmek gerekir ki ticari işletmeyle ilgili her istenilen hususun sicile tescili mümkün değildir¹⁶. Bir hususun tescil edilebilirliğinden bahsedebilmek için öncelikle mevzuatımızda bunun öngörülmüş olması gerekir¹⁷.

¹³ Bunun bir eksiklik olduğu yönünde bkz. Bilgili/Demirkapı, **Ticaret Hukuku**, s. 106.

¹⁴ Tescile tabi hususların bir listesi için bkz. Bilge, **a.g.e.**, s. 81-82; Nurcan Turan, “**Ticaret Sicil Müdürünün İnceleme Görevi**”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, 2018, s. 42-48.

¹⁵ İstisnai düzenlemeler uyarınca ticari işletmeyle ilgili bulunmayan bazı hususların da ticaret siciline tescili mümkündür. Esnafın kullanmak istemeleri halinde ticari işletme adlarını tescil ettirme mecburiyetleri bu duruma örnek olarak gösterilebilir bkz. TTK m. 15, 53.

¹⁶ Arslanlı, **Kara Ticaret**, s. 150; İmregün, **Kara Ticareti**, s. 52; İmregün, **İlkeler**, s. 64; Arkan, **a.g.e.**, s. 268; Bilge, **a.g.e.**, s. 78; Ayhan/Çağlar/Özdamar, **Ticari İşletme**, s. 281.

¹⁷ Bu yönde açık bir hüküm 08.02.1957 T. ve 9530 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan TST m. 27’de yer almaktaydı. TSY’de ise sicil müdürlüğünün inceleme yükümlülüğü kapsamında aynı sonuca ulaşmamızı sağlayan bir hükme yer verilmiştir (TSY m. 34/1-a). Bir hususun tescil edilebilmesine yönelik hukuki düzenleme bulunmaması halinde ilgili hususun tescil edilmesinin mümkün olmadığı yolunda bkz. Bilgişin, **a.g.e.**, s. 139; Karayalçın, **a.g.e.**, s. 292; Mimaroglu, **a.g.e.**, s. 299; İmregün, **Kara Ticareti**, s. 52; Domaniç/Ulusoy, **a.g.e.**, s. 257; Poroy/Yasaman, **2022**, s. 241-242; Domaniç, **Şerh**, s. 170; İmregün, **İlkeler**, s. 64; Özbey, **a.g.t.**, s. 78; Ömer Teoman, “Anonim Ortaklıkta Özel Denetçinin Ticaret Siciline Tescilinin Zorunlu ve Olanaklı Olup Olmadığı”, **YHD**, C. 15, S. 171/1 (Makalenin bulunduğu sayı, başlangıç sayfasında 171/1, makalenin iç sayfalarında ise 171/2 olarak belirtilmiştir), 1996, s. 214; Abuzer Kendigelen, “Sanayi ve Ticaret Bakanlığı’nın İçticaret 1995/1 Sayılı “Anonim ve Limited Şirketlerin Kuruluş ve Ana Sözleşme Değişikliği İşlemlerine İlişkin Esaslar Hakkında Tebliği”nin Hukuki Açısından Değerlendirilmesi”, **İÜHF**, C. 55, 1996, s. 309-310; Karahan, **a.g.e.**, s. 127; Berzek, **a.g.e.**, s. 64; Bilge, **a.g.e.**, s. 80; Nomer Ertan (Ülgen/Helvaci/Kaya), **2022**, s. 212; Bilgili/Demirkapı, **Ticaret Hukuku**, s. 103; Şener, **Ticari İşletme**, s. 436; Aksi yönde, Tesal, **a.g.e.**, s. 88. Yazar, kanunda zorunlu olarak öngörülmemiş, isteğe bağlı tescil imkanının da mevcut olduğunu ifade etmiştir.

Her hususun tescil edilememesine gerekçe olarak üçüncü kişilerin çok fazla kayıt içinde önemli ve gerekli bilgileri tespitinin zorlaşacak olması, her işletme için farklı bilgiler sicilde kayıtlı bulunacağından hangi hususların sicile kaydedildiğinin önceden bilinemeyecek olması¹⁸, inceleme yükümlülüğü kapsamında sicil müdürlüğünün her kaydı istenen olgunun doğruluğunu araştırmasının mümkün olmaması yine bu kapsamda hatalı ve gerçek dışı kayıtların sayısının artacak olması gösterilebilir. Ancak tüm bunların ötesinde temel sebep, kanun koyucunun sicile tanınmış olan etkinin her kayıt bakımından doğmasını istemeyişidir. Sicile yapılacak kaydın üçüncü kişiler bakımından olumlu ve olumsuz etkiyi haiz olması nedeniyle ilgililerin istedikleri hususları sicile kaydettirerek bu etkileri gündeme getirebilmelerinin mümkün olmaması gerektiği gibi üçüncü kişilerin sicile yazılacak tüm bilgilere vakıf olmalarını beklemek de adil olmaz¹⁹. Sicilde her şirket için farklı bilgileri bilmeleri gerekecek ve bunların önceden ne olduğunu bilemeyecek durumda olan üçüncü kişilerin sicilin olumlu etkisiyle sicilde kayıtlı her hususu bildiğinin kabulü hakkaniyete aykırı sonuçlar doğurabilir. Tüm bu nedenlerle her ne kadar TTK'da açıkça belirtilmemiş olsa da mevzuatımızda tescili öngörülmemiş bulunan hususlar sicile kaydedilemez.

Ticari işletmelerin şubeleri bakımından tescil edilecek hususlar özellik arz eder. Bilindiği üzere şubeler, ticari işletmenin merkezinden ayrı olarak buldukları yerin siciline tescil edilmektedir. Kanunda ayrıca merkeze ilişkin kayıtların aksi hüküm olmadıkça şubenin bulunduğu yer siciline de tescil edileceği öngörülmüştür (TTK m. 40/3). TSY m. 121/1-a gereği merkeze ilişkin; kayıtlı olunan müdürlük, tescil tarihi, MERSİS numarası, ünvan, sermaye, adres, işletme konusu, varsa süresi ile birlikte yetkililer ve denetçi bilgileri şubenin bulunduğu sicile tescil edilir. İşletmenin yapısal değişiklikleri sonrası şubelerin faaliyetlerine devam edeceğinin sicile bildirilmesi halinde merkez kayıtlarına ilişkin değişiklikler de şubenin bulunduğu sicile işlenecektir. Merkeze ilişkin değişiklikleri bildirim yükümlüsü merkezin kayıtlı olduğu müdürlük olarak TSY'de öngörülmüş bulursa da bu hükmün ileride uygulama alanı bulmayacağı söylenebilir. Zira TSY m. 124/2 gereği merkez ve şube kayıtları

¹⁸ Bilge, **a.g.e.**, s. 79.

¹⁹ Arslanlı, **Kara Ticaret**, s. 150-151; Bilge, **a.g.e.**, s. 79.

arasında MERSİS üzerinden bağlantı kurulabildiğinde müdürlükçe ayrıca bir bildirim yapılmayacak merkez kayıtlarında meydana gelen değişiklikler tescil edilmiş sayılacaktır²⁰. Tüm bu açıklamaların ötesinde ifade edilmelidir ki merkeze işlenen tüm kayıtların şubenin bulunduğu sicile bildirilerek bu sicile de işlenmesi uygulamada söz konusu değildir. Şubenin bağlı bulunduğu sicil müdürlüğü ancak merkez sicilde kayıtlı bir bilgiye ulaşmak istediğinde ilgili sicil ile iletişime geçmektedir. Merkez ve şube kayıtları arasında MERSİS üzerinden herhangi bir bağlantı da henüz kurulmamıştır. Merkeze ilişkin kayıttan merkeze bağlı şubelerin; şubelere ilişkin kayıttan merkezin görüntülenebilmesi sağlanarak bağlantının kurulması hem sicil müdürlükleri hem sicili inceleyen üçüncü kişiler açısından faydalı olacaktır.

Tescil talebi sicil müdürlüğüne ulaştığında tescil edilmek istenen hususun tescile tabi bir husus olup olmadığını araştırma yükümü, tescil yapma yetkisine sahip sicil müdürü, müdür yardımcıları ve tescile yetkili personele aittir (TSY m. 34/1-a). Sicile tescil edilecek hususların kanunen sicile tescili gerekli olup olmadığını inceleme yükümlülüğü esasen tescil edilecek hususların mevzuatımızda öngörülmüş bulunan hususlar olması gerekliliğini göstermektedir.

Önemle eklemek gerekir ki sicile tescili mevzuatımızda öngörülmediği halde her nasılsa bir husus tescil (gerekli hallerde ayrıca ilan) edilmişse ilgili tescilin herhangi bir hukuki sonuç doğurması, bu kapsamda sicilin olumlu fonksiyonundan yararlandırılması beklenemez²¹.

²⁰ Bu halde bildirim yapılmayacağı TSY'nin ilk halinde de öngörülmüştü. Değişikliklerin tescil edilmiş sayılacağına ilişkin ifade ise 12.01.2019 T. ve 30976 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 1819 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı doğrultusunda çıkarılan "Ticaret Sicili Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" m. 35 ile hükme eklenmiştir.

²¹ İmregün, **Kara Ticareti**, s. 58; Domaniç/Ulusoy, **a.g.e.**, s. 257; Ülgen, **a.g.e.**, s. 261-262; Domaniç, **Şerh**, s. 170; Eriş, **a.g.e.**, s. 891; Özbey, **a.g.t.**, s. 78; Arkan, **a.g.e.**, s. 268; Teoman, **Özel Denetçi**, s. 214; Karahan, **a.g.e.**, s. 127; Kayar, **a.g.e.**, s. 192; Poroy/Yasaman, **2022**, s. 242; Bahtiyar, **Ticari İşletme**, s. 211-212; Bahtiyar, **Ticaret Sicili**, s. 38; Nomer Ertan (Ülgen/Helvacı/Kaya), **2022**, s. 212; Ünal, **a.g.m.**, s. 1398; Ayhan/Çağlar/Özdamar, **Ticari İşletme**, s. 287-288; Bilgili/Demirkapı/Özboyacı, **a.g.e.**, s. 297; Bozer/Göle, **a.g.e.**, s. 386; Bilgili/Demirkapı, **Ticaret Hukuku**, s. 103; Yılmaz, **a.g.m.**, s. 67; Yıldırım, **a.g.t.**, s. 117; Özsungur, **Etkiler**, s. 138. Yazar olumlu etkiden söz edebilmek için tescili zorunlu veya ihtiyari bir husus bulunması gerektiğini ifade etmiş ancak ardından istek dahilinde tescil edilebilecek hususlar bakımından olumlu etkinin söz konusu olmayacağını ileri sürmüştür. Kanaatimizce kanunun tesciline olanak verdiği her husus bakımından tescilin olumlu etkisi söz konusudur. Nitekim hangi hususların tescilinin zorunlu hangilerinin ihtiyari olduğuna ilişkin bir açıklık TTK'da mevcut değildir; Cafer Eminoğlu, "Ticaret Siciline Tescilde Şirket Sözleşmesine ve Emredici Hükümlere Uygunluk İncelemesi", **KHAD**, S. 8,

TTK'da bu tür açık bir ayırım bulunmasa da doktrinde bazı yazarlarca sicile kaydedilecek hususlar, kaydı zorunlu ve ihtiyari olanlar olmak üzere ikiye ayrılmaktadır²². Bir hususun kaydının zorunlu veya ihtiyari olarak nitelendirilmesi tescilinin talep edilmemesi halinde sicil müdürlüğünce tescile davet prosedürü işletilerek tescilinin yapıp yapılamayacağını tespiti bakımından önem arz eder. İhtiyari ve zorunlu tescil şeklinde yapılacak ayırımda tescile ilişkin hükümde "...tescili zorunludur" veya "...tescil ve ilan edilmelidir" şeklinde bir ifadenin yer alması halinde tescilin zorunlu olduğundan bahsedilebileceği doktrinde öne sürülmüştür²³. TTK'da ise çoğunlukla "...tescil ve ilan edilir/olunur" benzeri ifadelere rastlanmaktadır²⁴. Bir başka ayırım temeline göre, tescil sadece bir hukuki neticeyi veya korumayı sağlamak için gerekliyse o halde tescil ihtiyari kabul edilmelidir²⁵.

2015, s. 70; Şener, **Ticari İşletme**, s. 436; Dinç, **a.g.m.**, s. 52; Demirel, **a.g.e.**, s. 139; Bozkurt, **a.g.e.**, s. 523; Bahtiyar/Ayli/Şua/Karamanlıoğlu, **a.g.e.**, s. 260; Böyle bir tescilin delil vasfı da taşımayacağı yönünde bkz. Dural/Sarı, **a.g.e.**, s. 210-211.

²² Karayalçın, **a.g.e.**, s. 296-297; Kınacı, **a.g.m.**, s. 472; Erten, **a.g.m.**, s. 194; Toksal, **a.g.e.**, s. 370-371; Özbey, **a.g.t.**, s. 81-82; Bilge, **a.g.e.**, s. 80; Ayhan/Çağlar/Özdamar, **Ticari İşletme**, s. 281; Şener, **Ticari İşletme**, s. 437. Herhangi bir ayırım gözetmeksizin tescile tabi hususların tescilinin zorunlu olduğu yönünde yani aksi yönde bkz. Sungur/Boran, **a.g.e.**, s. 469; İmregün, **Kara Ticareti**, s. 56; İmregün, **İlkeler**, s. 69; Ünal, **a.g.m.**, s. 1398. Yazara göre Türk hukukunda zorunlu-ihtiyari tescil şeklinde bir ayırım bulunmamaktadır; Aktepe, **a.g.t.**, s. 25-26. Yazar ihtiyari-zorunlu tescil ayırımının gereksiz olduğunu savunmuş ancak aynı zamanda tescilin ihtiyari olduğu hallerde tescile davet yoluna gidilemeyeceğini ifade etmiştir; Güneş, **a.g.t.**, s. 18-19. Yazar, tescilin zorunlu veya ihtiyari oluşunun sonuçları aynı olduğundan ayırma gitmeye gerek olmadığını belirtmiştir. Fakat ayırımın kabulü halinde tescilin ihtiyari olduğu durumlarda tescile davet yoluna gidilemeyeceğinden zorunlu tescilin gerçekleştirilmemesi hali ile aynı sonuçların doğacağından bahsedilemez.

²³ Kınacı, **a.g.m.**, s. 472; Özbey, **a.g.t.**, s. 82; Bilge, **a.g.e.**, s. 82; Ayhan/Çağlar/Özdamar, **Ticari İşletme**, s. 281. Önemle ifade etmek gerekir ki eski kanunda yer alan zorunluluk ifadeleri yeni kanunda değişikliğe uğramıştır. Örneğin, TTK m. 40'da her tacir ticari işletmesini ve ticaret ünvanını "*tescil ve ilan ettirir*" denilmişken eski kanunda "*tescil ve ilan ettirmeye mecburdur*" ifadesi kullanılmıştır. Bu noktada hükmün lafzından yola çıkarak bir hususun tescilinin ihtiyari olduğundan ve tescile davet prosedürüne başvurulamayacağından bahsedilmesi uygun olmayacaktır.

²⁴ Örneğin; TTK m. 278/2'de tasfiye memurunun tek başına tasfiyeye yetkili olması halinde bu durumun tescil ve ilan olunacağı, TTK m. 282'de tasfiye memurlarının yetkilerinin daraltıldığı için tescili ve ilanı gerektiği, TTK m. 455'te esas sözleşmede yer alan değişikliklerin tescil ve ilan edilmeden üçüncü kişilere karşı hüküm ifade etmeyeceği, TTK m. 549-550'de ticari temsilcinin yetkisinin sınırlandırıldığı veya sona erdirildiğinin tescil ve ilan edilmedikçe üçüncü kişilere karşı ileri sürülemeyeceği öngörülmüş ve herhangi bir zorunluluk ifade edilmemiştir.

²⁵ Karayalçın, **a.g.e.**, s. 296-297. Yazara göre birleşme kararlarının, tasfiye memurlarının veya ticari temsilcinin yetkilerinin daraltılmasının, tasfiye memurunun tek başına tasfiyeye yetkili kılınmasının tescil ve ilanı ihtiyaridir; Erten, **a.g.m.**, s. 195.

Kanaatimizce kanunun lafzı tescilin zorunluluğu bakımından bilinçli şekilde tercih edilmiş ifadelerden oluşmamaktadır. Bu noktada bir hususun ihtiyari veya zorunlu olduğunun tespitinde yalnızca lafızdan yola çıkmak hatalı sonuçlara ulaşılmasına sebebiyet verebilir. Bir hususun tescilinin zorunlu veya ihtiyari olduğunu belirlerken önem arz eden durum, kamunun tescilin yapılmasına ilişkin bir menfaatinin bulunup bulunmadığı hususudur. Bir başka ifadeyle tescilin yapılmasının ilgili açısından bir hak olmaktan ziyade yükümlülük olduğu durumlarda tescil zorunlu kabul edilmelidir. Örneğin, anonim şirkette pay sahibi sayısı bire düşerse bu durumun tescil ve ilanı gerekir (TTK m. 338/2). Tescil edilmesi gerekli bu hususun bilinmesi üçüncü kişiler bakımından da önem arz ettiğinden tescilin zorunlu olduğu açıktır²⁶. Diğer yandan ticari temsilcinin veya tasfiye memurlarının yetkilerinin daraltıldığına da tescil ve ilan edilmesi gerekir. Bu gereklilik yalnızca anılan hususları tescil ettirerek belirli hukuki sonuçları elde etmek isteyen ilgili için önemli olup, üçüncü kişilerin bu durumun tescil edilip edilmemesinde herhangi bir hukuki menfaati söz konusu değildir. Nihayetinde hukuk mantığı içerisinde ilgilinin böyle bir tescili gerçekleştirmek noktasında zorlanması anlamlı değildir²⁷. Bu görüş doğrultusunda bir hususun kaydının ihtiyari olduğunun kabulü halinde bu kayıtlardaki değişikliklerin tescili de ihtiyaridir²⁸. Değişikliklerin tescili bakımından fikrimizce ayrımı haklı kılan bir sebep bulunmaz. Ancak dikkat etmek gerekir ki tescilin zorunluluğunun tespitinde görevli sicil müdürü, yardımcıları ve tescile yetkili personel olmakla birlikte bu ayrımın yapılması kendileri için güç bir durumdur. Kanunda veya yönetmelikte açıkça öngörülmediği müddetçe sicil müdürlüğünün herhangi bir hususun tescilinin zorunlu veya ihtiyari olup olmadığı noktasında bir ayrım yapması beklenemez. Tüm bunların

²⁶ Nitekim hükmün gerekçesinde şirketin tek ortaklı hale geldiğinin tescil ve ilanının, işlem ve hukuk güvenliğini sağlamak amacıyla öngörüldüğü ifade olunmuştur bkz. TTTK m. 338 Gerekçe (bkz. Kaya, **Gerekçeli TTK**, s. 388).

²⁷ Ticari vekilin tescil edilmemesi halinde ilgiliye ceza verilebileceğine ilişkin bkz. Cemil Alver, **Ticaret Kanunu Genel Esaslar: Açıklamalı-İçtihatlı**, Ankara, Beyda Ofset, 1988, s. 69; Özbey, **a.g.t.**, s. 53-54; Ticari temsilciye verilen yetkinin genişletilmesi veya daraltılması halinde ticaret sicilinin doğruluğunun temin edilebilmesi için ilgililerin bu durumu tescil ile yükümlü olduğu yönünde bkz. Kırca, **a.g.e.**, s. 96; Temsilcinin tescil edilmemiş olması halinde tescile davet prosedürünün işletilmesi gerektiği yönünde bkz. Bozkurt, **a.g.e.**, s. 337.

²⁸ Tescili ihtiyari bir husus tescil edildiğinde daha sonra gerçekleşecek değişikliklerin de tescili gerektiği yönünde bkz. Eriş, **a.g.e.**, s. 857; Özbey, **a.g.t.**, s. 92; Bilge, **a.g.e.**, s. 88. Yazar, mevcut kayıtların artık gerçek durumu yansıtmaması sebebiyle düzeltilmesi gerektiğini vurgulamış olsa da aynı durum esasında ihtiyari hususun tescili bakımından da geçerlidir.

ötesinde ihtiyari-zorunlu tescil ayrımının pratik bir önemi haiz olup olmadığı da düşünülmelidir. Sicil müdürünün, üçüncü kişilerin tescilinde menfaati olmadığı bir hususun varlığını haber alması ve bunun üzerine sicile davet prosedürünü işletmesi gerçekleşmesi güç bir durumdur.

B. Tescile Yönelik Talep ve İstisnaları

1. Tescil Talebi

Kural olarak tescil, talep üzerine yapılmaktadır. Bu kuralın istisnaları resen tescil ve bildirim üzerine tescildir (TTK m. 27/1, TSY m. 21/1). Sicil müdürlüğünce tescil işleminin gerçekleştirilebilmesi için öncelikle usulüne uygun bir tescil talebinin varlığı gereklidir. Bu kapsamda ticaret sicili müdürlüğü, şubeleri veya temsilciliklerine yöneltilmesi gerekli olan tescil talebinin; ilgililerce, kanunda belirtilen süreler içinde²⁹, dilekçe ile yapılması halinde usulüne uygunluğundan bahsedilebilir.

Tescil talebinin bir hukuki işlem olmadığı, usul hukukuna ilişkin bir beyan olduğu doktrinde ifade edilmiştir³⁰. Bu kapsamda tescil gerçekleştirilinceye kadar talebin serbestçe geri alınabileceği, talebin irade sakatlığı halinde iptalinin mümkün olmadığı, talebin şart ve vadeye tabi kılınamayacağı sonucuna varılmıştır³¹.

Talebin geri alınması noktasında ise tescili ihtiyari hususlarda serbestçe, tescili zorunlu hususlar bakımında ise artık tescil edilmesi gerekli hususun bulunmadığının ispatı ile talebin geri alınabileceği öne sürülmüştür³². Elbette talebin geri alınması meselesi ancak tescil gerçekleşinceye kadar söz konusudur. Tescil sonrası ilgili, yalnızca silinme veya değişiklik talebinde bulunabilir.

²⁹ Kanunda tescile ilişkin tüm süreler geçerlilik şartı olmayıp bazı süreler yalnızca düzenleyici niteliktedir bkz. s. 65.

³⁰ Bilge, **a.g.e.**, s. 91; Ayhan/Çağlar/Özdamar, **Ticari İşletme**, s. 282.

³¹ Bilge, **a.g.e.**, s. 91-92.

³² Karayalçın, **a.g.e.**, s. 291-292. Tescilin zorunlu-ihtiyari tescil şeklinde ayrıma tabi tutulmasının mümkün olmadığı yönündeki görüşümüz doğrultusunda tescil edilmesi gerekli hususun geri alınabilmesi için her halde tescilin artık gerçekleştirilmesine gerek olmadığına ilişkin makul bir gerekçe ileri sürülmesi ve bunun sicil müdürlüğünce kabulü gerekir. Nitekim aksinin kabulü halinde sicil müdürlüğünün gereği olmadığı halde tescile davet prosedürünü işletmesi gerekecektir.

a. Şekli

TTK m. 29/1'e göre tescil talebi dilekçe ile yapılır. Dilekçe, tescil talebine yetkili talep sahibi tarafından imzalanır (TSY m. 23/4). İlgili şirket ise dilekçe şirket kaşesi ile yetkili tarafından imzalanmalıdır. Dilekçe sahibi, tescile yetkili olup olmadığının tespit edilebilmesi için kimliğini ispatla yükümlü olsa da dilekçe üzerinde bulunan imzanın noterce onaylanması veya güvenli elektronik imza ile dilekçenin imzalanmış olması halinde ayrıca kimliğin ispat edilmesine ihtiyaç yoktur (TTK m. 29/2, TSY m. 23/5). Bu durumlardan biri söz konusu değilse sicil müdürü³³, imzanın talep sahibine ait olup olmadığının tespiti noktasında her türlü karşılaştırmayı yapmaya bu kapsamda sicil dosyasında ilgilinin imza beyannamesi bulunuyorsa dilekçede yer alan imzayı bu belge ile karşılaştırmaya, gerek görmesi halinde imzanın noterlikçe onaylanmasını istemeye yetkilidir (TSY m. 23/5)³⁴.

MERSİS hayata geçirildiğinden bu yana tescil taleplerinin elektronik ortamda iletilmesi de mümkündür (TSY m. 23/1). Bu halde başvuru dilekçesi ve diğer belgeler güvenli elektronik imza ile imzalandığından ayrıca kimliğin ispatı aranmamaktadır (TSY m. 23/3, 5).

Dilekçede hangi hususların tescilinin istendiğinin ve talebin ne olduğunun açıkça belirtilmesi gerekir (TSY m. 23/2). Ayrıca dilekçe ile birlikte tescile dayanak teşkil eden başka bir deyişle tescile esas olgunun gerçekliğini kanıtlayan belgeler de fiziken veya elektronik ortam üzerinden sicil müdürlüğüne verilmelidir (TSY m. 21/2)³⁵. Örneğin, bir limited şirket müdürü tescil edilecek ise bu organın seçiminin yapıldığını gösteren genel kurul karar ve müzakere defterinin noter onaylı bir suretinin, hazirun cetvelinin, çağrılı genel kurullarda gündeme ilişkin kararın, gündemin yayımlandığı sicil gazetesinin ve iadeli taahhütlü çağrı gönderilerinin fotokopilerinin

³³ Her ne kadar ilgili yönetmelik hükmünde bahsi geçen karşılaştırmayı yapmaya yetkili tek kişi sicil müdürü olarak gösterilmişse de tescil işlemlerini yapmaya yetkili sicil müdür yardımcısı ve tescile yetkili personel de tescil talebini aldığı anda gerekli imza karşılaştırmalarını yapabilmelidir.

³⁴ Hüküm, TTK m. 29/2'de yalnızca kimliğin ispatı istendiği ve bu ispat faaliyetinin nüfus cüzdanı veya eşdeğer bir belge ile yerine getirilebileceği gerekçesi ile eleştirilmiştir bkz. Erem, **a.g.e.**, s. 135, dpn. 21.

³⁵ Sicile başvuru şekli ne olursa olsun başvuruya eklenecek belgelerde noter onayı şartı aranması gerektiği yönünde bkz. Ulusoy, **a.g.m.**, s. 95-96.

başvuruya eklenmesi gerekir. İhtiyaç duyulması halinde müdürlük, TSY'de veya Bakanlıkça yürürlüğe konulan diğer düzenlemelerde öngörülen belgeler yanında tamamlayıcı başka ek belgeler talep etme yetkisini de haizdir (TSY m. 21/3)³⁶.

Önemle ifade etmek gerekir ki pek çok tescil talebi başvurusu -halen sicil müdürlüğüne fiziken başvuruya ihtiyaç bulunsa da- MERSİS üzerinden gerçekleştirilmektedir. Örnek vermek gerekirse ünvan, adres, işletme adı bilgileri sistem üzerinden değiştirilebilmekte, sermaye artırımı ve azaltımları, müdür, yönetim kurulu üyesi, ticari temsilci atanması işlemleri sistem üzerinden yapılabilmektedir³⁷. Başvurunun tamamlanmasının ardından gerekli incelemeler müdürlükçe yapılmakta olumlu veya olumsuz başvuru sonucu sistemden görüntülenebilmektedir. Ancak her ne kadar başvuru sistem üzerinden gerçekleştirilse de tescile dayanak belgelerin fiziken sicil müdürlüğüne teslimi halen gereklidir. Belgeler fiziken teslim edilmekte ve gerekli tahakkuk işlemleri bunun üzerine gerçekleştirilmektedir. Halen tescil başvurularının ardından sicil müdürlüklerine fiziken gitmeye ihtiyaç bulunması olumsuz olarak değerlendirilebilecekse de başvuruların MERSİS üzerinden yapılabilmesi sicil müdürlüklerinde geçirilen süreyi kısaltmakta, müdürlüklerin iş yoğunluğunu azaltmakta ve işlemlerin gerçekleşmesine sürat kazandırmaktadır.

b. İçeriği

Tescil talebinde, tescil yolundaki istemin ve tescil edilmesi istenen hususun/hususların açık şekilde gösterilmesi gereklidir³⁸. Tescil edilebilme niteliğini

³⁶ İşlem türüne göre belirlenecek belgelerin önceden herkesçe bilinebilir olması ve her işlem bazında her başvurudan aynı belgelerin talebi önem arz eder. Müdürlüklerin sınırsız ek belge talep yetkisi, müdürlükler arası farklı uygulamalara yol açabilir niteliktedir. Kanaatimizce kanunda öngörülmemiş bu tür bir yetkinin sicil müdürlüğüne tanınmaması ve yönetmelikte yer alan bu hükmün kaldırılması yerinde olacaktır.

³⁷ MERSİS resmî web sayfasında işlemlerin yapılışına ilişkin olarak bir kullanım kılavuzu yer almaktadır bkz. (Çevrimiçi) <https://mersis.gtb.gov.tr/Portal/Home/Index>, 05.05.2023; MERSİS üzerinden gerçekleştirilebilen işlemlere ilişkin ayrıca bkz. (Çevrimiçi) <https://ito.org.tr/tr/hizmetler/ticaret-sicili-islemleri/tescil-islemleri/mersis-destek-hizmetleri>, 05.05.2023.

³⁸ Her bir tescil talebi için kullanılabilecek örnek dilekçelere İTO'nun web sayfasında ticaret sicil işlemleri-tescil işlemleri sekmesi altında yer verilmesi yararlı olmuştur: (Çevrimiçi) <https://www.ito.org.tr/tr/hizmetler/ticaret-sicili-islemleri/tescil-islemleri/gercek-kisi-ticari-isletmesi>, 11.05.2023. Elbette başvuruda bu matbu dilekçelerin kullanımı zorunlu değildir. Dilekçenin ve dilekçeye eklenmesi gerekli diğer belgelerin, tescile konu husus için TSY'de öngörülmüş içerikte oluşturulmuş olması yeterlidir.

haiz olguların ancak mevzuatımızda öngörölmüş hususlar olabileceğini, kanunlarımızda öngörölmeyen bir hususun tescil edilemeyeceğini, edilmesi halinde herhangi bir hukuki sonuç doğmayacağını tekraren ifade edelim³⁹.

c. Süre

Ticaret siciline tescil talebinde bulunabilmek bakımından iki genel süre söz konusudur⁴⁰. TTK'da kural olarak tescili talep için on beş günlük bir süre öngörölmüştür (TTK m. 30/1)⁴¹. Tescilin yapılması gerekli sicil müdürlüğünün yetki çevresi dışında ikamet edenler için ise kolaylık sağlanarak daha uzun bir süre belirlenmiş, ilgililerin bir ay içerisinde tescili talep edebilecekleri kabul edilmiştir (TTK m. 30/3)⁴². Bahsi geçen her iki süre de genel olarak belirlenmiş olup ancak kanunda aksi bir süre belirtilmediği sürece uygulama alanı bulur. TTK m. 456/3'e göre sermaye artırımı kararının üç ay içinde tescil edilmemiş olması halinde genel kurul-yönetim kurulu kararı ve Bakanlık izni geçersiz hale gelir⁴³. Hükümde her ne kadar üç aylık bir süre öngörölmüşse de kararın tescili bakımından yine TTK m. 30/1'de yer alan süre uygulama alanı bulacaktır. Kanun koyucunun, sermaye artırımı kararının tescili bakımından üç ay içinde tescil edilmeme haline yönelik olarak ek bir sonuç daha öngördüğü söylenebilir. Bu minvalde sicil müdürlüğünün, on beş gün içerisinde tescilin yapılmaması halinde sicile davet prosedürünü işletebilmesi gerekir. Üç aylık

³⁹ Ayrıntılı açıklamalar için bkz. s. 56, 58.

⁴⁰ Bu sürelerin yalnızca tescili zorunlu hususlar bakımından geçerli olduğuna ilişkin bkz. Karayalçın, **a.g.e.**, s. 291; Eriş, **a.g.e.**, s. 855; İlgili sürelerin yalnızca tescilin açıklayıcı nitelik arz ettiği durumlar için geçerli olduğu yönünde bkz. Oğuz İmregün, **Anonim Ortaklıklar**, 4. Baskı, İstanbul, Yasa, 1989, s. 57.

⁴¹ TTK m. 31/3'ün açık atfı gereği ilgili süreler değişiklik ve silinme işlemleri için de geçerlidir.

⁴² 1926 T. ve 865 sayılı TTK zamanında da benzer bir kolaylık öngörölmüş, kanunun 32. maddesi gereği tescil işlemini yapmaya yetkili sicil müdürlüğü ile ilgilinin ikametgahı arasındaki her altı saatlik mesafe için on beş günlük temel tescil süresine bir gün ilave edilmesi öngörölmüştü. Ticaret siciline tescil taleplerinin tamamının MERSİS üzerinden yapılmasının zorunlu olduğu göz önüne alındığında esasen böyle bir kolaylık sağlanmasına artık ihtiyaç bulunmadığı akla gelebilecekse de tescile esas belgelerin halen sicil müdürlüklerine elden teslim edilerek tahakkuk işlemlerinin yapılması gerekmektedir. Elektronik ortamda yapılmış başvuru ile tescil tamamlanmış sayılmamakta, elektronik ortamda yapılan bütün işlemler MERSİS'te zaman damgası ile kayıt altına alındığı tarihte tescil edilmiş sayılmaktadır (TSY m. 25/2); Hükümle ilgili eleştiri ve tüzel kişiler bakımından hükmün bir anlam ifade etmediğine ilişkin bkz. Toksal, **a.g.e.**, s. 344.

⁴³ Anılan sürenin hak düşürücü nitelikte olduğu yönünde bkz. Bilgili/Demirkapı/Özboyacı, **a.g.e.**, s. 303.

süre geçtiğinde esasen kararlar geçersiz hale geleceğinden bu sürenin tescile davet bakımından azami süre kabul edilmesi söz konusu değildir. TTK m. 471/1'e göre ise şarta bağlı sermaye artırımını sonucu yapılan değişikliklerle yeni esas sözleşme, yönetim kurulu tarafından hesap döneminin kapanmasından en geç üç ay içinde tescil edilir. Bu halde tescilin talep edilmesine yönelik olarak açıkça farklı bir süre öngörüldüğünden genel on beş ve otuz günlük süreler burada uygulanmayacak tescile davet prosedürü ancak hükümde öngörülen sürenin sonunda sicil müdürlüğü tarafından işletilebilecektir. Bir başka örnek olarak limited şirket sözleşmesinin tescili gösterilebilir. TTK m. 587/1 gereği, şirket sözleşmesinin imzalanmasından itibaren otuz gün içerisinde tescili gerekir⁴⁴.

Kanunda bazı hallerde açıkça aksi bir süre öngörülmemiş ancak on beş ve otuz günlük sürelerin uygulanmayacağı anlamı veren ifadelere yer verilmiştir. Örneğin, TTK m. 399/1'de yönetim kurulunun seçilen denetçiyi “*gecilmeksizin*” tescil ettireceği, TTK m. 422/2'de genel kurul tutanağının noterce onaylanmış bir suretinin “*derhal*” ticaret sicili müdürlüğüne verilerek tescil ve ilan ettirileceği ifade edilmiştir. Bu ve benzeri hallerin en hızlı şekilde tescil edilmeleri gerekliliğine binaen kanun koyucu bu gibi ifadelere yer vermiş bulunduğu bahsi geçen ifadelerin yer aldığı hükümlere ilişkin olarak da on beş ve otuz günlük süreler uygulama alanı bulmayacaktır⁴⁵.

TTK m. 30'da öngörülmüş süreler, hak düşürücü süre veya zamanaşımı süresi vasfını taşımayıp düzenleyici niteliktedir⁴⁶. Bunun anlamı, mezkûr süreler geçse de

⁴⁴ Limited şirket sözleşmesinin tescili bakımından on beş günlük sürenin geçerli olduğundan bahseden bkz. Şükrü Yıldız, **Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Limited Şirketler Hukuku**, İstanbul, Arıkan, 2007, s. 101; Fatih Bilgili/Ertan Demirkapı, **Şirketler Hukuku Dersleri**, 8. Basım, Bursa, Dora, 2021, s. 430; Hükümün lafzının açık olduğu ve otuz günlük sürenin uygulanması gerektiği yönünde bkz. Kendigelen/Kırca, **a.g.e.**, s. 36, dpn. 101; Muharrem Tütüncü, **Şirketler Hukuku Şerhi**, Ed. Kemal Şenocak, C. 4, Ankara, Seçkin, 2023, s. 4219.

⁴⁵ Gecilmeksizin veya derhal tescil edilmesi gereken bir durumu haber alan ticaret sicili müdürlüğü, temel süreleri beklemesine gerek olmaksızın davet prosedürünü işletebilmelidir. “*Derhal tescil*” ifadesinin tescili talep süresi bakımından aksine hüküm teşkil ettiği yolunda bkz. Karayalçın, **a.g.e.**, s. 291, dpn. 25; Tuna, **a.g.e.**, s. 148; Karahan, **a.g.e.**, s. 128; Bahtiyar, **Ticaret Sicili**, s. 39; Bahtiyar/Ayli/Şua/Karamanlıoğlu, **a.g.e.**, s. 257.

⁴⁶ Poroy/Yasaman, **2022**, s. 243; İmregün, **İlkeler**, s. 65; Özbey, **a.g.t.**, s. 92; Baştuğ/Erdem, **a.g.e.**, s. 128; Karahan, **a.g.e.**, s. 128; Bilge, **a.g.e.**, s. 103; Ayhan/Çağlar/Özdamar, **Ticari İşletme**, s. 284; Bilgili/Demirkapı/Özboyacı, **a.g.e.**, s. 303; Eserinin önceki basısında aksi yönde görüş bildiren *Özsunğur*, sürelerin kesin olduğuna yönelik ifadesine eserinde yer vermeyerek görüşünü

tescilin talep edilebileceği ve sicil müdürlüğünün talebin gereğini yerine getirme mecburiyetinde oluşudur⁴⁷. 6102 sayılı TTK kapsamında, mevzuatımızda öngörülen sürelerde tescil işleminin gerçekleştirilmemiş olmasının en önemli sonucu ticaret sicili müdürlüğünün tescile davet prosedürünü işletecek olmasıdır. 865 sayılı TTK m. 38'de tescil için gerekli sürelere uymamış olması halinde tacirin, üçüncü kişilerin tescilin yapılmaması sebebiyle uğradığı zararları gidermesi ve sicil müdürünün talebi üzerine ticaret mahkemesinin kararıyla belirli bir miktar para cezası ödemesi öngörülmüştü. Mevcut TTK ise tescil talep sürelerine aykırılığı doğrudan bir yaptırıma bağlamamıştır⁴⁸. Ancak tescile davet yolunun işletilmesi sonucu sicil müdürlüğünün tescil için vermiş olduğu sürede tescilin gerçekleştirilmemesi ve tescilden kaçınma sebeplerinin bildirilmemesi haline özgü olarak tescili gerçekleştirilmeyen tacire sicil müdürünün teklifiyle en büyük mülki amirce para cezası verilmesi düzenlenmiştir (TTK m. 33).

Sicile kaydı gerekli bir hususun kaydedilmemesi veya kayıta gecikilmesi dolayısıyla üçüncü kişiler bir zarara uğrarsa TTK m. 38/2 kapsamında tacirin bu zararı tazmini gerekir. Hükümde her ne kadar değişiklik ve silinme işlemlerinin yapılmaması haline yer verilmiş dar anlamda tescilin gerçekleştirilmemesi açıkça düzenlenmemişse de aynı amaca matuf tescil işleminin hiç gerçekleştirilmemesi eylemi de bu kapsamda değerlendirilmelidir. Ayrıca ifade etmek gerekir ki maddede tescilin yapılmamış

değiştirmiştir bkz. Fahri Özsungur, **Ticaret Sicili Uygulamaları ve Pratik Çözümleri**, Ankara, Adalet, 2014, s. 127 ve Özsungur, **Ticaret Sicili**, s. 143.

⁴⁷ İmregün, **Kara Ticareti**, s. 53; Eriş, **a.g.e.**, s. 855; İmregün, **İlkeler**, s. 65; Baştuğ/Erdem, **a.g.e.**, s. 128; Bilge, **a.g.e.**, s. 103; Arkan, **a.g.e.**, s. 271, dpn. 1; Nomer Ertan (Ülgen/Helvacı/Kaya), **2022**, s. 214; Bilgili/Demirkapı/Özboyacı, **a.g.e.**, s. 303; İstisnaen şirket sözleşmelerinin tescilinde sözleşmelerin imzalanmasından itibaren üç ay içinde tescil başvurusunda bulunulmamış olması halinde kurucuların şirket kurma iradelerinin devam ettiğini gösteren belgenin başvuruya eklenmesi gerekir (İmzaT m. 11). Aksi halde talep reddedilir. Bu yolda üç aylık sürenin kesin nitelikte olduğu ve tescilin bu süre içerisinde gerçekleştirilmemesi halinde ön şirketin/adi şirketin sona ereceği yönündeki görüş için bkz. Hasan Pulaşlı, **Şirketler Hukuku Genel Esaslar**, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 8. Baskı, Ankara, Adalet, 2022, s. 286, N. 95.

⁴⁸ Doktrinde TTK m. 33 kapsamında tescili süresinde gerçekleştirilmeyen kişilere de cezai yaptırım uygulanabileceği ileri sürülmüştür bkz. Sungur/Boran, **a.g.e.**, s. 469; Karahan, **a.g.e.**, s. 128. Esasen yazar, konuya ilişkin açık bir belirleme yapmamış yalnızca sürelere uymayan kişilerin sorumluluğunun doğacağını belirterek TTK m. 33 ve 38'e atıfta bulunmuştur; Aksi yönde bkz. Tuna, **a.g.e.**, s. 148; Bilge, **a.g.e.**, s. 105. Yazarın haklı olarak belirttiği üzere tescil yaptırmayan kişiye ancak sicil müdürlüğünün daveti üzerine tescil sebeplerinin bildirilmemesi ve tescil yaptırılmaması halinde cezai yaptırım uygulanabilecektir.

olması halinden bahsedilse de mevzuatta öngörülen süreden sonra yapılması daha açık bir ifadeyle tescilde gecikilmesi bir zarar doğurursa bunun tazmininin de hüküm kapsamında kabul edilmesi gerekir. Tescili talep noktasında kişileri zorlayacak sicilin tekel hakkı sağlama, üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilme gibi fonksiyonları bulunduğu, cezai bir mekanizmanın olmayışının bir eksiklik olarak değerlendirilmemesi gerektiği bir görüş olarak ileri sürülmektedir⁴⁹. Buna karşın tescilin ilgililer bakımından bir hak olması yanında yükümlülük de olduğu, sicil kayıtlarının daima gerçeği yansıtması gerekliliği göz önünde alındığında bu yükümlülüğün yerine getirilmeyişinin bir karşılığı, sicile güven ilkesini desteklemek adına kanunda öngörülebilirdi. Mevcut durumda sicil müdürlüğü tescili gereken hususu haber almaya kadar sicil kaydı mevcut durumu yansıtmayabilecek ve tescile davet edildiğinde haklı olsun olmasın kaçınma sebebini bildiren ilgili, yükümlülüğünü yerine getirmemesi sebebiyle herhangi bir yaptırımla karşılaşmayacaktır.

Tescili talep süreleri, tescili gerekli olgunun meydana geldiği tarihten itibaren başlar. Tescili gerekli olgunun tamamlanması bir senet veya belgenin düzenlenmesine bağlı ise süre bu evrakın düzenlendiği tarihten işler (TTK m. 30/2). Örneğin bir genel kurul kararının tescili için süre, genel kurul tutanağının düzenlendiği tarihten itibaren başlar. Tescil için kanunda bir süre öngörülmüş ve bu sürenin ne zaman başlayacağı açıkça ifade olunmuşsa süre bu tarihten itibaren başlar⁵⁰.

Ne zaman tescil talebinde bulunulmuş sayılacağı da tescilin süresinde yapılıp yapılmadığının tespiti bakımından önem arz eder. Bir hususun tescil edilmiş sayılma anı, işlemin harca tabi olup olmamasına ve elektronik ortamda yapılıp yapılmamasına göre TTK m. 25'te belirlenmiştir. Tescil işlemi fiziken gerçekleştiriliyorsa harca tabi işlemlerde tescil anı harç makbuz tarihi; harca tabi olmayan işlemlerde ise tescil tarihidir (TTK m. 27, TSY m. 25/1-b, c)⁵¹. Elektronik ortamda yapılmış tescil

⁴⁹ Bilge, **a.g.e.**, s. 105.

⁵⁰ Örneğin, TTK m. 471: “Yönetim kurulu, hesap döneminin kapanmasından itibaren en geç üç ay içinde, esas sözleşme değişikliğini ticaret siciline tescil ettirir.”

⁵¹ Eski TTK'daki tescil anına ilişkin belirsizliklerin harç tarihinin esas alınması suretiyle ortadan kaldırıldığına dair bkz. TTK m. 27 Gereke (bkz. Kaya, **Gereke TTK**, s. 125). Ayrıca bkz. Erdoğan Moroğlu, **6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu Değerlendirme ve Öneriler**, 8. Baskı, İstanbul, On İki Levha, 2016, s. 49-50.

işlemlerinde, tescil tarihi işlemin MERSİS'te zaman damgası ile kayıt altına alındığı tarih olarak belirtilirken; başvuru anı, MERSİS'te yapılan başvuru tarihi olarak ifade edilmiştir. Dikkat etmek gerekir ki ilgili, gerekli belgeleri sicil müdürlüğüne teslim edip tahakkuk işlemlerini gerçekleştirmedikçe tescil işlemleri yapılamayacaktır. MERSİS'ten başvuru yapmış olsa dahi süresi içinde tescil işlemlerinin gerçekleştirilebilmesi için gerekli diğer işlemleri gerçekleştirilmeyen ilgili, sicil müdürlüğüne tescile davet edilebilmelidir.

Kanunun lafzı, mezkûr sürelerin uygulanmasında tescil taleplerinin etkisi bakımından herhangi bir ayırım gözetmemiştir. Bu yolda sicile kaydın kurucu veya bildirici nitelik taşıması önem arz etmez⁵². Tescilin kurucu nitelik arz ettiği hususlar bakımından da sürelerin geçmesi halinde ticaret sicili müdürlüğü ilgilileri tescile davet edebilmelidir⁵³. Zira işlem tescil ile kurulacaksa da esasen tescil ile tamamlanacak tescili gerekli olgu meydana gelmiştir.

d. Talepte Bulunabilecek Kişiler

Ticaret siciline tescil⁵⁴ talebinde bulunabilecek kişiler, TTK'da "ilgililer" olarak ifade edilmiş olup TSY m. 22'de ilgililer kavramına dahil olan kişiler ayrıntılı şekilde gösterilmiştir⁵⁵. İlgili kişilerin kimler olduğunun kazuistik bir yöntem ile

⁵² Bilge, **a.g.e.**, s. 103, Demirel, **a.g.e.**, s. 148; Aksi yönde bkz. İmregün, **Anonim Ortaklıklar**, s. 57.

⁵³ Bilge, **a.g.e.**, s. 103.

⁵⁴ Tescil ifadesi geniş anlamda kullanılmıştır.

⁵⁵ TSY m. 22/2: "Tescil başvurusu yapabilecek ilgililer aşağıda sayılmıştır:

- a) Gerçek kişilere ait ticari işletmelerde; 1) İşletme sahibi veya sözleşme ile kendisine yetki verilmiş temsilcisi, 2) Küçük veya kısıtlılara ait ticari işletmeyi bunların adına işleten yasal temsilcisi,
- b) Ticaret şirketleri dışındaki tüzel kişilere ait olan ticari işletmelerde; işletme sahibi tüzel kişiyi temsile yetkili kişiler veya bunların temsilcileri.
- c) Donatma iştirakinde; 1) Donatma iştirakinin tescilinde donatanların tamamı, 2) Tescil edilmiş olgulardaki değişikliklerin tescilinde, iştiraki temsile yetkili kişiler, 3) Gemi müdürünün atanması ve görevden alınmasında, iştiraki temsile yetkili kişiler, 4) Donatma iştirakinin sona ermesi halinde donatanların tamamı, 5) Tasfiyenin sona ermesinde, tasfiye memurları.
- ç) Kollektif ve komandit şirketlerde; 1) Şirketin kuruluşunda, kurucuların tamamı, 2) Şirket sözleşmesindeki değişikliklerde, şirketi temsile yetkili kişiler, 3) Şirketin sona ermesinde, ortakların tamamı, 4) Şirketin feshi bir ortağın ölümünden ileri gelmişse, ölen ortağın mirasçılarıyla birlikte diğer tüm ortaklar; mirasçıların katılması mümkün bulunmayan veya güç olan hallerde, sağ kalan ortaklar, 5) Bir ortağın şirketten çıkması veya çıkarılmasında, diğer ortaklar, 6) Tasfiye memurunun

belirlendiği söylenebilecekse de TSY’de sayılmış bulunan ilgililerin sınırlı sayıda belirlenmediğini peşinen ifade edelim⁵⁶. İlgililer kavramının çerçevesini tespit etmek; sicil müdürlüğüne tescil talebinde bulunmaya yetkili kişileri, hatalı tescil durumunda oluşacak zararlardan sorumlu olacak kişileri, sicil kararlarına karşı itiraz edebilecek kişileri⁵⁷ belirleyebilmek noktasında önem taşır.

(1) İlgililerin Temsilcileri veya Hukuki Halefleri

İlgililer bizzat tescil talebinde bulunmak zorunda değildir. Temsilcileri veya hukuki halefleri de TTK m. 28/1 uyarınca tescil istemine yetkili kişiler arasında yer

atanmasında veya görevden alınmasında, ortakların tamamı, 7) Tasfiyenin sona ermesinde, tasfiye memurları.

d) *Anonim şirketlerde; 1) Şirket kuruluşunda şirket sözleşmesi ile belirlenen yönetim kurulu veya temsile yetkilendirilen üye ya da üyeleri, 2) Denetime tabi şirketlerde denetçinin atanması ve görevden alınmasında, yönetim kurulu veya temsile yetkili üye ya da üyeleri, 3) İç yönergenin tescilinde, yönetim kurulu veya temsile yetkili üye ya da üyeleri, 4) Genel kurul kararlarında tescile tabi olguların bulunması halinde, yönetim kurulu veya temsile yetkili üye ya da üyeleri, 5) Genel kurul kararlarının iptaline dair mahkeme kararlarının tescilinde, yönetim kurulu veya temsile yetkili üye ya da üyeleri, 6) Sona erme, iflastan ve mahkeme kararından başka bir sebepten ileri gelmişse, yönetim kurulu veya temsile yetkili üye ya da üyeleri, 7) Tasfiye memurlarının atanmasına veya görevden alınmasına ilişkin genel kurul kararlarının tescilinde, yönetim kurulu veya temsile yetkili üye ya da üyeleri, 8) Tasfiyenin sona ermesine, ek tasfiyeye ve tasfiyeden dönülmesine ilişkin kararların tescilinde, tasfiye memurları.*

e) *Limited şirketlerde; 1) Şirket kuruluşunda müdürlerin tamamı, 2) Temsile yetkili olanların tescilinde, müdürler, 3) Denetime tabi şirketlerde denetçinin atanması ve görevden alınmasında, müdürler, 4) Genel kurul kararlarında tescile tabi olguların bulunması halinde, müdürler, 5) Genel kurul kararlarının iptaline dair mahkeme kararlarının tescilinde, müdürler, 6) Sona erme, iflastan ve mahkeme kararından başka bir sebepten ileri gelmişse, müdür, birden fazla müdür bulunması halinde ise en az iki müdür, 7) Tasfiye memurlarının atanmasına veya görevden alınmasına ilişkin genel kurul kararlarının tescilinde, müdürler, 8) Tasfiyenin sona ermesine, ek tasfiyeye ve tasfiyeden dönülmesine ilişkin kararların tescilinde, tasfiye memurları, 9) Sermaye paylarının geçişinde, müdürler, 10) Sermaye paylarının geçişine genel kurulca onay verilmiş olmasına rağmen genel kurul tarihinden itibaren, üç ay içinde genel kurulun karar vermemesi üzerine devrin kabul edilmiş sayılması halinde bu tarihten itibaren müdürler tarafından otuz gün içinde başvurunun yapılmaması halinde, adının bu paylarla ilgili olarak silinmesi için, ayrılan ortak.”. TSY m. 22/2-d bendinde iflas sebebiyle sona ermenin ve tasfiye memurlarının atanması ve görevinden ayrılmasının esasen genel kurul kararlarının tescili kapsamında yer aldığı bu sebeple maddede ayrıca yer verilmesine ihtiyaç bulunmadığı yönünde bkz. Özlem Karaman Coşkun, “Ticaret Sicili Müdürlüğü Kararlarına İtiraz Edebilecek Kişiler”, **İKÜHFD**, C. 16, S. 2, 2017, s. 128, dpn. 9.*

⁵⁶ TSY m. 22’de sayılmadığı halde tescil başvurusunda bulunma yetkisine sahip kişiler bulunmaktadır. Bu durum, TSY m. 22’de sayılmış bulunan kişilerin sınırlı sayıda belirlenmediği anlamı taşır. Örneğin, müvekkili adına sözleşme yapma hususunda yetkili kılınmış acente, yetkili kılındığına ilişkin belgeyi ticaret siciline tescil ettirme görev ve yetkisini haizdir. Bu minvalde ilgililer, TSY m. 22’de sayılanlarla değil mevzuatımızda tescil başvurusunda bulunabileceği belirtilenlerle sınırlıdır.

⁵⁷ Sicil kararlarına karşı itiraz edebilecek ilgililer ile sicile tescil başvurusunda bulunabilecek ilgililer kavramının sınırının aynı çerçevede değerlendirilip değerlendirilemeyeceği noktasında farklı görüşler bulunduğuna ilişkin bkz. s. 156 vd.

alır. Gerçek kişi tacir söz konusu olduğunda tacirin kendisi, vekili veya sözleşme ile kendisine yetki verilmiş olan temsilcisi tescil talebinde bulunabilir. Tacirin tüzel kişi olması halinde ise tüzel kişinin türüne göre yetkili organı veya yetki verilmiş temsilcileri tescili gerekli hususların sicile kaydını isteyebilir (TSY m. 22/1)⁵⁸.

Tescil talebinde bulunabilecek temsilci bu konuda özel olarak yetkilendirilmiş bir temsilci olabileceği gibi genel yetkili bir temsilci de olabilir. Genel yetkili temsilcinin ticaret siciline tescil yetkisini haiz olduğu kabul edilmektedir⁵⁹. Özel yetkili temsilci ise ancak tescil hususunda yetkilendirildiği konuda tescil işlemini gerçekleştirebilir. Doktrinde, verilen yetkinin sicile tescil yetkisini içerdiğinin açık şekilde belirtilmesi gerektiği aksi halde temsilcinin bu yetkiyi haiz olmadığı kabul edileceği ifade edilmiştir⁶⁰. Ancak fikrimizce temsilci özel olarak tescile dayanak işlemi yapma hususunda yetkilendirildiyse sicile kayıt işlemini de evleviyetle yapabilmelidir. Örneğin, ticari işletmeyi devir konusunda yetkilendirilen temsilci, devir sözleşmesini ticaret siciline tescil ettirebilmelidir. Bu durum özellikle ticaret siciline tescil işleminin kurucu olduğu durumlarda önem arz eder. Sicile tescil gerçekleştirilmeden esasen işlem tamamlanmamış olacağından bu tür verilmiş yetkilerin tescil talebini de kapsadığını kabul etmek uygun olur.

Ticari temsilcilerin durumundan da özel olarak bahsetmek gerekir. Ticari temsilci, ticari işletmenin amacına giren her türlü işlemi yapmaya yetkilidir (TBK m. 547). Bu kapsamda yapma yetkisini haiz olduğu işlemlerle ilgili ticari temsilci, ticaret siciline tescil işlemini yapmaya da evleviyetle yetkilidir. Daha açık bir ifadeyle ticari temsilcinin yetkili olduğu bir işlem söz konusuysa bu işlemle bağlantılı tescil işlemini de yapabilmesi mümkündür. Doktrinde ticari temsilcinin kendi atamasını ticaret

⁵⁸ TSY m. 22'nin ilk cümlesinde tescil başvurusunda bulunabilecekler ilgililer, onların temsilcileri ve halefleri olarak ifade edilmişken ikinci cümlede temsilciler de ilgililer kategorisinde mütalaa edilmiştir. İlgililerin yetkili temsilcileri tescil başvurusunda bulunabilecekler arasında yer almakla birlikte bu kişiler ilgili olarak vasıflandırılmazlar. Yetkili temsilcilerin ilgili olmadığı ancak veli, vasi gibi yasal organların ilgili kabul edilmesi gerektiği yönünde bkz. İmregün, **İlkeler**, s. 65-66, dpn. 70; Fikrimizce tüm temsilciler bu kapsamda yasal temsilciler temsilci kategorisinde değerlendirilmelidir. Temsilci ve hukuki haleflerin ilgili olmadığı yönünde bkz. Karaman Coşkun, **a.g.m.**, s. 127; Temsilci ve haleflerin ilgili kavramına dahil olduğu yönünde yani aksi yönde bkz. Poroy/Yasaman, **2022**, s. 242.

⁵⁹ Karayalçın, **a.g.e.**, s. 290; Bilge, **a.g.e.**, s. 96.

⁶⁰ Bilge, **a.g.e.**, s. 96.

siciline tescil ettiremeyeceği, bu durumun şirket amacıyla ilişkili olmadığı ifade edilmişse de⁶¹ fikrimizce ticari temsilci ataması yapılması da ticari işletmenin işletilmesi kapsamında gerçekleştirilen işlemlerden biridir. Ticari temsilcinin ancak yapmaya yetkili olduğu işlemlere ilişkin sicile tescil talebinde bulunabileceği, yetkisi bulunmayan işlemlere ilişkin özel yetki verilmedikçe sicile tescil talebinde bulunamayacağı görüşü doğrultusunda nihayetinde yine ticari temsilcinin kendi atamasını ticaret siciline tescil ettiremeyeceği zira ticari temsilcinin, kendisini atamaya yetkili olmadığı kabul edilmelidir.

Ticari temsilcinin yapma yetkisini haiz bulunmadığı işler bakımından tescil talebinde de bulunamayacağını öncelikle belirtelim. Ticari temsilcinin yetkili olmadığı bir işlem tacir tarafından gerçekleştirilmişse tescil dayanağı işlem esasen yapılmış olup tacir bu durumu ticaret siciline tescil yükümlülüğü altındadır. Bu noktada ticari temsilci tarafından tescile dayanak belgeler ticaret sicili müdürlüğüne verildiğinde işlemler tacir tarafından yapılmışsa ticaret sicili müdürlüğünün tescil işlemini gerçekleştirebilmesi gerektiği, müvekkil tacirin korunması gerekli bir menfaatinin bu noktada söz konusu olmadığı düşünülebilir. Başka bir anlatımla, yapılması yasaklı işlemler ayrı bu işlemlerin ticaret siciline tescili ayrı olarak değerlendirilebilir. Ancak böyle bir durumun tacir için ciddi tehlike arz ettiği fark edilmelidir. Ticari temsilcinin kendi atamasına veya diğer yasaklı bir işleme ilişkin tacirden sadır bir belge sicil müdürlüğüne ibraz ettiği halde tescile yetkili kişiler, belge üzerindeki imzaların tacire aidiyetini kesin olarak tespit etme imkânından yoksundur. Bu halde aslen temsilci olmayan birinin sahte imza içeren bir belge ile kolaylıkla kendini bir ticari işletmeye temsilci olarak atayabilmesi tehlikesi söz konusudur. Böyle bir durumun kabulü mümkün görünmediğinden ticari temsilcinin yapma yetkisini haiz olmadığı işler bakımından bu kapsamda ticari temsilcinin ticaret siciline tescili için söylenebilir ki işlemin yapıldığına ilişkin tacirden sadır bir belge olsa dahi temsilci kendisinin veya yapma yetkisi bulunmadığı bir işlemin ticaret siciline tescilini imzaları noterce onaylanmış özel bir yetki verilmedikçe isteyemez⁶². Ek olarak belirtmek gerekir ki

⁶¹ Bilge, **a.g.e.**, s. 97; Aksi yönde bkz. Güneş, **a.g.t.**, s. 18.

⁶² Ticari temsilcinin diğer bir ticari temsilcinin ticaret siciline tescilini isteyemeyeceği zira temsilci atama yetkisi bulunmadığı yönünde bkz. Kırca, **a.g.e.**, s. 93-94. Yazar, bu tescil işleminin

temsilcinin yetkilerinin birlikte temsil şeklinde veya şube işleriyle sınırlandırılması halinde tescil yetkisi de aynı kapsamda sınırlanır⁶³.

Aynı yönde ticari vekil tayin etme yetkisi bulunan ticari temsilci, ticari vekili ticaret siciline tescil ettirebilmelidir. Ticari vekil ise ticari temsilciye oranla daha dar bir yetkiye sahip olup yetkisinin kapsamını işletmenin alışılmış işleri oluşturur (TBK m. 551). Ticaret siciline tescil, işletmenin alışılmış işlerinden kabul edilemeyeceğinden ticari vekilin tescil talebinde bulunabilmesi için özel yetki alması gerektiği söylenebilir⁶⁴.

Anonim ve limited şirkete atanmış bir ticari temsilci söz konusu ise bu kişinin yetkilerinin kapsamı, düzenlenen iç yönergeye göre belirlenmektedir. Bu yolda ticaret siciline tescil konusunda yetkili kabul edilmeleri, yönetim kurulu/müdürlere ait bu yetkinin kendilerine devredilmiş olmasına bağlıdır (TTK m. 367/1, TTK m. 368, TTK m. 373/1)⁶⁵.

Temsilciler dışında ilgilinin hukuki halefleri de bu sıfatlarını ispat etmek suretiyle tescil başvurusunda bulunabilirler⁶⁶. Vasiyeti tenfiz memurları veya tasfiye memurları da TSY uyarınca mirasçılar adına başvuru yapmaya yetkili kılınmıştır (TSY m. 22/3).

yapılabilmesi için imzaları noterce onaylanmış ayrı bir yetki belgesi bulunması gerektiğini ifade etmiştir; Bilge, **a.g.e.**, s. 97.

⁶³ Bilge, **a.g.e.**, s. 97-98.

⁶⁴ Ticari vekillerin ticari işletme dışında temsil yetkileri bulunmaması nedeniyle tescil talebinde bulunamayacakları yönünde bkz. İmregün, **İlkeler**, s. 66, dph. 9; Bilge, **a.g.e.**, s. 98.

⁶⁵ Şube müdürü olarak atanan kişinin yönetim kurulu kararının tescilinin iptalini istemeyeceği, ilgili sıfatını taşımadığı yönünde bkz. Yargıtay 11. HD., 2019/1650 E., 2019/8216 K., 16.12.2019 T.: "...davacının dava dışı Arman Turizm Ticaret ve İnşaat A.Ş. tarafından, kendisinin şube müdürü olarak atanmasına ilişkin yönetim kurulu kararlarının tescillerinin iptalini talep ettiği, ancak davacının 6102 sayılı TTK'nun 34. maddesi uyarınca dava açmaya yetkili ilgili kişiler arasında yer almadığı..." Karar için bkz. **Yargıtay Hukuk ve Ceza Dairelerinin Türk Ticaret Kanuna İlişkin Kararları 2019**, Yay. Haz. Arslan Kaya/İbrahim Çağrı Zengin/Ahmet Furkan Sorkun/Nurgül Yıldız/M. Enes Yıldız/Elif Oğuz Şenesen, İstanbul, On İki Levha, 2020, s. 67.

⁶⁶ Külli ve cüzi haleflerin tescil başvurusunda bulunabileceği bu minvalde külli halef olarak birleşme sonucu birleşilen veya yeni şirketin; cüzi halef olarak ticari işletmeyi devralanın tescili isteyebileceği ileri sürülmüştür bkz. Karayalçın, **a.g.e.**, s. 290.

Tescil talebinde bulunmaya birden fazla kimsenin yetkili olması halinde hepsinin birlikte başvurusu zorunlu olmayıp içlerinden herhangi birinin başvurusu yeterlidir. Bu temel kural ancak kanunda aksi bir düzenleme öngörülmediği müddetçe geçerlidir (TTK m. 28/2, TSY m. 22/4). Aksi düzenlemelere örnek vermek gerekirse limited şirkette münferit temsil yetkisini haiz müdürün her türlü işlemi tek başına yapma yetkisi bulursa da kanun koyucu, limited şirketin kuruluşunda tüm müdürlerin birlikte başvurusunu bir şart olarak aramıştır (TSY m. 22/2-e-(1)). Kollektif ve komandit şirketlerin kuruluşunda da benzer bir durum söz konusu olup⁶⁷ kurucuların tamamının başvurusu gerekir⁶⁸.

(2) İlgililer Kavramının Çerçevesinin Belirlenmesine İlişkin Tartışma

Doktrinde ilgililer kavramını geniş yorumlayan görüşler bulunduğu gibi dar yorumlayan görüşler de bulunmaktadır. İlgililer kavramının tespitinde sorun çoğunlukla ticaret şirketleri bakımından söz konusu olmaktadır. Bunun nedeni şirket ile ilgili tescil edilmesi gerekli hususlarda menfaat sahibinin sadece şirket olmaması hatta bazı hallerde yalnızca şirket dışı kişiler olmasıdır. TSY m. 22’de anonim şirket için ilgili kişiler istisnalar haricinde yönetim kurulu üye veya üyeleri; limited şirket bakımından ise müdür veya müdürler olarak belirlenmiştir. Tescile yetkili kişilerin şirketin organları olarak belirlenmesi, şirket ile alakalı hususların tescilinde ilgili kişinin esasında tüzel kişiliğin kendisi olarak kabul edildiğini göstermektedir. Ancak şirket ile ilgili tescil edilmesi gereken hususların tescilinin yapılmasında bazı hallerde başka birilerinin de menfaatinin bulunabileceği düşünülmüş ve yönetmeliğe bu hallere ilişkin özel bazı hükümler konulmuştur⁶⁹. Önemle ifade etmek gerekir ki belli başlı durumlar özelinde şirket organları dışındaki kişiler, ilgili kabul edilmişse de menfaati

⁶⁷ Şirket sözleşmesinde şirketin hemen faaliyete geçmesinin kararlaştırılmış olması halinde ortakların her birine münferiden tescili talep yetkisi verilmiş sayılabileceği ve bu kapsamda tek birinin şirketin tescilini sağlayabileceği yolunda bkz. Arslanlı, **Kara Ticaret**, s. 153.

⁶⁸ Bu hallerde ilgililer yerine temsilcileri de başvuru yapabilir. Örneğin iki limited şirket müdürü söz konusuysa ve biri diğerini sicile tescil konusunda yetkili kılsa yetkili şirket müdürünün sicile başvurusu yeterli olmalıdır.

⁶⁹ Örneğin, TSY m. 22/2-e-(10).

bulunan herkes bu kapsamda düzenlenmemiş bazı menfaat sahipleri bilinçli veya bilinçsiz olarak TSY m. 22’de ilgililer arasında sayılmamıştır.

(a) Yargıtay’ın Görüşü

Sorun kapsamında öncelikle Yargıtay uygulamasına yer vermekte fayda görüyoruz. Genel olarak kararlara bakıldığında Yargıtay’ın ilgili kavramını dar şekilde yorumladığı söylenebilir. Zira Yargıtay’ın, ilgili kavramına ilişkin TSY m. 22’de yapılan sayımın sınırlı sayıda olduğu kanaatinde olduğunu düşünmemize neden olan kararları bulunmaktadır⁷⁰. Bu doğrultuda şirketlerde yer alan ortakların ilgili olarak kabul edilemeyeceği ve tescil talebinde bulunamayacağı yönünde kararlar bulunduğu gibi hangi oranda paya sahip olduğundan bağımsız olarak azınlığın da bu hakkı haiz olmadığına ilişkin kararlar mevcuttur⁷¹.

⁷⁰ Yargıtay 11. HD., 2019/329 E., 2019/7265 K., 18.11.2019 T.: “...6102 sayılı TTK’nın 34. Maddesi ve Ticaret Sicil Yönetmeliğinin 22. maddesi kapsamında davacının ilgili sıfatı bulunmadığı...gereğesiyle davacı vekilinin istinaf başvurusunun esastan reddine...Bölge Adliye Mahkemesi kararının onanmasına” Karar için bkz. **Kararlar 2019**, s. 68; Yargıtay 11. HD., 2013/7686 E., 2013/12362 K., 13.06.2013 T.; Yargıtay 11. HD., 2007/10442 E., 2008/13681 K., 01.12.2008 T.; Yargıtay 11. HD., 2001/7442 E., 2001/7269 K., 01.10.2001 T. [Son üç karar için bkz. (Çevrimiçi) <https://www.lexpera.com.tr>, 30.05.2023].

⁷¹ Yargıtay 11. HD., 2018/5723 E., 2019/6909 K., 06.11.2019 T.: “*ilgililerin kimler olacağıın Ticaret Sicil Nizamnamesi 30 ve Ticaret Sicili Yönetmeliği 22 ve 39. maddelerinde yer verildiği, davacının şirket ortağı olması nedeniyle ilgililer kavramı içerisinde olmadığı gereğesiyle...*”; Yargıtay 11. HD., 2013/7686 E., 2013/12362 K., 13.06.2013 T.: “*Ticaret siciline yapılacak tescilleri ve terkinleri talep etme hakkı 6762 sayılı TTK’nın 30. maddesine göre “ilgililere” aittir. 6102 sayılı TTK’nın 34. maddesinde de yine aynı yönde düzenlemeye yer verilmiştir. Bu ilgililerin kimler olacağı Ticaret Sicil Nizamnamesi’nin 31. maddesinde açıklanmıştır. Bu maddeye göre, tacirin hükmü şahıs olması halinde onun salahiyyetli uzuvları veya salahiyyetli temsilcileri ilgili kişi olarak kabul edilmektedir...Yapılan açıklamalara göre, şirket ortağı ilgililer kavramına girmediğinden davacının aktif dava ehliyyetinin olmadığı anlaşılmiş bulunmakla bu husus nazara alınmadan yazılı şekilde hüküm tesisi doğru görülmemiş, bozmayı gerektirmiştir.*”; Yargıtay 11. HD., 2007/10442 E., 2008/13681 K., 01.12.2008 T.: “*TTK’nun 36 ncı maddesinde, sicil memurluğunca verilen kararlara karşı, ancak, “ilgililer” tarafından mahkemeye itiraz edilebileceği öngörülmüş olup, maddede sözü edilen “ilgililer” tabirinden anlaşılması gerekenlerin kimler olduğu TTK.nun 30 ve Ticaret Sicili Nizamnamesi’nin 31 nci maddelerinde gösterilmiştir. Buna göre tacirin hükmü şahıs olması halinde onun yetkili uzuvları veya temsilcileri ilgili kişi olarak kabul edilmektedir. Yasal düzenlemeye göre bu hususta istemde bulunma hakkı söz konusu şirket tüzel kişiliğini temsil ve ilzama yetkili kılınanlara aittir. Davacının söz konusu şirketin ortağı olmaktan öte bir sıfatı bulunmadığı anlaşılacakla sicil memurluğunca, istemin salt bu nedenle dahi reddi gerekmekte o mahkemece, davacının yasa ve tüzükte belirtilen “ilgililer” arasında olmadığı, ticaret sicil memurluğuna doğrudan başvuruda bulunma hakkından yoksun olduğu gözden kaçırılarak, davanın bu nedenle reddine karar verilmesi gerekirken davanın kabulüne karar verilmesi doğru görülmemiş, kararın bozulması gerekmiştir.*”; Yargıtay 11. HD., 2001/7442 E., 2001/7269 K., 01.10.2001 T.: “*İlgililerin kimler olduğu ise TTK.nun 30 ve Ticaret Sicil Nizamnamesinin 31.maddesinde gösterilmiş olup, bunlar tüzel kişilerce yetkili organlar veya temsilcilerdir. Dosya kapsamından azınlık gurubu*

(b) Doktrindeki Görüşler

TST ve TSY'nin henüz yürürlüğe girmediği dönemde doktrinde ancak doğrudan doğruya alakadar olan kişi tarafından tescil talebinde bulunulabileceği ifade edilmiştir⁷². Doğrudan alakadar olan kişi ile kastedilenin gerçek kişi tacirler bakımından tacirin kendisi, tüzel kişi tacirler bakımından da tüzel kişinin iradesini açıklamaya yetkili organ olduğu düşüncesindeyiz. TSY öncesi dönemde mevcut düzenlemelerdeki kadar ayrıntılı olmasa da esasen TST m. 31'de ilgililerin kim olduğu belirtilmiştir. Ayrıca aynı maddede “İlgilinin kim olduğunu kanun veya bu Tüzük hükmü bildirir” denilmek suretiyle bu kişilerin sınırlı sayıda olduğu açıkça belirtilmiştir. Bu yönde bir açıklık mevcut TSY'de yer almamaktadır.

TST ve TSY'de ilgililerin kim olduğunun ayrıntılı şekilde belirtilmesinin ardından bir görüş kavramı dar yorumlamak suretiyle ilgililer kavramının kanun ve yönetmelikte gösterilmiş bulunan kişiler ile sınırlı olduğunu ileri sürmüştür⁷³. Yine kavramı yorumlayan bir görüş ise tüzel kişiler bakımından yalnız yetkili organların

*olduğu ve ilgiler kapsamında yer almadığı anlaşılan V. Turizm A.Ş. ve Q. Tekstil A.Ş. vekilinin temyiz dilekçesinin reddi gerekmiştir.”; Yargıtay 11. HD., 1988/1872 E., 1988/4341 K., 28.06.1988 T.: “...ilgiliden kasıt, Ticaret Sicil Nizamnamesinin 31 /3. Maddesinde belirtildiği üzere tacirin hükmü şahıs olması halinde onun selahiyetli uzuvları veya temsilcileridir. Oysa, davacının, şirket ortağı olmaktan başka hiçbir sıfatı yoktur. Dolayısıyla hükmü şahıs olan K..... A.Ş. ilgili olarak sicil memurluğunca verilen karara karşı davacının itiraz hak ve yetkisi bulunmamaktadır.” [Yukarıda yer verilen kararlar için bkz. (Çevrimiçi) <https://www.lexpera.com.tr>, 30.05.2023]; Yargıtay 11. HD., 1987/1100 E., 1987/1302 K., 14.12.1987 T. (Uçar, **a.g.e.**, s. 115-116).*

⁷² Bilgişin, **a.g.e.**, s. 142.

⁷³ Karayalçın, **a.g.e.**, s. 290; Kınacı, **a.g.m.**, s. 476; Tekil, **a.g.e.**, s. 153. Yazarın, ilgililerin kanun ve nizamnamede belirtildiğini, tüzel kişiler bakımından yetkili organ ve temsilcilerin ilgili olduğunu ifade etmesi ve başka bir ilgili kişiye yer vermemesi sebebiyle kavramı dar yorumladığı düşünülmüştür. Aynı şekilde Tuna, **a.g.e.**, s. 146; Toksal, **a.g.e.**, s. 341. Yazar, ilgililerin kanunun açık yetkisiyle nizamnamede düzenlendiğini, eksikliklere ilişkin yorumların ancak kanuni düzenlemenin eleştirisi olabileceğini ileri sürmüştür; Karahan, **a.g.e.**, s. 127; Berzek, **a.g.e.**, s. 64; Mehmet Emin Bilge, “Ticaret Sicili İşlemlerinde “İlgililer” Kavramı”, **Prof. Dr. Fahiman Tekil'in Anısına Armağan**, İstanbul, Beta, 2003, s. 367. Yazar, kendisine ilişkin bir yarar bekleyen herkesin ilgili kabul edilemeyeceğini ancak yasalarca kendisine bu yetki verilmiş bulunan kimselerin tescil talebinde bulunabileceğini ifade etmiştir; Eriş, **a.g.e.**, s. 847-848. Yazar, ilgilileri kanun ve yönetmelikte gösterilenlerle sınırlı kabul etmekle birlikte ortakların ve tescilden zarar görebilme ihtimali bulunan üçüncü kişilerin ilgililer kavramına dahil edilmesi gerektiği fikrindedir. Yazarın anılan yorumu olması gereken hukuk bakımından yaptığı düşünülmüştür; Eminoğlu, **a.g.m.**, s. 69; Demirel, **a.g.e.**, s. 144; Aktepe, **a.g.t.**, s. 31; Güneş, **a.g.t.**, s. 18; Halil Akça, “Ticaret Sicil Müdürünün Anonim Şirketlerin Tescile Tabi İşlemlerini İnceleme Yetkisi”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sermaye Piyasaları ve Ticaret Hukuku Yüksek Lisans Programı, 2020, s. 40-41.

ilgili olduğunu belirterek kavrama dar bir yorum getirmiştir⁷⁴. Kavramı daha geniş yorumlayan görüş sahipleri ve kavramı dar yorumladığı halde bu kabule yer veren bazı görüş sahipleri ise ilgililer kapsamında doğrudan hukuki menfaati bulunan kişilerin tescil talebinde bulunabileceği düşüncesindedir⁷⁵. İlgililer kavramını geniş yorumlayan görüş doğrultusunda örneğin şirket ortaklarının veya kurucuların da tüzel kişi şirket yanında ilgili olarak kabul edilmesi gerektiği ileri sürülmüştür⁷⁶. Dikkat çektiğimiz üzere önemle ifade etmek gerekir ki hukuki menfaat kavramı üzerinden ilgililerin kapsamını belirleyen her yazar, genişletici bir yorum getirmemiştir. Bu yöndeki bazı görüş sahipleri, doğrudan hukuki menfaati bulunan kişilerin ilgili kabul edileceğini ifade etmekle beraber tüzel kişiler bakımından yalnızca yetkili organların

⁷⁴ Doğanay, **a.g.e.**, s. 321. Yazar, kimin hukuki yararı ile doğrudan ilgili ise o kişinin tescil talep edebileceğini kabul etmekle beraber ticaret şirketleri bakımından yalnızca organların tescil talebinde bulunabileceğini ortakların ilgili sayılmayacağını ifade etmiştir; Tesal, **a.g.e.**, s. 86. Yazar, tescil talebinde bulunabilecek kişileri “hak sahibi tacir, vekili veya halefi” olarak ifade ettiğinden kavramı dar yorumladığı kabul edilmiştir; Poroy/Yasaman, **2022**, s. 242-243; Arkan, **a.g.e.**, s. 270. Yazar; ilgiliyi, tescil edilecek husus hukuki menfaatini ilgilendiren kişi olarak tanımlasa da ardından ilgili tüzel kişi ise organlarının ve yetkili temsilcilerinin tescil talep edebileceğini bu kapsamda ortakların veya istifa eden yönetim kurulu üyesinin ilgili kabul edilemeyeceğini ifade etmiştir. Bu kısma kadar yazarın ilgili kavramını dar yorumladığı düşünülebilir ancak ifadelerinden net olarak anlaşılmasa da tespit edebildiğimiz kadarıyla yazar, imtiyazlı pay sahiplerinin haklarını ihlal eden kararların tescili bakımından imtiyazlı pay sahiplerinin ilgili kabul edilmesine olumlu yaklaşmıştır; Nomer Ertan (Ülgen/Helvacı/Kaya), **2022**, s. 213. Yazar, tescil edilecek husus, kimin hukuki menfaati ile doğrudan ilişkili ise onun ilgili kabul edileceğini belirtmekle birlikte tüzel kişiler bakımından ilgili kişileri, yetkili organlar olarak sınırlamış olduğundan kavramı dar yorumladığı anlaşılmaktadır.

⁷⁵ Doğanay, **a.g.e.**, s. 321. Dpn. 74’te ifade edildiği üzere yazar esasen ilgili kavramını dar yorumlamıştır; Arkan, **a.g.e.**, s. 270. Yazar, hukuki menfaati bulunan kişileri ilgili kabul etmişse de dpn. 74’te belirttiğimiz üzere kavramı geniş yorumladığı kesin olarak söylenemez; Berzek, **a.g.e.**, s. 64, dpn. 133. Yazar, her ne kadar doğrudan hukuki yararı bulunan kişilerin ilgili olacağından bahsetmiş görünse de ilgililerin kanun gereği belirli olduğunu ve tüzel kişiler bakımından organlarının ve temsilcilerinin ilgili olduğunu kabul ettiğinden kavramı esasen dar yorumlamıştır; Ömer Teoman, **Yaşayan Ticaret Hukuku: Hukukî Mütalâalar**, C. 1, Kitap 8, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1997, s. 54-55; Nomer Ertan (Ülgen/Helvacı/Kaya), **2022**, s. 213. Dpn. 74’te belirtildiği üzere yazar, doğrudan hukuki menfaati bulunan kişilerin ilgili sayılacağından bahsetse de kavramı dar yorumlamıştır; Eminoğlu, **a.g.m.**, s. 69. Yazar esasen kavramı dar yorumlamıştır; Arıcı, **a.g.m.**, s. 174; Aktepe, **a.g.t.**, s. 32-33. Yazar bu kabule yer vermiş ancak kavramı dar yorumlamıştır; Turan, **a.g.t.**, s. 48.

⁷⁶ İmregün, **Kara Ticareti**, s. 53. Yazar, kurucuların da ilgili sayılması gerektiğini ileri sürmüştür; Alver, **a.g.e.**, s. 64. Yazar, ortaklardan birinin tescili isteyebileceğini ifade etmiştir; İmregün, **İlkeler**, s. 65. Yazar kurucuları ilgili saymakla beraber azınlığı ilgili kabul etmemektedir; Teoman, **Özel Denetçi**, s. 215. Yazar, özel denetçi atamasının tescilinde atanan özel denetçinin ve hatta her bir pay sahibinin ilgili sıfatı ile tescili talep edebileceğini ileri sürmüştür; Teoman, **Ticaret Hukuku**, s. 55. Yazara göre ortaklığın “ekonomik malikleri” olan pay sahiplerinin ilgili kavramı içerisinde yer aldığına şüphe yoktur; Eriş, **a.g.e.**, s. 848. Yazar, en azından ortakların ve tescil sebebiyle zarar görebilecek üçüncü kişilerin ilgili kavramına dahil edilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

ilgili sayılacağını belirterek veya yönetmelikte yer verilenler dışındakileri ilgili kabul etmeyerek ilgili kavramını esasen dar yorumlamıştır⁷⁷.

(c) Değerlendirme ve Görüşümüz

Doktrinde genel olarak bir olgunun tescilinde doğrudan hukuki menfaati bulunan kişilerin ilgili olduğundan bahsedildiği görülmektedir. Bu ifadeyi kullanan her yazar bu yönde açık görüş bildirmese de⁷⁸ kanaatimizce “*hukuki menfaati bulunan kişilerin*” tescile yetkili olduğunun kabulü, TSY m. 22’de sayılan kişilerin sınırlı olarak belirlenmediği anlamını taşır. Zira maddede sayılanlar dışında da tescilde yararı bulunan farklı kişiler hiç şüphesiz mevcuttur.

Öncelikle ifade edelim ki ilgili kişiler yalnızca TSY m. 22’de sayılan kişilerle sınırlı olmasa da sınırlı sayıdadır. Bir kişiye tescil başvurusunda bulunabilme yetkisi kanunda veya yönetmelikte açıkça verilmiş olmalıdır. Kişinin tescil başvurusunda bulunma hususunda yetkili olup olmadığını inceleyecek olan bilindiği üzere sicil müdürü, müdür yardımcıları ve personeli olup bu kişilerin hukuk fakültesi mezunu olması şart değildir. Bu kapsamda kişinin tescil başvurusu yapmaya yetkili olup olmadığının kolay ve şüpheye yer vermeyecek şekilde tespit edilebilmesi açısından kanun ve yönetmelikte tescil başvurusu yapabilecek kişilerin açıkça sayılması yerindedir. Aksinin kabulü halinde hukuki menfaati bulunan kişilerin kapsamını belirlemek sicil yetkilileri açısından güç olacak olmakla birlikte siciller arası farklı uygulamaların ortaya çıkması da söz konusu olabilir.

TTK ve TSY m. 22’de tescil yetkisi verilmiş bulunan kişilerin sınırlı olarak sistemimizde belirlenmiş olması menfaati bulunan bazı kişilerin tescil talebinde bulunamaması sonucunu doğursa da bu durum menfaat sahiplerinin tescil edilmesini istedikleri hususların hiçbir şekilde tescil edilemeyeceği anlamına gelmez. Sistemimizin düzenlenişi gereği tescil edilecek bir hususun tescil edilmediği bu halde,

⁷⁷ Karayalçın, **a.g.e.**, s. 290. Yazar, tescili gerekli husus kimin doğrudan menfaatine ise genel olarak onun tescil talebinde bulunabileceğini ifade etmekle birlikte tüzel kişilerde yetkili organların ilgili sayılacağını belirterek ilgili kavramını dar yorumlamıştır; Doğanay, **a.g.e.**, s. 321; Berzek, **a.g.e.**, s. 64; Nomer Ertan (Ülgen/Helvacı/Kaya), **2022**, s. 213; Bozkurt, **a.g.e.**, s. 325.

⁷⁸ Hatta üst paragrafta yer verildiği üzere bu ifadeyi kullanan bazı yazarlar kavramı dar yorumlamıştır.

tescile davet prosedürü gündeme gelir. Tescili gerçekleştirilmesi gerekli hususu haber alan sicil müdürünün yapması gereken tescili gerçekleştirme yetki ve yükümlülüğü bulunan ilgiliyi tescile davet etmek ve tescilin gerçekleştirilmesini sağlamaktır. Kanunun öngördüğü bu yolda tescilin gerçekleştirilebilmesi ticaret sicili müdürünün inisiyatifine kalmış durumdadır. Sicil müdürü ilgili hususun tescilini gerekli görmediği halde veya herhangi bir ihmal durumunda tescil gerçekleştirilemeyecektir. Ek olarak kanaatimizce ilgililerin tescili gerçekleştirilmemesi halinde davet prosedürünün mevcudiyetinin varlığından bahisle menfaat sahiplerine tescil talep edebilme yetkisinin tanınmaması yerinde olmayacaktır. Nitekim bu kişilere doğrudan talep yetkisi tanınması çok daha etkin bir yoldur.

Tescil talebinde bulunabileceklerin açıkça belirlenmesi gerekliliğini ifade etmemizin ardından tescili talep edebilecek kişilerin esasen tescilde menfaati bulunan kişiler olması gerektiğinin de altını çizmek gerekir. Bu kapsamda olması gereken hukuk bakımından kanun ve yönetmelikte sayılmayan bazı başka kişiler de ilgili olarak kabul edilmelidir⁷⁹. İlgili olarak mevzuatımızda yer verilmesini gerekli gördüğümüz kişilere ilişkin ayrı başlıklarda inceleme yapmanın uygun olacağını düşünüyoruz.

(i) Görevden Ayrılan Yönetim Kurulu Üyesi/Müdür

İlk olarak müdürlükten veya yönetim kurulu üyeliğinden istifa eden/yeniden seçilmeyen üyenin durumu önem taşır. Bilindiği üzere yönetim kurulu üyeleri/müdürler, şirket kuruluşunda ve her yeni seçimde ticaret siciline tescil ve ilan edilirler (TSY m. 70/1-b, m. 91/1-b, TTK m. 373/1, TTK m. 629/1). Yönetim kurulu üyeleri ve müdürlerin genel kurul kararı ile görevden alınabilmesi veya bu kişilerin her zaman görevlerinden istifa edebilmesi mümkündür (TTK m. 364/1, TTK m. 630, TBK m. 512). İlgili yöneticinin görevden alındığının özellikle istifanın şirkete iletilmesi akabinde geri kalan ortakların veya müdürlerin/yönetim kurulu üyelerinin

⁷⁹ Sayılı kişiler bakımından kanunda bir eksiklik olduğunu düşünmekle beraber bizce bu durum bir kanun boşluğu olarak nitelendirilemez. Zira ilgililerin kim olduğuna ilişkin kanunda ve yönetmelikte ayrıntılı şekilde düzenleme yapılmış ve bu kişiler sınırlı sayıda belirlenmiştir. Bu noktada mevzuatta açıkça belirtilen kişiler haricindekilerin mevzuatta düzenlenmediğinden değil dışlandığından bahsetmek mümkündür. Belirtilen kişiler olması gerek hukuk bakımından ilgili kabul edilerek kanuna eklenmelidir.

durumu sicile bildirmemesi olasılığı mevcuttur⁸⁰. Böyle bir durumda hukuki menfaati bulunan şirket müdürünün/yönetim kurulu üyesinin başvurusu ne sicil müdürlüğü ne de Yargıtay tarafından geçerli kabul edilmemektedir⁸¹. Bir başka deyişle herhangi bir

⁸⁰ Yargıtay 12. HD., 2009/17854 E., 2009/26418 K., 28.12.2009 T.: “26.8.2008 tarihli karar gereği eski şirket müdürü M. N. 'in azledildiği ve M. T.'in şirket müdürü olarak atandığı ve aksi bildirilinceye kadar şirketi münferiden temsile yetkili kılındığı görülmektedir. Ancak bu yetki değişikliğinin ilan edilmediği ve ticaret sicil müdürlüğüne bildirilmediği, halen eski müdür M.N.'in yetkili temsilci olduğu, Ş.Urfa Ticaret Sicil memurluğunun 18.8.2009 tarih ve 2218 sayılı yazılarından anlaşılmaktadır. Bu durumda, T.T.K.'nun 39/2 maddesi gereği ticaret siciline tescil ve ilan edilmemiş olması nedeniyle, 3.cü kişiler bakımından halen M. N. 'in borçlu şirketin yetkilisi olduğunun kabulü gerekir.” [Karar için bkz. (Çevrimiçi) <https://www.lexpera.com.tr>, 30.05.2023].

⁸¹ Yargıtay 11. HD., 2019/4503 E., 2020/2760 K., 10.06.2020 T.: “Limited şirketler bakımından TTK'nın 510 ncu maddesinde, tescilin şirket müdürleri tarafından talep edileceği öngörülmüş olup, aynı Kanun'un 30 ve Ticaret Sicili Tüzüğü'nün 31'nci maddesine göre de tescil, ilgililer veya yetkili temsilcileri ile hukuki halefleri tarafından istenir. Bu itibarla, davacının doğrudan Ticaret Sicil Memurluğu'na başvurarak talepte bulunması mümkün olmadığından davalı şirkete tescile icbar davası açmasında hukuki bir engel bulunmamaktadır. Bu cihetle, mahkemece, davacının talebinde hukuki yararı olduğu ve davalı tarafın davayı kabul beyanı da gözetilerek sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken, yerinde olmayan yazılı gerekçe ile hukuki yarar yokluğundan davanın reddine karar verilmesi doğru olmamış, bozmayı gerektirmiştir”; Yargıtay 11. HD., 2019/2394 E., 2019/572 K., 20.01.2020 T.: “İlk Derece Mahkemesince, TTK'nın 34 ve 22. maddeleriyle düzenlenen sınırlayıcı hükümler çerçevesinde, davacının müdürlük görevinden istifasının ticaret siciline tescil ve terkinini isteyebilecek ilgililer arasında olmadığı gerekçesiyle, aktif husumet ehliyeti yokluğundan davanın usulden reddine karar verilmiştir...Bölge Adliye Mahkemesince, davacının limited şirketler için tescil isteminde bulunabilecek "ilgili kişi" kapsamında olmadığı...gerekçesiyle davacı vekilinin istinaf başvurusunun...reddine karar verilmiştir...Bölge Adliye Mahkemesi kararının onanmasına...” Yukarıda yer verilen iki karar için de bkz. **Yargıtay Hukuk ve Ceza Dairelerinin Türk Ticaret Kanununa İlişkin Kararları 2020**, Yay. Haz. Arslan Kaya/Hasan Onur Akay/Şehriban İpek Aşıkoğlu/Mehmet Akif Özsoy/Mahmut Arif Koçak/Esra Teymen, İstanbul, On İki Levha, 2021, s. 117; Yargıtay 11. HD., 2016/9959 E., 2018/4654 K., 20.06.2018 T.: “Dava, limited şirket müdürlüğü görevinin sona erdiğinin tespiti, tescili ve ilanı istemine ilişkindir...6102 sayılı TTK'nın 643. maddesi delaletiyle 535. maddesi gözetildiğinde tasfiye haline giren şirket organı niteliği taşıyan müdürlerin hak ve vazifelerinin tasfiye hükümleri ile sınırlı biçimde devam edecek olması nedeniyle mahkemenin davacının hukuksal korunmaya değer güncel yararının bulunmadığına ilişkin davanın reddine dair gerekçesi yerinde değildir. Ancak davacının istifası tek taraflı varması muktazi nitelikte bir hukuki fiil olup, şirketle davacı arasındaki iç ilişki bakımından sonuç doğuracak olmasına rağmen dış ilişkide şirketin üçüncü kişilerle olan münasebetleri bakımından davacının işbu davayı açmakta hukuksal yararının varlığı kabul edilebilir olsa da davacının, TTK'nın 34. ve 22. maddeleriyle düzenlenen sınırlayıcı hükümler çerçevesinde müdürlük görevinden istifasının ticaret siciline tescil ve ilanını isteyebilecek ilgililer arasında kabulü mümkün görülmediğinden davanın aktif husumet ehliyeti yokluğu nedeniyle reddi gerekip yazılı şekilde reddine karar verilmesi hatalı ise de, sonucu itibarıyla doğru olan kararın değişik bu gerekçeyle onanmasına karar vermek gerekmiştir.” Karar önemli bir karşı görüş yazısı da içermektedir: “Davacının, Ticaret Sicil Kayıtlarında dava dışı şirketin halen tescilli müdürü bulunması, istifa keyfiyetinin davacının şahsını ilgilendirmesi nedeniyle davacı TTK 34 maddesinde ifade edilen "ilgili" kişilerden olup Ticaret Sicili Müdürlüğüne davacının başvuru hakkı olduğu kabulü gerekmektedir”; Yargıtay 11. HD., 2015/13645 E., 2017/1451 K., 13.03.2017 T.: “...şirketi temsile yetkili olan kişileri tescil edilmek üzere ticaret siciline bildirmekle yükümlü olan yönetimin (müdür veya müdürler) istifa nedeniyle temsil yetkisi kalkan müdürün istifasını da sicile bildirmekle yükümlü olmasına, somut olayda dava dışı şirketin münferiden şirketi temsile yetkili iki müdürünün bulunması nedeniyle davacının istifasının muhatabının da diğer müdür olmasına ve bu nedenle de 6102 sayılı TTK'nın 28. mad. ve Ticaret Sicil Yönetmeliği'nin 22. maddesi gereğince de bu müdürün sicile başvurabilecek olmasına göre, davacı vekilinin tüm temyiz itirazları yerinde değildir.”

suretle görevden ayrılmış bulunan müdür/yönetim kurulu üyesinin, sicilden terkinini istemek noktasında ilgili sıfatını haiz olmadığı düşünülmektedir⁸².

Kararda karşı oy yazısı da bulunmaktadır: “İstifa keyfiyetinin şirkete bildirilmesi ve ortaklar kurulunca bu konuda karar alınması, müdürün şirkete karşı sorumluluğu yönünden önem arz etmekte olup, bu lazimenin yerine getirilmemesi, tek taraflı irade beyanı ile sonuç doğuran istifanın, geçerliliğine etkili değildir. Açıklanan nedenle davacının temyiz isteminin kabulü ile davanın kabulüne karar verilmek üzere yerel mahkeme kararının bozulmasına karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde temyiz isteminin reddi ile yerel mahkeme kararının onanmasına ilişkin sayın çoğunluk görüşüne karşıyım.”; Yargıtay 11. HD., 2014/17669 E., 2015/2309 K., 20.02.2015 T. [Yukarıda yer verilen son üç karar için bkz. (Çevrimiçi) <https://www.lexpera.com.tr>, 01.06.2023]; Yargıtay 11. HD., 2009/7379 E., 2009/11224 K., 02.11.2009 T. (Eriş, **a.g.e.**, s. 858). Karara göre istifa eden yönetim kurulu üyesinin tescile yönelik dava açmakta hukuki yararı bulunmamaktadır; Yargıtay 11. HD., 2009/12313 E., 2009/1346 K., 09.02.2009 T.: “Somut olayda, davacının, şirketin temsil ve ilzama ilişkin olarak ticaret siciline tescil edilen hususta istifa ile meydana gelen değişikliğin tescil ve ilanı istifa eden davacı tarafından istenilmiştir. Oysa anılan düzenlemeye göre bu hususta istemde bulunma hakkı davalı şirket tüzel kişiliğini temsil ve ilzama yetkili kılınanlara aittir.” (Eriş, **a.g.e.**, s. 849); Yargıtay 11. HD., 2008/4450 E., 2008/5838 K., 01.05.2008 T. (Eriş, **a.g.e.**, s. 849-850); Yargıtay 11. HD., 1981/4751 E., 1981/5019 K., 24.11.1981 T.: “İlgililerin kimler olduğunu TTK. nun 30 ve Ticaret Sicili Nizamnamesinin 31. maddesi göstermektedir. Bu hükümlere göre tüzel kişilerde (ilgililer), tüzel kişiliğin yetkili organları temsilcileridirler (Prof. Yaşar Karayalçın, Ticaret Hukuku I. Giriş Ticari İşletme, 1968, Sh. 301, 302, Prof. S. K. Mimaroglu, Ticaret Hukuku, 1. Cilt, İşletme Hukuku, 1970, Sh. 235). O halde eski yönetim kurulu üyesi olan ve tek başına şirketi temsile yetkisi bulunmayan ortaklardan İrfan (ilgili) niteliğini haiz olmaması nedeniyle adı geçenin temyiz dilekçesinin reddi gerekmiştir.” (Bilge eserinde, yer verdiğimiz kararın karar numarasını azınlığın tescil talebinde bulunamayacağına ilişkin bir kararın numarası olarak göstermiştir bkz. Bilge, **İlgililer**, s. 367, dpn. 16. Yazar, karar ile ilgili Uçar’ın kitabına atıf yapmıştır bkz. Uçar, **a.g.e.**, s. 105. Karar numarasının ait olduğu doğru karar ile Bilge’nin atıf yapmış bulunduğu karar peş peşe eserde yer almakta olup doğru olmayan kararın karar numarası gösterilmemiştir. Hata muhtemelen bu durumdan kaynaklanmaktadır.); İstanbul 14. ATM., 2020/146 E., 2022/9 K., 13.01.2022 T.: “İstifa eden müdür, yönetmeliğin 22.maddesinde açıklanan ilgililerden olmadığından, tescilin yapılması için doğrudan ...müdürlüğüne karşı da dava açamaz. Ancak, bu konudaki başvuru (ihbar) üzerine müdürlükçe, TTK’nun 33.ve yönetmeliğin 36.maddeleri gereğince gerekli işlemlerin ve gerektiğinde resen tescil işlemlerinin yapılması zorunludur. Bu itibarla, davacının doğrudan ...Memurluğuna başvurarak talepte bulunması mümkün olmadığından davalı şirkete tescile icbar davası açmasında hukuki bir engel bulunmamaktadır. Bu nedenlerle davalı açısından davanın pasif husumet ehliyeti nedeniyle reddine karar verilmiştir. Tanık ...’nın tanıklığı, ... imzalı 08.02.2016 tarihinde davacının istifa talebi doğrultusunda 09.02.2016 tarihi itibarıyla şube müdürüğü görevine son verildiği yazısı ve istifanın ulaştığı anda sonuç doğuracağı hususu dikkate alındığı davamı şirket açısından davanın kabulüne karar verilmiştir”; İstanbul 14. ATM., 2021/303 E., 2021/757 K., 16.09.2021 T.; İstanbul 11. ATM., 2020/626 E., 2021/50 K., 28.01.2021 T.; Yargıtay yeni tarihli bir kararında ise süregelen kararlarından çok farklı olarak istifasının tespiti için şirkete ve sicil müdürlüğüne karşı dava açan yönetim kurulu üyesinin TTK m. 34’te öngörülen itiraz yolunu işletebileceği gerekçesiyle hukuki yarar yokluğundan davayı reddetmiştir bkz. Yargıtay 11. HD., 2021/2123 E., 2022/6066 K., 20.09.2022 T.: “Eldeki davada davacı 6100 sayılı TTK. 34. maddesi 1. bentte öngörülen bu süreci işletmeden doğrudan dava açtığından mahkemece davacının hukuki yarar yokluğundan davanın reddine karar verilmesi gerekirken hatalı gerekçeyle davanın kabulüne karar verilmiş olması bozmayı gerektirmiştir.” [Yukarıda yer verilen dört karar için bkz. (Çevrimiçi) <https://www.lexpera.com.tr>, 01.06.2023].

⁸² İsviçre hukukunda ise şirkete atanmış bulunan tüm yöneticilerin ve imza yetkililerinin görevden ayrılmaları halinde durumun tescilini talep etmeleri kanunen mümkündür bkz. Arıcı, **a.g.m.**, s. 176.

Şirketten istifa eden veya herhangi bir nedenle görevinde artık bulunmayan müdür veya yönetim kurulu üyesinin isminin sicilden silinmesini istemekte doğrudan menfaati bulunduğu hususunda kanaatimizce tartışmaya mahal bir husus yoktur⁸³. Zira sicilde ismi bulunduğu sürece şirket müdürünün/yönetim kurulu üyesinin hukuki, cezai, vergisel sorumluluğuna ilişkin davalara muhatap kalma tehlikesi mevcuttur⁸⁴. Ne var ki bu kişilerin tescil hususunda yetkisi kanunda veya yönetmelikte öngörülmemiş bulunduğundan mevcut düzende sicilden silinme yönünde bir talepte bulunmaları mümkün görünmemektedir. Ancak bahsettiğimiz gerekçelerle olması gereken, görevinden ayrılan bu kişilerin sicilden terkinini istemek noktasında yetkili kılınmasıdır.

(ii) Ölen Ortağın Adının Ticaret Ünvanında Kalmayacağına Karar Veren Mirasçılar

TSY m. 44/7’de kollektif ve komandit şirket ortaklarından birinin ölümü üzerine ölen ortağın adının ticaret ünvanında kalıp kalmayacağına kararını verecek olan ölen ortağın mirasçıları olarak belirtilmiştir. Ancak murisin adının ünvanından silinmesi talebi bulunan mirasçıların bu talebini, kime karşı yöneltebileceği açık değildir. Mirasçılardan yazılı şekilde izin alınmamış olması halinde ölen ortağın isminin ünvanından silinmesine yönelik şirketin talepte bulunması gerekir. Böyle bir talepte bulunulmamış olması halinde sicil müdürlüğü durumu haber aldığı anda elbette tescile davet yoluna gidecektir. Fakat bu yola başvurulmasına ihtiyaç bulunmaksızın fikrimizce ünvanın kaldırılması yetkisinin ölen ortağın mirasçılarına kanunen tanınması yerinde olurdu. Zira bu kararı vermek noktasında yetkili kılınan mirasçıların evleviyetle sicile tescili isteyebiliyor olmaları gerekir.

⁸³ İstifa eden limited şirket müdürünün sicilden terkinini istemek hususunda doğrudan menfaati bulunduğu yönünde bkz. Arıcı, **a.g.m.**, s. 175. Yazar, bu noktada kanunda bir boşluk bulunduğunu ve mahkeme içtihatlarıyla bu boşluğun istifa eden müdürün terkin talebine yetkili kılınması yolunda doldurulması gerektiğini ileri sürmüştür.

⁸⁴ Arıcı, **a.g.m.**, s. 175; Danıştay 4. Daire, 2008/7216 E., 2011/7431 K., 13.10.2011 T.: “Davacı, 8.10.1999 tarihli hisse devir sözleşmesi ile şirketteki hisselerini devretmiş ise de, devre ilişkin işlemler Ticaret Sicili Gazetesinde 31.10.2006 tarihinde ilan edildiği ve bu tarihten önce vergi dairesinin hisse devrinden haberdar olmadığı anlaşıldığından davacının şirket müdürü sıfatının ve bundan dolayı da şirket borçlarından sorumluluğunun ilan tarihine kadar devam edeceği açıktır.” [Karar için bkz. (Çevrimiçi) <https://www.lexpera.com.tr>, 01.06.2023].

(iii) Limited Şirket Payının Devrinde Devreden ve Devralan

Limited şirket pay devirlerinin -açıklayıcı nitelik arz etse de- sicile tescili zorunludur⁸⁵. Tescil zorunluluğunu yerine getirme yükümlülüğü mevcut düzende şirket müdürlerine aittir. Ancak şirket müdürlerinin bu görevlerini gereği gibi yerine getirmeme ihtimaline binaen kanun koyucu belirli koşullarda şirketten ayrılan ortağa da bu devri ticaret siciline tescil ettirebilme yetkisi tanımıştır. TTK m. 598/2 ve TSY m. 22/2-e-(10) gereği pay devrine onay veren genel kurul kararından veya üç ay içinde genel kurulun onay vermeyip devrin kabul edilmiş sayılmasından otuz gün içinde müdürlerin tescil yükümlülüklerini yerine getirmemesi halinde payı devreden ortak da tescili talep edebilecek ilgili sayılır⁸⁶. Bu hüküm, kanun koyucunun şirketler bakımından tek menfaat sahibinin şirket olmadığını bu kapsamda bazı başka kişilerin de tescili istemek hususunda yetkili kılınması gerektiğini kabul ettiğinin açık bir göstergesidir. Ek olarak belirtmek gerekir ki devreden ortak yalnızca kendi adının sicilden silinmesini talep etmek noktasında yetkilidir (TTK m. 598). Bu yönde bir talep alan sicil müdürlüğü, devir işleminden haberdar olur ve payı devralanın sicile tescil edilebilmesi için ilgili şirkete karşı tescile davet prosedürü işletilir⁸⁷. Payını devreden eski ortağın sicile, maddede belirtilen otuz günlük süreden önce başvurması halinde ilgili olarak henüz kabulü mümkün olmayacak ise de tescil için öngörülen on beş günlük genel sürenin geçmiş olması durumunda tescili gerekli durumu haber almış bulunan sicil müdürlüğü yine tescile davet prosedürünü işletebilmelidir⁸⁸.

⁸⁵ Eski TTK döneminde kuruluşun sonra gerçekleşen pay devirlerinin tescil ve ilanı noktasında bir zorunluluk bulunmamaktaydı. Buna karşın mevcut düzende tüm pay sahipliği değişikliklerinin ticaret sicili üzerinden takip edilebilmesinin mümkün olduğuna ilişkin bkz. Abuzer Kendigelen/İsmail Kırcı, **Şirketler Hukuku**, C. III, İstanbul, On İki Levha, 2022, s. 157; İfade etmek gerekir ki ortaklık pay devirlerinin halen MERSİS üzerinden izlenme olanağı bulunmamaktadır. Devirler, sicile fiziken gidilmeden ancak TTSG’de yer alan ilan metinleri üzerinden tespit edilebilir. İlanlar üzerinden takip edilmesi halen gerekli her hususun MERSİS’e işlenerek ilana ilişkin düzenlemelerin kaldırılması gerekliliğini tekraren ifade etmiş olalım.

⁸⁶ Otuz günlük süre geçmeden dava açılması halinde ortağın ilgili sıfatı taşımaması nedeniyle davanın reddedileceği yönünde bkz. Yargıtay 11. HD., 2013/18245 E., 2014/7271 K., 14.04.2014 T. [Karar için bkz. (Çevrimiçi) <https://www.lexpera.com.tr>, 10.06.2023].

⁸⁷ Devreden tescil bakımından ilgili sıfatı bulunmadığı, devrin tescili için davet prosedürünün işletilmesi gerektiği yönünde bkz. Oruç Hami Şener, **Yargıtay Kararları Işığında Limited Ortaklıklar Hukuku**, Ankara, Seçkin, 2017, s. 327.

⁸⁸ Payını devreden yalnızca isminin terkinin hususunda yetkili kılınması, pay devri sözleşmesini bir bütün olarak tescil ettiremeyeşi yerinde olmamıştır. Devreden adının silinmesi akabinde sicil müdürlüğünün ayrıca şirkete karşı tescile davet prosedürünü işletmek zorunda kalması tespit

Limited şirket payları üzerinde gerçekleştirilen bir devir işleminde devralan ve devreden pay sahiplerinin tescil isteminde bulunma hususunda doğrudan menfaatlerinin bulunduğu şüphesizdir. Yargıtay'ın bu noktada ortaklıktan ayrılan ortağın tescil başvurusunda bulunamayacağını ifade ettiği bir kararı bulunmaktadır⁸⁹.

edebildiğimiz herhangi bir amaca hizmet etmemektedir. Bu noktada hem devreden hem ileride yer vereceğimiz gerekçelerle devralanın doğrudan pay devrini tescil hususunda yetkili kılınması düşünülmelidir. Devreden tescil yetkisinin silinme olarak ifade edilmesinin kanun yapma tekniği ve sicil genel prensipleri bakımından uygun olmadığına ilişkin bkz. Arıcı, **a.g.m.**, s. 179.

⁸⁹ Yargıtay 11. HD., 2020/1894 E., 2021/2776 K., 23.03.2021 T.: “...Davacı vekili; müvekkilinin... 8. Noterliği'nin 13.11.2017 tarih ve 15573 yevmiye numaralı vekaletnamesi ile dava dışı ...'ya vekaleten, Zirve Taahüt Tarım Hayvancılık Gıda İnşaat Turizm Nakliyat Petrol Sanayi ve Tic. Ltd. Şti. unvanlı şirketteki hisselerinin tamamını (750 pay), 11.01.2019 tarihinde ... 3. Noterliği'nin 11.01.2019 tarih ve 01902 yevmiye numaralı limited şirket pay devri sözleşmesi ile ...'e devrettiğini, devre ilişkin genel kurul kararının ve pay defterinin tescil işlemleri için davalı ... Sicil Müdürlüğü'ne 16.01.2019 tarihinde başvurduğunu, davalı kurumca 23.01.2019 tarihinde tescil talebinin reddine dair kararın usul ve yasaya aykırı olduğunu, ... iddia ederek TTK'nın 34. maddesi uyarınca tescil talebinin reddine ilişkin kararın iptaline ve tescil işleminin yapılmasına karar verilmesini talep etmiştir...6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu 28. maddesi ve Ticaret Sicil Yönetmeliği'nin 22. maddesi düzenlemelerine göre limited şirketlerde sermaye paylarının geçişine ilişkin tescil başvurusunda bulunacak ilgililerden olmayan davacının sıfat yokluğu nedeniyle talebinin reddedilmesi gerekirken yukarıda anılan gerekçe ile karar verilmesi yerinde görülmemiş, kararın gerekçesinin aktif dava ehliyeti yokluğundan davanın reddi şeklinde düzeltilerek onanmasına karar vermek gerekmiştir.” Karar için bkz. **Yargıtay Hukuk ve Ceza Dairelerinin Türk Ticaret Kanununa İlişkin Kararları 2021**, Yay. Haz. Arslan Kaya/İsmail Cem Soykan/Buğra Kesici/Elif Oğuz Şenesen/Elanur Tamer, İstanbul, On İki Levha, 2022, s. 63-64. Esasen ilgili kararda davacı, pay devreden kişi değil devir hususunda yetkilendirilmiş kişidir. Kararın gerekçesinden davacının gerekli temsil yetkisine sahip olmaması sebebiyle mi ilgili kapsamında olmadığı yoksa temsil ettiği kişinin mi tescil konusunda yetkili olmadığı düşünülüyor anlaşılabilir. Kararda yer verilen ifadelerinden anlaşıldığı kadarıyla davacı, müdürün pay devrini tescil edip etmeyeceğinin anlaşılacağı otuz günlük süreyi beklemeden tescil talebinde bulunduğundan esasen talep tarihinde ilgili sıfatını haiz değildir. Bu kapsamda Yargıtay'ın ayrıca ayrılan ortağın hisse devrinin tescili için şirkete başvurması gerektiği yönünde bir kararı da bulunmaktadır bkz. Yargıtay 11. HD., 2019/3559 E., 2020/1920 K., 24.02.2020 T.: “...limited şirketteki hissesini noterden devreden davacının hisse devrinin onaylandığına dair ortaklar kurulu kararı sunmadığı gibi, TTK'nın 595/son. fıkrasına göre hisse devrinin tescili için şirkete başvuru yaptığını dair bir delil de sunmadığı, ayrıca davacının devrettiği paylarla ilgili adının silinmesi yönünde ticaret siciline bir başvurusunun da bulunmadığı, 6102 sayılı TTK'nın 598/2. maddesi gereğince davacının işbu davayı açmakta hukuki yararı bulunmadığı...” [Karar için bkz. (Çevrimiçi) <https://www.lexpera.com.tr>, 14.06.2023]. İlgili karar esasında göstermektedir ki müdürün tescil için sahip olduğu otuz günlük süre geçmişse devreden tescil için sicil müdürlüğüne başvuru hakkına sahip olduğundan tescil davası açmasına ihtiyaç yoktur. Sürenin başlangıcı devre ilişkin genel kurul karar tarihi veya şirkete başvurudan itibaren üç ay içinde başvurunun reddedilmemesi olduğundan karar alınabilmesi için öncelikle şirkete devri bildirir başvuru yapılması gerekmektedir. Her ne kadar kararda “hisse devrinin tescili için” şirkete başvuru yapılması gerekliliğinden bahsedilse de genel kurul kararının alınması veya şirketin devre onay vermesi için gerekli sürenin geçmesi akabinde tescil talebinde bulunabilmek için devralanın şirkete başvuru yapmasına ilişkin bir prosedür mevzuatımızda öngörülmemiştir. Yargıtay bir başka kararında ise şirketin üstüne düşen tescil görevini yerine getirmemesi üzerine devir işleminin usulüne uygun olduğunu ifade ederek tescil ve ilan talepli davayı kabul etmiştir bkz. Yargıtay 11. HD., 2015/2492 E., 2015/7845 K., 05.06.2015 T. [Karar için bkz. (Çevrimiçi) <https://www.lexpera.com.tr>, 20.06.2023]. Karar içeriğinden şirket müdürlerine tanınan otuz günlük tescil süresinin geçip geçmediği anlaşılacakla birlikte süre eğer geçmişse devreden ilgili sıfatını haiz olmaması dolayısıyla geçmişse zaten sicil müdürlüğünde tescil talebinde bulunabilecek

Ayrıca sicile başvuru yetkisi bulunan ayrılan ortağın, hükmen tescil davası açmasında hukuki yararı bulunmadığı kabulünde olduğu yakın tarihli kararlarından anlaşılmaktadır⁹⁰. Devralan ortak bakımından ise Yargıtay, devralanın bu hakka sahip olmadığını açık şekilde ifade etmiştir⁹¹.

Doktrinde, üçüncü kişilerin sicildeki gerçek olmayan kayda güvenlerinin korunduğu göz önünde alındığında sicile tescil bakımından korunmaya muhtaç tarafın esasen devralan olduğu haklı olarak ifade edilmiştir⁹². Bazı yazarlar ise herhangi bir gerekçe belirtmeksizin devralanın da bu hakkı haiz olduğunu kabul etmişlerdir⁹³.

olması nedeniyle hukuki yarar yokluğundan bahsedilmesi gerekirdi. Yargıtay'ın genel görüşü doğrultusunda devreden, şirketi tescile zorlama davasını ise otuz günlük süre henüz geçmemişse açabilecektir. Tescil yetkilisi olduğu halde devreden tescil talebi müdürlükçe kabul edilmezse elbette bu halde ret kararına karşı itiraz yoluna başvurulabilmesi mümkündür. Olay bakımından söylenebilir ki otuz günlük sürenin geçmiş olduğunun kabulü halinde sicil müdürlüğüne tescil başvurusunda bulunulup ret kararı alınmamışsa dava açılmasında hukuki yarar yoktur. Bahsi geçen davanın tam olarak anlaşılmasa da sermaye payının devrinin tespitine yönelik olmasının muhtemel olduğu ve bu davada sicil yönetimine husumet yöneltilmesinin uygun görülmediği ancak bu durumun pay devrinin tespiti akabinde tescil ve ilana karar verilmesine engel oluşturmayacağı yönünde bkz. Arıcı, **a.g.m.**, s. 176, dpn. 51.

⁹⁰ Yargıtay 11. HD., 2015/5082 E., 2015/11561 K., 04.11.2015 T.: "...davacının ortaklık payının devri gerçekleştiği halde şirket müdürü tarafından otuz gün içinde ticaret siciline tescil için başvurunun yapılmaması halinde, ayrılan ortağın da bu paylarla ilgili olarak adının silinmesi için ticaret siciline başvurabilmesinin mümkün olmasına göre davacı vekilinin tüm temyiz itirazları yerinde değildir." [Karar için bkz. (Çevrimiçi) <https://www.lexpera.com.tr>, 20.06.2023].

⁹¹ Yargıtay 11. HD., 2015/234 E., 2015/1262 K., 04.02.2015 T.: "...hisse devrine yönelik tescil talebinde bulunulması, şirket müdürüne ve onun tarafından gereğinin yerine getirilmemesi halinde ise pay devreden kişiye ait olup, pay devralan davacının ilgili sıfatıyla böyle bir talepte bulunma hakkı bulunmadığından davanın işbu gerekçe ile reddi gerekip..." [Karar için bkz. (Çevrimiçi) <https://www.lexpera.com.tr>, 20.06.2023].

⁹² Abuzer Kendigelen, **Yeni Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler**, Güncellenmiş 2. Basıdan 3. (Tıpkı) Bası, İstanbul, On İki Levha, 2016, s. 507; Kendigelen/Kırca, **a.g.e.**, s. 159. Eserde, devralan sicile tescil edilinceye kadar geçecek süreçte gerçeğe uygun olmayan sicil kaydına güvenerek pay devralacak üçüncü kişinin TTK m. 598/3 gereği korunmak durumunda kalacağı bu hal sebebiyle devralanın zarar görme tehlikesine maruz bulunduğu ifade edilmiştir. Ayrıca, hükmün yalnızca iradi devirleri dikkate alması, iradi olmayan geçişleri göz ardı ederek hazırlanmış olması da eleştirilmiştir; Mehmet Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**, Güncellenmiş 16. Bası, İstanbul, Beta, 2022, s. 386; Murat Türe, "Yargıtay Kararları Işığında Limited Şirkette Esas Sermaye Payının Devri", **TAAD**, C. 13, S. 51, 2022, s. 165-166; Arıcı, **a.g.m.**, s. 178-179. Yazar ayrıca İsviçre hukukunda hem devralanın hem devreden pay devrinin tescilini isteyebileceğini ifade etmiştir; Hakan Çebi, **Şirketler Hukuku Şerhi**, Ed. Kemal Şenocak, C. 4, Ankara, Seçkin, 2023, s. 4307; Hüküm gerekçesinde ise devrin ticaret siciline tescilinin öngörülmesindeki amacın devreden ve üçüncü kişinin korunması olduğu açıklanmıştır bkz. TTK m. 598 Gerekçe (bkz. Kaya, **Gereçeli TTK**, s. 692).

⁹³ Rıza Ayhan/Hayrettin Çağlar/Mehmet Özdamar, **Şirketler Hukuku Genel Esaslar**, Güncellenmiş ve Gözden Geçirilmiş 5. Baskı, Ankara, Yetkin, 2023, s. 452; Hasan Pulaşlı, **Şirketler Hukuku**

Görüşümüz devrin her iki tarafının da bu tescil hususunda yetkili kılınması gerektiği yönünde olmakla birlikte esasen mevcut düzende devreden ile birlikte devralanın da -hukuki halef olduğu göz önüne alınarak- bu yetkiyi haiz olduğu akla gelebilecektir. Bilindiği üzere ilgililer ile birlikte tescil başvurusunda bulunma yetkisine sahip diğer bir grup ilgililerin halefleridir. Bu kapsamda TSY m. 22’de geçen “hukuki halef” tabiri geniş manada hukuki halef olarak anlaşılmalıdır⁹⁴. Payı devralanın, payı devreden cüzi halefi olduğu göz önünde alındığında⁹⁵ payı devreden tescil yetkisini haiz olduğu her anda devralanın da aynı yetkiye sahip olması gerektiği düşünülebilecekse de tescili talep yetkisi pay devri öncesi devreden sahip olduğu bir hak olmadığından halefiyet ilişkisi gereği tescili talep hakkı devralana geçmez. Diğer bir ifadeyle bahsi geçen tescil hakkı devralanın payın maliki olması nedeniyle sahip olduğu bir hak olmayıp payı devrettikten sonra kendisine kanunen tanınmış bir haktır. Bu nedenle mevcut halde devralanın tescil talebinde bulunma yetkisine sahip olduğunu söyleme imkânı bulunmamaktadır. Ancak yukarıda yer verdiğimiz gerekçeler ile olması gereken hem devreden hem devralanın tescil hususunda bizzat yetkili kılınmasıdır.

İradi devirler dışında kalan haller bakımından da devralanın tescil hakkına sahip olmaması sorun oluşturabilecektir. Örneğin miras ile şirket payının geçmesi halinde şirket; istemi, üç ay içinde payları gerçek değerinden devralmayı önererek reddetmezse onay vermiş sayılacaktır. Bu noktadan sonra tescil gerçekleştirilmezse devreden hayatta bulunmadığından tescili devralanın isteyebilmesi uygun olur⁹⁶. Mevcut düzende payın geçtiği kişiler ancak şirketi tescile zorlama yönünde bir dava açabilirler. Doğrudan sicile başvuruları ise mümkün görünmemektedir.

Şerhi, C. IV, Tamamen Yenilenmiş ve Genişletilmiş 4. Baskı, Ankara, Adalet, 2022, s. 3115, N. 62; Devralanın bu yetkiye sahip olmadığı yönünde bkz. Bilgili/Demirkapı, **Şirketler**, s. 494.

⁹⁴ Geniş ve dar anlamda kanuni halefiyet ayrımı için bkz. Haluk Nami Nomer, “Halefiyet ile Rücu Hakkı Arasındaki İlişki, Özellikle Sosyal Sigortalar ile Özel Sigortaların Rücu Hakları Bakımından Halefiyetin Rolü”, **İÜHFİM**, C. 55, S. 3, 1997, s. 247.

⁹⁵ TTK m. 604/2’de limited şirkette pay devralan “*halef*” olarak ifade edilmiştir.

⁹⁶ Yargıtay, sicil müdürlüğüne mi şirkete mi karşı açıldığı tam olarak anlaşılmayan bir davada mirasçı davacının hak sahipliğinin tespiti ve tescili talebini kabul etmiştir bkz. Yargıtay 11. HD., 2020/8468 E., 2022/6135 K., 21.09.2022 T. [Karar için bkz. (Çevrimiçi), <https://www.lexpera.com.tr>, 20.07.2023].

Diğer bir sorun, devreden ve devralanın başvuru yapabilmesinin müdürlerin ilgili süre sonunda halen başvuru yapmamış olması şartına bağlanmasıdır⁹⁷. Kanaatimizce bu şekilde bir şart öngörülmesinin herhangi bir haklı gerekçesi bulunmamaktadır. Otuz günlük öngörülen sürenin beklenmesinde ne şirketin ne pay devrinin taraflarının ne de üçüncü kişilerin menfaati bulunmaktadır. Bu nedenle pay devri işlemi bakımından hem devralan hem devreden şirket müdürünün tescil yükümlülüğünden bağımsız olarak ilgili kişi kabul edilmesi yerinde olacaktır.

(iv) Ticari İşletmenin Devrinde Devreden

Ticari işletmenin devredilmesi bakımından da benzer bir durum söz konusudur. Ticari işletmenin devri sözleşmesinin yazılı şekilde yapılması akabinde ticaret siciline tescil ve ilanı gerekir (TTK m. 11). Ticari işletme devrinin ticaret siciline tescili, doktrinde baskın olarak kabul gördüğü üzere kurucu etkiyi haizdir⁹⁸. Bu devir işlemini tescil ettirme görev ve yetkisi ise işletmeyi devralana verilmiştir (TBK m. 202). Aynı zamanda ticari işletmesini devreden tacir de ticaret ünvanının sicilden silinmesi için on beş gün içerisinde müdürlüğe başvurmak zorundadır (TSY m. 51/1). Dikkat etmek gerekir ki devreden yalnızca kendi ünvanının sicilden silinmesini talep hakkını haiz olup devir sözleşmesinin tescilini gerçekleştirmek hususunda yetkilendirilmemiştir. Devreden devralan ile birlikte iki yıllık süreyle sorumluluğunun başlangıcı devir sözleşmesinin tescil ve ilanı olduğundan tescile davet prosedürünün işletilerek devralanın tescile çağırılması yerine doğrudan devreden işletmeyi devir sözleşmesini tescil edebilmesi daha uygun olabilirdi. Nihayetinde devralan veya devredenden birinin başvurusu ile devir işlemini öğrenen sicil müdürlüğü, tescil için öngörülen süreler geçmişse diğer tarafı tescile davet edecektir.

⁹⁷ İsviçre hukukunda yer alan düzenlemede bu minvalde bir şart aranmadığına ve düzenlemenin çabukluk ve aleniyet ilkesine uygun olduğuna ilişkin bkz. Arıcı, **a.g.m.**, s. 179; İfade etmek gerekir ki Alman hukukunda da benzer bir durum söz konusudur. Bildirimin müdürler tarafından derhal yapılması öngörüldüğü gibi yapılmaması durumunda devralan ve alacaklıların uğrayacakları zararlar bakımından müdürlerin müteselsil sorumlu oldukları da açıkça kabul edilmiştir bkz. GmbHG §16/1, 40/1, 3.

⁹⁸ Nomer Ertan (Ülgen/Kaya/Helvaci), **2022**, s. 106; Ayhan/Çağlar/Özdamar, **Ticari İşletme**, s. 159; Ticari işletmenin devrinin tescilinin kurucu veya açıklayıcı nitelikte olduğu yolundaki farklı görüşler için bkz. Atahan Güncan, **Ticari İşletmenin Devrinde Alacaklıların Korunması**, İstanbul, On İki Levha, 2018, s. 67-70. Ticari işletmenin devri sözleşmesinin tescili ile hüküm ifade edeceği TSY m. 133/3'te açıkça öngörülmüştür.

(v) Anonim ve Limited Şirket Kurucuları

Kollektif ve komandit şirketlerin kuruluşunda kurucuların tamamı tescil hususunda yetkili kılınmasına karşı anonim ve limited şirketlerin kuruluşunda şirket kurucularının ilgili sıfatı bulunmamaktadır (TSY m. 22/2-ç-(1))⁹⁹. Kanun ve yönetmelik uyarınca anonim şirket kuruluşunu tescile, şirket sözleşmesinde gösterilen yönetim kurulu veya temsile yetkili üye veya üyeleri; limited şirket kuruluşunu tescile ise müdürlerin tamamı yetkilidir (TSY m. 22/2-d-(1), TSY m. 22/2-e-(1)). Doktrinde kuruluş tescili için kurucuların yetkili kılındığı yönünde bir görüş mevcuttur¹⁰⁰.

Anonim ve limited şirketin kuruluşu bakımından ilgililerin doğru şekilde belirlenmediği düşüncesindeyiz. Öncelikle dikkat çekmek gerekir ki şirketlerin kuruluşu bu yolda organların varlık kazanması bakımından tescil, kurucu nitelik arz eder¹⁰¹. Başka bir deyişle esasında şirketin tescili öncesinde şirketin yönetim organının varlığından yani yönetim kurulu üyeleri veya müdürlerden bahsedilmesi mümkün değildir. Bu doğrultuda denilebilir ki hukuk alanında henüz varlık kazanmamış şirket

⁹⁹ 559 sayılı KHK ile kaldırılan eTTK m. 299'dan yola çıkan *Akdağ*, hükmün yürürlükte olduğu dönemde tescil ve ilan işlemlerinin kurucuların yetki ve yükümlülüğünde bulunduğunu ifade etmiştir bkz. Akdağ Güney, **Kuruluş**, s. 199, dpn. 499.

¹⁰⁰ TSY öncesi bu görüşe yer veren yazarlar için bkz. Halil Arslanlı, **Anonim Şirketler: Umumi Hükümler**, 3. Bası, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1960, s. 70; Hayri Domaniç, **Türk Ticaret Kanunu Şerhi II: Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması**, İstanbul, Temel Yayınları, 1988, s. 340; İmregün, **Kara Ticareti**, s. 53; Orhan Nuri Çevik, **Anonim Şirketler**, Gözden Geçirilmiş Güncelleştirilmiş 4. Baskı, Ankara, Seçkin, 2002, s. 337; Fatih Bilgili/Ertan Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, 9. Basım, Bursa, Dora, 2013, s. 243; TSY sonrası bu görüşe yer veren yazarlar için bkz. Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s. 287, N. 97; Ayhan/Çağlar/Özdamar, **Şirketler**, s. 207. Yazarlar açıkça bu yönde görüş bildirmeseler de kurucuların tescil talebinde bulunması gerektiği düşüncesine sahip oldukları fikrini uyandıracak şekilde tescil için kuruculara otuz günlük süre verildiğini ifade etmişlerdir; Hasan Pulaşlı, **Şirketler Hukuku Şerhi**, C. I, Tamamen Yenilenmiş ve Genişletilmiş 4. Baskı, Ankara, Adalet, 2022, s. 802, N. 84; Güzin Üçışık/Aydın Çelik, **Anonim Ortaklıklar Hukuku**, C. 1, Ankara, Adalet, 2013, s. 176. Yazarlara göre TTK m. 335 gereği şirket, kurucuların şirket kurma iradelerini esas sözleşmede açıklamaları ile kurulduğundan tescili kurucuların talep etmesi gerekir; Ömer Korkut, **Şirketler Hukuku Şerhi**, Ed. Kemal Şenocak, C. 2, Ankara, Seçkin, 2023, s. 1611-1612. Yazar, TTK m. 28/1 ve TSY m. 22/1 uyarınca kurucuları ilgililer kapsamında kabul etmişse de sayılı hükümlerde kuruculara tescil yetkisi verilmemiştir. Aksine TSY m. 22/2'de ayrıntılı şekilde yapılan sayımda kuruluş tescili bakımından yetkili kişiler arasında kuruculara yer verilmemesi nedeniyle hükmün zıt anlamından kurucuların ilgili kabul edilmediği sonucuna varılmalıdır.

¹⁰¹ Arslanlı, **Anonim Şirketler**, s. 71; Ünal Tekinalp (Reha Poroy/Ersin Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku**, C. 1, İstanbul, Vedat, 2021, N. 503; İmregün, **Anonim Ortaklıklar**, s. 57; Çevik, **Anonim Şirketler**, s. 337, Kendigelen, **a.g.m.**, s. 324, dpn. 73; Bilgili/Demirkapı, **Şirketler 2013**, s. 244-245; Korkut, **a.g.e.**, s. 1617.

organları tescil hususunda yetkili kılınmaz¹⁰². Ancak kanun koyucu kurulacak şirketin müstakbel organlarını bu hususta yetkili kabul etmiştir. Olması gerekenin kurucuların şirketin kuruluşu bakımından birlikte yetkili kılınması olduğu fikrindeyiz. Nitekim kurucular da tescil işlemlerini gerçekleştirmek üzere ileride yönetim kurulu üyesi/müdür olarak belirlenecek kişileri temsile yetkili kılabilirler.

(vi) Ortaklar, Azınlık, İmtiyazlı Pay Sahipleri

Doktrinde azınlığın veya imtiyazlı pay sahiplerinin ilgili sayılması yönünde görüşler bulunmakla birlikte¹⁰³ Yargıtay'ın müstakâr içtihatları bu kişileri ilgili kabul etmemek yönündedir¹⁰⁴. Öncelikle ifade etmek gerekir ki şirketin temel menfaat sahibi olduğu bu kişilerin ise ortaklıkları sebebiyle dolaylı menfaatlerinin söz konusu olduğu hallerde tescil talebinde bulunmaları söz konusu değildir. Tartışma, bazı pay sahiplerinin de doğrudan ilgili hususun tescilinde menfaati bulunması haline ilişkin olmalıdır. Şirketlerde alınacak ve tescil edilmesi gerekli bir kararın şirket organları tarafından tescil edilmemesi bu kapsamda ortakların menfaatlerinin ihlali söz konusu olabilir. Ancak bu kişiler bakımından dikkat etmek gerekir ki tescil edilmesi gerekli husus bir başka deyişle haklarının ihlal edilebileceği olay spesifik şekilde belirli değildir. Bu kişilerin tescil edilmesi gerekli hususta doğrudan menfaatleri bulunup bulunmadığı her bir tescil konusu bakımından ayrı ayrı değerlendirme yapmayı gerektirir. Daha önce belirttiğimiz üzere ortakların menfaatlerinin söz konusu olduğu her bir karar bakımından tescile yetkili kılınması gibi genel bir düzenleme, sicil müdürlüğünün bu düzenlemenin kapsamını takdiri güç olacağından uygun olmayacaktır. Tüm bu gerekçelerle doğrudan tescili talep hakkı vermek yerine ortaklar bakımından şirketi tescile zorlama yönünde bir dava açılmasının ve tescilin mahkemenin yapacağı inceleme sonucu gerçekleştirilmesinin daha uygun olacağı düşüncesindeyiz. Ortağın tescil edilmesi istenen husus yönünden tescilde menfaati

¹⁰² Arslanlı, **Anonim Şirketler**, s. 70, dpn. 128; İmregün, **Anonim Ortaklıklar**, s. 57; Domaniç, **Anonim Şirketler**, s. 340; Kendigelen, **a.g.m.**, s. 324, dpn. 73; Bilgili/Demirkapı, **Şirketler 2013**, s. 243; Aksi yönde bkz. Tuğrul Ansay, **Anonim Şirketler Hukuku**, 6. Baskı, Ankara, Banka ve Araştırma Enstitüsü, 1982, s. 62. Yazar, yönetim kurulunun, denetçilerin ve ortakların kuruluşun tescilini talep edebilmeleri gerektiğini ifade etmiştir; Bilge, **a.g.e.**, s. 107; Yıldırım, **a.g.t.**, s. 65.

¹⁰³ Bkz. s. 76, dpn. 76.

¹⁰⁴ Bkz. s. 74.

olup olmadığını mahkeme takdir etmeli ve menfaati bulunmadığına karar vermesi durumunda hukuki yarar yokluğundan davayı reddedebilmelidir.

(3) Mahkemeden Tescile Yönelik Talepte Bulunması Halinde İlgili Sıfatı

İlgili sıfatını taşımayan bu nedenle sicilden tescil talebinde bulunamayan kişiler çare olarak durumlarının tespiti ve sicile kaydı için dava yoluna gitmektedir. Doğrudan tescil talebinde bulunabilecek kişilerin ise -sicil müdürlüğünün taleplerini karşılamaması üzerine sicil müdürlüğünün kararlarına karşı açacakları dava dışında- bu yönde bir dava açmakta hukuki yararı bulunmamaktadır. Örneğin, limited şirket payını devreden, şirket müdürü ilgili sürelerin geçmesine rağmen tescil başvurusunda bulunmamışsa tescil ilgilisi konumuna geleceğinden sicile başvurmadan tescile yönelik dava açmasında hukuki yararı bulunmamaktadır.

İlgili olmayan ancak herhangi bir hususun tescilinde menfaati bulunan kişilerin, ticaret sicili müdürlüğünü hasım olarak göstermek suretiyle açtıkları tescil davaları, kanun ve yönetmelikte gösterilmiş bulunan kişilerden olmadıkları ileri sürülerek aktif husumet yokluğundan reddedilmektedir¹⁰⁵.

İlgili olmayan kişilerin elinde iki imkânın var olduğu ifade edilebilir. Birincisi, tescile yönelik taleplerini sicil müdürlüğüne iletmeleri akabinde sicil müdürü, konuya ilişkin tescile davet prosedürünü işletebilir bunun sonucunda tescil gerçekleştirilebilir. Ancak sicil müdürlüğünün bu davette bulunmaması halinde gidilebilecek tek yol tescil ilgilisi şirket ise şirkete karşı açılacak bir davadır. Hukuki menfaati bulunan ancak ilgili sıfatını haiz bulunmayan kişiler, tescil hususunda yetkili ve yükümlü olan şirketi tescile zorlama yönünde tescil talepli bir dava açabilirler. Yargıtay'ın hukuki menfaati bulunan ancak mevzuatımızda ilgili olarak öngörülmeleyen kişileri bu çözüme

¹⁰⁵ Yargıtay 11. HD., 2019/2394 E., 2019/572 K., 20.01.2020 T. (bkz. **Kararlar 2020**, s. 79); İstanbul 14. ATM., 2020/146 E., 2022/9 K., 13.01.2022 T. [Karar için bkz. (Çevrimiçi) <https://www.lexpera.com.tr>, 28.06.2023]. İlgili davada istifa eden müdürün; durumun tespiti, tescil ve ilan talepli hem şirkete hem sicil müdürlüğüne karşı açtığı davada dava, istifa eden müdürün ilgili sıfatını haiz olmaması dolayısıyla müdürlüğe karşı dava açamayacağı ifade edilerek müdürlük yönünden reddedilmiş ancak şirkete karşı tescile icbar davası açılacağı kabul edilerek şirket yönünden kabul edilmiştir.

yönlendirdiği görülmektedir¹⁰⁶. Bu içerikteki kararlarının birinde Yargıtay şu şekilde sonuca varmıştır: “*Limited şirketler bakımından TTK’nın 510 ncu maddesinde, tescilin şirket müdürleri tarafından talep edileceği öngörülmüş olup, aynı Kanun’un 30 ve Ticaret Sicili Tüzüğü’nün 31’nci maddesine göre de tescil, ilgililer veya yetkili temsilcileri ile hukuki halefleri tarafından istenir. Bu itibarla, davacının doğrudan Ticaret Sicil Memurluğu’na başvurarak talepte bulunması mümkün olmadığından davalı şirkete tescile icbar davası açmasında hukuki bir engel bulunmamaktadır. Bu cihetle, mahkemece, davacının talebinde hukuki yararı olduğu ve davalı tarafın davayı kabul beyanı da gözetilerek sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken, yerinde olmayan yazılı gerekçe ile hukuki yarar yokluğundan davanın reddine karar verilmesi doğru olmamış, bozmayı gerektirmiştir.*”¹⁰⁷. Esasen Yargıtay’ın çözümü yeterli hukuki korumayı sağlamaktan uzaktır. Nitekim tescile icbar davasının kanuni bir dayanağı da bulunmamaktadır. Ancak kararın, mevcut düzendeki tek çareyi içerdiğini ifade etmek gerekir. Görevden ayrılmış bulunan müdürün ismi sicilden silinmediği müddetçe çeşitli şekillerde sorumluluğunun doğabileceği göz önüne alındığında silinme istemiyle mahkemeye başvurmakta hukuki yararının bulunmadığı düşünülemez. Bu kapsamda her ne kadar tescil talebinde bulunabilecek ilgililer arasında yer alması gerektiği düşüncesinde olsak da görevinden ayrılmış bulunan müdürün mevcut durumda ilgililer arasında yer almaması ve tescil başvurusunda bulunamayacak olması nedeniyle ancak şirkete karşı açılacak tescil talepli bir dava ile arzu edilen sonuca ulaşabilecektir. Ayrıca tescilin talep edilmediği temel ilişki kapsamında açılacak tespit davalarında da mahkemenin sicile bildirimde

¹⁰⁶ Yargıtay 11. HD., 2019/4503 E., 2020/2760 K., 10.06.2020 T. (bkz. **Kararlar 2020**, s. 79); Yargıtay 11. HD., 2009/12313 E., 2009/1346 K., 09.02.2009 T. (Eriş, **a.g.e.**, s. 849); İstanbul 11. ATM, 2021/421 E., 2021/704, K., 30.09.2021 T.: “*İstifa eden müdür, yönetmeliğin 22.maddesinde açıklanan ilgililerden olmadığından, tescilin yapılması için doğrudan Ticaret Sicil müdürlüğüne karşı da dava açamaz...Bu itibarla, davacının doğrudan Ticaret Sicil Memurluğu’na başvurarak talepte bulunması mümkün olmadığından davalı şirkete tescile icbar davası açmasında hukuki bir engel bulunmamaktadır.*”; İstanbul 14. ATM., 2021/303 E., 2021/757 K., 16.09.2021 T.; İstanbul 11. ATM., 2020/626 E., 2021/50 K., 28.01.2021 T.; Yargıtay’ın istifasının tespiti için şirkete ve sicil müdürlüğüne karşı dava açan yönetim kurulu üyesinin davasını TTK m. 34’te öngörülen itiraz yolunu işletebileceği gerekçesiyle hukuki yarar yokluğundan reddettiği aksi yönde bir karar için bkz. Yargıtay 11. HD., 2021/2123 E., 2022/6066 K., 20.09.2022 T.: “*Eldeki davada davacı 6100 sayılı TTK. 34. maddesi 1. bentte öngörülen bu süreci işletmeden doğrudan dava açtığından mahkemece davacının hukuki yarar yokluğundan davanın reddine karar verilmesi gerekirken hatalı gerekçeyle davanın kabulüne karar verilmiş olması bozmayı gerektirmiştir.*” [Yukarıda yer verilen son dört karar için bkz. (Çevrimiçi) <https://www.lexpera.com.tr>, 28.06.2023].

¹⁰⁷ Yargıtay 11. HD., 2019/4503 E., 2020/2760 K., 10.06.2020 T. (bkz. **Kararlar 2020**, s. 79).

bulunması ve bunun üzerine tescilin gerçekleştirilmesi söz konusu olabilmektedir¹⁰⁸. Ancak ifade etmek gerekir ki anılan tüm yollar gereksiz şekilde emek ve zaman gerektirmektedir¹⁰⁹. Olması gereken hukuki menfaati bulunan kişilerin doğrudan tescil talebinde bulunabilmesidir.

Mahkemelerin zaman zaman sicile, tescil içerikli herhangi bir talimat verilemeyeceği gerekçesiyle reddettiği davalara da rastlanmaktadır. Ancak hem tescil talepli hem sicil kararının kaldırılması talepli davalarda mahkemenin yalnızca durumu tespiti tek başına bir anlam ifade etmez¹¹⁰. Davanın sonuçlandırılması ile hukuka aykırı durum ortadan kaldırılarak yapılması gerekli tescil işlemi kararda açık şekilde ifade olunmalıdır.

e. Talepte Bulunulacak Makam

Tescil talebinin, yetkili sicil müdürlüğüne yapılması gerekir (TTK m. 28/1, TSY m. 22/1). Başvuru fiziken müdürlüğe gidilip yapılabileceği gibi elektronik ortam üzerinden de yapılabilir. Önemli olan muhatap olarak ticaret sicili müdürlüğünün alınmasıdır. Bu minvalde sicile tescil talebinde bulunabileceksen bu yola gidilmeyip dava açılarak mahkemeden talepte bulunulmasında hukuki yarar yoktur.

Yetkili sicil müdürlüğünden anlaşılması gereken ticari işletme merkezinin bulunduğu yerdeki tescil işlemlerini yürüten ticaret sicili müdürlüğüdür (TTK m. 40/1).

¹⁰⁸ Yargıtay 11. HD., 2021/2340 E., 2022/6485 K., 29.09.2022 T.: “...davacının, 10/01/2009 tarihi itibari ile müdürlük görevinin sona erdiğinin tespitine, fazlaya ilişkin talebinin reddine, kararın ...Ticaret Sicil Müdürlüğüne bildirilmesine karar verilmiş...”

¹⁰⁹ Tescile icbar davası açılmasının dava sürecinin uzun sürmesi nedeniyle yeterli ve uygun bir çözüm teşkil etmediği yönünde bkz. Arıcı, **a.g.m.**, s. 175.

¹¹⁰ İtiraz davasında mahkemenin, kararı kaldırması akabinde gerekli tescil işlemlerini yapabilmesi gerektiği yönünde bkz. Okutan, **a.g.m.**, s. 12-13. Yazar ayrıca mahkemenin bu yetkisine hükümde yer verilmesi gerektiğini de belirtmiştir; Yargıtay bir kararında, uyuşmazlığın şirket ve davacı arasında bulunduğunu belirterek husumet yöneltilemeyecek olan ticaret sicili müdürlüğünü ilgili kararı tescil ve ilana zorlar şekilde hüküm kurulamayacağını ifade etmiştir bkz. Yargıtay 11. HD., 2008/198 E., 2008/2731 K., 06.03.2008 T. (Eriş, **a.g.e.**, s. 845). Başka bir kararında ise pay devrinin tescili için ticaret sicili müdürlüğünün hasım gösterilmesi gerektiğini kabul etmiştir bkz. Yargıtay 11. HD., 2003/12383 E., 2003/4796 K., 12.05.2003 T. (Eriş, **a.g.e.**, s. 845).

Merkezleri Türkiye’de bulunsun bulunmasın şubeler, mevcudiyetlerinin bulunduğu yerin sicil müdürlüğüne tescil edilirler (TTK m. 40/3-4)¹¹¹. Bu kapsamda dikkat edilirse merkezin bulunduğu yerin siciline tescil edilmeyip merkezden ayrı olarak tescil edilirler¹¹².

Şirketlerin birleşme ve bölünme işlemlerinde ise ilgili şirket birleşme veya bölünmenin tescilini kendi işletme merkezinin bulunduğu yer ticaret sicili müdürlüğünden talep eder. Bilindiği üzere yapısal değişikliklerde tescil, kurucu nitelik arz etmektedir¹¹³. Bu noktada yapılacak tescil işlemlerinden hangisinin bu kurucu etkiyi haiz olacağı sorusuna cevabı, TTK m. 153’ün gerekçesi birleşme işlemleri bakımından vermektedir. Birleşme işlemlerinde birleşmenin türü fark etmeksizin devrolunan şirketin yapacağı tescilin işleme geçerlilik kazandıracığı ifade edilmiştir¹¹⁴. TTK m. 179’un gerekçesinde TTK m. 153’ün gerekçesine atıf yapıldığından bölünme bakımından da bölünen şirketin gerçekleştireceği tescil kurucu etki taşıyacaktır¹¹⁵. TSY m. 129/2 de esas olanın bölünen şirketin yapacağı tescil işlemi olduğunu vurgulamaktadır.

2. Bildirim Üzerine veya Resen Tescil

Tescilin istem üzerine yapılacağını belirten TTK m. 27 hükmüne resen veya bildirim üzerine yapılacak tescillerin varlığına işaret etmek üzere “*kural olarak*” ibaresi eklenmiştir¹¹⁶. Talep asıl olmakla birlikte istisnaen sicil müdürlüğü, tescil işlemi resen veya bildirim üzerine gerçekleştirmektedir. Önemle ifade etmek gerekir ki bu istisnaların söz konusu olabilmesi için kanunda veya yönetmelikte açık hüküm

¹¹¹ Merkezleri yurt dışında bulunan işletmelerin şubelerinin tescilinde kendi ülkelerinin kanunlarının ticaret ünvanına ilişkin hükümleri saklı tutulmuştur (TTK m. 40/4).

¹¹² MERSİS’te kayıtların tutulması ile sicilin ayrı şekilde kendi bulunduğu yer siciline kaydına ihtiyaç bulunmadığı, zira, yerel sicile tescilin üçüncü kişilerin sicili incelemesinde kolaylık sağlamak adına öngörüldüğü, elektronik ortamdan bilgilere erişim sağlandığında bu durumun tacir için ancak bir külfet olacağı yolunda bkz. Ulusoy, **a.g.m.**, s. 105-106.

¹¹³ TTK m. 153 Gerekçe (bkz. Kaya, **Gerekçeli TTK**, s. 255).

¹¹⁴ TTK m. 153 Gerekçe (bkz. Kaya, **Gerekçeli TTK**, s. 255).

¹¹⁵ TTK m. 179 Gerekçe (bkz. Kaya, **Gerekçeli TTK**, s. 280).

¹¹⁶ TTK m. 27 Gerekçe (bkz. Kaya, **Gerekçeli TTK**, s. 125).

bulunması gerekir¹¹⁷. Buradan çıkan sonuç, tescili gerekli bir hususun tescili talep edilmediğinde veya gerekli bildirim yapılmadığında sicil müdürlüğünce doğrudan tescil yoluna gidilemeyecek olmasıdır. TTK m. 33'te öngörülen tescili talep prosedürünün varlığı da bu sonucu doğrular. Tescili zorunlu bir hususu haber alan sicil müdürlüğü, resen tescil yoluna gidemeyecek tescile davet prosedürünü işletme görev ve yetkisine sahip olacaktır.

Mevzuatımızda öngörülen talep dışı tescil halleri için ilgililerin tescil yükümlülüklerinin bulunmadığı söylenebilirse de bazı hallerde tescil yükümlülüğü hem belirli makama hem ilgiliye yüklenmiş olabilir¹¹⁸. Ek olarak belirtelim ki resen veya bildirim üzerine yapılan tescillerin talep üzerine yapılan tescillerle aynı hüküm ve sonuçları doğuracağı şüphesizdir¹¹⁹.

Ayrı başlıklar altında incelemeye geçmeden önce belirtmek gerekir ki resen ve bildirim üzerine tescil halleri kesin şekilde ayrılamaz. Zira bildirim üzerine yapılacak tescil bazı hallerde resen gerçekleştirilirken bazı hallerde gerçekleştirilmez. Ayrıca aşağıda ayrıntılı şekilde ifade olunduğu üzere kanun koyucunun resen tescile yönelik ifadeleri bilinçli şekilde seçilmiş değildir. Nitekim tescilin resen gerçekleşeceğinden bahsedilen bazı hallerde sicil müdürlüğüne ulaşan bir talep/emir söz konusu olduğundan resen gerçekleştirilen bir tescilden bahsedilemez¹²⁰.

a. Resen Tescil

Bahsedildiği üzere sicil müdürlüğü kanun ve yönetmelikte sayılmış oldukça sınırlı hallerde tescil işlemini resen gerçekleştirebilmektedir. Resen tescil yetki ve yükümlülüğünün bulunduğu hallere birkaç örnek vermek gerekirse: Geçici tescil

¹¹⁷ 08.02.1957 T. ve 9530 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Ticaret Sicili Tüzüğü m. 24/1'de bu husus açık şekilde ifade olunmasına karşın TSY'de bu yönde bir açıklık yer almamaktadır. Ancak TSY m. 21/1, resen veya bildirim üzerine tescilin öngörüldüğü hükümleri saklı tuttuğundan esasen aynı sonuca ulaşılmaktadır; Arslanlı, **Kara Ticaret**, s. 155; İmregün, **Kara Ticareti**, s. 54; Poroy/Yasaman, **2022**, s. 243; Başbuğoğlu, **a.g.e.**, s. 72; İmregün, **İlkeler**, s. 66; Arkan, **a.g.e.**, s. 271; Nomer Ertan (Ülgen/Helvacı/Kaya), **2022**, s. 215; Bilgili/Demirkapı, **Ticaret Hukuku**, s. 105; Kayıhan, **a.g.e.**, s. 156.

¹¹⁸ Arslanlı, **Kara Ticaret**, s. 155; Müdürlüğün resen tescil ile sorumlu tutulduğu hallerde ilgililerin bu yükümlülük altında bulunmadığı TSY m. 26/2'nin mefhumu muhalifinden de çıkarılabilir.

¹¹⁹ Arslanlı, **Kara Ticaret**, s. 155.

¹²⁰ Bkz. s. 94-95.

halinde ilgililer tescilden itibaren üç ay içinde mahkemeye başvuramaz veya aralarında anlaşamazlarsa yapılan tescil resen silinir (TTK m. 32/4)¹²¹. Merkezin kayıtlı olduğu müdürlüğün merkezin kaydının silindiğini şubenin kayıtlı olduğu müdürlüğe bildirim üzerine şubenin kaydı resen silinir (TSY m. 125/1-b). Birleşme kararının tescilini yapan müdürlüğün devrolunan şirketin kayıtlı olduğu sicil müdürlüğüne yapacağı bildirim üzerine infisah eden şirketin ünvanı sicilden -resen- silinir (TTK m. 127/5). İflas dairesinin yapacağı iflasa ilişkin hususların bildirim üzerine ticaret sicili müdürlüğü gerekli tescil işlemlerini resen yapar (TSY m. 136/2)¹²². Gerçek kişiye ait ticari işletmenin kaydı, tacirin ticareti terk ettiğinin tespit edilmesi halinde ilgili resmi makamdan alınacak yazı akabinde resen silinir (TSY m. 51/3). Anonim şirketin feshedildiğinin mahkemece bildirim üzerine ticaret sicili müdürlüğü durumu resen tescil eder (TTK m. 353/5). Esnaf ve sanatkârlar siciline kayıtlı bir esnafın yıllık alış veya satış tutarlarının ya da gayri safi iş hasılatının, esnaf ve sanatkâr sayılma hadlerinin altı katını aşması durumunda bu kişiler tacir kabul edilir ve işletmeleri ticaret siciline resen aktarılır (ESMKK m. 68/4)¹²³.

b. Bildirim Üzerine Tescil

Bildirim üzerine yapılacak tescillerde gerekli bildirimler mahkeme, iflas idaresi, diğer bir sicil müdürlüğü gibi yetkili bir kurum-kuruluş tarafından yapılır.

Fikrimizce resen tescil ve bildirim üzerinde tescil ayırımının sınırlarının kesin şekilde çizilmesi mümkün değildir¹²⁴. Resen tescil, sicil müdürlüğünün kanunda öngörülen şartların gerçekleşmesi üzerine kendiliğinden tescili gerçekleştirmesidir.

¹²¹ Bu silme işlemini bildirim üzerine tescil başlığı altında değerlendiren görüş için bkz. Baştuğ/Erdem, **a.g.e.**, s. 129.

¹²² TSY m. 137/5'te öngörülen şekilde iflas idaresinin bildirim veya hükümde sayılı diğer hallerde de ticaret sicili müdürlüğü resen tescili gerçekleştirir.

¹²³ Hükümün TTK'da kabul edilen tescil sistemine aykırı olduğu, bu hale ilişkin olarak resen tescilin öngörülmemesi, TTK m. 33'ün uygulanması gerektiği gerekçeleriyle hükümün isabetli olmadığı yönünde bkz. Nomer Ertan (Ülgen/Helvacı/Kaya), **2022**, s. 216.

¹²⁴ İmregün, **Kara Ticareti**, s. 54. Yazar, talep dışı tescilleri resen ve yetkili makamın emri üzerine tescil şeklinde kesin bir çizgi ile ayırmış ve ifadelerinden anlaşıldığı kadarıyla yetkili makamın emri üzerine yapılacak tescillerin hiçbirini resen tescil kapsamında değerlendirmemiştir; Benzer şekilde bkz. Mimaroglu, **a.g.e.**, s. 303.

Bildirim üzerine tescilde ise sicil müdürlüğü alacağı -tescil talebi içeren/içermeyen- bir bildirim üzerine işlemleri yürütür.

TTK, bildirim üzerine tescil hallerinde sicil müdürlüğünün resen tescili gerçekleştireceğinden bahsetse de esasen ilgili hususlarda alınan bildirim bazı hallerde bir talep/emir içerir. Başka bir deyişle tüm bu hallerde sicil müdürlüğünün kendiliğinden aldığı bir kararın varlığından söz edilemez. Ancak ilgili hallerde yapılan bildirim her zaman bir talep/emir içermemekte yalnızca gerçekleşen durumu sicil müdürlüğünün bilgisine sunmaktadır. Bu minvalde talep/emir içeren bildirimler sonucu gerçekleştirilen tescillerin resen gerçekleştirildiğinden bahsedilemeyecekse de bu kapsamda bir içeriği olmayan bildirimler sonucu yapılan tescillerin resen yapıldığından bahsedilebilir¹²⁵.

Örneğin, diğer sicil müdürlüklerince yapılacak bildirim üzerine TSY m. 125/1-b, 127/5 uyarınca şubenin ve infisah eden şirketin sicilden silinmesi hallerinde esasen diğer müdürlükler yalnızca kanunda öngörölmüş bulunan merkezin kaydının silindiği veya birleşme kararının tescil edildiğini bildirmekte tescile yönelik herhangi bir talepte bulunmamaktadır. Bu yolda gerçekleştirilen tesciller aynı zamanda resen tescil teşkil eder. TTK m. 33/3 dikkate alındığında ise tescile davet prosedürü sonunda asliye ticaret mahkemesi tescilin gerekli olduğu kanaatine varırsa sicil müdürüne tescili emreder. Bu noktada sicil müdürlüğünün resen yapacağı bir tescilden söz edilemez¹²⁶. Aynı yönde bir başka örnek iflas dairesinin iflas kararının, iflasın kapandığının veya kaldırıldığıının sicil müdürlüğüne bildirimidir (İİK m. 166)¹²⁷. Bildirim üzerine yapılacak tescile verilebilecek başka birkaç örnek ise geçici-kesin mühlet ve konkordatonun tasdiki veya reddi kararlarına ilişkin mahkemece yapılacak bildirim üzerine gerçekleştirilecek tescillerdir (İİK m. 288, 289, 306, 308). Ayrıca TTK m. 235

¹²⁵ Talep dışı tesciller bakımından resen-bildirim üzerine şeklinde bir ayırım gözetmeksizin hepsini resen tescil kapsamında değerlendiren görüş için bkz. Domaniç/Ulusoy, **a.g.e.**, s. 259-260.

¹²⁶ TTK m. 33/3'ün yetkili kurumun talebi üzerine tescile örnek gösterilebileceği yönünde bkz. Berzek, **a.g.e.**, s. 65; Demirel, **a.g.e.**, s. 154-155, dpn. 527; Resen tescile örnek olduğu yönünde bkz. Tekil, **a.g.e.**, s. 154; Başbuğoğlu, **a.g.e.**, s. 72; Bozkurt, **a.g.e.**, s. 326.

¹²⁷ TSY m. 26'da mahkemenin resen tescile ilişkin kararlarının resen tescil edileceğinden bahsedilirken bu hüküm saklı tutulmuştur.

uyarınca kayyım atandığında mahkeme atamayı, kayyımın görevlerini, temsil yetkisini ve sınırlarını resen tescil ettirir (TTK m. 235/1)¹²⁸.

TSY m. 26'da mahkemenin bir hususun resen tesciline ilişkin bir karar alması halinde sicil müdürlüğünün bu kararı resen tescil edeceği öngörülmüştür. Mahkemece tescil yönünde esasen sicil müdürlüğüne bir talep/emir verilmiş olduğundan sicil müdürlüğünün bu kararı resen alacağından bahsedilmesi uygun olmamıştır.

C. Tescile Davet

Tescili gerekli bir hususun usulüne uygun şekilde ve süresi içinde tescilinin talep edilmediğini veya mevcut bir tescilin gerçeğe, kamu düzenine aykırı olduğunu haber alan¹²⁹ sicil müdürü¹³⁰, mahkeme kararı olmaksızın tescili resen gerçekleştiremez¹³¹. Sicil müdürlüğünün talep dışı tescil yetkisi kanunda açıkça öngörülen resen veya bildirim üzerine tescil halleri ile sınırlıdır. TTK m. 33/1'de öngörülen tescile davet prosedürünün işletilmesi sonucunda mahkemece verilecek karar üzerine gerçekleştirilecek tescil de bir bildirim üzerine tescil örneğidir¹³². Bu

¹²⁸ Doktrinde TTK m. 235/1, resen tescile örnek gösterilmişse de mahkemenin emri üzerine bu tescil gerçekleştirildiği için yalnızca bildirim üzerine tescil olarak kabul edilmesi düşünülebilir. Resen tescil olduğu yönünde bkz. Demirel, **a.g.e.**, s. 154, dpn. 527.

¹²⁹ Hükmün haber almaktan bahsetmesinden yola çıkarak denilebilir ki sicil müdürlüğünün tescili zorunlu hususlar hakkında ayrıntılı ve sürekli bir araştırma yapma yükümlülüğü söz konusu değildir. Sicil müdürlüğü böyle bir durumu çeşitli şekillerde haber alabilir. Ayrıca yönetmelikte öngörülmüş bir haber alma mekanizması da bulunmaktadır. TSY m. 38'e göre "*Herhangi bir olgunun tescili veya herhangi bir olguya ait kaydın değiştirilmesi veya silinmesi isteminde bulunma yükümlülüğünü yerine getirmemiş olanları öğrenen noterler, odalar ve vergi daireleri gibi resmi makamlar durumu müdürlüğe bildirir.*" Dikkat etmek gerekir ki bu bildirimler sonucu tescili gerçekleştirebilmek adına davet prosedürü işletilecektir. Anılan kişilerin resen tescili talep edebileceği yönünde bkz. Bilgişin, **a.g.e.**, s. 143.

¹³⁰ Bahsi geçen hususları elbette sicil müdürü dışında sicil müdür yardımcıları veya tescile yetkili personelin haber alması da mümkündür. Böyle bir durumda bu kişilerin, tescile davet prosedürünün işletilip işletilmeyeceğine karar verebilmesi için sicil müdürünü konu hakkında bilgilendirmesi gerekir.

¹³¹ Tescili gerekli bir husus tescil edilmemişse tescilin resen gerçekleştirilebileceğine ilişkin bkz. Arseven, **a.g.m.**, s. 59. Yazar eserin ilerleyen bölümünde tescile davet usulünden de bahsetmiştir bkz. Arseven, **a.g.m.**, s. 61; Tescil edilen kararın yoklukla malul olduğunun fark edilmesi halinde sicil müdürlüğünce resen terkin işlemi yapılabileceği, davet prosedürüne ihtiyaç bulunmadığı yönünde bkz. Teoman, **Ticaret Hukuku**, s. 123-124. Bu halde alınan kararın ilgiliye tebliği ve itiraz olanağının sağlanması gerekir.

¹³² Gerçekleştirilen tescili resen tescil olarak nitelendiren yazarlar da bulunmaktadır bkz. Tekil, **a.g.e.**, s. 154; Eriş, **a.g.e.**, s. 870; Bozkurt, **a.g.e.**, s. 326. Tescile davet prosedürü kapsamında sicil müdürünün resen tescil yetkisi bulunmadığı yönünde bkz. Karayalçın, **a.g.e.**, s. 292; Nomer Ertan (Ülgen/Kaya/Helvaci), **2021**, s. 372.

yolda tescili gerekli bir husus bulunduğunu bilen sicil müdürlüğünün yapması gereken, tescile davet prosedürünü işleterek tescil yükümlüsü ilgililere bir ihtar göndermektir¹³³.

Tescile davet bakımından temel bir tartışma esas sözleşmesi mevcut ve tescil aşamasına gelmiş bir şirketin varlığını haber alan sicil müdürlüğünün ilgilileri tescile davet edip edemeyeceğidir. Bir görüş, şirketin tüzel kişilik kazanarak var olabilmesi için tescil gerektiğini¹³⁴, tescilin bu noktadaki kurucu niteliğini gerekçe göstererek tescile davet prosedürünün anılan halde işletilemeyeceği kanaatindedir¹³⁵. Aynı sonuca ulaşmayı sağlayan bir başka açıdan esas sözleşmeyi imzalayarak şirketi kurma yönünde irade göstermesi gereken ortağın bunu gerçekleştirmemesi diğer ortaklara karşı sözleşmesel sorumluluğunu doğurabilecekse de bu kişinin tescile zorlanması mümkün değildir¹³⁶. Aksi yöndeki görüşe göre ise ticaret sicili müdürlüğünün bu halde davet prosedürünü işletebilmesi gerekir¹³⁷. Görüş kapsamında tescile kadarki aşamaların tamamlanması ile ilgililerin tescili talep yetkisine sahip olacağı bu kapsamda tescile davet edilebilecekleri savunulmuştur¹³⁸. Ayrıca tescilden önceki bir aşamaya ilişkin olması nedeniyle yönetmelikte gösterilen ilgililerin sıfatları müstakbel sıfatlarıdır. Her iki görüş grubundan farklı yazarlar, kuruculardan birinin ortaklıktan vazgeçtiğini bildirmesi halinde tescile zorlanamayacağı ve tescilin mahkeme kararı ile de gerçekleştirilemeyeceği konusunda hemfikirdir¹³⁹. Aksi yöndeki görüşe göre ise

¹³³ Uygulamada sıklıkla şube olduğu tespit edilen birimlere tescili gerçekleştirmeleri amacıyla ihtar gönderilmektedir bkz. Yargıtay 11. HD., 2013/9175 E., 2003/11809 K., 06.06.2013 T.; Yargıtay 11. HD., 2005/8671 E., 2005/5351 K., 18.05.2005 T.; Yargıtay 11. HD., 2004/11998 E., 2004/8258 K., 14.09.2004 T.; Yargıtay 11. HD., 2003/7820 E., 2003/2191 K., 14.01.2003 T.: “*Ticaret Sicil Memurluğu şube olarak çalışan işyerinin, sicile tescili davasını, TTK'nın 35'nci maddesi uyarınca açabilir.*”; Yargıtay 11. HD., 2002/3235 E., 2002/6891 K., 01.07.2002 T. (Bu dipnotta yer verilen tüm kararlar için bkz. Eriş, **a.g.e.**, s. 871-872).

¹³⁴ Şirket kuruluşu bakımından kurucuların mı yönetim organının mı yetkili olduğuna dair tartışmalar için bkz. s. 87-88.

¹³⁵ Kendigelen, **a.g.m.**, s. 324; Akdağ Güney, **Kuruluş**, s. 191-192, dpn. 480.

¹³⁶ Kendigelen, **a.g.m.**, s. 324; Akdağ Güney, **Kuruluş**, s. 191-192, dpn. 480; Tütüncü, **a.g.e.**, s. 4220.

¹³⁷ Karayalçın, **a.g.e.**, s. 291-292; Ansay, **a.g.e.**, s. 62; Domaniç, **Anonim Şirketler**, s. 337-338; Eriş, **a.g.e.**, s. 869; Uçar, **a.g.e.**, s. 117; Bilge, **a.g.e.**, s. 107.

¹³⁸ Domaniç, **Anonim Şirketler**, s. 337-338; Bilge, **a.g.e.**, s. 107.

¹³⁹ Kendigelen, **a.g.m.**, s. 324; Bilge, **a.g.e.**, s. 108; Akdağ Güney, **Kuruluş**, s. 192.

şirketin kuruluşundan kaçınılması mümkün değildir¹⁴⁰. Kuruluşun tüm aşamaları geçilerek tescil safhasına gelinmişse bütün ortakların oy birliği olmadıkça kuruluşun vazgeçilemez.

Ortaklığın henüz mevcut olmadığı aşamada mevcut olmayan organların tescile davet edilmesi hukuk mantığıyla bağdaşmadığından kanaatimiz ilk görüşün yerinde olduğu yönündedir. Ancak elbette bu görüşün kabulü kişilerin tescili gerçekleştirmeksizin bir şirket olarak diledikleri gibi faaliyet gösterebilecekleri manasına gelmez. Nitekim doktrinde müstakbel şirket adına faaliyet gösterilmesi söz konusu ise bir adi ortaklığın varlığından bahsedilebileceği ve bu ortaklığın tescili için davet yolunun işletilebileceği kabul edilmiştir¹⁴¹. Bunun dışında ortada işletilen bir işletme bulunduğundan sicil müdürlüğü işletmenin tescili için de ilgilileri davet edebilir.

1. Davet Mektubu

Sicil müdürlüğünce¹⁴² hazırlanan davet mektubunun muhatabı, tescil talebinde bulunması gerekli olan kanun ve yönetmelikte öngörülmüş ilgililerdir¹⁴³. Sicil müdürlüğünün göndereceği davet mektubunun temelde şu dört hususu içermesi gerekir: Otuz gün içinde¹⁴⁴ tescil talebinde bulunmaya veya tescili gerekli bir husus bulunmadığını ispata yönelik çağrı, yasal dayanakları gösterilerek davetin gerekçesi,

¹⁴⁰ Domaniç, **Anonim Şirketler**, s. 337.

¹⁴¹ Domaniç, **Anonim Şirketler**, s. 344. Yazarın iki çelişkili yorumu bulunduğuna dikkat çekmek gerekir. Yazar ilk olarak kurucuların şirket kurma iradelerini ortaya koymaları ve tescil safhasına gelmeleri halinde şirketin tescilinin zorunlu olduğunu ve tescil talep edilmediği takdirde tescil için davet prosedürünün işletileceğini ifade etmiştir. İkinci olarak ise tescil başvurusunda eksiklikler bulunması ve bu eksikliklerin tamamlanmaması halinde tescil talebi reddedileceğinden tescilin gerçekleştirilemeyeceğini belirtmiştir. Bunun sonucunda şirketin işletilmeye devam etmesi durumunda ise adi şirketin varlığından bahsedileceğini ve adi şirketin tescili için davet yolunun işletilebileceğini ileri sürmüştür; Kendigelen, **a.g.m.**, s. 323, dpn. 71.

¹⁴² İlgili odanın davet yetkisi bulunmadığı yönünde bkz. Yargıtay 11. HD., 1997/6230 E., 1997/7243 K., 20.10.1997 T. (Der. Kemal Şenocak, “Yargıtay Kararları”, **BATİDER**, 1997, C. 19, S. 2, s. 146-147; Doğanay, **a.g.e.**, s. 330, dpn. 25).

¹⁴³ Birden fazla ilgili bulunduğu halde fikrimizce sicil müdürlüğü bir ayrıma gitmemeli tespit edebildiği tüm ilgililere davet mektubu göndermelidir. TSY m. 36/1, tescil ile yükümlü kişilerin davet edilmesi gerektiğini belirttiğinden lafzı itibarıyla bu görüşü desteklemektedir.

¹⁴⁴ TTK’da ilgililerin davete cevabına ilişkin olarak sicil müdürlüğünün uygun bir süre vereceğinden bahsedilmişse de bu uygun süre ifadesinin yorumuna, TSY’de anılan sürenin otuz gün olacağının açık şekilde belirtilmiş olması nedeniyle ihtiyaç kalmamıştır (TTK m. 33/1, TSY m. 36/1).

tescili gereken belgeler ve davetin karşılıksız bırakılması halinde karşılaşılabilecek yaptırımlar (TSY m. 36/1). Bu içerikte olmayan bir davet mektubu usulsüz olacağından ilgililerin davetin gereğini yerine getirmemesi yaptırım sonucu doğurmaz¹⁴⁵. Davet mektupları 7201 sayılı Tebligat Kanunu'na göre ilgililere tebliğ edilir¹⁴⁶. Davet yazısının tebliğ konusu belirtilerek imza karşılığında sicil müdürlüklerinde elden verilmesi de mümkündür (TSY m. 28/3).

2. Davetin Sonuçları

Verilen süre içerisinde davete cevap verilip verilmemesi ve verilen cevaba göre üç hal söz konusu olur. Usulüne uygun tescil gerçekleştirilirse veya tescil edilmeme gerekçeleri yerinde kabul edilirse süreç sonlanacaktır. Gerekçeler yerinde kabul edilmezse sicil müdürlüğünce mahkemeye başvuru yoluna gidilir; davete hiç cevap verilmemesi halinde ise hem mahkemeye başvuru yoluna gidilir hem ilgililer kanunda öngörülen cezalara muhatap olur.

a. Davete Süresi İçinde Yanıt Verilmesi

İlgili, süre içerisinde usulüne uygun şekilde tescil talebinde bulunmuş veya tescili istenen hususun gerekli olmadığına yönelik ispat faaliyetini başarılı şekilde yürütmüş ve sicil müdürlüğünü ikna etmişse prosedür son bulmuş olur.

Tescilin gerekmediğine yönelik gerekçeleri ikna edici bulmamış olması halinde ise sicil müdürlüğü, sicil müdürlüğünün bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesine başvurarak durumu bildirir (TSY m. 36/2). TTK m. 33/3'ün ifadesi kaçınma sebeplerinin bildirildiği her halde sebeplerin mahkemece inceleneceği izlenimini doğursa da TSY m. 36/2'den kaçınma sebeplerinin sicil müdürlüğünce uygun bulunması halinde mahkemece incelenmeyeceği anlaşılmaktadır. Konu kapsamındaki bir görüşe göre ise kaçınma sebepleri sunulması halinde her halükârda değerlendirmeyi mahkeme yapar¹⁴⁷. Zira kaçınma sebeplerinin değerlendirmesi

¹⁴⁵ Karayalçın, **a.g.e.**, s. 317; Arkan, **a.g.e.**, s. 272, dpn. 1; Bilge, **a.g.e.**, s. 108; TD., 1971/4646 E., 1971/1771 K., 09.03.1971 T. (Moroğlu/Kendigelen, **a.g.e.**, s. 71).

¹⁴⁶ 19.02.1959 T. ve 10139 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 7201 sayılı "Tebligat Kanunu".

¹⁴⁷ Sungur/Boran, **a.g.e.**, s. 473; Domaniç/Ulusoy, **a.g.e.**, s. 259; Tekil, **a.g.e.**, s. 154; Başbuğoğlu, **a.g.e.**, s. 94; Alver, **a.g.e.**, s. 63; Levent Biçer, "6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa göre ticaret sicili

noktasında sicil müdürlüğünün bir takdir hakkı bulunmamaktadır. Diğer bir görüşe göre ise sicil müdürlüğü, kaçınma sebeplerini uygun bulması halinde mahkemeye başvuramaz¹⁴⁸. Bu sayede mahkemelerin de iş yükü azalmış olur¹⁴⁹. İfade etmek gerekir ki kaçınma sebeplerinin mahkemece incelenmesi için sicil müdürlüğünün talepleri yerinde görmeyerek mahkemeye başvurusu şartı, kanunda değil yönetmelikte öngörülmüştür. Kanunda öngörülmüş olması halinde fikrimizce düzenleme, tescil prosedürüne genel olarak bir aykırılık içermeyecekti. Zira bir hususun tescile tabi olup olmadığı noktasındaki tespit yetkisi her zaman sicil müdürlüğüne tanınmıştır. İlgililer bir hususun tescilini istediğinde de tescile davet prosedürünü başlatmaya karar verirken de tescilin gerekip gerekmediği konusunda yetkili, sicil müdürlüğü olduğundan kaçınma sebeplerinin sunulduğu aşamada sicil müdürlüğüne bu yetkinin verilmesi abes değildir.

Kaçınma sebeplerini uygun bulmayan sicil müdürlüğünün bildirim üzerine mahkeme, ilgilinin gerekçelerini de değerlendirerek dosya üzerinden yapacağı inceleme sonucunda tescili gerekli bir hususun bulunduğu kanaatine varırsa sicil müdürlüğüne tescilin yapılmasını emreder; aksi durumda müdürlüğün başvurusunu reddeder (TTK m. 33/3, TSY m. 36/2¹⁵⁰)¹⁵¹. Doktrinde mahkemenin gerek gördüğü hallerde duruşma açabileceği ayrıca ilgililere dava dilekçesinin tebliğ edilerek savunma hakkı tanınmasının zorunlu olduğu ifade edilmiştir¹⁵².

müdürlüğünün idari para cezası ile cezalandırabilme yetkisi (TTK. 33)”, **Kocaeli Ticaret**, S. 14, 2012, s. 38. Ancak yazar, olması gereken hukuk bakımından aksi görüştedir; Demirel, **a.g.e.**, s. 183.

¹⁴⁸ Karayalçın, **a.g.e.**, s. 292. Yazar, sicil müdürünün kaçınma sebeplerine katılmaması halinde durumu mahkemeye bildireceğinden bahsetmiştir; Kayar, **a.g.e.**, s. 202.

¹⁴⁹ Biçer, **a.g.m.**, s. 38.

¹⁵⁰ TSY m. 36/2'nin ifadesi de yerinde değildir. Hükümde tescil isteminde bulunulmaması “veya” kaçınma sebeplerinin uygun bulunmaması halinde müdürlüğün durumu ticaret mahkemesine bildireceğinden bahsedilse de kanaatimizce “veya” bağlacı yerine “ve” bağlacı kastedilmektedir. Ayrıca davete hiç cevap verilmemesi halinin dördüncü fıkrada ayrı olarak düzenlenmesi yerine bu fıkrada bir bütün olarak yer alması uygun olabilir. “*Tescil davetine hiç cevap verilmemesi veya tescil gerçekleştirilmeyerek bildirilen kaçınma sebeplerinin uygun görülmemesi halinde sicil müdürlüğü, durumu sicilin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesine bildirir.*” şeklinde bir düzenleme düşünülebilir.

¹⁵¹ Mahkemece verilecek karara karşı başvuru yolu için bkz. s. 103-104.

¹⁵² Karayalçın, **a.g.e.**, s. 292. Yazar, bir zorunluluk olarak ifade etmemiş olmakla birlikte gerekli görmesi halinde mahkemenin sicil müdürü ve ilgiliyi davet edip dinleyebileceğini kabul etmiştir. Benzer şekilde Toksal, **a.g.e.**, s. 374; Savunma hakkı tanınmasının zorunlu olduğu yönünde bkz.

Davete süresi içinde cevap vermesi halinde ilgili, herhangi bir yaptırıma maruz kalmaz. Tescilin gerekli olmadığına yönelik ileri sürdüğü gerekçelerin uygun bulunmaması halinde dahi durum böyledir¹⁵³.

b. Davete Süresi İçinde Yanıt Verilmemesi

Otuz günlük süre içinde¹⁵⁴ davet mektubuna hiç cevap verilmemiş olması halinde ilgililer¹⁵⁵, “*sicil müdürünün teklifi üzerine mahallin en büyük mülki amiri tarafından bin Türk Lirası idari para cezası ile cezalandırılır*” (TTK m. 33/2)¹⁵⁶. Anılan para cezasının verilmesinin subjektif nitelikte bir şart olan sicil müdürünün teklifini gerektirmesi üzerine düşünülebilir. Esasında bu cezanın verilmesi objektif bir şart olan otuz günlük sürenin geçmiş olmasına bağlıdır. Ancak kanun koyucu mahallin en büyük mülki amirinin¹⁵⁷, sicil müdürünün teklifi üzerine karar verebileceğini öngörmüştür. Bir başka ifadeyle sicil müdürü birinin ceza almasını istemez yalnız tescil istemi ile mahkemeye başvurursa ilgili hakkında para cezası verilmeyecektir¹⁵⁸. Bu kapsamda fikrimizce sicil müdürünün teklifi değil sicil müdürlüğünün bildirimini üzerine mahallin en büyük mülki amirinin karar vereceği belirtilerek bu bildirim

Uçar, **a.g.e.**, s. 118; Bilge, **a.g.e.**, s. 110; Tescil talep edilen davada her zaman duruşma açılmasının gereksiz olduğu yönünde bkz. Eriş, **a.g.e.**, s. 874, dpn. 68.

¹⁵³ Arslanlı, **Kara Ticaret**, s. 154; İmregün, **Kara Ticareti**, s. 60; Mimaroglu, **a.g.e.**, s. 311; Poroy/Yasaman, **2022**, s. 262; Doğanay, **a.g.e.**, s. 331; Toksal, **a.g.e.**, s. 373; İmregün, **İlkeler**, s. 74; Özbey, **a.g.t.**, s. 56; Uçar, **a.g.e.**, s. 118-119; Bilge, **a.g.e.**, s. 110; Biçer, **a.g.m.**, s. 38; Demirel, **a.g.e.**, s. 183. Aksi yönde Baştuğ/Erdem, **a.g.e.**, s. 130. Yazarlara göre davet edilen kişi geçerli bir mazeret göstermezse ceza uygulanabilir; Kayar, **a.g.m.**, s. 361-362. Yazar, kaçınma sebebinin basit ve inandırıcı olmaması halinde cezaya hükmedilebileceğini ileri sürmüştür.

¹⁵⁴ Belirtilen sürede davete cevap verilmemiş olması anılan cezanın kesilmesi bakımından yeterlidir. Sürenin geçmesinden sonra ancak para cezası talep edilmesinden önceki süreçte ilgili davete cevap vermiş olsa dahi para cezası ödenecektir bkz. Bilge, **a.g.e.**, s. 111, dpn. 307.

¹⁵⁵ Tescil talebinde bulunması gereken birden fazla ilgili bulunduğu halde, para cezasına maruz kalacak olanlar yalnızca davet mektubu gönderilmiş ilgililerdir bkz. Toksal, **a.g.e.**, s. 343; Bilge, **a.g.e.**, s. 115.

¹⁵⁶ Verilen para cezası, disiplin cezası niteliği taşır ve hapis cezasına çevrilemez bkz. TTK m. 33 Gerekçe (bkz. Kaya, **Gerekçeli TTK**, s. 130).

¹⁵⁷ Eski kanunda ilgili idari para cezası mahkemeler tarafından verilmekteydi bkz. eTTK m. 35/2.

¹⁵⁸ Bilge, **a.g.e.**, s. 114; Para cezasına mahkemenin karar verdiği dönemde Yargıtay, sicil müdürünün yalnızca tescili talep ettiği halde para cezasına hükmedilemeyeceğine karar vermişti bkz. Yargıtay 11. HD., 1985/316 E., 1985/119 K., 23.01.1985 T. (Orhan Nuri Çevik, **Gerekçeli-İçtihatlı-Notlu Türk Ticaret Kanunu**, 2. Bası, Ankara, Seçkin, 1993, s. 190).

yapılmasının sicil müdürünün takdir yetkisi içinde bulunmadığının bir yükümlülük olduğunun ifade edilmesi düşünülebilir.

Cezanın verilebilmesi için ikinci objektif şart ise ilgiliden tescili talep edilen hususun tescilinin gerekli olmasıdır. Ancak doktrinde bu şart bakımından ortak bir kabul bulunmadığını ifade etmek gerekir. Bir görüşe göre öngörülen para cezası sadece süresi içinde cevap verilmemesinin bir başka ifadeyle emre riayetsizliğin yaptırımıdır¹⁵⁹. Bu görüş kapsamında mahkeme tescili zorunlu bir husus bulunmadığı kanaatine varsa dahi ceza ödenecektir. Katıldığımız karşıt görüşe göre ise tescili zorunlu olmayan bir husus hakkında davet alan kişi sessiz kalmışsa bu kişi ceza almamalıdır¹⁶⁰. Zira kişilere idari para cezası verilmesi ile hedeflenen, kişilerin tescil edilmesi gereken hususlara ilişkin zamanında, usulüne uygun şekilde tescil talebinde bulunmasıdır. Anılan ceza, kişileri zamanında tescil talebinde bulunmaya teşvik etme görevi görür. Kabul ettiğimiz görüş doğrultusunda ayrıca denilebilir ki tescil talebinde bulunmakla yükümlü kişiler dışında başka bir kişiye davet gönderilmişse bu kişinin davete cevap vermemiş olması da kendisine ceza verilmesini gerektirmez¹⁶¹.

Aynı içerikte tekrar süre verilerek ikinci bir davet kural olarak gönderilemez. Gönderilmesi halinde bu davete cevap verilmemesi de para cezası sonucunu doğurmaz¹⁶².

Anılan idari para cezasının artık mahkemeler tarafından değil mahallin en büyük mülki amiri tarafından verilmesi dolayısıyla¹⁶³ bu kararlara karşı başvuru yolu

¹⁵⁹ Özbey, **a.g.t.**, s. 60, dpn. 89; Uçar, **a.g.e.**, s. 118; Kayar, **a.g.m.**, s. 361; Demirel, **a.g.e.**, s. 184. Yazara göre tescile uygunluğa ilişkin mahkemenin vereceği karar ile idari para cezasına ilişkin karar birbirinden bağımsızdır.

¹⁶⁰ Karayalçın, **a.g.e.**, s. 316; Arseven, **a.g.m.**, s. 61; Bilge, **a.g.e.**, s. 118; Biçer, **a.g.m.**, s. 38.

¹⁶¹ Doğanay, **a.g.e.**, s. 335; Bilge, **a.g.e.**, s. 118; Aksi yönde bkz. Karayalçın, **a.g.e.**, s. 316. Yazara göre tescile davet edilen kişi tescili gerçekleştirmekle yükümlü bir kişi olmasa dahi davete cevap vermek zorundadır. Aksi halde para cezasına mahkûm olur.

¹⁶² Karayalçın, **a.g.e.**, s. 317; Bilge, **a.g.e.**, s. 111; 1961/2680 E., 1961/3453 K., 26.10.1961 T.: “Memurlukça yeniden süre verilerek tescile davet etmek ve süreye rağmen (ikinci süre) tescil yaptırmadığından bahisle mahkemece para cezasına hükmedilmesi bozmayı gerektirmiştir.” (Uçar, **a.g.e.**, s. 109).

¹⁶³ Para cezasına mahkemelerin hükmettiği dönemde sorgusu yapılmadan kişinin para cezasına mahkûm edilemeyeceği kabul edilmekteydi bkz. TD., 1967/515 E., 1967/623 K., 17.02.1967 T.;

da değişime uğramıştır. 5326 sayılı Kabahatler Kanunu m. 27/1 uyarınca verilecek idari para cezalarına ilişkin olarak tebliğ ve tefhim tarihinden itibaren on beş gün içinde sulh ceza hakimliğine itirazda bulunabilmesi mümkündür. Sulh ceza hakimliğinin incelemesi sonucu vereceği karara karşı ise ancak idari para cezasının üç bin Türk Lirasının üzerinde olması halinde bir üst yola müracaat edilebilmesi mümkündür (KK m. 28/10). TTK m. 33/2’de bin Türk Lirası idari para cezası yaptırımını öngörölmüş olsa da idari para cezaları, KK m. 17/7 uyarınca her yıl yeniden değerleme oranında artırılarak uygulanır. 2022 yılı için 3.479 TL olan ceza, 2023 yılı için 7.755 TL’dir. Kanunda öngörölen sınırın üzerinde olduğundan verilen karara karşı kararın tebliğinden yedi gün içinde CMK’ya göre itiraz edilebilir (KK m. 29/1).

Davete cevap verilmemesi halinde de tescili gerçekleştirmek üzere sicil müdürlüğü, kaçınma sebeplerinin uygun bulunmaması durumunda olduğu gibi mahkemeye başvurmakta, mahkeme tescili gerekli bir husus görürse tescili emretmekte, aksi durumda ise talebi reddetmektedir (TTK m. 33/3, TSY m. 36/4)¹⁶⁴.

Sicil müdürlüğünün başvurusu üzerine mahkemece verilen karara itiraz noktasında eTTK, temyiz yolunun bulunduğunu belirtmesine karşın böyle bir açıklık mevcut TTK’da bulunmamaktadır. Eski TTK’da yer verilmiş bulunan bu hükmün kaldırılması mahkemenin verdiği kararın kesin bir karar olarak değerlendirilmesi gerektiğini düşündürmüştür. Ancak TTK m. 33’ün gerekçesinde hükümdeki değişikliğin nedeninin bölge adliye mahkemelerinin kurularak istinaf yolunun açılması olduğu, hükmün bu gerekçe ile “*temyiz yoluna*” değil “*kanun yoluna*” başvurabilirler şeklinde değiştirildiği ifade edilmiştir¹⁶⁵. Hüküm ve gerekçe arasında

Yargıtay 11. HD., 1982/1064 E., 1982/11088 K., 06.03.1982 T. (Her iki karar için de bkz. Çevik, **Ticaret Kanunu**, s. 188-189); Doğanay, **a.g.e.**, s. 332.

¹⁶⁴ eTTK lafzı nedeniyle davete cevap verilmemesi halinde yalnızca para cezası uygulanabileceği, mahkemece tescilin gerçekleştirilemeyeceği izlenimi uyandırmaktaydı bkz. Kendigelen, **a.g.e.**, s. 69; Özdamar, **Yargı Yolu**, s. 290-291, dpn. 12; Eminoğlu, **a.g.m.**, s. 61; Ancak o dönemde de doktrinde davete hiç cevap verilmemiş olsa dahi para cezasına hükmeden mahkemenin tescili gerekli bir husus olup olmadığı noktasında inceleme yaparak karar vermesi gerektiği belirtilmekteydi bkz. Arslanlı, **Kara Ticaret**, s. 154; Karayalçın, **a.g.e.**, s. 316; Doğanay, **a.g.e.**, s. 334; Binatlı, **a.g.e.**, s. 257; Toksal, **a.g.e.**, s. 374; Uçar, **a.g.e.**, s. 118-119; Bilge, **a.g.e.**, s. 112; Kayar, **a.g.m.**, s. 361; Özdamar, **Yargı Yolu**, s. 291, dpn. 12; Aksi yönde bkz. Başbuğoğlu, **a.g.e.**, s. 94.

¹⁶⁵ TTK m. 33 Gerekçe (bkz. Kaya, **Gerekçeli TTK**, s. 130).

bir çelişki bulunduğu doktrinde de ifade edilmiştir¹⁶⁶. Gerekçede yer verilmiş açıklamalara rağmen hükümde bu yönde bir ifadenin yer almayışı değişikliğin bilinçli olmadığını göstermektedir¹⁶⁷. Daha açık bir ifade ile kanun koyucu, mahkemenin kararını kesin kılmak niyetinde değildir¹⁶⁸. Bu açıklamalarla birlikte ifade edilmelidir ki HMK çerçevesinde verilen kararın istinafa tabi olduğu noktasında şüphe duymamak gerekir¹⁶⁹. Zira anılan dava bir çekişmesiz yargı işidir¹⁷⁰. Hukuki yararı bulunan kişiler, çekişmesiz yargı işlerinde verilen kararlara karşı, kararın öğrenilmesinden iki hafta içinde istinaf yoluna başvurabilir (HMK m. 387). Çekişmesiz yargı işlerine ilişkin kararların maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmesi için kanunda bu durumun öngörülmüş olması gerekir (HMK m. 388). HMK m. 362/1-ç gereği ise çekişmesiz yargı işlerinde verilen kararların temyizi mümkün değildir. Sorun HMK kapsamında belirli bir ölçüde çözülebilse de hükmün gerekçesi doğrultusunda düzeltilmesi gerektiği, mahkemenin kararına karşı kanun yoluna başvuru imkanının madde metninde açıkça öngörülmesinin yararlı olacağı kanaatindeyiz.

¹⁶⁶ Kendigelen, **a.g.e.**, s. 70; Özdamar, **Ticaret Sicili**, s. 57; Gürbüz Usluel, **Bildirim**, s. 148.

¹⁶⁷ Kendigelen, **a.g.e.**, s. 70. Yazar, fıkranın para cezası ile ilgili kabul edilmesi nedeniyle fıkraya ihtiyaç kalmadığı şeklindeki hatalı fikrin soruna neden olduğu, çıkarılan hükme esasında ihtiyaç bulunduğu kanısındadır; Moroğlu, **Değerlendirme ve Öneriler**, s. 52. Yazar, kararın tebliğinden on beş gün içinde kanun yoluna başvurulabileceğine ilişkin bir fıkranın hükme eklenmesi gerektiği düşüncesindedir.

¹⁶⁸ Aksi yönde bir görüş ise hükmün kanuna alınmaması hasebiyle kararın kesin nitelikte olduğunu savunmuştur bkz. Yasaman, **a.g.m.**, s. 12. Yazara göre mahkemenin denetim mercii olması ve mahkemenin burada verdiği kararın kazai nitelikte olması sebebiyle kararın kesin nitelikte kabul edilmesi yerindedir; Kararın kesin olduğu yönünde bkz. Gürbüz Usluel, **Bildirim**, s. 148.

¹⁶⁹ Baki Kuru, **Nizasız Kaza**, Ankara, Ajans Türk Matbaası, 1961, s. 199 vd.; Özdamar, **Ticaret Sicili**, s. 57; Demirel, **a.g.e.**, s. 185; Aksi yönde Gürbüz Usluel, **Bildirim**, s. 148.

¹⁷⁰ Bilge, **a.g.e.**, s. 115; Demirel, **a.g.e.**, s. 184. Aksi yönde Gürbüz Usluel, **Bildirim**, s. 148. Yazar gerekçe olarak, ticaret sicili müdürünün işlemlerine karşı mahkemeye başvurulmasının HMK m. 382'de sayılan çekişmesiz yargı işlerine tabi davalar arasında yer almadığını belirtmiştir. Aynı şekilde Özdamar, bu davaların çekişmesiz yargı işleri arasında bulunmadığını ifade etmekle birlikte kural olarak mahkemelerin kararlarının kesin olmadığını belirterek verilecek kararları temyiz edilebilir olarak kabul etmiştir bkz. Özdamar, **Ticaret Sicili**, s. 57. Ancak fikrimizce, bahsi geçen dava, HMK m. 382/1 kapsamında çekişmesiz yargı işi kabul edilmelidir. Ayrıca HMK m. 382/2'de yapılan sayım sınırlı sayıda değildir bkz. Baki Kuru/Ali Cem Budak, "Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Getirdiği Başlıca Yenilikler", **İBD**, C. 85, S. 5, 2011, s. 29; Ayrıca Kuru, sicil kararlarına karşı itirazın ticaret siciline ilişkin tek çekişmesiz yargı işi olduğunu ifade etmiştir bkz. Kuru, **a.g.e.**, s. 106. Ancak daha yeni tarihli bir makalesinde yazar, TTK m. 33/3'ü de çekişmesiz yargı işleri arasında saymıştır bkz. Kuru/Budak, **a.g.m.**, s. 30-32.

D. Tescil Talebinin İncelenmesi

1. Genel Olarak

Ticaret sicilinin kamusal bir karakteri bulunması, sicildeki hatalar sonucu oluşabilecek zararlardan devletin sorumlu tutulması, kayıtların delil vasfının bulunması, sicil kayıtlarına güvenin çeşitli şekillerde sağlanmaya çalışılması sicilin; tam, gerçeğe uygun, düzgün şekilde tutulmasını gerektirir. Bu kapsamda sicil müdürlüğü gelen talepleri doğrudan tescil etmeyip öncelikle kanun ve mevzuat gereğince bir incelemeden geçirmektedir. İnceleme prosedürü ile asıl olarak amaçlanan hukuka aykırı tescillerin önlenmesidir¹⁷¹. Ticaret sicili müdürlüğü içerisinde tescil taleplerini inceleme görevi ve yetkisi altında bulunanlar sicil müdürü, müdür yardımcıları ve tescile yetkili personel olarak ifade edilebilir (TTK m. 32¹⁷², TSY m. 34/1)¹⁷³.

TTK ve TSY’de açıkça düzenlenmiş bulunan tescil başvurularını inceleme prosedürü, 6762 sayılı TTK öncesinde kanunda yer almamaktaydı. Ancak o dönemde de bu incelemenin yapılması gerektiği kabul edilmekteydi¹⁷⁴.

TTK’nın 30.06.2012 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanan 6335 sayılı Kanunla değişikliğe uğramasından önce hukukumuzda işlem denetçiliği kurumu mevcuttu.

¹⁷¹ Karayalçın, **a.g.e.**, s. 301. Yazar, inceleme prosedürü ile ticaret sicilinin bir anlamda süzgeç görevi gördüğünü ifade etmiştir; Poroy/Yasaman, **2022**, s. 252; Bilge, **a.g.e.**, s. 52; Akdağ Güney, **Ticaret Sicili**, s. 87; Gürbüz Usluel, **Bildirim**, s. 146; Demirel, **a.g.e.**, s. 156; Arıcı, **a.g.m.**, s. 159. Yazara göre inceleme görevi ve yetkisi; kontrol, düzeni sağlama, hukuku uygulama gücü işlevlerini sağlamaktadır.

¹⁷² İnceleme yükümlülüğünün sicil müdürünün görevleri başlığı altında düzenlenmesi uygun olmamıştır. Zira bu görev yalnız sicil müdürüne ait bulunmayıp müdür yardımcıları ve tescile yetkili personel de bu görevi ve yetkiyi haizdir. Esasen yükümlülük, sicil müdürlüğüne ait olup müdürlüğün personelleri tarafından gerçekleştirilmektedir.

¹⁷³ Sicil personelinin cezai ve hukuki sorumluluğunun doğabileceği hallerde inceleme görevinden, diğer hallerde ise inceleme yetkisinden söz edilebileceği yönünde bkz. Karayalçın, **a.g.e.**, s. 301; Özbey, **a.g.t.**, s. 39, dpn. 22. Fikrimizce sicil müdürlüğünün inceleme yükümlülüğü bulunan her halde kusuruyla bir zarar doğması halinde personelin sorumluluğu söz konusu olur. Bu nedenle tüm inceleme hallerinde sicil personeli açısından hem bir yükümlülük hem bir yetki mevzuu bahistir; Kanunda öngörülmeyle böyle bir yetki ve görev ayırımına gidilemeyeceği, sicil müdürünün tescile konu her hususu inceleme yükümlülüğü bulunduğu yolunda bkz. Kayıhan, **a.g.m.**, s. 359; Sicil müdürünün her tescil talebini incelemekle yetkili ve yükümlü olduğu yönünde bkz. Eminoglu, **a.g.m.**, s. 66.

¹⁷⁴ Hirsch, **a.g.e.**, s. 97; Arslanlı, **Kara Ticaret**, s. 156.

İşlem denetçisine şirketlerin yapısal değişikliklerinde, şirket kuruluşlarında, sermaye artırım ve azaltımında önemli denetim görevleri verilmişti. Bu dönemde tescili istenen pek çok işlem, tescil öncesi önemli bir incelemeden geçirilmekteydi¹⁷⁵. İşlem denetçiliği kurumunun kaldırılması ile sicil müdürlüğünce gerçekleştirilen incelemenin öneminin arttığı söylenmelidir. İşlem denetçisi tarafından kontrol edilen hususlar artık sicil müdürlüğünce daha özenli şekilde incelenmektedir¹⁷⁶.

Tescil öncesi halen gerçekleştirilmekte olan inceleme ise Ticaret Bakanlığı'nın incelemesidir. Bazı şirketlerin kuruluş ve esas sözleşme değişiklikleri öncesi Bakanlığın iznini alması gerekmektedir¹⁷⁷. Bu izni vermek amacıyla Bakanlığın gerçekleştirdiği inceleme kural olarak kanunun emredici hükümlerine aykırılık bulunup bulunmadığı ile sınırlıdır¹⁷⁸. Bakanlıkça gerçekleştirilen incelemenin sınırlı hususlara ilişkin bulunduğu ve sicil müdürlüğünce gerçekleştirilen incelemenin önemini koruduğu doktrinde ifade edilmektedir¹⁷⁹. Ancak Bakanlığın hukuki inceleme

¹⁷⁵ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **a.g.e.**, N. 498a. Yazar, kurumun kaldırılmasıyla anonim ortaklığın kuruluşdaki denetimi bakımından bir boşluk oluştuğunu ifade etmiştir; Özdamar, **Ticaret Sicili**, s. 53; Demirel, **a.g.e.**, s. 111.

¹⁷⁶ Özdamar, **Ticaret Sicili**, s. 53; Demirel, **a.g.e.**, s. 111.

¹⁷⁷ 15.11.2012 T. ve 28468 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan "Anonim ve Limited Şirketlerin Sermayelerini Yeni Asgari Tutarlara Yükseltmelerine ve Kuruluşu ve Esas Sözleşme Değişikliği İzne Tabi Anonim Şirketlerin Belirlenmesine İlişkin Tebliğ".

¹⁷⁸ İmregün, **Kara Ticareti**, s. 274. Yazar, uygulamada incelemenin yalnızca belirtilen yönde yapıldığını ancak esasında kurulacak şirketin ülke ekonomisine yapacağı katkının da değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmiştir; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **a.g.e.**, N. 497; Aydın Çelik, "Anonim Ortaklıkların Kuruluş ve Anasözleşme Değişikliklerinde Bakanlığın İzin Yetkisinin Sınırlandırılması Karşısında Sicil Memurunun İnceleme Yetkisi", **İTÜSBD**, C. 4, S. 8, 2005, s. 30; Murat Alışkan, **Türk Ticaret Kanunu'na Göre Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın Anonim Şirketleri Denetmesi ve İlgili Fesih Davaları**, İstanbul, Legal, 2007, s. 60. Yazara göre Bakanlık, ulusal ekonomik düzene uygunluk ve kamu yararı temelinde de bir inceleme gerçekleştirecektir; Demirel, **a.g.e.**, s. 112; Bakanlık incelemesinin ekonomik açıdan mı emredici hükümler açısından mı yapılacağına ilişkin tartışma ve doktrinde yer alan görüşler için bkz. Mehmet Bahtiyar/Levent Biçer, "Anonim Ortaklık Kuruluş Sistemleri ve TTK. 273 Değişikliği", **MÜHFD**, C. 3, 2004, s. 400-410. Yazar, mevcut düzende Bakanlığın yalnızca emredici hükümlere uygunluk incelemesi yapacağını kabul etmiş ancak olması gereken hukuk bakımından hiçbir şirketin Bakanlığın iznine tabi kılınmaması gerektiğini savunmuştur.

¹⁷⁹ Özellikle 4884 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikler sonucu dar istisnâli normatif sistemin benimsenmesi ile sicil müdürlüğünün yapacağı incelemenin daha da önem kazandığına ilişkin bkz. Bahtiyar/Biçer, **a.g.m.**, s. 408, 411; Çelik, **a.g.m.**, s. 28-29, 32; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s. 284; Başgöl, **a.g.m.**, s. 21-23; Aslı E. Gürbüz Usluel, "Yeni Türk Ticaret Kanunu Bağlamında Anonim Ortaklıklarda Kamu Denetiminin Değerlendirilmesi", **BATİDER**, C. 28, S. 1, 2012, s. 183; Rauf Karasu, **Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi**, Güncelleştirilmiş 2. Bası, Ankara, Yetkin, 2015, s. 97; Demirel, **a.g.e.**, s. 112.

gerçekleştirebileceğinin kabulü halinde müdürlükçe gerçekleştirilen inceleme ve Bakanlıkça gerçekleştirilen incelemenin çakıştığı birbirini dışlamadığı görülmelidir¹⁸⁰. Bakanlığın denetimi ve gözetimi altında bulunan sicil müdürlüğünün Bakanlığın incelediği bir hususa ilişkin tekraren bir inceleme gerçekleştirmesi esasen çok anlamlı değildir. Bu noktada iki kurumun inceleme kapsamının birbirinden ayrılması düşünülmelidir¹⁸¹.

2. Kapsamı

İncelemenin kapsamını doğru şekilde tayin etmek pek çok açıdan önem arz eder. Kapsamı fazla dar tayin etmek hatalı kayıtların sıklıkla sicilde yer almasına sebep olarak sicile duyulan güveni azaltabilecekken¹⁸²; kapsamı fazla geniş tutmak ise tescil yetkililerini kapasitelerinin üzerinde bir yük altına sokmak¹⁸³, tescil süreçlerinin uzaması¹⁸⁴, sicil personelinin keyfi davranışlarda bulunması, siciller arası farklı uygulamalar gibi sonuçlar doğurabilecektir.

¹⁸⁰ Sicil müdürlüğünce ve Bakanlıkça aynı nitelikte bir inceleme gerçekleştirildiği, makamlar arası iş bölümü bulunması gerektiği yönünde görüşler için bkz. Murat Alışkan, “Ticaret Sicil Memurunun Anonim Şirket Ana Sözleşmesini ve Genel Kurul Kararlarını Denetlemesi”, **LHD**, C. 5, S. 50, 2007, s. 446-448. Yazar, aynı sorunun izahnamenin tescili bakımından da mevcut olduğunu, Sermaye Piyasası Kurulu ve müdürlüğün inceleme yetkisinin çakıştığını ifade etmiştir; Alışkan, **Bakanlık Denetimi**, s. 60; Akça, **a.g.t.**, s. 59; Sicil müdürünün Bakanlıktan farklı bir karar vermesinin mümkün olmadığı yolunda bkz. Gürbüz Usluel, **Kamu Denetimi**, s. 162; eTTK m. 229 kaldırılmadan önce şirket kuruluşları ticaret mahkemeleri tarafından onanmaktaydı. Bu dönemde hem Bakanlık incelemesinden geçen hem mahkemece onanan bir esas sözleşmenin emredici hükümlere uygunluğunun sicil müdürlüğünce incelenemeyeceği ve reddedilemeyeceği görüşü de mevcuttu bkz. İmregün, **Anonim Ortaklıklar**, s. 57-58; İmregün, **İlkeler**, s. 68, dpn. 12; Aksi yöndeki görüş ise mahkemenin onayına rağmen sicil müdürünün inceleme yetkisinin devam edeceğini ileri sürmekteydi bkz. Çevik, **Anonim Şirketler**, s. 346. Yazar, sorunun farklı ülkelerden alınan düzenlemelerin uygun şekilde hukukumıza aktarılmamasından kaynaklandığını belirterek fiili durumda sicil müdürünün inceleme yetkisinin bulunduğunu kabul etmiştir; Başbuğoğlu, **a.g.e.**, s. 429.

¹⁸¹ Sorunun Bakanlık izninin kaldırılmasıyla ya da bu iznin korunması halinde sicil müdürlüğünün incelemesinin şekli hususların incelenmesine münhasır kılınması veya Bakanlık incelemesinin yalnızca ekonomik açıdan yapılmasıyla çözülebileceği yönünde bkz. Alışkan, **Sicil**, s. 448.

¹⁸² Bilge, **a.g.e.**, s. 58; Kayıhan, **a.g.m.**, s. 370; Akdağ Güney, **Ticaret Sicili**, s. 87; Demirel, **a.g.e.**, s. 158.

¹⁸³ Karayalçın, **a.g.e.**, s. 299; Özbey, **a.g.t.**, s. 42; Tescile yetkili personelin mahkeme gibi hareket etmesine ve bunun sonucunda hatalı hukuki sonuçlar doğmasına da yol açabilir bkz. Bilge, **a.g.e.**, s. 58; Çelik, **a.g.m.**, s. 40; Kayıhan, **a.g.m.**, s. 370; Akdağ Güney, **Ticaret Sicili**, s. 87-88.

¹⁸⁴ Özbey, **a.g.t.**, s. 42; Bilge, **a.g.e.**, s. 58; Çelik, **a.g.m.**, s. 40; Kayıhan, **a.g.m.**, s. 370; Karasu, **a.g.e.**, s. 98; Demirel, **a.g.e.**, s. 158; Arıcı, **a.g.m.**, s. 170.

Kapsamın tayininde önem arz eden bir diğer nokta da sicil personelinin sorumluluğudur¹⁸⁵. Sicilde bulunan hatalı kayıt nedeniyle bir zarar ortaya çıkması halinde ilk aşamada devlet ve ilgili odanın müteselsil sorumluluğu söz konusu olsa da zarar, kusuru bulunduğu ölçüde ilgili personele rücu edilmektedir (TTK m. 25/2). Sicil personelinin gerekli incelemeyi yapmamış olması nedeniyle sorumlu tutulabilmesi için öncelikle ilgili hususun inceleme kapsamında olduğunun değerlendirilmesi gerekir. Sicil personelinin cezai sorumluluğu bakımından da kapsamı doğru tayin aynı önemi haizdir.

Sicil müdürlüğünün inceleme yükümlülüğü, tescil edilmesi talep edilen hususlar ile sınırlıdır. Tescil edilmesi gerekmeyip yalnızca sicile bildirilmesi gerekli hususlar, bahsi geçen inceleme sürecine tabi tutulmaz¹⁸⁶. Her genel kurul kararının sicile bildirilmesi gerekirken yalnızca tescili gerekenlerin incelenmesi bu duruma örnek olarak gösterilebilir.

İnceleme yükümlülüğünün kapsamını tayinde doktrinde bir görüş, genel bir sınır çizerek kurucu niteliği haiz kararların incelenmesinde yetkinin geniş kabul edilmesi gerektiğini; kararların açıklayıcı nitelikte olması halinde ise dar yorumlanması gerektiğini öne sürmüştür¹⁸⁷. Bu görüş, temel kanuni dayanaktan yoksun olması¹⁸⁸ ve tescilin kural olarak açıklayıcı olması, kurucu niteliğe sahip kararların istisnai olması nedeniyle eleştirilmiştir¹⁸⁹. Kurucu nitelikteki her tescil kadar açıklayıcı nitelikteki tesciller bakımından da üçüncü kişilerin sicilin doğru şekilde tutulmasında menfaati bulunmaktadır¹⁹⁰. Bir başka ifadeyle sicilde üçüncü kişilerin

¹⁸⁵ Karayalçın, **a.g.e.**, s. 301; Bilge, **a.g.e.**, s. 58; Kayıhan, **a.g.m.**, s. 359; Karasu, **a.g.e.**, s. 98; Akdağ Güney, **Ticaret Sicili**, s. 87; Demirel, **a.g.e.**, s. 158.

¹⁸⁶ Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s. 377-378; Poroy/Yasaman, **2022**, s. 245; Bilge, **a.g.e.**, s. 53; Çelik, **a.g.m.**, s. 32; Nomer Ertan (Ülgen/Helvacı/Kaya), **2021**, s. 373; Alışkan, **Sicil**, s. 450; Kayıhan, **a.g.m.**, s. 361-362; Akdağ Güney, **Ticaret Sicili**, s. 89; Eminoğlu, **a.g.m.**, s. 65; Demirel, **a.g.e.**, s. 156.

¹⁸⁷ Kayıhan, **a.g.m.**, s. 374-376.

¹⁸⁸ Eminoğlu, **a.g.m.**, s. 66.

¹⁸⁹ Demirel, **a.g.e.**, s. 163; Darı, **a.g.e.**, s. 92.

¹⁹⁰ Kurucu-açıklayıcı niteliği haiz tesciller bakımında yapılacak bir ayırımın tescil ve ilana güvenen üçüncü kişilerin menfaatlerini zedeleyebileceği yönünde bkz. Eminoğlu, **a.g.m.**, s. 66; Demirel, **a.g.e.**, s. 163.

işlemlerine esas alacağı ve güven duyulan kayıtlar yalnızca kurucu niteliği haiz kayıtlar olmadığından eleştirilere katılmaktayız. Bu yönde genel bir sınır çizilmek istendiğinde tescili zorunlu hususlar bakımından görece daha geniş, ihtiyari hususlar bakımından daha dar bir inceleme yükümlülüğü bulunduğu düşünülebilir. Zira ihtiyari hususların tescil edilmemesi halinde üçüncü kişilerin zarara uğraması söz konusu değildir. Ancak ihtiyari kayıtların da doğru tescili hem ilgilinin menfaati hem kayıtların gerçeği yansıtması gerekliliği dikkate alındığında büyük önemi haizdir¹⁹¹. Bu bakımdan ihtiyari-zorunlu tescil göz önüne alınarak yapılacak bir ayrımın da isabetli olmayacağı fikrindeyiz.

Tescil başvuruları hem maddi hem şekli yönden müdürlükçe incelenmektedir¹⁹². Bu nedenle inceleme sürecinin kapsamını iki ayrı başlık altında incelemeyi uygun bulduk.

a. Şekli İnceleme

Tescil talepleri, öncelikle şekli olarak kanuna uygunluğu bakımından incelenir. Talebin şekli şartları ile kastedilen usulüne uygun bir tescil talebi için kanunda öngörülmüş bulunan prosedüre uygunluktur. Bu kapsamda talebin; tescil edilebilecek bir hususa ilişkin olup olmadığı, ilgilisi tarafından¹⁹³, süresi içinde, dilekçe veya elektronik ortam üzerinden yapılıp yapılmadığı, talep muhatabı makamın yetkili olup olmadığı, dayanak belgelerin uygun şekilde eklenip eklenmediği kontrol edilir (TSY m. 34/1).

¹⁹¹ Kanunda böyle bir ayrım öngörülmediği müddetçe sicil müdürlüğünün ihtiyari-zorunlu tescil ayrımını yapmasının mümkün olmadığını da daha önce ifade etmiştik bkz. s. 60-61.

¹⁹² Arslanlı, **Kara Ticaret**, s. 156; Karayalçın, **a.g.e.**, s. 299; Poroy/Yasaman, **2022**, s. 246; Ülgen, **a.g.e.**, s. 237; Tekil, **a.g.e.**, s. 154; Özbey, **a.g.t.**, s. 41; Bilge, **a.g.e.**, s. 54; Kayıhan, **a.g.m.**, s. 362-363; Karasu, **a.g.e.**, s. 96; Akdağ Güney, **Ticaret Sicili**, s. 89; Üçışık/Çelik, **a.g.e.**, s. 181; Gürbüz Usluel, **Bildirim**, s. 146; Eminoğlu, **a.g.m.**, s. 73; İsmail Kırca (Feyzan Hayal Şehirali Çelik/Çağlar Manavgat), **Anonim Şirketler Hukuku**, C. 2/2, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2016, s. 296.

¹⁹³ Talepte bulunan kişinin kimliği, ehliyeti, temsilci ise temsil edilen adına tescil yetkisine sahip olup olmadığı incelenmelidir. Tüzel kişiler bakımından talepte bulunan organın yetkili olup olmadığı, şirkette organsızlık durumunun bulunup bulunmadığının tespiti de sicil müdürlüğünce yapılmalıdır bkz. Yargıtay 11. HD., 1981/4751 E., 1981/5019 K., 24.11.1981 T. [Moroğlu/Kendigelen, **a.g.e.**, s. 70; Uçar, **a.g.e.**, s. 111; Karar metninin tümü için bkz. Başbuğoğlu, **a.g.e.**, s. 73-78; (Çevrimiçi) <https://www.lexpera.com.tr>, 11.07.2023]; Alver, **a.g.e.**, s. 68.

Şekli incelemenin kolaylıkla sicil müdürlüğünce yapılabilmesi ve tescil usulünün kanundan açıkça tespit edilebilmesi nedeniyle doktrinde sicil müdürlüğünün şekli inceleme yükümlülüğünün bulunduğu veya kapsamına ilişkin bir tartışma yer almamaktadır. Ancak aynı değerlendirme maddi inceleme bakımından yapılamaz.

b. Maddi İnceleme

Tescil talebinin maddi incelemesi, talebin; kanun hükümlerine, şirket sözleşmesine, gerçeğe, kamu düzenine uygunluğu şeklinde dört başlık altında sınıflandırılabilir.

Sicil müdürlüğünün bu incelemeyi gerçekleştirirken takdir yetkisine sahip olup olmadığı tartışmalıdır¹⁹⁴. Bir görüş bu yetkiyi dar yorumlayarak emredici hükümlere ve maddi gerçeklere uygunluk incelemesinin sınırlı şekilde yapılacağını ifade ederken¹⁹⁵; diğer bir görüş, kanunun öngördüğü yetki kapsamında sicil müdürlüğüne daha geniş bir takdir alanı tanımaktadır¹⁹⁶.

¹⁹⁴ Yargıtay'ın da farklı yönde kararları bulunmaktadır. Takdir yetkisi bulunduğu yönünde bkz. Yargıtay 11. HD., 1982/3701 E., 1982/3867 K., 13.10.1982 T. (Moroğlu/Kendigelen, **a.g.e.**, s. 70). Karar doktrinde sicil müdürünün gerekli niteliklere sahip bulunmadığı ve takdir yetkisine sahip olmasının uygun olmayacağı gerekçesiyle eleştirilmiştir bkz. Kayıhan, **a.g.m.**, s. 370; Takdir yetkisinin bulunmadığı yönünde bkz. Yargıtay 11. HD., 1988/9611 E., 1989/2486 K., 24.04.1989 T. [Karar için bkz. (Çevrimiçi) <https://www.lexpera.com.tr>, 11.07.2023].

¹⁹⁵ Karayalçın, **a.g.e.**, s. 299. Yazar, sicil müdürlerinin eğitim durumu göz önüne alındığında maddi hukuk bakımından incelemenin yeterli şekilde yapılamayacağı bu nedenle ancak çok açık kanuna aykırılık hallerinde talebin reddedilmesi gerektiği kanısındadır; Poroy/Yasaman, **2022**, s. 246-247. Yazarlara göre ancak "*kanuna açık aykırılık*" hali sicil müdürlüğünün inceleme yetkisinin kapsamındadır. Aksi durumun kabulü, mahkemelerin görev alanını ihlal anlamı taşır. Ayrıca yapılacak denetim, kapsamlı bir denetim olmayıp yalnızca ilgili hususlarda daha dikkatli davranılmasını ifade eder; Karahan, **a.g.e.**, s. 130; Bilge, **a.g.e.**, s. 60-61. Yazar aykırılığın ancak hiçbir şüpheye yer vermeyecek şekilde açık olması halinde inceleme kapsamında reddedilebileceği düşüncesindedir; Kayıhan, **a.g.m.**, s. 370; Karasu, **a.g.e.**, s. 98; Ömer Teoman, "Ticaret Sicil Müdürü Anonim Ortaklık Genel Kurulunun İptal Edilebilir Bir Kararını Tescilden Kaçınabilir mi?", **Prof. Dr. Rona Serozan'a Armağan**, C. 2, İstanbul, On İki Levha, 2010, s. 1703-1706; Eminoğlu, **a.g.m.**, s. 69; Turan, **a.g.t.**, s. 56; Arıcı, **a.g.m.**, s. 173. Yazar, İsviçre hukukunda da maddi inceleme yetkisinin sınırlı olduğunu belirtmiştir.

¹⁹⁶ Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s. 382; Tesal, **a.g.e.**, s. 91. Yazara göre sicil müdürleri, takdir ve tetkik yetkisine sahip olmakla birlikte uygulamada yeterli nitelikli personel bulunmaması nedeniyle işlemlerde aksamalar meydana gelmektedir; Alver, **a.g.e.**, s. 67; Arkan, **a.g.e.**, s. 273, dpn. 2; Kayıhan, **a.g.m.**, s. 370.

(1) Kanun Hükümlerine Uygunluk

Tescil taleplerini incelemekle görevli bulunanlar, kanunda öngörülen tescil talebinin şartlarının varlığını teyit etmekle yükümlüdür (TTK m. 32/1). İlgili hüküm, maddi incelemeye de dayanak olarak gösterilse de¹⁹⁷ esasen yalnızca tescil talebinin şekli şartlarının mevcut olup olmadığının kontrolünü ifade etmektedir¹⁹⁸. Sicil müdürlüğünün maddi inceleme yetkisini haiz bulunduğu TTK m. 32/2 ve TSY m. 34/1-ç'den anlaşılmakta olup bu fıkralar, sadece şirket esas sözleşmesi ve organ kararlarını inceleme konusu olarak belirtmiş olması nedeniyle uygun şekilde düzenlenmemiştir¹⁹⁹. Tüm bu açıklamaların ötesinde sicil müdürlüğünün emredici hükümlere uygunluğu, tüm tescil talepleri bakımından incelemesi gerektiğine şüphe duymamak gerekir²⁰⁰. Konu bakımından doktrinde bir tartışma da bulunmamaktadır. Ancak tüm tescil taleplerinin maddi incelemesinin yapılacağı dahi kanundan açık şekilde tespit edilemediğinden bu görevin kapsamı da elbette belirsiz kalmaktadır. Önemle ifade etmek gerekir ki kanuna uygunluk incelemesi sonucu tescil talebinin reddedilebilmesi için temel şart, talebin içeriğine ilişkin olarak emredici hükümlere şüpheye yer olmayacak şekilde aykırılık bulunmasıdır²⁰¹. Taleplerin kanunun emredici hükümlere uygunluğunun inceleneceğinden bahsederken kanundan kasıt yalnızca

¹⁹⁷ Arslanlı, **Kara Ticaret**, s. 156; Ülgen, **a.g.e.**, s. 236-237; Bilge, **a.g.e.**, s. 55; Kayıhan, **a.g.m.**, s. 361; Kırca (Şehirali Çelik/Manavgat), **C. 2/2**, s. 296; Eminoğlu, **a.g.m.**, s. 73.

¹⁹⁸ Toksal, **a.g.e.**, s. 349-350; Arıcı, **a.g.m.**, s. 163. Çalışmanın "(4). Kamu Düzenine Uygunluk" başlığı altında yer verdiğimiz şekilde kanunda düzenlenen tescil şartları altında tescilin emredici hükümlere, gerçeğe, kamu düzenine uygun olması gerekliliğine yer verilmiş olsaydı TTK m. 32/1 hükmü maddi incelemeyi de kapsar şekilde yorumlanabilecekti bkz. s. 132.

¹⁹⁹ Toksal, **a.g.e.**, s. 349-350; Arıcı, **a.g.m.**, s. 163-164. Yazar, belirsizlik oluşmaması adına her türlü tescil talebinin emredici hükümlere uygunluğunun inceleneceğinin açık bir kanun hükmüyle düzenlenmesinin yerinde olacağını haklı olarak ifade etmiştir.

²⁰⁰ Yargıtay 11. HD., 1985/5322 E., 1985/6571 K., 29.11.1985 T.: "*Ticaret Sicili Memuru, tescili istenilen vakıaların tescili için kanunun emredici hükümlerine, tüzüğe aykırı bulunup bulunmadığını re'sen araştırmakla yükümlüdür.*" [Karar için bkz. (Çevrimiçi) <https://www.lexpera.com.tr>, 12.07.2023]; Arslanlı, **Kara Ticaret**, s. 157. Yazar, tescil talebi mahkeme ilamına dayanmakta olsa dahi kanuna uygunluk incelemesinin gerçekleştirilebileceğini ileri sürmüştür; Kayıhan, **a.g.m.**, s. 361; Arıcı, **a.g.m.**, s. 164.

²⁰¹ Karayalçın, **a.g.e.**, s. 299; Poroy/Yasaman, **2022**, s. 251; Özbey, **a.g.t.**, s. 43; Bilge, **a.g.e.**, s. 60-61; Çelik, **a.g.m.**, s. 42; Kayıhan, **a.g.m.**, s. 371; Akdağ Güney, **Ticaret Sicili**, s. 95; Üçışık/Çelik, **a.g.e.**, s. 182; Eminoğlu, **a.g.m.**, s. 74-75; Demirel, **a.g.e.**, s. 163; Aktepe, **a.g.t.**, s. 42; Turan, **a.g.t.**, s. 53; Düzenleyici hükümlere ve yönetmeliğe aykırı taleplerin üçüncü kişilerin menfaatlerini ihlal etmesi halinde tescil edilmeyebileceği yönünde bkz. Kınacı, **a.g.m.**, s. 479.

TTK olmayıp tüm mevzuatımız bu kapsamdadır²⁰². Örneğin, 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu m. 3/1'e aykırı olarak bir sigorta şirketi limited şirket şeklinde kurularak tescil edilemez veya 5411 sayılı Bankacılık Kanunu m. 16 gereği Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun uygun görüşü alınmadıkça bankaların esas sözleşme değişikliklerinin tescili mümkün değildir.

Ticaret sicilinin maddi incelemesinin kapsamını tayinde İsviçre Federal Mahkemesince geliştirilen tescil taleplerinin değerlendirilmesinde kullanılan formül, kabul ettiği inceleme ölçütleriyle hukukumuzda emredici hükümler incelemesi bakımından yapılması gerekli genel sınırlandırma konusunda oldukça önemli bir örnek teşkil eder²⁰³. Bu formül ve görüş doğrultusunda, bir tescil talebi ancak emredici hükümlere açık ve şüphesiz şekilde aykırıysa ve hükmün ihlali üçüncü kişilerin veya kamunun menfaatini etkiliyorsa reddedilebilir²⁰⁴. Alt başlıklarda ifade edeceğimiz üzere İsviçre hukuku uygulaması ve öğretisinde geliştirilmiş bu çözümün emredici hükümlere uygunluk incelemesine genel bir sınır çizmek amacıyla hukukumuzda da kullanılmasının uygun olabileceği düşüncesindeyiz.

(a) Emredici Hükümler Kavramı

Emredici hükümlere uygunluk incelemesinin kapsamını tayin için öncelikle emredici hükümler kavramını anlamlandırmak gerekir. Emredici hükümler, taraflarca değiştirilemeyen, uyulması zorunlu hükümler olarak tanımlanabilir²⁰⁵. Hükmün emredici olup olmadığı öncelikle hükmün ifadesinden anlaşılabilir. Bu hallerde hükme

²⁰² Karayalçın, **a.g.e.**, s. 299; Arseven, **a.g.m.**, s. 60; Erem, **a.g.e.**, s. 138; Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **a.g.e.**, N. 213; Özbey, **a.g.t.**, s. 41-42; Doğanay, **a.g.e.**, s. 327; Alişkan, **Sicil**, s. 445; Demirel, **a.g.e.**, s. 168.

²⁰³ Formüle ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Akdağ Güney, **Ticaret Sicili**, s. 94; Akdağ Güney, **Kuruluş**, s. 215-216; Arıcı, **a.g.m.**, s. 167.

²⁰⁴ Teorik açıdan formüle uygunluğun birçok soruna çözüm sunuyor olduğunun kabulü gerekmele birlikte bu şartların sağlandığının tespiti noktasında uygulamada sorun yaşanabilecektir. Nitekim bir hükmün ihlali halinde üçüncü kişilerin veya kamunun menfaatinin etkilenip etkilenmeyeceğinin hukuki yorum yapılmasını gerektirmesi sebebiyle mevcut sicil personeli bakımından tespiti yapmak güç olarak değerlendirilebilir. İlaveten bu halde müdürlüklerin farklı uygulamaları da ortaya çıkabilir. Sicil müdürlüğünün sicile yapılacak tescillerin üçüncü kişilerin haklarını tehlikeye düşürüp düşürmeyeceğini inceleme yetki ve yükümlülüğü bulunmadığı yolunda bkz. Bilge, **a.g.e.**, s. 61; Çelik, **a.g.m.**, s. 43; Kayıhan, **a.g.m.**, s. 365.

²⁰⁵ Akipek/Akıntürk/Ateş, **a.g.e.**, s. 109; Oğuzman/Barlas, **a.g.e.**, s. 84; Dural/Sarı, **a.g.e.**, s. 70; Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), **C. 1**, s. 152; Eminoğlu, **a.g.m.**, s. 75.

aykırılığın geçersizlik yaptırımına tabi olduğu ilgili hükümde açık şekilde belirtilmiştir. Ancak maddede “geçersizdir” gibi bir ifade bulunmuyor ve lafızdan durum anlaşılamiyorsa hükmün özüne bakılması gerekir²⁰⁶. Genel ahlaka, kamu düzenine, kişiliğin veya zayıfların korunmasına ilişkin ise hükmün emredici olduğu kabul edilir²⁰⁷.

İfade etmek gerekir ki TTK m. 340 ve TTK m. 579 gereği kanunda yer alan anonim ve limited şirketlere ilişkin hükümler kural olarak emredicidir²⁰⁸. Bir başka deyişle kanunda aksi öngörülmedikçe tarafların farklı bir düzen kararlaştırması mümkün değildir. Hükmün lafzından yola çıkan bir görüş kanunda öngörülenler dışında şirket sözleşmesine ancak aksinin öngörülebileceğinin ifade edildiği hallerde farklı bir düzenleme eklenebileceğini kabul etmektedir²⁰⁹. Karşıt görüş ise emredici hükümler ilkesinin sınırlayıcı şekilde yorumlanmaması gerektiği, hükmün özü, hakkaniyet ilkesi ve menfaatler dengesi göz önüne alındığında uygun kabul edilmesi halinde kanunda öngörülenden farklı bir düzenlemenin şirket sözleşmesinde öngörülebileceği fikrindedir²¹⁰. İlkenin yorumu kapsamında bazı yazarlar ayrıca şirket

²⁰⁶ Oğuzman/Barlas, **a.g.e.**, s. 84-85; Dural/Sarı, **a.g.e.**, s. 70-71.

²⁰⁷ Akipek/Akıntürk/Ateş, **a.g.e.**, s. 109; Oğuzman/Barlas, **a.g.e.**, s. 85; Dural/Sarı, **a.g.e.**, s. 71.

²⁰⁸ Yargıtay HGK., 2022/65 E., 2023/144 K., 01.03.2023 T.: “6102 sayılı Kanun döneminde anonim şirketlere ilişkin bütün hükümler emredici nitelik taşımakta olup artık esas sözleşmeye konulacak ihtiyari kayıtlar, Kanun buna açıkça izin vermişse mümkün olabilecektir.” [Karar için bkz. (Çevrimiçi) <https://www.lexpera.com.tr>, 15.07.2023]; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **a.g.e.**, N. 470; Karasu, **a.g.e.**, s. 45; Pulaşlı, **Şerh I**, s. 748, N. 28; Oruç Hami Şener, **Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Ders Kitabı**, Gözden Geçirilmiş 5. Bası, Ankara, Seçkin, 2022, s. 308.

²⁰⁹ Bahtiyar, **Ortaklıklar**, s. 113-115; Şehirli Çelik (Kırca/Manavgat), **C. 1**, s. 160-162. Yazar, hükmün anlam ve amacı ile yerindeliğini ayrı ayrı incelemiş, hükmün mevcut halde içerdiği “açıkça” ifadesi sebebiyle bir maddeden lafzi olarak açıkça aksinin düzenlenebileceği anlaşılmayan durumlarda ayrık düzenleme yapılamayacağını kabul etmiştir. Hükmün yerindeliği bakımından yaptığı değerlendirmede ise dünyanın esnekleşme eğiliminde olduğunu, kapalı anonim şirketler bakımından ilgili hükmün gerekliliğinin tartışmalı olduğunu ifade etmiştir bkz. Şehirli Çelik (Kırca/Manavgat), **C. 1**, s. 177.

²¹⁰ Pulaşlı, **Şerh I**, s. 747, N. 28; Şener, **Ortaklıklar**, s. 308-309; Bilgili/Demirkapı, **Şirketler 2013**, s. 233-234; Karasu, **a.g.e.**, s. 50-51; Çağlar Doğu Aras, **Şirketler Hukuku Şerhi**, Ed. Kemal Şenocak, C. 2, Ankara, Seçkin, 2023, s. 1500; Ancak olması gereken hukuk bakımından görüşün makul olabileceği yönünde bkz. Şehirli Çelik (Kırca/Manavgat), **C. 1**, s. 177-178.

sözleşmesinde düzenlenmek istenen konuda kanunda bir düzenleme bulunmuyorsa bu halde tamamlayıcı bir hükmün sözleşmede öngörülebileceği kanısındadır²¹¹.

Anılan karşıt görüşlere katılmakla birlikte ifade etmek gerekir ki sicil personelinin bu anlamda şirket sözleşmesine konulabilecek içeriğe bir çerçeve çizebilmesi, hukuki bir eğitim alma zorunlulukları bulunmadığı göz önüne alındığında güç görünmektedir²¹². Hakkaniyet ilkesi veya menfaatler dengesinin bir hükmün sözleşmeye konulmasını haklı kılmadığının değerlendirmesi sicil müdürlüğünce yapılamaz. Bu nedenle inceleme kapsamı dar tutulmalı konulan hüküm emredici hükümlere aykırı ise talep reddedilmelidir²¹³. Bu noktadan sonra tescili reddedilen sözleşmeye ihtilafli hükmün koyulup koyulamayacağını mahkeme takdir etmelidir. Ancak sicil müdürlüğünün bahsi geçen şu hali dikkate alabileceği kanısındayız: Kanunda düzenlenmek istenen konu ile ilgili hiç hüküm yoksa -bir boşluk söz konusu ise- bu halde sicil müdürlüğü tescil talebini reddetmemeli tarafların serbestçe düzenleme yapabileceği alana müdahale etmemelidir.

(b) Tüzel Kişilerin Tescil Talepleri Bakımından Yapılacak İncelemenin Kapsamına İlişkin Tartışma

TTK m. 32/2, birinci fıkradaki genel düzenlemenin ardından tüzel kişiler bakımından ayrı bir düzenlemeye daha yer vermiştir. Hükme göre “*Tüzel kişilerin tescilinde, özellikle şirket sözleşmesinin, emredici hükümlere aykırı olup olmadığı ve söz konusu sözleşmenin kanunun bulunmasını zorunluluk olarak öngördüğü hükümleri içerip içermediği*” incelenir. Bu durum doktrinde bir görüş tarafından tüzel kişiler

²¹¹ Bahtiyar, **Ortaklıklar**, s. 114. Yazar ayrıca, bu şekilde bir sınırlamanın dayatma anlamına geldiği, normatif sisteme aykırı olduğu ve kaldırılması gerektiği düşüncesindedir; Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), **C. 1**, s. 158-159; Karasu, **a.g.e.**, s. 61. Yazara göre emredici hükümlere aykırı olmadığı sürece kanun hükümlerini tamamlayıcı nitelikte esas sözleşmeye hüküm konulması mümkündür; Eminoğlu, **a.g.m.**, s. 81; Aksi yöndeki görüş için bkz. Pulaşlı, **Şerh I**, s. 748, N. 28; Anonim şirkete ilişkin hükümlerin emredici nitelik taşımaları ile normatif sistemin takviye edildiği yolunda bkz. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **a.g.e.**, N. 470.

²¹² Sicil müdürlüğünün anılan hükmü dikkate alması gerektiği ancak uygulamada bu yönde yeterli bir inceleme yapılmadığı yönünde bkz. Koray Demir, **Şirketler Hukuku Temel Bilgileri**, Ankara, Lykeion, 2023, s. 164.

²¹³ Tartışma üzerinde henüz uzlaşmaya varılamamış olması nedeniyle sicil müdürlüğünün hükmün lafzına göre hareket ederek kanunun açıkça izin vermediği bir hususta düzenleme getiren şirket sözleşmesi hükümlerini reddetmesi gerektiği, aksi halde siciller arası farklı uygulamaların ortaya çıkabileceği yönünde bkz. Demirel, **a.g.e.**, s. 165.

bakımından kanun koyucunun ayrı bir irade ortaya koyduğu ve tüzel kişilerin kuruluşu dışındaki diğer tescil işlemlerinin bahsi geçen incelemelerden geçirilmeyeceği şeklinde yorumlanmıştır²¹⁴. Bir başka anlatımla kanuna uygunluk incelemesi sadece tüzel kişilerin kuruluşu bakımından söz konusudur. Diğer bir görüş ise kanunda tüzel kişiler bakımından ayrı bir hükümde düzenleme yapılmış olmasına rağmen emredici hükümlere uygunluk incelemesinin tüzel kişilerin tüm tescil işlemlerini kapsadığı fikrini savunmuştur²¹⁵. Bu görüş doğrultusunda denilebilir ki tüzel kişilerin diğer tescil talepleri bakımından ayrı bir düzenleme yapmayı gerektirir bir hal söz konusu değildir. Bir başka dayanak olarak denilebilir ki TTK m. 32/1 genel bir düzenleme olarak tüzel kişilerin tüm tescil taleplerini de içermektedir. Yargıtay, farklı yönde kararları da bulunmakla birlikte çoğunlukla kanuni şartlara ve emredici hükümlere uygunluğun tüzel kişilerin yapacağı her tescil talebinde aranacağı kanaatinde²¹⁶.

TSY m. 34/1-ç ise şirket sözleşmeleri dışında şirket organ kararlarının da emredici hükümlere uygunluğunun kontrol edilmesi gerektiğini öngörmektedir. TSY m. 34/1-ç düzenlemesiyle esasen anılan tartışmaya son verilmiş olsa da kanun lafzı

²¹⁴ İmregün, **Kara Ticareti**, s. 55; Toksal, **a.g.e.**, s. 350; İmregün, **İlkeler**, s. 67-68; Berzek, **a.g.e.**, s. 66.

²¹⁵ Arslanlı, **Kara Ticaret**, s. 157; Mimaroglu, **a.g.e.**, s. 308. Yazar, yalnızca esas sözleşmenin değil genel kurul kararlarının da kanuna uygunluk bakımından inceleneceğini belirtmiştir; Arkan, **a.g.e.**, s. 273, dpn. 2; Bilge, **a.g.e.**, s. 59; Alışkan, **Sicil**, s. 449; Kayıhan, **a.g.m.**, s. 361. Yazara göre anılan ikinci fıkra tamamen kaldırılmalıdır; Eminoğlu, **a.g.m.**, s. 73-74; Turan, **a.g.t.**, s. 40, 53. Yazar da *Kayar* gibi TTK m. 32/2'nin kaldırılması gerektiği görüşündedir; Arıcı, **a.g.m.**, s. 164.

²¹⁶ Yargıtay 11. HD., 1998/2626 E., 1998/2992 K., 01.05.1998 T.: “*O halde, gerek dava konusu esas sermayenin artırılmasına ilişkin genel kurul kararının tescili yönünden önem arzeden TTK. nun 395. maddesi ve gerekse tescil işlemlerine ilişkin yasa ve tüzük hükümlerine göre, sicil memurunun 30.6.1997 tarihinde vaki tescil istemi üzerine gerekli yasal araştırma ve incelemeyi yaparak istemi 9.7.1997 tarihinde kabul edip karara bağlayarak bu tarihte sicile tescil etmesinde yasa ve anılan nizamnameye aykırı bir yön bulunmamaktadır.*” [Karar için bkz. (Çevrimiçi) <https://www.lexpera.com.tr>, 14.07.2023]; Yargıtay 11. HD., 1986/7057 E., 1987/643 K., 09.02.1987 T. (Doğanay, **a.g.e.**, s. 327, dpn. 21; Başbuğoğlu, **a.g.e.**, s. 93); Yargıtay 11. HD., 1982/3701 E., 1982/3867 K., 13.10.1982 T. (Moroğlu/Kendigelen, **a.g.e.**, s. 70); Aksi yöndeki yeni tarihli bir kararında Yargıtay, genel kurul kararlarının kanuna ve esas sözleşmeye aykırılığının sicil müdürlüğünce incelenmesinin mümkün olmadığına karar vermiştir bkz. Yargıtay 11. HD., 2016/10536 E., 2018/2573 K., 10.04.2018 T.: “*Mahkemece tüm dosya kapsamına göre; sicilden terkini talep edilen genel kurul kararının, kanuna ve esas sözleşmeye aykırı olup olmadığı, genel kurul kararlarının iptalinin gerekip gerekmediği yargılama sonunda mahkeme tarafından yapılacak değerlendirmeler sonucu belli olacağı, yargılamaya konu hususlar hakkında sicil müdürü tarafından değerlendirme yapılarak genel kurul kararlarının kanuna ve esas sözleşmeye aykırılığının denetlenmesi ve tespit edilmesinin mümkün olmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir...usul ve kanuna uygun bulunan hükmün ONANMASINA...karar verildi.*” [Karar metni için bkz. (Çevrimiçi) <https://karararama.yargitay.gov.tr>, 16.07.2023].

itibariyle düzeltilmeye muhtaçtır²¹⁷. Kanun koyucunun ikinci fıkrada şirket sözleşmesinin emredici hükümlere uygunluğu incelemesine tekraren yer vermesinde fikrimizce amaç, tüzel kişiler dışındaki gerçek kişi tacirlerin ticari işletme tescillerinde şirket sözleşmesinin tescili söz konusu olmadığından önemine binaen durumu açıklığa kavuşturmadır. Hükümde yer alan “özellikle” ifadesi de inceleme kapsamında yalnızca şirket sözleşmesinin olmadığını vurgulamaktadır. Son halde TTK m. 32/2’nin uygun şekilde düzenlenmediği²¹⁸, tüm tescil taleplerinin maddi açıdan inceleneceğinin tek bir hükümde açıkça düzenlenmesinin gerektiği aşıkardır²¹⁹.

(c) Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü Halinde İncelemenin Kapsamı

Emredici hükümlere uygunluk incelemesinde en tartışmalı konulardan biri de şirket organlarının kararlarının hükümsüzlüğü hallerinde sicil müdürlüğünün bu hükümsüzlüğü tespiti ve tescil taleplerini reddetmesi halidir. Esasen konu, genel kurul kararlarının hükümsüzlüğünün türü kapsamında değil genel bir çerçevede incelenmelidir. Bu yolda kanuna aykırılığın “şüpheye yer vermeyecek şekilde açık olması” bir organ kararının incelenmesinde ana kriter olmalıdır. Zira tartışmalı hususlar veya kararın hükümsüzlüğünün türünü tespit etmek sicil müdürlüğünün yetki ve yükümlülüğüne kapsamına bırakılmamalıdır. Konuyu hükümsüzlüğün türü bakımından incelememizdeki temel sebep, aşağıda ayrıntılı şekilde yer vereceğimiz üzere Yargıtay ve doktrinde genel kurul kararlarının tescilinde tartışmanın bu minvalde gelişmesi ve farklı yönde görüşler bulunmasıdır. Kararların hangi çerçevede inceleneceği ve sicil müdürlüğünün incelemede ne ölçüde takdir yetkisi bulunduğu değerlendirilmesi gereken bir konudur.

²¹⁷ İlaveten TSY m. 34/1-ç hükmünün de düzeltilmeye ihtiyacı bulunmaktadır. Tescil edilecek hususların kanunun emredici hükümlerine ve şirket sözleşmesine uygunluğunun inceleneceğinden bahsedilmesinin akabinde tekraren genel kurul kararlarının da bu incelemeden geçirileceğinden söz edilmesi gereksiz bir tekrardan ibarettir bkz. Kırca (Şehirali Çelik/Manavgat), **C. 2/2**, s. 295, dpn. 701.

²¹⁸ Hükmün başarılı şekilde düzenlenmediği ve ikinci fıkranın tamamen kaldırılması gerektiği yolunda bkz. Kayıhan, **a.g.m.**, s. 361; Eminoglu, **a.g.m.**, s. 72.

²¹⁹ Hükmün düzenlenişindeki uygunsuzluğa ilişkin bkz. s. 111.

Öncelikle ifade etmek gerekir ki kararların yokluk ve butlanı bakımından tartışmaya mahal bir husus yoktur. Kararın, kurucu unsurlarının bulunmaması olan yokluk halinde²²⁰; kanunun emredici hükümlerine, ahlaka-adaba aykırılığı²²¹ ve imkansızlığı durumunda söz konusu olan butlan halinde²²² sicil müdürlüğü ilgili kararı tescil etmemelidir²²³. Kararın askıda hükümsüz olduğu durum için de aynı sonuca

²²⁰ Örneğin, genel kurul toplantı-karar yetersayısı sağlanamamış olmasına rağmen kararın alınması veya TTK m. 416 kapsamında değerlendirilemeyen bir çağrısız genel kurul yapılarak karar alınması halinde alınacak kararlar bakımından yokluk sonucu doğar bkz. Çamoğlu (Poroy/Tekinalp) **a.g.e.**, N. 722a; Yokluk sonucu doğuran diğer bazı örnekler için bkz. Kırca (Şchirali Çelik/Manavgat), **C. 2/2**, s. 7-10.

²²¹ Onur kırıcı ve kanuna aykırı rekabet teşkil eden tescillerin kabul edilmeyeceği yönünde bkz. Arseven, **a.g.m.**, s. 60; Haksız rekabet kurallarına aykırılığı sicil müdürünün tetkikinin imkânsız olduğu yönünde bkz. Toksal, **a.g.e.**, s. 353.

²²² Butlan haline örnek olarak kararın sermayenin korunmasına ilişkin hükümlere aykırı olması, pay sahiplerinin vazgeçilmez nitelikteki haklarını sınırlandırması veya anonim şirketin temel yapısını bozması verilebilir (TTK m. 447).

²²³ Yargıtay 11. HD., 2012/10371 E., 2014/2036 K., 06.02.2014 T.; Yargıtay 11. HD., 2004/11672 E., 2005/10136 K., 21.10.2005 T.: “*Ticaret Sicil Memurluğu ortaklıklarla ilgili başvurularda tescili istenen hususun yok veya butlan ile malül olduğunu tesbit ettiğinde tecil istemini ret etmek durumundadır.*” [Yer verilen iki karar için bkz. (Çevrimiçi) <https://www.lexpera.com.tr>, 28.07.2023]; Poroy/Yasaman, **2022**, s. 246. Yazar, kararın yokluk ve butlanı halinde talebin reddedileceğini belirtmiş olmakla birlikte eserin ilerleyen kısmında genel kurul kararlarının yok, batıl veya iptal edilebilir oluşunun tartışmalı olduğunu, tartışmalı hususlarda sicil müdürlüğünün karar vermesinin doğru olmayacağını ve genel kurul kararının tescili talebinin sicil müdürlüğü tarafından reddedilemeyeceğini ifade etmiştir bkz. Poroy/Yasaman, **2022**, s. 252; Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s. 379. Yazar, sicil müdürlüğünün bu yetkisini bir adım daha ileri taşıyarak yokluk-butlanın tespitine veya iptale yönelik açılan dava mahkemece reddedilse dahi sicil müdürlüğünün tescil talebini kabul etmeyebileceğini ifade etmiştir. Aynı yönde bkz. Alışkan, **Sicil**, s. 451. Sicil müdürlüğüne mahkemenin ötesinde bir takdir yetkisi tanınmasının, bu kapsamda sicil müdürlüğünün mahkeme kararına aykırı işlemde bulunabilecek olmasının uygun olmayacağı düşüncesindeyiz. Zira aksi kabul, sicil müdürlüğünün sahip olmadığı bir yeterlilikle gereğinden fazla güce sahip olması bunun akabinde hatalı kararların veya keyfi davranışların ortaya çıkması sonucunu doğurur; Toksal, **a.g.e.**, s. 354. Yazar, incelemede hem yokluk hem butlanın dikkate alınacağını ifade etmekle birlikte butlanın, tescil belgelerinden anlaşıldığı ölçüde sicil müdürlüğünün inceleme yükümlülüğü kapsamında olduğunu ileri sürmüştür; Teoman, **Ticaret Hukuku**, s. 123; Bilge, **a.g.e.**, s. 61-62; Teoman, **Sicil**, s. 1706; Nomer Ertan (Ülgen/Helvacı/Kaya), **2022**, s. 219; Aktepe, **a.g.t.**, s. 41-41. Yazar, sicil müdürlüğünün genel kurul kararlarının hukuki geçerliliğini tartışamayacağını kabul etmesine karşın yokluk ve butlan halinde red kararı verilebileceğini ifade etmiştir; Merve Beyza Tezcan, “**Ticaret Sicil Müdürünün İnceleme ve Araştırma Görevi**”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2021, s. 48; Arıcı, **a.g.m.**, s. 168; Aksi yönde bkz. Çelik, **a.g.m.**, s. 43. Yazara göre butlan halinin varlığının tespiti genellikle yargılama gerektirmektedir. Ayrıca karara karşı hiçbir itiraz yokken talebin yokluk veya butlan nedeniyle reddedilmemesi gerekir; İmregün, **İlkeler**, s. 68, dpn. 13. Yazara göre sicil müdürü, genel kurul kararlarının hükümsüzlüğüne ilişkin bir inceleme gerçekleştirememelidir. Fikre katılmaya olanak yoktur. Zira yokluk ve butlan halinde baştan itibaren mevcut olan hükümsüzlük herkes tarafından ileri sürülebilir. Bir kamu hizmeti ifa eden sicil müdürlüğünün bu hali tespit edip kayıtsız kalması açıktır ki beklenemez.

varılabilir²²⁴. İptale tabi kararlar bakımından ise doktrinde farklı görüşler ve Yargıtay'ın farklı yönde içtihatları mevcuttur²²⁵. Doktrinde baskın olarak ifade edilebilecek görüşe göre sicil müdürlüğü iptal yaptırımına tabi kararlar bakımından bir inceleme yaparak tescil talebini reddedemez²²⁶. Karşıt fikre göre ise iptal davası sonucu muhtemel olduğu düşünülen karar doğrultusunda, tescil talebi kabul veya

²²⁴ Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s. 381.

²²⁵ Yargıtay'ın sicil müdürlüğünün iptal edilebilirlik yönünden bir inceleme yapmasının mümkün olmadığı yönündeki kararları için bkz. Yargıtay 11. HD., 2016/10536 E., 2018/2573 K., 10.04.2018 T. [Karar metni için bkz. (Çevrimiçi) <https://karararama.yargitay.gov.tr>, 18.07.2023]; Yargıtay 11. HD., 2012/10371 E., 2014/2036 K., 06.02.2014 T.: "...genel kurulda gündem dışına çıkılarak yönetim ve denetçi seçildiği, bu hususların iptal nedeni olup, ticaret sicil memurunun geçici tescili reddedemeyeceği..."; Yargıtay 11. HD., 1988/9611 E., 1989/2486 K., 24.04.1989 T.: "Ticaret Sicil Memurları, TTK'nun 34.; Nizamnamesinin 28. maddesi hükmünce kanuni şartların mevcut olup olmadığını tescil sırasında incelemekle mükellef iseler de, memurların bu yetkisi, emredici hükümlere aykırılık olup olmadığı hususuyla sınırlı bulunmaktadır. Bunun dışında iptal davasına konu teşkil edecek aykırılıklar bakımından sicil memurlarının resen hareketle tescilden imtina etmeleri bahse konu değildir. İlgili şahıslarca bir iptal davası açılmadığına göre, Ticaret Sicil Memuru tarafından genel kurul kararının tescili talebinin reddedilmesi doğru bulunmadığından davanın kabulü gerekirken reddine karar verilmesi isabetli olmadığından kararın bu sebeple bozulması gerekmektedir."; Açık şekilde şirket sözleşmesine aykırılık halinde iptal edilebilir nitelikteki kararların da reddedilebileceği yolunda bkz. Yargıtay 11. HD., 2018/4833 E., 2018/8233 K., 16.12.2019 T.: "esas sözleşme ile tescili istenen olağanüstü genel kurul ve alınan kararlar karşılaştırıldığında 29.11.2017 tarihli genel kurul toplantısında yönetim kurulu oluşturulurken açıkça şirketin esas sözleşmesinin 6 ve 7. maddelerine aykırı işlem yapıldığından alınan kararların da TTK'nın 32. maddesine açıkça aykırılık teşkil ettiği, davanın TTK'nın 32. maddesine ve Ticaret Sicil Yönetmeliğinin 34/ç maddelerine uygun olarak işlem yaptığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir...İlk Derece Mahkemesince verilen kararda bir isabetsizlik olmadığına anlaşılmamasına göre yapılan istinaf başvurusunun HMK'nın 353/b-1 maddesi uyarınca Bölge Adliye Mahkemesince esastan reddine ilişkin kararın usul ve yasaya uygun olduğu kanısına varıldığından Bölge Adliye Mahkemesi kararının onanmasına karar vermek gerekmiştir." [Yer verilen son üç karar için bkz. (Çevrimiçi) <https://www.lexpera.com.tr>, 22.07.2023]; Yargıtay 11. HD., 1982/3701 E., 1982/3867 K., 13.10.1982 T.: "Olayda sicil memuru ana sözleşmenin geçerli 22. Maddesindeki oy nisabına aykırı seçim sonuçlarını tescil ettiği takdirde, tescil edilen yönetim kurulu şirket adına birtakım fiili ve hukuki işlemlere girişebilecek ve sonuçta genel kurul kararı iptal edilirse ilgililer ve üçüncü kişiler zarara uğramak tehlikesi ile karşı karşıya kalabileceklerdir. Bu itibarla, sicil memurunun takdirini yerinde kullanarak tescil isteğini haklı nedenlerle reddettiğinin kabulü...gerekmiştir..." (Moroğlu/Kendigelen, **a.g.e.**, s. 70). Olayda iptal edilebilir nitelikte kabul edilerek anılan kararın reddedilebileceğinden bahsedilmişse de esas sözleşmede gösterilmiş nisaplara aykırı kararları Yargıtay çoğunlukla yokluk yaptırımına tabi olarak kabul etmektedir.

²²⁶ Kınacı, **a.g.m.**, s. 479; İmregün, **Kara Ticareti**, s. 55; Poroy/Yasaman, **2022**, s. 246; Tekil, **a.g.e.**, s. 154. Yazarın bu yönde bir karara atıf yaparak açıklamada bulunmamış olması görüşü desteklediği şeklinde yorumlanmıştır; Toksal, **a.g.e.**, s. 354; İmregün, **İlkeler**, s. 68, dpn. 13; Bilge, **a.g.e.**, s. 61-62; Çelik, **a.g.m.**, s. 43; Alışkan, **Sicil**, s. 452; Kayıhan, **a.g.m.**, s. 374; Teoman, **Sicil**, s. 1703-1706; Nomer Ertan (Ülgen/Helvacı/Kaya), **2022**, s. 219; Akdağ Güney, **Ticaret Sicili**, s. 93; Gürbüz Usluel, **Bildirim**, s. 147; Eminoğlu, **a.g.m.**, s. 84; Aktepe, **a.g.t.**, s. 41; Turan, **a.g.t.**, s. 53; Akça, **a.g.t.**, s. 75; Arıcı, **a.g.m.**, s. 168. Yazar, İsviçre hukukunda öngörülen değerlendirme formülünün de sorunu bu yönde çözdüğü fikrindedir.

reddedilebilir²²⁷. İlgili görüş, üçüncü kişilerin mutlak yararına olduğunu düşündüğü bu durumu, bir hukuki önlem olarak kabul etmektedir²²⁸. Bir diğer karşıt görüş ise iptal edilebilir nitelikteki kararların ancak emredici hükümlere açıkça aykırı olmaları halinde dikkate alınacağı kanaatindedir²²⁹.

Dikkat etmek gerekir ki hükümsüzlük halleri arasında kanunda kesin bir sınır çizilmemiştir. Emredici hükümlere aykırılık kural olarak kesin hükümsüzlük yani butlan sonucu doğursa da bazı hallerde yokluk veya iptal edilebilirlik²³⁰ yaptırımının söz konusu olması da mümkündür²³¹. Doktrinde kararın kesin hükümsüz olup olmadığı noktasında şüphe duyulduğu takdirde yaptırımın iptal edilebilirlik olduğunun kabul edilmesi gerektiği ifade olunmuştur²³². eTTK'da hangi emredici hükümlere aykırılığın butlana hangisinin iptal edilebilirliğe neden olacağı belirsizdi²³³. TTK m. 447'de bazı hususların butlan kapsamında olduğunun açıkça belirlenmesinin ardından bir görüş, bu açık sayım karşısında hükümde düzenlenmeyen hallerin iptale tabi olması gerektiği sonucuna ulaşırken diğer bir görüş ise hükümde sayılanların sınırlı sayıda belirlenmediğini ifade ederek TBK m. 27 kapsamında maddede sayılanlar dışında da butlan sebepleri bulunduğunu öne sürmüştür²³⁴. Butlan ve iptal halleri arasındaki

²²⁷ Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s. 382. Yazar, sicil müdürlüğünün hatalı karar verdiği durumlarda itiraz hakkının mevcut olduğunu ifade etmişse de bu görüş, itiraz hakkının varlığının sorunu çözmeye yetmeyeceği, tescili olanaklı kılmak adına ilgililerin itiraz yoluna mecbur bırakılmasının uygun olmadığı gerekçesiyle haklı olarak doktrinde eleştirilmiştir bkz. Teoman, **Sicil**, s. 1703-1704; Arkan, **a.g.e.**, s. 273, dpn. 2. Yazarın ifadeleri bu görüşü desteklediği şeklinde yorumlanmıştır.

²²⁸ Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s. 385.

²²⁹ Karasu, **a.g.e.**, s. 97; Kırca (Şehirli Çelik/Manavgat), **C. 2/2**, s. 297-298; Demirel, **a.g.e.**, s. 167; Tezcan, **a.g.t.**, s. 49.

²³⁰ Bkz. TTK m. 445.

²³¹ Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **a.g.e.**, N. 722d-e; Bilgili/Demirkapı, **Şirketler 2013**, s. 235; Ç. Aras, **a.g.e.**, s. 1501-1502; Emredici hükümlere aykırılığın butlan sonucu doğurabileceği gibi iptal edilebilirlik veya yokluk sonucu da doğurabileceği yönünde bkz. Bahtiyar, **Ortaklıklar**, s. 173; Karasu, **a.g.e.**, s. 70-71; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s. 257-259; Pulaşlı, **Şerh I**, s. 761, N. 51; Emredici hükümlere aykırılığın butlan yaptırımına tabi olması gerektiği ancak çok istisnai hallerde sınırlı esneklik görüşü çerçevesinde değerlendirme yapılabileceği yönünde bkz. Şehirli Çelik (Kırca/Manavgat), **C. 1**, s. 174; Kırca (Şehirli Çelik/Manavgat), **C. 2/2**, s. 297.

²³² Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **a.g.e.**, N. 723.

²³³ Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **a.g.e.**, N. 722d; Kırca (Şehirli Çelik/Manavgat), **C. 2/2**, s. 13.

²³⁴ Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **a.g.e.**, N. 722d. Yazarın eserde ifade ettiği üzere ilk görüş *Tekinalp*'e ikinci görüş ise *Çamoğlu*'na aittir. TTK m. 447'de yapılan sayımın sınırlı olmadığı yönünde bkz. TTK m. 447 Gerekçe (bkz. Kaya, **Gerekçeli TTK**, s. 542); Karasu, **a.g.e.**, s. 90; Kırca (Şehirli Çelik/Manavgat), **C. 2/2**, s. 13; Ç. Aras, **a.g.e.**, s. 1502.

belirsizliğin sicil müdürlüğünün inceleme yükümlülüğünün kapsamını tespit etmeyi zorlaştıran bir husus olduğu öne sürülebilecekse de²³⁵ kanun koyucunun emredici hükümlere aykırı hiçbir hususun tescil edilmesini istemediği, bu minvalde emredici kanun hükmüne aykırılığın hangi yaptırıma bağlanmış olduğunun önem arz etmediği doktrinde ileri sürülmüştür²³⁶.

Görüşümüzün iptal edilebilir nitelikteki kararların tescilinin reddedilemeyeceği doğrultusunda şekillendiğini gerekçeleri açıklamaya girmeden belirtelim. Öncelikle ifade edelim ki emredici hükümlere uygunluk incelemesi kanunda herhangi bir sınırlamaya tabi tutulmamış ve çerçevesi uygun şekilde belirlenmemiş olduğundan gereğinden fazla geniş yorumlanmaktadır. Tescile konu her hususun emredici hükümlere uygunluk kapsamında inceleneceğinin kabulü halinde gerekli istisnalara yer verilmemesi sebebiyle bu noktada kanunda bir boşluk olduğu ifade edilebilir.

Dikkat etmek gerekir ki iptal edilebilir nitelikteki kararlar, mahkemece iptal edilinceye kadar geçerlidir. Bu kapsamda iptal davası açılıp yürütmenin geri bırakılması kararı alınıncaya veya kesin olarak karar iptal edilinceye kadar ilgili genel kurul kararı geçerli şekilde sonuçlarını doğurmaya devam eder²³⁷. Geçerli bulunan iptal edilebilir nitelikteki kararın yürütülmesinin geri bırakılması ancak kararın iptalini isteyen davacının talebi ve akabinde mahkemenin yapacağı inceleme sonucu talebi haklı görmesi halinde mümkündür. Sicil müdürlüğüne iptal edilebilir kararların tescilini reddetme yetkisi verildiğinde kanunun öngördüğü bu prosedür doğru şekilde işleyemez ve anlamsız kalır. Sicil müdürlüğü bu kapsamda davacı yerine talepte bulunamayacağı gibi mahkeme yerine bu incelemeyi yaparak karar da veremez²³⁸. Aksinin kabulü yargı makamına tanınmış denetim yetkisinin idari bir makam olan sicil müdürlüğüne kullanılması sonucunu doğurur. Bir başka anlatımla, talep ve mahkeme kararı gerektiren iptal edilebilir nitelikteki kararın icra kabiliyetinin elinden alınması,

²³⁵ Sorunun çözümü için bkz. s. 123.

²³⁶ Demirel, **a.g.e.**, s. 167.

²³⁷ Teoman, **Sicil**, s. 1704; Akdağ Güney, **Ticaret Sicili**, s. 93, dpn. 155.

²³⁸ Toksal, **a.g.e.**, s. 354; Teoman, **Sicil**, s. 1705; Eminoğlu, **a.g.m.**, s. 89.

sicil müdürlüğünün yetkisi dahilinde olamaz. Bu nitelikte bir karar alındığında kararı iptal ederek ortadan kaldırma hakkını kanun koyucu yalnızca belirli kişilere tanımıştır. Ayrıca hakkın süresiz şekilde ileri sürülebilmesi de kabul edilmemiş iptal davası açma hakkı üç aylık hak düşürücü süreye bağlanmıştır. Nitekim bu içerikteki kararların, iptal davası açabilecekler dışındaki üçüncü kişileri doğrudan etkilemesi söz konusu olsaydı veya bu türde bir kararın baştan itibaren sonuç doğurmaması istenseydi kanun koyucunun, karara konu içeriği butlan veya yokluk yaptırımına bağlaması gerekirdi. Bahsi geçen sürede iptal davasının ilgililerce açılmaması halinde herhangi bir hukuka aykırılık söz konusu olmayacak, karar varlığını sürdürecektir. Kararı ortadan kaldırma hakkı münferiden iptal davası açabileceklere tanınmıştır²³⁹. Mahkemelerin dahi bu yetkiyi haiz olmadığı düşünüldüğünde sicil müdürlüğü bu anlamda takdir yetkisine ve bu kişiler yerine karar verme hakkına evleviyetle sahip olamamalıdır. Bir başka sorun, iptal davalarının kapsamlı hukuki inceleme gerektirmesi ve bu şekilde bir kararın ancak mahkeme tarafından verilebilecek olmasıdır²⁴⁰. İptale tabi kararlar bakımından sicil müdürlüğünün vereceği karar ile kendini mahkeme yerine koyması ve haiz olmadığı bir yetkiyi kullanması sonucu doğabilir.

Anılan gerekçeler doğrultusunda iptale tabi kararların incelenmesi emredici hükümlere uygunluk incelemesi kapsamında değerlendirilmemelidir. Emredici hükümlere uygunluk incelemesinin kanunda isabetli şekilde düzenlenmediği düşünüldüğünde asıl olarak yapılması gereken tüm tescil taleplerinin emredici hükümlere açık aykırılık bakımından inceleneceğinin bir kanun hükmünde belirgin biçimde düzenlenmesidir. Genel kurul kararlarının tescilindeki problemlere doktrinde

²³⁹ İptal edilebilir nitelikte bir kararı reddedebilme hakkının sicil müdürüne verilmesinin, olası davacıların menfaatlerinin onlardan ziyade başkalarının daha çok korunması anlamına geldiği ayrıca pay sahiplerinin bireysel haklarından vazgeçme imkanlarının ellerinden alındığı yönünde bkz. Teoman, **Sicil**, s. 1705-1706; Akdağ Güney, **Ticaret Sicili**, s. 93; Eminoğlu, **a.g.m.**, s. 89; Arıcı, **a.g.m.**, s. 168. Yazar, konunun bireysel menfaatleri ilgilendirdiğini ve özel menfaati olanların kararın iptaline yönelik talepte bulunması gerektiğini ifade etmiştir.

²⁴⁰ Yargıtay 11. HD., 2001/399 E., 2001/2043 K., 19.03.2001 T.: “...*oysa anılan genel kurulun iptali için dava dahi açılmadığı, davalının genel kurulun geçerli olup olmadığını, tartışma yetkisi bulunmadığı ve davacının isteminin yasaya uygun bulunduğu gerekçesiyle, davanın kabulüne karar verilmiştir.*” [Karar için bkz. (Çevrimiçi) <https://www.lexpera.com.tr>, 29.07.2023]. Karar farklı bir gerekçe ile bozulmuştur; Poroy/Yasaman **2022**, s. 246; Toksal, **a.g.e.**, s. 354; Teoman, **Sicil**, s. 1704; Akdağ Güney, **Ticaret Sicili**, s. 93. Yazar, hukuk eğitimi dahi almamış bulunan sicil müdürünün kendini hâkim yerine koyarak takdir yetkisi kullanmasının hukuki işlem güvenliğini sarsacağını ve sicil müdürlüğüne gereksiz bir yük getireceğini ifade etmiştir.

önerilen bir çözüm de üst başlıklarda ifade ettiğimiz İsviçre Federal Mahkemesince geliştirilen tescil taleplerinin değerlendirilmesinde kullanılan formüldür²⁴¹. Anılan formüle göre bir genel kurul kararının tescilinin incelenip reddedilebilmesi için kanunun emredici hükümlerine şüpheye yer vermeyecek biçimde aykırı olması ve bu aykırılığın kamunun ve üçüncü kişilerin menfaatlerini etkiliyor olması gerekir²⁴². Bu açıklamaların ardından denilebilir ki iptal edilebilirlik halleri ifade ettiğimiz gerekçelerle birlikte çizdiğimiz genel çerçeve olan kanuna aykırılığın açık olması kriteri dikkate alındığında da sicil müdürlüğünce inceleme konusu yapılamamalıdır. Dikkat çekmek isteriz ki anılan formül esas hatlarıyla paylaştığımız iptal edilebilir nitelikteki kararların tesciline yönelik taleplerin reddedilemeyeceği görüşü ile bağdaşmaktadır. Zira iptal edilebilir nitelikteki kararlar çoğunlukla mahkeme incelemesini gerektirir nitelikte olup açıklık içermez. Açıklık içerse dahi mesele çoğunlukla iptal davası açabilecek kişileri ilgilendirmekte olup, üçüncü kişileri veya kamuyu alakadar etmez. Ancak Türk hukukunda bazı iptal edilebilir nitelikteki kararlar bu formül çerçevesinde inceleme yükümlülüğünün kapsamında değerlendirilebilir. Zira kanaatimizce olmaması gerektiği halde Yargıtay tarafından veya doktrinde kamuyu veya üçüncü kişileri ilgilendiren bazı kararlar iptal edilebilir olarak nitelendirilmektedir. Hukukumuzda hükümsüzlük türleri arasında sınırlar uygun şekilde çizilmemiştir. Fikrimizce üçüncü kişileri ve kamuyu alakadar eden bu istisnai iptal edilebilirlik halleri hükümsüzlüğün türü her ne kadar iptal edilebilirlik olarak nitelendirilse de sicil müdürlüğünce incelenebilmelidir. Özetle, görüşümüz iptal edilebilir nitelikteki kararların tescilinin reddedilemeyeceği yönünde olmakla birlikte İsviçre doktrini ve uygulamasında öngörölmüş formül doğrultusunda istisnai olarak formül içerisinde kalan iptal edilebilir nitelikteki kararlar incelenebilmelidir.

Emredici hükümler dışındaki hükümlere aykırılığın müeyyidesi ancak iptal edilebilirliktir²⁴³. Bu içerikteki iptal edilebilir kararların tespiti de sicil müdürlüğünce

²⁴¹ Akdağ Güney, **Ticaret Sicili**, s. 94-95; Akdağ Güney, **Kuruluş**, s. 215-216; Arıcı, **a.g.m.**, s. 169-170. Yazarlara göre İsviçre Federal Mahkemesinin bahsedilen formülü çerçevesinde iptal edilebilir nitelikteki kararların sicil müdürlüğünce tespit edilip reddedilmesi mümkün değildir.

²⁴² Açıklamalar için bkz. s. 112.

²⁴³ Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **a.g.e.**, N. 722e.

yapılamamalıdır²⁴⁴. Zira kanun koyucu ancak emredici hükümlere aykırı kararların sicil müdürlüğünce incelenerek reddedilmesini istediğinden fikrimizce başka bir yoruma imkân bulunmamaktadır.

İptal talebinde bulunan kişiler ilgili süreler içinde bu talepte bulunmazsa artık kararın hükümsüzlüğü söz konusu olamaz. Emredici hükümlere aykırı olsun olmasın iptal davası açılabilir süre geçmişse kararın artık hukuka uygun hale gelmesi dolayısıyla sicil müdürlüğü, emredici hükümlere aykırılık gerekçesiyle tescil talebini reddedemez²⁴⁵. Aksi kabul halinde kanun koyucunun kararın iptal edilebilmesi için ilgililere tanıdığı üç aylık sürenin herhangi bir anlamı olmaz. Ayrıca belirtmek gerekir ki pay sahipleri muhalefetlerini toplantı tutanağına geçirmemişlerse iptal davası açılması ve kararın iptali söz konusu olamayacağından iptal edilebilirlik gerekçesiyle genel kurul kararının tescili reddedilemez²⁴⁶.

İptal edilebilir nitelikteki kararların sicil müdürlüğünün inceleme kapsamına girmemesi gerektiğini belirtmemizin ardından problemlili şu hususu da dikkat çekmek gerekir. Önüne gelen kararın hükümsüzlüğünün türüne karar vermek bu kapsamda iptal edilebilir nitelikte olduğunu tespit etmek tescile yetkili personel için oldukça güç bir durumdur. Esasen bu yönde bir ayırım sicil müdürlüğünden beklenmemekte, hükümsüzlüğün türüne yönelik bir belirsizlik, herhangi bir tereddüt bulunduğu halde sicil müdürlüğünün ilgili hususu incelememesi ve türünü tespit edemediği aykırılığa ilişkin red kararı vermemesi gerekmektedir²⁴⁷. Sadece kararların türünün değerlendirilmesi kapsamında değil genel manada tescile konu hususların maddi

²⁴⁴ Teoman, **Sicil**, s. 1706; Karasu, **a.g.e.**, s. 97; Demirel, **a.g.e.**, s. 179.

²⁴⁵ Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s. 382; Arkan, **a.g.e.**, s. 273, dpn. 2; Çelik, **a.g.m.**, s. 43; Kırca (Şehirali Çelik/Manavgat), **C. 2/2**, s. 298.

²⁴⁶ Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s. 382; Kırca (Şehirali Çelik/Manavgat), **C. 2/2**, s. 298, dpn. 706. Yazarın yerinde olarak ifade ettiği üzere hem kararın oy birliğiyle alınmış olması hem de muhalefetin toplantı tutanağına geçirilmemiş olması halinde TTK m. 446/1-c, d gereği yönetim kurulu veya üyelerinin iptal davası açma imkânı mevcuttur. Ancak mevcut uygulamada bu ihtimal göz ardı edilebilecek boyuttadır. Ayrıca muhalefetin tutanağına geçirilmesine engel olunmuş olunması ihtimali de söz konusu olabilir. Fakat bu hal de nadir gerçekleşen ve mahkeme incelemesini gerektiren bir durum olduğundan sicil müdürlüğünün red kararı vermemesi yerinde olacaktır.

²⁴⁷ Bilge, **a.g.e.**, s. 63-64; Akdağ Güney, **Ticaret Sicili**, s. 95. Kararın geçersizlik türünün tartışmalı veya belirsiz olduğu halde sicil müdürlüğünün inceleme yapmaması gerektiği yönünde bkz. Arıcı, **a.g.m.**, s. 168.

incelemesinin yapılması açısından da sicil personelinin gerekli nitelikleri haiz bulunmaması, özellikle hukuk eğitimi almış olmalarının zorunlu tutulmaması doktrinde eleştirilen bir meseledir²⁴⁸. Sorun kapsamındaki bu açıklamalardan ayrı olarak ifade edilmelidir ki; kanunun sicil müdürlüğüne tanıdığı yetki, tescil öncesi asıl olarak yapılması gereken inceleme ve personelin yetkinliği ayrı ayrı değerlendirilmesi gereken konulardır.

(2) Şirket Sözleşmesine Uygunluk

Şirket organ kararlarına ilişkin tescil taleplerinin şirket sözleşmesine uygun olup olmadığına ilişkin bir inceleme yapılması esasen TTK'da öngörülmemiştir²⁴⁹. Ancak bu görev, TSY m. 34/1-ç ile sicil müdürlüğüne yüklenmiştir. TSY m. 34/1-ç hükmü, TTK'da yalnızca emredici hükümlere uygunluk incelemesinin öngörüldüğü, yönetmelik hükmü ile kanunda öngörülmeyen şirket sözleşmesine uygunluk incelemesinin düzenlenmesinin mümkün olmadığı ileri sürülerek eleştirilmiştir²⁵⁰. Şirket sözleşmesinin tamamına uygunluğun incelenmesi anlamına geldiğinin kabulü halinde hükmün, normlar hiyerarşisine aykırılık teşkil ettiği açıktır.

Anılan yönetmelik hükmünde öngörülmüş olsa da ticaret sicili müdürlüğünün şirket sözleşmesine uygunluğu inceleyip inceleyemeyeceği bu kapsamda ret kararı verme yetkisi bulunup bulunmadığı tartışmalıdır. Bir görüşe göre kanun hükmü doğrultusunda tescile yetkili personel organ kararlarını ancak kanunlarda yer alan

²⁴⁸ Karayalçın, **a.g.e.**, s. 299; Tesal, **a.g.e.**, s. 91; Arseven, **a.g.m.**, s. 58-59. Yazar, şirket sözleşmesinin kanunun emredici hükümlerine uygunluğunun incelenmesi bakımından sicil müdürlerinin gerekli vakti ve bilgisi bulunmadığını ifade etmiştir. Ayrıca yazar her ne kadar hukuk eğitimi almış kişi temininin zor olması nedeniyle personelde bu eğitim şartının aranmadığından bahsetmişse de günümüzde bu zorluk söz konusu değildir; Yine *Doğanay*, sicil müdürlerinin bilgili kişiler olmaları muradında olduğunu ancak yeterli nitelikli eleman bulunmadığını ifade etmiştir bkz. *Doğanay*, **a.g.e.**, s. 316; Erem, **a.g.e.**, s. 139, dñn. 27; Kalpsüz, **Bolu Toplantısı**, s. 13; Özbey, **a.g.t.**, s. 42; Kayar, **a.g.e.**, s. 197; Çelik, **a.g.m.**, s. 45; Akdağ Güney, **Ticaret Sicili**, s. 86-87; Eminoğlu, **a.g.m.**, s. 63-64.

²⁴⁹ Genel kurul kararları ile şirket sözleşmesi arasında bir hiyerarşi bulunduğu ve genel kurul kararlarının şirket sözleşmesine aykırı olamayacağına ilişkin bkz. Yahya Berkol Gülgeç, "Türk Hukukunda Anonim Şirket Esas Sözleşmesinin Normlar Hiyerarşisindeki Yeri", **Ankara Barosu Dergisi**, C. 77, S. 3, 2019, s. 83-84.

²⁵⁰ Karasu, **a.g.e.**, s. 98-99; Eminoğlu, **a.g.m.**, s. 87; Kırca (Şehirali Çelik/Manavgat), **C 2/2**, s. 295. Yazar, yönetmelik hükmünün kendi içinde ve TTK m. 32 ile çelişkili olduğunu ifade etmiştir; Demirel, **a.g.e.**, s. 174; Arıcı, **a.g.m.**, s. 171.

emredici hükümlere aykırılık tahtında inceleyebilecektir²⁵¹. Zira açılacak bir iptal davası ile mahkemenin karar vereceği bir konuda sicil personelinin bu denli geniş bir takdir yetkisiyle karar verememesi gerekir. Başka bir görüş ise sicil müdürlüğünün yetkisini bu denli dar yorumlamayı uygun görmemekle birlikte esas sözleşmeye uygunluğun incelenmesine bir sınır çizmektedir²⁵². Anılan görüş uyarınca üçüncü kişilerin menfaatlerinin gerektirdiği durumlarda sicil müdürlüğü esas sözleşmeye aykırılık nedeniyle tescil talebini reddedebilecekken²⁵³, kanunun serbestçe esas sözleşmede düzenlenmesine izin verdiği haller bakımından müdürlüğün esas sözleşmeye uygunluk incelemesi yapması uygun değildir. Yargıtay ise şirket sözleşmesine aykırılık halinde sicil müdürlüğünün tescil talebini reddedebileceği yönünde kararlar vermektedir²⁵⁴.

Şirket sözleşmesine uygunluk incelemesinin yönetmelikte öngörülmesi, kanunda yer almaması sebebiyle uygulanmaması gerektiği söylenmelidir²⁵⁵. Kanunda öngörülmüş bulunsaydı dahi emredici hükümler incelemesinde bahsettiğimiz hükmün genişliği ve bu nedenle oluşan boşluk bu başlık için de geçerlidir. Kanunda öngörülmesi halinde şirket sözleşmesine uygunluk bakımından incelemenin sınırlandırılması emredici hükümlere uygunluk incelemesinde olduğu gibi İsviçre doktrini ve uygulamasında öngörülmüş bulunan formül şeklinde öngörülecek bir genel düzenleme ile yapılmalıdır. Doktrinde bir görüş şirket sözleşmesine uygunluk

²⁵¹ Karasu, **a.g.e.**, s. 98-99; Eminoğlu, **a.g.m.**, s. 88-89; Arıcı, **a.g.m.**, s. 171.

²⁵² Alver, **a.g.e.**, s. 67. Yazara göre kanuna uygun ancak esas sözleşmeye aykırı bir kararın tescilinde sicil müdürlüğü ortakların ve üçüncü kişilerin menfaatlerini karşılaştırarak bir sonuca varmalıdır; Demirel, **a.g.e.**, s. 175-177. Yazar, esas sözleşmeye aykırılıkların yokluk ve butlan sonucu doğurması halinde reddedilebileceği kanısındadır; Tezcan, **a.g.t.**, s. 57.

²⁵³ Esasen bu görüş genel kurul kararlarının incelenmesinde İsviçre hukukunda benimsenen genel formülü ifade etmektedir.

²⁵⁴ Yargıtay 11. HD., 2018/4833 E., 2018/8233 K., 16.12.2019 T. [Karar için bkz. (Çevrimiçi) <https://www.lexpera.com.tr>, 07.08.2023]; Yargıtay 11. HD., 2006/659 E., 2004/9850 K., 14.10.2004 T.: "...*anasözleşmenin 47'nci maddesi karşısında, yönetim kurulunca dışarıdan üçüncü bir şahsın yetkilendirilmesi veya muhasebeci ile yönetim kurulu üyelerinden birinin yetkili kılınarak kooperatif bağlayıcı kararlarda yetkili imza sahibi yapmanın mümkün olmadığı gerekçesiyle, davanın reddine karar verilmiştir...yerel mahkeme kararının onanması gerekmiştir.*" (Eriş, **a.g.e.**, s. 871); Yargıtay 11. HD., 1986/7057 E., 1987/643 K., 09.02.1987 T.: "*Ticaret Sicil Memurunun genel kurul toplantısında alınan kararların sicile tescili yönünden kanun ve anasözleşmeye uygun olup olmadığının incelemeye yetkisi vardır.*" (Doğanay, **a.g.e.**, s. 327, dpn. 21; Başbuğoğlu, **a.g.e.**, s. 93); Yargıtay 11. HD., 1983/322 E., 1983/453 K., 04.02.1983 T. (Başbuğoğlu, **a.g.e.**, s. 78-79).

²⁵⁵ Karasu, **a.g.e.**, s. 98-99; Eminoğlu, **a.g.m.**, s. 87; Arıcı, **a.g.m.**, s. 171.

incelemesinin sicil müdürlüğüne hiç tanınmaması gerektiği fikrindedir²⁵⁶. Ancak esas sözleşmeye aykırılık, yokluk veya butlan sonucu doğruyorsa bunun incelenmesi, emredici hükümlere aykırılık incelemesinin gerekliliği gibi önem taşır²⁵⁷. Esasında şirket sözleşmesinden kaynaklanan bir aykırılık kamuyu ve üçüncü kişileri değil genellikle şirket ortaklarını ilgilendirmektedir. Bu nedenle şirket sözleşmesine aykırı bir kararın yaptırımını da iptal edilebilirlik olmalıdır²⁵⁸. Hukukumuz bakımından uygun olduğunu düşündüğümüz formül ve kabul ettiğimiz gerekçeler doğrultusunda iptal edilebilir nitelikteki kararların incelenmesi mümkün olmadığından şirket sözleşmesine aykırılık incelemesi de sicil müdürlüğüne yapılamamalıdır.

Bilindiği üzere TTK m. 340 ve TTK m. 579 gereği esasen şirket sözleşmesinde düzenlenebilecek hususlar belirli olup tarafların serbestçe sözleşmede farklı düzenlemeler öngörebilmesi kısıtlı hallerde mümkündür. Bu haller bakımından tarafların aralarındaki düzenlemeye uygun şekilde davranıp davranmadığı sicil müdürlüğüne incelenmektedir. Tarafların düzenleme yapmasına izin verilen çoğu hal bakımından kararların sözleşmeye uygunluğunun incelenmesi, sicil müdürlüğü bakımından bir zorluk teşkil etmez. Zira genellikle yorum yapılmasını gerektirir bir hal söz konusu değildir. Bu kapsamda örneğin, şirket sözleşmesinde öngörülen nisaplara uygunluk, sicil müdürlüğü incelemesinden kolaylıkla geçirilebilir ve bu şartlara uyulmadığının tespiti halinde tescil talebi reddedilir²⁵⁹. Dikkat etmek gerekir ki bu örnek açısından aykırılığın, yokluk sonucunu doğurduğu kabul edilmektedir²⁶⁰.

²⁵⁶ Arıcı, **a.g.m.**, s. 171. Yazara göre hüküm ilga edilmelidir.

²⁵⁷ Esas sözleşmeye aykırılığın iptal dışında istisnaen yokluk sonucu doğurabileceği, butlan sonucu doğuramayacağı yönünde bkz. Kırcı (Şehirali Çelik/Manavgat), **C. 2/2**, s. 90.

²⁵⁸ İmregün, **Anonim Ortaklıklar**, s. 162; Domaniç, **Anonim Şirketler**, s. 883-884; Bahtiyar, **Ortaklıklar**, s. 175.

²⁵⁹ Yargıtay 11. HD., 2013/15219 E., 2014/5024 K., 14.3.2014 T. [Karar için bkz. (Çevrimiçi) <https://www.lexpera.com.tr>, 13.08.2023]; Yargıtay 11. HD., 1983/322 E., 1983/453 K., 04.02.1983 T. (Başbuğoğlu, **a.g.e.**, s. 78-79); Demirel, **a.g.e.**, s. 176.

²⁶⁰ Yargıtay 11. HD., 2016/3992 E., 2016/6210 K., 15.11.2017 T.: “yeterli nisapla alınmayan kararların yok hükmünde geçersiz kararlar olduğu gerekçesiyle, davalı şirketin 06/03/2012 tarihli genel kurulunda alınan kararların yeterli karar nisabıyla alınmamış olması nedeniyle yok hükmünde olduğu, davanın kabulüne karar verilmiştir.”; Yargıtay 11. HD., 2013/2111 E., 2013/15128 K., 06.09.2013 T.: “Somut uyuşmazlıkta, ana sözleşme hükmü %75 nisapla değiştirilmediğinden bu hususta alınan karar yok hükmündedir. Bu itibarla, mahkemece davacının bu hususa ilişkin isteminin kabulü gerekirken, bu husustaki istemin de reddine karar verilmesi doğru görülmemiş, bozmayı gerektirmiştir.”; Yargıtay 11. HD., 2001/7442 E., 2001/7269 K., 01.10.2001 T.: “Ana sözleşme ortaklar arasında yapılmış bir sözleşme niteliğinde olup, uyulması zorunlu

Şirket sözleşmesine aykırılık yokluk veya butlan sonucunu doğurduğu kabul edilmekteyse bu hallere ilişkin yapılacak inceleme sonucu sicil müdürlüğü tescil talebini reddetmelidir. Ancak tekraren ifade edelim ki nisaplara aykırılık örneği dahil olmak üzere kanaatimiz şirket sözleşmesine aykırılığın yokluk ve butlan değil iptal edilebilirlik sonucu doğuracağı yönündedir. İptal edilebilirlik sonucunu doğuran kararlar bakımından kanun hükümlerine aykırılık başlığı altında, emredici hükümlere uygunluk incelemesine ilişkin yaptığımız açıklamalar geçerli olup, sicil müdürlüğünün iptal edilebilir olduğu gerekçesiyle kararların tescilini reddetmesi uygun değildir.

Ayrıca ifade etmek gerekir ki emredici hükümlere aykırılık bakımından yaptırım farkı gözetilmeksizin incelemenin gerçekleştirileceğini kabul ederken; şirket sözleşmesine uygunluk incelemesinde bu ayrımın yapılması gerektiğini ileri sürmenin çelişkili olacağı düşüncesindeyiz²⁶¹. Nitekim iptal edilebilir kararların sicil müdürlüğünce incelenmesinde duyulan endişeler hem emredici hükümlere uygunluk hem şirket sözleşmesine uygunluk incelemesi bakımından söz konusudur.

Son halde özetlemek gerekirse kanun koyucu ne emredici nitelikteki hükümlere uygunluk ne de şirket sözleşmesi hükümlerine uygunluk bakımından yapılacak incelemeye herhangi bir sınır çizmemiştir. Bu noktada maddenin olması gerekenden geniş düzenlendiği gerekli istisnalara yer verilmemesi nedeniyle boşluk bulunduğu kabul edilebilir. Genel kurul kararlarının incelenmesinde İsviçre doktrini ve uygulamasında kabul edilmiş bulunan formül doğrultusunda genel bir sınır çizilmesi gerektiği bu doğrultuda şirket sözleşmesine aykırılık incelemesine sicil müdürlüğünün bir görevi olarak yer verilmemesi gerektiği kanısındayız.

bulduğundan, gerekli karar nisabını taşımayan kararlar iptali kabil değil, yoklukla sakat kararlardır. Mahkemece bu husus gözden kaçırılarak, ana sözleşmenin emredici hükmüne aykırı olarak karar verilmesi hatalı olmuştur.” [Dipnotta yer alan tüm kararlar için bkz. (Çevrimiçi) <https://www.lexpera.com.tr>, 14.08.2023]; Ana sözleşmede öngörülen nisaplara aykırılığın iptal edilebilirlik sonucu doğuracağı yönünde bkz. İmregün, **Anonim Ortaklıklar**, s. 162; Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s. 134 vd.; Karasu, **a.g.e.**, s. 92.

²⁶¹ Demirel, **a.g.e.**, s. 167, 177.

(3) Gerçeğe Uygunluk

TTK m. 32/3 gereği sicil müdürlüğü, tüm tescil taleplerinin gerçeği yansıtıp yansıtmadığına yönelik bir inceleme gerçekleştirmektedir²⁶². Hükümde üçüncü kişilerde yanlış bir kanı uyandırabilecek nitelikteki tescil taleplerinin de kabul edilmeyeceği ayrıca ifade olunmuşsa da esasen müdürlükçe buna yönelik yapılacak inceleme de gerçeğe uygunluk incelemesi kapsamındadır. Zira bir husus üçüncü kişileri aldatıcı mahiyetteyse gerçeğe aykırı olması da muhtemeldir²⁶³.

Bu incelemenin kapsamını tayin ederken emredici hükümlere uygunluk incelemesine benzer şekilde genel bir sınır çizilmeli ve aykırılığın açık olması gerektiği kabul olunmalıdır²⁶⁴. Sicil müdürlüğünün her hususun gerçek olup olmadığına yönelik derinlemesine bir araştırma yürütmesi şüphe yok ki beklenemez²⁶⁵. Sicil müdürlüğünün bu denli geniş vakti de yetkisi de bulunmamaktadır. Bu yolda denilebilir ki sicil müdürlüğü ancak inceleme yapmasını gerektirir şüpheli bir hal söz konusu ise bir araştırma yürütecektir²⁶⁶. TST'de gerektiğinde sicil müdürünün gizli soruşturma yürütebileceği öngörülmüştür²⁶⁷. Böyle

²⁶² Sicil müdürlüğünün gerçeğe uygunluk incelemesi gerçekleştirmemesi gerektiği ayrıca gerçeğe uygunluğun tescil isteminin zorunlu objektif niteliği olup sicil müdürlüğünün bir yükümlülüğü olarak değerlendirilemeyeceği yönünde bkz. Toksal, **a.g.e.**, s. 350-351. Yazarın ifadelerinden, sicil müdürlüğünün yalnızca şekli inceleme yapabileceğini savunduğu sonucunu çıkararak ve bu durumu eleştiren yazarlar bulunmaktadır bkz. Bilge, **a.g.e.**, s. 56; Çelik, **a.g.m.**, s. 39.

²⁶³ Arseven, **a.g.m.**, s. 60. Yazar, kanunun emredici hükümlerine ve gerçeğe aykırı olmayan bir tescilin, üçüncü kişileri yanıltmayacağını ifade etmiştir.

²⁶⁴ Karayalçın, **a.g.e.**, s. 300; Özbey, **a.g.t.**, s. 44; Bilge, **a.g.e.**, s. 57; Çelik, **a.g.m.**, s. 40; Karasu, **a.g.e.**, s. 96, dpn. 236; Tezcan, **a.g.t.**, s. 62.

²⁶⁵ Kınacı, **a.g.m.**, s. 479. Yazar her olayın gerçeğe uygunluğunun ispatının aranmasının işlerin gereksiz uzamasına ve külfete neden olacağını ifade etmiştir; Arseven, **a.g.m.**, s. 60. Yazara göre her halde değil ancak şüpheli bir durum söz konusuysa sicil müdürü bu incelemeyi gerçekleştirir.

²⁶⁶ Örneğin, tescil edilmesi istenen bir genel kurul kararı çok uzun bir süre önce alınmışsa müdürlük incelemede daha ihtiyatlı davranmalıdır. Bu kapsamda tescil edilmek istenen genel kurul kararından sonraki tarihteki aksi yönde bir kararın tescil edilmiş olup olmadığı kontrol edilebilir. Bir olayda hisse devrinin şirkete bildirilmesinden yaklaşık üç yıl sonra devri onaylayan genel kurul kararı alınmış ve karar tescil edilmiştir. İtiraz üzerine mahkemece yapılan inceleme sonucu kararın altında yer alan imzalarından birinin şirket ortaklarından birine ait olmadığı görülmüş ve dava konusu genel kurul kararının iptaline karar verilmiştir bkz. Yargıtay 11. HD., 2023/750 E., 2023/984 K., 20.02.2023 T. [Karar için bkz. (Çevrimiçi) <https://www.lexpera.com.tr>, 16.08.2023].

²⁶⁷ TST m. 29/2: “*Memur, lüzum gördüğü hallerde ticaret odası tarafından veya müddeiumumilik ve emniyet teşkilatı tarafından, işletmenin durumu ve sahibinin mali durumu hakkında gizli tahkikat yaptırıp bu tahkikatın neticesinde işletmenin dilekçede bildirilen durumda bulunmadığına veya sahibinin mali durumunun işletmenin gerçekten faaliyete geçtiği kısımlar itibarıyla böyle bir*

bir açıklık mevcut TSY’de yer almamasına rağmen bazı yazarlar bu yetkiyi sicil müdürüne tanımayı sürdürmektedir²⁶⁸. Kanun ve yönetmelikte öngörülmemiş bu içerikte bir yetkiye, sicil müdürlüğünün sahip olma imkânı fikrimizde yoktur.

Gerçeğe uygunluk incelemesi kapsamında sicil müdürlüğü; şirketlere getirilen sermayenin gerçekliği²⁶⁹, seçilen ticaret ünvanının gerçeği yansıtıp yansıtmadığı gibi hususları incelemektedir²⁷⁰. Ticaret ünvanlarının ayırt edilemeyecek kadar benzerlerinin kullanılması da üçüncü kişilerde yanlış kanı uyandırabilecek tescillerin reddedilmesi kapsamında sicil müdürlüğünce inceleme konusu yapılmalıdır²⁷¹. Ancak

işletmeyi işletmeğe elverişli olmadığına kanaat getirdiği takdirde tescil isteğini red eder.” Ayrıca bkz. Karayalçın, **a.g.e.**, s. 298, 300; Erem, **a.g.e.**, s. 138; Kınacı, **a.g.m.**, s. 480; Mimaroglu, **a.g.e.**, s. 308; Tuna, **a.g.e.**, s. 149; Bilge, **a.g.e.**, s. 57; Kayıhan, **a.g.m.**, s. 367-368.

²⁶⁸ Karahan, **a.g.e.**, s. 130; Üçışık/Çelik, **a.g.e.**, s. 181. Yazarlara göre sicil müdürüne bu yetkiyi tanıyan TST m. 29, TSY m. 34/1-d hükmü kapsamında yorumlanabilir; Demirel, **a.g.e.**, s. 180; Darı, **a.g.e.**, s. 93; Tezcan, **a.g.t.**, s. 31; Sicil müdürlüklerinin artık bu yönde bir yetkisi bulunmadığı yönünde bkz. Akdağ Güney, **Kuruluş**, s. 214.

²⁶⁹ Çevik, **Anonim Şirketler**, s. 339. Yazar, yüksek miktarda taahhütte bulunan pay sahiplerinin aynı ölçüde mali güce sahip olup olmadığını sicil müdürünün araştırması gerektiğini ifade etmiştir; Bilge, **a.g.e.**, s. 56; Şirket kuruluşlarında nakdi sermayenin yatırılıp yatırılmadığının, taşınmaların yediemine tevdi edilip edilmediğinin, taşınmazlar ve diğer bazı haklar bakımından sicile şerh verilip verilmediğinin kontrol edilmesi gerekir bkz. Necla Akdağ Güney/M. Alper Gümüş, “Taşınmaların Anonim Şirkete Sermaye Olarak Getirilmesi”, **REGESTA**, C. 3, S. 3, 2013, s. 13-15. Yazarlar ayrıca tevdi edilenin güvenilirliğinin tetkikinin sicil müdürlüğünün yükümlülüğünde olmadığını ancak tevdiin gerçekleşmediğinden şüphe duyması durumunda müdürün farklı şekilde ispatı isteyebileceğini veya resen araştırma yapabileceğini ifade etmişlerdir. İşletmeye tahsis edilen sermayenin gerçekliği ve miktarını tespit noktasında sicil müdürlüğünün yeterli imkânı bulunmadığı yönünde bkz. Toksal, **a.g.e.**, s. 350; Kripto varlıkların sermaye olarak konulmuş olması halinde mahkeme tarafından onaylanmış değerlendirme raporu incelenemez. Ancak sermayenin esas sözleşmede belirtilen değerinin değerlendirme raporu ile uyumlu olup olmadığının, esas sözleşmede kripto varlığın ticari kısaltması ve açık adının yer alıp almadığının, güvenilir üçüncü kişiye tevdiin gerçekleştirilip gerçekleştirilmediğinin sicil müdürlüğünce kontrolü gerekir bkz. Direnç Akbay, “Kripto Varlıkların Anonim Şirkete Sermaye Olarak Getirilmesi”, **Ticaret Sicili ve Şirketler Hukukuna Etkileri Sempozyumu**, Ed. Sevilay Uzunallı/Mehmet Ak, Ankara, Seçkin, 2023, s. 191-193.

²⁷⁰ Karayalçın, **a.g.e.**, s. 300; Erem, **a.g.e.**, s. 138; Mimaroglu, **a.g.e.**, s. 309; Tuna, **a.g.e.**, s. 149; Arkan, **a.g.e.**, s. 273; Bilge, **a.g.e.**, s. 57; Çelik, **a.g.m.**, s. 39; Kayıhan, **a.g.m.**, s. 363-364; Akdağ Güney, **Ticaret Sicili**, s. 90; Özsungur, **Ticaret Sicili**, s. 155; Tek başına ticaret ile uğraşan kişinin ünvanına “ortakları”, “kardeşleri” gibi ekler koymak suretiyle halk nezdinde işletmenin birden fazla kişi tarafından işletildiği izlenimi uyandırması bu duruma örnek olarak gösterilmektedir bkz. Karayalçın, **a.g.e.**, s. 300; Mimaroglu, **a.g.e.**, s. 309; Özbey, **a.g.t.**, s. 44; Tuna, **a.g.e.**, s. 149; Arkan, **a.g.e.**, s. 273; Bilge, **a.g.e.**, s. 57; Kayıhan, **a.g.m.**, s. 363-364; Akdağ Güney, **Ticaret Sicili**, s. 90; Eminoglu, **a.g.m.**, s. 67.

²⁷¹ Akdağ Güney, **Ticaret Sicili**, s. 90; Cahit Suluk/Rauf Karasu/Temel Nal, **Fikri Mülkiyet Hukuku**, Güncellenmiş 7. Baskı, Ankara, Seçkin, 2023, s. 434-435. Yazara göre, uygulamada müdürler gerekli özeni göstermese de önceki ünvanla iltibas oluşturan bir ünvanın tescil talebi reddedilmelidir. Tescil edilmek istenen ünvan daha önce tescil edilmiş bir ünvan ile ayırt edilemeyecek kadar benzerlik gösteriyorsa talep resen, diğer hallerde itiraz üzerine reddedilmelidir;

doktrinde, anılan incelemenin sicil müdürlüğünce yapılamayacağı görüşü de mevcuttur²⁷². Bununla birlikte bahsi geçen görüşün daha ziyade teknolojinin bu incelemenin yapılabilmesi için yeterince gelişmemiş olduğu eski dönemlere ait olduğu ifade olunabilir²⁷³.

Gerçeğe uygunluk incelemesi kapsamında sicil müdürlüğü, tescil talebi dilekçesinde yer alan imzaların gerçekliğini de incelemektedir. Uygulamada tescil yetkililerinin, ellerindeki imzalarla karşılaştırarak dilekçedeki imzaya dair şüphe duyması halinde imzaların noterce onaylanmasını ilgililerden talep ettiklerine de rastlanmaktadır. Bu hal bakımından söylenmelidir ki imzalar arası çok açık bir farklılık olmadığı müddetçe tescil yetkililerinin imzanın sahteliğini fark edememesi sorumluluğunun doğmasına yol açmamalıdır.

(4) Kamu Düzenine Uygunluk

Kanunda ve yönetmelikte öngörülmüş bulunan tescil taleplerinin inceleneceği bir diğer bağlam, kamu düzenine uygunluktur (TTK m. 32/3, TSY m. 27/1, TSY m. 34/1-d)²⁷⁴. Bu inceleme bakımından da emredici hükümlere ve gerçeğe uygunluk

Özsunğur, **Ticaret Sicili**, s. 159; Darı, **a.g.e.**, s. 94; Mehmet Emin Bilge, “Sicil Müdürünün İnceleme Görevi-Ticaret Ünvanı Bakımından Değerlendirme”, **Ticaret Sicili ve Şirketler Hukukuna Etkileri Sempozyumu**, Ed. Sevilay Uzunallı/Mehmet Ak, Ankara, Seçkin, 2023, s. 75, 84. Yazara göre ticaret sicili müdürleri, ünvanların ayırt edici nitelik taşıyıp taşımadığını ve karıştırılma tehlikesinin varlığını tespit noktasında yeterli uzmanlığa sahip değildir. Ticaret sicili müdürünün ticaret ünvanları bakımından inceleme yetkisinin kapsamı, karıştırılma tehlikesinin çok açık olduğu durumlar ile sınırlı olmalıdır. Yazar ayrıca sicil müdürlüğünün yapacağı inceleme sonucu vereceği kararın ilan edilerek üçüncü kişilerin de karara itiraz etme imkanının sağlanması gerektiğini ifade etmiştir.

²⁷² Bilge, **a.g.e.**, s. 57, dpn. 167. Yazar, üst dipnotta yer verildiği üzere yeni tarihli eserinde karşıt görüşü benimsemiştir; Çelik, **a.g.m.**, s. 39. Yazara göre bu içerikte bir itiraz hakkı ancak ünvan sahibine ait olup konuya ilişkin inceleme de ancak mahkeme tarafından yapılabilir; Kayıhan, **a.g.m.**, s. 364, dpn. 21.

²⁷³ Akdağ Güney, **Ticaret Sicili**, s. 90. Yazar, teknolojinin gelişimi ve MERSİS kapsamında ünvanların benzerliğinin araştırılamayacağı görüşünün geçerliliğinin kalmadığını belirtmiştir.

²⁷⁴ Yargıtay 11. HD., 1976/4125 E., 1977/5654 K., 19.12.1977 T.: “*Aynı Kanununun 34. maddesinin 3. fıkrasında da, tescil edilecek hususların kamu düzenine aykırı bulunmaması öngörülmüş ve 35 inc maddenin ilk fıkrasında, bu hükme uymayan bir hususu haber alan sicil memuruna ilgilileri tayin edeceği müddet içinde tescil yasal zorunluğunu yerine getirmeğe davet etmek ödevi, yüklenmiştir... Bu suretle kamu düzenine aykırı olan bir vaktayı öğrenen sicil memurunun, Nizamnamenin 4 maddesinin ilk fıkrasına göre, ilgiliyi tayin edeceği uygun bir müddet içinde yasal zorunluğu yerine getirmeğe ve bu amaçla (sicil kaydını, kamu düzenine uygun bir hal koymağa) davet etmesi lazımdır.*” [Karar için bkz. Başbuğoğlu, **a.g.e.**, s. 81-91; (Çevrimiçi) <https://www.lexpera.com.tr>, 20.08.2023].

incelemesinde olduğu gibi ancak açık aykırılık, inceleme konusu ve red nedeni oluşturur²⁷⁵. Yapılacak tescilin devletin ekonomik veya mali siyasetine uygun olup olmadığı örneğin şirket türünün daha az vergi ödemek amacıyla değiştirilmesi veya şirketin bölünmesi inceleme kapsamında değildir²⁷⁶.

Bilindiği üzere “kamu düzenine uygunluk” ifadesi içeriği kesin şekilde belirlenemeyen ve yoruma açık bir ifadedir²⁷⁷. Doktrinde bir görüş kesin bir tanımla bulunmayan bu şarta uygunluğun incelenemesinin sicil müdürlüğü açısından güç olacağını ifade etmiş, kamu düzenine uygunluk incelemesine sicil müdürlüğünün bir görevi olarak yer verilmemesi gerektiğini ileri sürmüştür²⁷⁸. Anılan sorunun ötesinde kamu düzenine uygunluk incelemesi varlığı gerekli bir kurumdur. Nitekim doktrinde sınırlı birkaç örneğe yer verilmiş bulursa da²⁷⁹ kanuna uygun olan ancak kamu düzenine uygun olmayan bir hale denk gelmek imkânsız bir durum değildir²⁸⁰. Kanaatimizce kamu düzenine aykırılığın sınırlı şekilde gündeme gelebilecek olması ve sicil müdürlüğünce bu kavramın hatalı yorumlanabilme ihtimali düzenlemenin tamamen kanundan çıkarılmasını gerektirmez. Sicil müdürlüğünün hatalı şekilde

²⁷⁵ Karayalçın, **a.g.e.**, s. 30-301; Özbey, **a.g.t.**, s. 45; Bilge, **a.g.e.**, s. 58; Çelik, **a.g.m.**, s. 40; Akdağ Güney, **Ticaret Sicili**, s. 92; Gürbüz Usluel, **Kamu Denetimi**, s. 183-184, dñn. 74; Üçışık/Çelik, **a.g.e.**, s. 178; Akdağ Güney, **Kuruluş**, s. 213; Darı, **a.g.e.**, s. 98. Yazara göre bu inceleme kanununun açıkça öngördüğü hususlar ile sınırlıdır; Turan, **a.g.t.**, s. 77; Tezcan, **a.g.t.**, s. 62.

²⁷⁶ Arseven, **a.g.m.**, s. 60; Çelik, **a.g.m.**, s. 40; Kayıhan, **a.g.m.**, s. 365.

²⁷⁷ Bilge, **a.g.e.**, s. 58; Bilgili/Demirkapı/Özboyacı, **a.g.e.**, s. 308; Karasu, **a.g.e.**, s. 96; Akdağ Güney, **Ticaret Sicili**, s. 91-92; Akdağ Güney, **Kuruluş**, s. 213; Eminoğlu, **a.g.m.**, s. 68; Darı, **a.g.e.**, s. 98.

²⁷⁸ Hukuk fakültesi mezunu olmayan sicil müdürlerinin kesin sınırları belirlenemeyen kamu düzenine uygunluk incelemesini yapmasının beklenemeyeceği yönünde bkz. Kayıhan, **a.g.m.**, s. 365; Sicil müdürünün kamu düzenine aykırılığı tespit edebilmesinin zor olduğuna ilişkin bkz. Gürbüz Usluel, **Kamu Denetimi**, s. 183, dñn. 74; Kanundan çıkarılması gerektiğini söylememekle birlikte kanunda yer verilmemiş olmasının herhangi bir farklılık oluşturmayacağı yönünde bkz. Arseven, **a.g.m.**, s. 60; Erem, **a.g.e.**, s. 138, dñn. 26; Sicil müdürüne kamuya uygunluğun incelenmesi görevi verilmesinin esas ve amacının anlaşılacağı da doktrinde ifade edilmiştir bkz. Karayalçın, **a.g.e.**, s. 300; Özbey, **a.g.t.**, s. 45; Aksi yönde bkz. Kayar, **a.g.e.**, s. 197; Darı, **a.g.e.**, s. 100; Tezcan, **a.g.t.**, s. 63.

²⁷⁹ Dedektiflik bürosunun veya sadece kâr haddini tayin eden koordinasyon kararına uymak amacıyla kurulan işletmelerin tescili talebinin kamu düzenine aykırılık nedeniyle reddedilebileceği yönünde bkz. Karayalçın, **a.g.e.**, s. 301; Eminoğlu, **a.g.m.**, s. 68; Yargıtay 11. HD., 1976/4125 E., 1977/5654 K., 19.12.1977 T.: “Ticari ve mesleki faaliyetten men cezası ticaret sicilindeki kaydı kamu düzenine aykırı duruma getirir.” (Çevik, **Ticaret Kanunu**, s. 189).

²⁸⁰ Karşılaşılması zor bir durum olduğu yönünde bkz. Arseven, **a.g.m.**, s. 60; Erem, **a.g.e.**, s. 138, dñn. 26; Bilge, **a.g.e.**, s. 58; Kayıhan, **a.g.m.**, s. 364-365; Eminoğlu, **a.g.m.**, s. 68; Demirel, **a.g.e.**, s. 181; Darı, **a.g.e.**, s. 99.

talebi reddetmesi halinde bilindiği üzere karara karşı ilgililerin itiraz yoluna gidebilmesi mümkündür. Ayrıca günümüzde sınırlı örneği bulunsa da zaman zaman kamu düzenine uygunluk incelemesi önem kazanabilir. Nitekim kamu düzenine uygunluk kavramının içeriği dönemsel olarak farklılık gösterebilir.

Tescil edilecek hususların gerçeğe ve kamu düzenine uygun olması gerekliliği, TTK'da sicil müdürlüğünün görevleri başlığı altında düzenlenmişken; TSY'de hem tescile ilişkin genel hükümler hem inceleme yükümlülüğü başlığı altında düzenlenmiştir. Esasen kanunda da “*B) Tescil*” ve onun altında yer alan “*I-Şartları*” başlığı altında tescil edilecek hususların emredici hükümlere, gerçeğe ve kamu düzenine aykırı olamayacağı öngörülebilirdi. Bu sayede TTK m. 32/1'de belirtilen “tescil için aranan kanuni şartlar” ifadesi anılan incelemeleri ve bu minvalde maddi incelemeyi de kapsayabilirdi.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TESCİL TALEBİNE İLİŞKİN KARAR VE İTİRAZ YOLU

I. TALEBİN KABULÜ VE İLAN

A. Tescil Kararı

Usulüne uygun bir tescil talebi alan sicil müdürlüğü, gerekli incelemenin akabinde kanuna, gerçeğe, kamu düzenine aykırı bir durum tespit edemezse tescili gerçekleştirmektedir. Bu noktadan sonra sicil müdürlüğünün tescili gerçekleştirip gerçekleştirilmemek konusunda herhangi bir takdir hakkı söz konusu değildir. Aynı şekilde kanunda öngörülmüş hususlarda resen veya yetkili makamlardan aldığı bildirim üzerine söz hakkı olmaksızın sicil müdürlüğü tescili gerçekleştirmektedir¹. Tescile ilişkin kararlar ilgililere 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre tebliğ edilmekte veya imza karşılığında müdürlüklerde elden teslim edilmektedir (TSY m. 28/3).

Tescil işlemini gerçekleştiren sicil müdürlüğünün yükümlülükleri bu aşamada bitmemekte tescil edilen hususların TTSGM'ye yapılacak başvuru ile ilanı da görevleri arasında yer almaktadır.

B. İlan

Tescil edilen her husus olmasa da pek çoğu tescil akabinde ayrıca ilan edilmektedir. İlan ile ulaşılmak istenen temel hedef, tescile konu hususların aleniliğinin pekiştirilmesidir². İlgili kayıtların ülke genelinde üçüncü kişilerce

¹ Talep üzerine tescilden farklı olarak resen veya bildirim üzerine tescil hallerinde sicil müdürlüğünün inceleme yapması söz konusu değildir bkz. Hirsch, **a.g.e.**, s. 98; Sungur/Boran, **a.g.e.**, s. 472. Yazar resmi makamların tebliği üzerine yapılacak tescillerin incelenmeyeceğini ifade etmiştir; Mahkemenin kanuna uygun bulunduğu işlem ve belgelerin sicil müdürlüğünce kanuna aykırı kabul edilemeyeceği yolunda bkz. Toksal, **a.g.e.**, s. 357.

² Arslanlı, **Kara Ticaret**, s. 150; Karayalçın, **a.g.e.**, s. 304; Kınacı, **a.g.m.**, s. 477; Erten, **a.g.m.**, s. 197; Karayalçın, **a.g.m.**, s. 5; Mimaroglu, **a.g.e.**, s. 313; Poroy/Yasaman, **2022**, s. 241; Doğanay, **a.g.e.**, s. 340; Orhan Nuri Çevik, "Ticaret Sicili İlanları Üzerinde Bir İnceleme", **BATİDER**, C. 9, S. 1, 1977, s. 136; Tekil, **a.g.e.**, s. 155; Toksal, **a.g.e.**, s. 386; Alver, **a.g.e.**, s. 72; Özbey, **a.g.t.**, s. 9; Tuna, **a.g.e.**, s. 152; Arkan, **a.g.e.**, s. 275; Bilge, **a.g.e.**, s. 128; Ünal, **a.g.m.**, s. 1395; Ayhan/Çağlar/Özdamar, **Ticari İşletme**, s. 295; Akdağ Güney, **Ticaret Sicili**, s. 71; Özdemir, **a.g.m.**, s. 4332; Mehmet Bahtiyar, "6102 Sayılı TTK'da, Ticaret Siciline Tescil Yanında İlanı da Gereken Hususlar Sorunu (M. 35/3)", **REGESTA**, C. 3, S. 2, 2013, s. 5; Akdağ Güney, **Kuruluş**, s. 202.

bilinirliği bu yolla sağlanmak istenir. İlan müessesesinin aleniyet dışında bir diğer önemli fonksiyonu ise tescilin üçüncü kişiler bakımından hüküm ifade edeceği başlangıç anının belirlenmesidir. Kanun koyucu tescilin olumlu ve olumsuz etkisini kayıtların ilanı ile ilişkilendirerek üçüncü kişiler bakımından ilanı, tescilden haberdar olunan an bir başka deyişle kayıtların kendilerine karşı ileri sürülebilmesinin başlangıcı olarak kabul etmiştir (TTK m. 36/1).

1. İlan Usulü

Ticaret siciline kaydedilen hususların ilanı, TTSG aracılığıyla yapılmaktadır³. 01.01.2022 tarihi itibariyle TTSG'nin fiziki basımına son verilmiş olup gazeteye yalnızca dijital ortam üzerinden erişilebilmektedir. Gerekli aleniyeti sağlayamayan gazetenin daha kolay ulaşılabilir hale gelmesi ve ilan türü, ticaret ünvanı gibi sınıflandırmalar sayesinde arama yapılabilmesinin kolaylaştırılması yararlı olmakla birlikte esasında ayrı bir internet sayfası üzerinden bu bilgilerin erişilebilir kılınmasının herhangi bir fayda sağlamadığını, gerekli bilgilerin MERSİS üzerinden ulaşılabilir hale getirilmesi ve ilan müessesesinin kaldırılarak ilana tanınmış bulunan hukuki etkilerin MERSİS bilgi bankasına tanınmasının yerinde olacağını tekraren ifade edelim⁴.

Ticaret siciline tescil akabinde sistem tarafından otomatik olarak ilan edilecek metin hazırlanmaktadır⁵. Tescil edilen hususlara ilişkin ilan metinleri, ilgililerin dahil olmadan sicil müdürlüklerince hazırlanmaktadır⁶. Hazırlanan metin, eskiden olduğu gibi bir çıktısının alınarak gazeteye ulaştırılmasına ihtiyaç bulunmaksızın elektronik

³ TTSG'de yalnızca ticaret siciline tescil edilen hususlar ilan edilmemektedir. Bunlar dışında mahkeme veya icra/iflas dairelerince yapılan (konkordato kesin mühlet ilanı, iflas açılışı ilanı vb.) veya ilgililerce şirketlere ilişkin yapılan özel ilanlar (genel kurula çağrı, şirketlerin yapı değişiklikleri, sermaye azaltımı, tasfiye gibi durumlarda alacaklılara yapılan çağrılar vb.) TTSG'de yayımlanmaktadır bkz. (Çevrimiçi) <https://www.tobb.org.tr/TurkiyeTicaretSicilGazetesi/Sayfalar/SSS.html>, 29.09.2023.

⁴ Konuya ilişkin ayrıntılı açıklamalar için bkz. s. 28 vd.

⁵ Akdağ Güney, **Kuruluş**, s. 221.

⁶ İlan usulündeki yenilik ve gelişmeler TTSGY'ye işlenmelidir. İlgili yönetmelik hükümlerinin çoğu halen ilan usulünün fiziki olduğu hallere özgüdür.

ortamda TTSGM'ye iletilmektedir⁷. Tescil edilmeksizin yalnızca ilan edilecek hususlarda ise sistem daha farklıdır⁸. Anılan ilan metinleri ilgililerce⁹ bölge temsilciliklerine teslim edilmekte ve TTSGM'ye fiziki şekilde gönderilmektedir. Ek bir imkân olarak ilan bedelinin istenen hesaba havale edilerek ödeme dekontu ve ilan metninin kargo yolu ile TTSGM'ye iletilmesi de mümkündür. TSGY m. 14'te müdürlüğe gönderilen ilanların en geç on gün içinde yayımlanacağı ifade olunmuşsa da mevcut düzende gelinen nokta itibariyle elektronik ortamda iletilen ilanlar, müdürlüğe ulaşmasından en geç iki saat içinde; fiziki evrak olarak TTSGM'ye ulaştırılan ilanlar ise takip eden iş günü yayımlanmaktadır¹⁰.

eTTK döneminde kanunda açık şekilde aksi öngörülmediği müddetçe kayıtların aynen ilan edileceği öngörülmüştür (eTTK m. 37/3). Aksinin öngörüldüğü hallere genel kurul kararlarının tamamının değil bir bölümünün ilan edilmesi¹¹, şirket sözleşmelerinin tüm içeriğinin ilan edilmemesi örnek olarak verilmekteydi¹². Mevcut TTK ve TSY ise konu bakımından herhangi bir açıklık içermemektedir¹³. Aynen ifadesine yer verilmemiş olsa da fikrimizce kural olarak tescil edilen hususların aynen yayımlanacağına şüphe duymamak gerekir¹⁴. Elbette eski kanunda olduğu gibi açıklığın sağlanması bakımından ticaret sicili kayıtlarının aynen/bütün olarak ilan

⁷ (Çevrimiçi) <https://www.ito.org.tr/hizmetler/ticaret-sicili-islemleri/sicil-gazetesi-ilan-islemleri>, 30.08.2023.

⁸ Tescile bağlı olmayan hususların ilan sürecine ilişkin bkz. (Çevrimiçi) <https://www.ito.org.tr/hizmetler/ticaret-sicili-islemleri/sicil-gazetesi-ilan-islemleri>, 30.08.2023.

⁹ İlan metinlerini iletecek kişilerin tespiti, herhangi bir hatalı ilan durumunda ilandan zarar gören kişilerin zararından kimin sorumlu tutulacağıın tespiti bakımından önem taşır bkz. Demirel, **a.g.e.**, s. 211. Tescil edilmiş hususların ilanı bakımından hatalı ilanı oluşturan sicil personeli, öncelikli sorumlu ilgili oda ve devletin rücu davasına muhatap kalacaktır. Tescil edilmeyen hususlarda ilanı gerçekleştirecek kişiler, doğrudan ilgili kişiler olmalıdır. Nitekim herhangi birinin işletmeye ilişkin ilanda bulunabilmesi beklenemez. Bu halde metni hazırlayan ilan sahibi olduğundan hata durumunda ilan sahibi sorumlu olacaktır.

¹⁰ (Çevrimiçi) <https://www.ticaretsicil.gov.tr/view/menu/goster.php?Guid=453380d6-d647-11e9-bb16-54213e5f8f01>, 30.08.2023.

¹¹ Bilgişin, **a.g.e.**, s. 150; Arslanlı, **Kara Ticaret**, s. 150.

¹² Karayalçın, **a.g.e.**, s. 305; Erem, **a.g.e.**, s. 141; Tuna, **a.g.e.**, s. 151; Bilge, **a.g.e.**, s. 131-132.

¹³ TTK m. 35'in gerekçesi ise aynen ifadesinin kanundan neden çıkarıldığına ilişkin herhangi bir bilgi içermemektedir (bkz. Kaya, **Gerekçeli TTK**, s. 131).

¹⁴ Sicil kayıtlarının aynen ilan edilmesi gerektiği yönünde bkz. Bilgili/Demirkapı/Özboyacı, **a.g.e.**, s. 311; Bilgili/Demirkapı, **Ticaret Hukuku**, s. 107; Demirel, **a.g.e.**, s. 219.

edileceği benzeri bir ifadeye ver verilmesi uygun olurdu¹⁵. Ancak bu noktada kanunun diğer bölümlerinde yer alan tamamen yayımlanır gibi ifadeler gereksiz kalacağından bunların kanundan çıkarılması gerekir¹⁶.

2. İlan Tabi Hususlar

Hangi hususların ilan edileceği meselesi eTTK zamanında çokça tartışılmıştı. İlan edilecek kayıtlara ilişkin genel bir hüküm kanunda yer almamakta¹⁷, eTTK m. 37'nin lafzı ancak kanunda öngörülmüş bulunan hususların ilan edileceği şeklinde anlaşılmaktaydı. Lafzı esas alan görüşe göre kanunda öngörülmediği müddetçe ilan yapılabilmesi mümkün değildi¹⁸. Aksi yönde her tescil konusunun ilana tabi olduğu çıkarımında bulunan bir görüş de mevcuttu¹⁹. İki görüşün ortasında kalan daha ılımlı bir görüş ise ilan, kanunda öngörülmediği hallerde ilgililer bakımından ihtiyari olduğunu ifade etmiştir²⁰. Doktrinde bazı yazarlar ise tescilin amacından hareketle çözüme ulaşmaya çalışmıştır²¹. Görüş doğrultusunda yalnız ispat işlevi bulunan kayıtların ilan edilmesine gerek olmadığı üçüncü kişiler bakımından aleniyetin sağlanması gereken hallerde ise ilan yapılması gerektiği ileri sürülmüştür.

TTK m. 35/3 ise genel anlamda probleme çözüm getirerek kanun ve yönetmelikte aksi öngörülmediği müddetçe tescil edilen her hususun ilan edileceğini

¹⁵ İlan edilecek hususların nasıl ilan edileceği hususunun açıkça belirlenmesinin önemli olduğu yönünde bkz. Ünal, **a.g.m.**, s. 1408; Bahtiyar, **İlan**, s. 13.

¹⁶ Örneğin, şirket kuruluşlarında şirket sözleşmesinin tamamının yayımlanmasını öngören TTK m. 354/1 ve TTK m. 587/1'in bu halde sicil kayıtlarının aynen yayımlanmasını öngören hüküm ile çelişki oluşturacağı yönünde bkz. Bahtiyar, **İlan**, s. 11; Demirel, **a.g.e.**, s. 219.

¹⁷ Mevcut TTK'da da ilan edilmesi gerekli hususlara ilişkin toplu bir hüküm bulunmayışı eksiklik olarak ifade edilmişse de fikrimizce TTK m. 35/3 karşısında ilan edilmesi değil edilmemesi gereken hususların toplu şekilde belirlenmesi faydalı olabilecektir bkz. Bilgili/Demirkapı, **Ticaret Hukuku**, s. 106.

¹⁸ Çevik, **a.g.m.**, s. 137, 145; İmregün, **İlkeler**, s. 69.

¹⁹ Arslanlı, **Kara Ticaret**, s. 150; Doğanay, **a.g.e.**, s. 317; Toksal, **a.g.e.**, s. 386. Yazar, eTTK m. 37'nin lafzından ilansızlığın asıl olduğu anlamı çıksa da eTTK m. 38/1-2'nin özel hüküm olmadıkça tescil edilen her hususun ilan edilmesi gerektiğini öngördüğü fikrindedir; Alver, **a.g.e.**, s. 60.

²⁰ Bilgişin, **a.g.e.**, s. 150; Tuna, **a.g.e.**, s. 151; Özbey, **a.g.t.**, s. 109-110; Bilge, **a.g.e.**, s. 130-131; Bilge, **İlan**, s. 266.

²¹ Karayalçın, **a.g.e.**, s. 304; Erten, **a.g.m.**, s. 197; Karayalçın, **a.g.m.**, s. 5; Poroy/Yasaman, **2022**, s. 241. Yazarlar eserde bu fikre yer vermiş bulunmakla birlikte esasen görüşe katılıp katılmadıkları açık şekilde anlaşılamamaktadır; Tekil, **a.g.e.**, s. 155; Özbey, **a.g.t.**, s. 110. Yazar, olması gereken hukuk bakımından bu görüşü savunmuştur; Kırcı, **a.g.e.**, s. 92; Dinç, **a.g.m.**, s. 53.

kabul etmiştir (TSY m. 41/1)²². Ancak kanunun geri kalanının anılan hükme uygun olarak düzenlenmeyişi ve yapılan bu esaslı değişime ilişkin hükmün gerekçesinde hiçbir açıklama bulunmayışı²³ doktrinde farklı tartışmalara yol açmıştır. Doktrinde baskın kabul edilebilecek görüşe göre, kanunun açık lafzı dikkate alındığında, getirilen yeni düzenleme ile tescil edilen her hususun kural olarak ilan edilmesi gerekmektedir²⁴. Anılan görüş kapsamında hükmün aleniyeti pekiştirdiği de ifade edilmektedir²⁵. Diğer bir görüş ise kanun koyucunun böyle önemli bir değişikliğe gitme muradı olsaydı buna ilişkin kanunda gerekli düzenlemeleri yapacağı ve gerekçede değişikliğe yönelik bir açıklamada bulunacağı fikrindedir²⁶. Zira, kanunun muhtelif yerlerinde halen bazı haller bakımından ilan yapılacağından söz edilmektedir.

Gerçekten de kanun koyucunun getirdiği yeni ve yerinde düzene karşılık gerekli değişiklikler kanun içerisinde yapılmayarak şüpheli bir hale sebep olunmuştur. Ancak hükmün açık lafzı ve amacı göz önüne alındığında fikrimizce ilan edilmeyeceği

²² eTTK döneminde de ilanın asıl olduğu ilan etmemenin istisnai şekilde öngörüldüğü bir sistem benimsenmesi gerektiği ifade olunmuştu bkz. Hirsch, **a.g.e.**, s. 95. Yazara göre birkaç istisna dışında tescil edilen tüm hususların ilanı gerektiğinden bunun açık bir hükümle ortaya konması faydalı olurdu; Erem, **a.g.e.**, s. 141, dpn. 33. Yazar, olması gerekenin tescil edilen tüm hususların ilan edilmesi olduğunu belirtmiştir; Bilge, **a.g.e.**, s. 131; Bilge, **İlan**, s. 266, 273. Aksi yönde bkz. Kayar, **a.g.m.**, s. 363. Yazara göre böyle bir hükme ihtiyaç bulunmamaktadır. İlan edilmesi gerekli hususların kanun ve yönetmelikte belirtilmesi yeterlidir.

²³ Hükmün gerekçesine göre TTK m. 35, eTTK m. 37'nin tekrarıdır (bkz. Kaya, **Gerekçeli TTK**, s. 131).

²⁴ Kaya, **Gerekçeli TTK**, s. 131; Arkan, **a.g.e.**, s. 275; Berzek, **a.g.e.**, s. 66; Ulusoy, **a.g.m.**, s. 114, dpn. 36; Nomer Ertan, **2021**, s. 360; Ayhan/Çağlar/Özdamar, **Ticari İşletme**, s. 296; Bilgili/Demirkapı/Özboyacı, **a.g.e.**, s. 295, 311; Kayar, **a.g.m.**, s. 363-364. Yazar, kanun koyucunun ilan edilecek hususların kapsamını genişlettiği düşüncesinde olmakla birlikte hükme esasen ihtiyaç bulunmadığını da ileri sürmüştür; Ünal, **a.g.m.**, s. 1410. Yazara göre ilanın aynen mi özet olarak mı gerçekleştirileceği noktasında tartışma ortaya çıkabileceğinden hükmün eski halinin korunması gerekir; Akdağ Güney, **Ticaret Sicili**, s. 72; Veliye Yanlı, "Yeni Türk Ticaret Kanununda Ticaret Sicili", **Yeni Türk Ticaret Kanununun Ticari İşletme Hukuku Alanında Getirdiği Yenilikler Sempozyumu Kadir Has Üniversitesi 25-26 Kasım 2011**, İstanbul, 2012, s. 94; Bozer/Göle, **a.g.e.**, s. 376; Bilgili/Demirkapı, **Ticaret Hukuku**, s. 107; Kayıhan, **a.g.e.**, s. 154; Akdağ Güney, **Kuruluş**, s. 202; Eminoğlu, **a.g.m.**, s. 62; Demirel, **a.g.e.**, s. 218; Bozkurt, **a.g.e.**, s. 334; Aktepe, **a.g.t.**, s. 15. Yazara göre kanun koyucunun muradı tescil edilen her hususun ilan edilmesidir. Ancak tescil ve ilanı düzenleyen hükümler arasındaki uyumsuzluk giderilmelidir; Akça, **a.g.t.**, s. 28.

²⁵ Arkan, **a.g.e.**, s. 275; Ulusoy, **a.g.m.**, s. 114, dpn. 36; Akdağ Güney, **Ticaret Sicili**, s. 72; Ayhan/Çağlar/Özdamar, **Ticari İşletme**, s. 295; Bilgili/Demirkapı/Özboyacı, **a.g.e.**, s. 295; Demirel, **a.g.e.**, s. 218.

²⁶ Kendigelen, **a.g.e.**, s. 71; Bahtiyar, **İlan**, s. 8-9; Bahtiyar, **Ticari İşletme**, s. 211. Yazara göre hüküm mevcut hali ile kural olarak tescil edilen her hususun ilan edilmesini gerektirse de yapılan bu değişiklik bilinçli değildir; Moroğlu, **Değerlendirme ve Öneriler**, s. 54, dpn. 16.

açıkça ifade olunmayan her halin tescili ile birlikte ilanı da zorunludur. Alman ve İsviçre hukukunda aksi öngörülmedikçe sicil kayıtlarının ilan edilmesini öngören benzer bir hüküm mevcuttur²⁷. TTK m. 35/3'ün de aynı amaca hizmet etmek üzere kanuna getirilmiş olması muhtemeldir. Gerekçede konuya ilişkin açıklama bulunmayışı ve kanunda gerekli düzenlemelerin yapılmayışının unutmama sonucu olduğu düşünülmektedir. Yapılması gereken tescil edilmesi öngörülen hükümlerden yalnızca gereksiz tekrar oluşturan ilanın yapılacağına ilişkin ifadelerin çıkarılması ve ilanın yapılmayacağı hallerde buna ilişkin açıklamaya yer verilmesidir²⁸. Bu kapsamda doktrinde ileri sürülen ilanın kural olduğunu belirten hükmün altında ayrı bir madde ile istisnaların belirtilmesi önerisi uygun olabilecektir²⁹.

II. TALEBİN KABUL EDİLMEMESİ

A. Eksikliklerin Giderilmesi İçin Süre Verilmesi

Tescile yönelik başvuruda giderilebilir eksiklikler söz konusu ise tescil talebinin TTK ve TSY'de öngörülen şartları tam olarak karşılamaını sağlamak üzere ilgiliye, eksiklikler bildirilerek otuz günden az olmamak üzere uygun bir süre verilir (TSY m. 34/2). Eksikliklerin belirtildiği, düzeltme için tayin edilen süreyi içeren ve ilgiliye tebliğ edilen esasında sicil müdürlüğünün bir kararı olmalıdır (TSY m. 35). Bunun anlamı, tescil istemi üzerine verilen bir karar olduğuna göre bu karara karşı itiraz yoluna gidilebilecek olmasıdır³⁰. İtiraz davasında tescil talebinde bir eksiklik bulunmadığı ileri sürülebileceği gibi verilen sürenin uygun olmadığı da

²⁷ HGB 10, OR 931, 936a; Bilge, **İlan**, s. 265; Ünal, **a.g.m.**, s. 1407. Yazar, hükmün HGB m. 10 dikkate alınarak düzenlendiği kanısındadır; Akdağ Güney, **Ticaret Sicili**, s. 36.

²⁸ 6102 sayılı TTK'da ilan yanında yer verilen tescil ifadelerinin gereksiz olduğu yönünde bkz. Kendigelen, **a.g.e.**, s. 71; Bahtiyar, **İlan**, s. 9; Bahtiyar, **Ticari İşletme**, s. 211; Moroğlu, **Değerlendirme ve Öneriler**, s. 54; Bilgili/Demirkapı/Özboyacı, **a.g.e.**, s. 295; Demirel, **a.g.e.**, s. 217; Bozkurt, **a.g.e.**, s. 334.

²⁹ Bahtiyar, **İlan**, s. 12. Yazara göre üç yoldan biri seçilerek konu tekrar düzenlenmelidir. İlk seçenek hükmün eTTK m. 37/3'e paralel olarak düzenlenmesidir. İkinci seçenek, tescili gerektiği belirtilen her hususa ilişkin maddede ilan gerekmiyorsa bu durumun belirtilmesidir. Daha uygun olduğuna inandığımız son yolda ise ilanın gerekmediği istisnalar bir araya toplanarak ayrı bir fıkra halinde ana kurala eklenmelidir.

³⁰ Aksi yönde bkz. Domaniç, **Anonim Şirketler**, s. 343. Yazara göre süre verilmesine itiraz edilemez. Ancak sicil müdürlüğünün nihai red kararına karşı itiraz edilebilir.

savunulabilir³¹. Eksikliğin mahiyetine göre uygun süreyi tayin edecek olan tescil talebini inceleme yetkisi bulunan sicil müdürlüğü personelidir. Sürenin yetersizliğinin anlaşılması halinde verilen sürenin iki defa aynı uzunlukta uzatılması mümkündür (TSY m. 34/2). Müdürlükçe verilen süre/süreler içinde eksikliklerin tamamlanmaması halinde ise tescil talebi reddedilmelidir.

Uygulamada ise sürecin bu şekilde işlemediğini ifade etmek gerekir. Talebin incelenmesi sürecinde bir eksikliğe rastlanması halinde durumun ilgiliye şifahi veya karar olarak nitelendirilemeyecek bilgi notu şeklinde bir yazıyla bildirildiği görülmektedir. Bu yolla yapılan bildirimlerde ilgiliye belirli bir süre verilmesi ise söz konusu değildir. Bildirimi alan ilgili ya eksikleri tamamlamakta ya talepten vazgeçmekte ya da itiraz yoluna müracaat edebilmek için kendisine bir red kararı verilmesini talep etmektedir. Sürecin kanuna uygun şekilde işletilmemesi tescil edilmesi gerekli hususların geç tescil edilerek sicilin uzun süre doğru şekli yansıtmamasına veya ilgililerin tescilden vazgeçmesi halinde tescile davet prosedürü işletilmezse tescilin hiç gerçekleştirilmemesine yol açabilir. Nitekim ilgililerin itiraz yoluna başvurabilmek adına sicil müdürlüğünden red kararı talebi de resmi olmayan kanunda öngörülmemiş bir prosedürdür.

B. Geçici Tescil

TTK m. 32/4 gereği sicil müdürü, kanunda belirtilen hallerde tescili ilgilinin istemi üzerine geçici olarak gerçekleştirir. Yapılan bu tescilin kalıcı hale getirilmesini isteyen ilgililerin üç ay içinde mahkemeye başvurması veya tescilin yapılmasına engel olan anlaşmazlık konusunda aralarında anlaşması gerekir. Aksi halde yapılan tescil resen silinir. Geçici olarak tescil olunan hususlar ayrıca geçici olarak ilan da edilir³².

³¹ Sürenin aykırılığın giderilmesine yetecek uzunlukta olmaması halinde karara itiraz edilebileceği yönünde bkz. Bilge, **a.g.e.**, s. 52, dph. 147; Çelik, **a.g.m.**, s. 32; Üçışık/Çelik, **a.g.e.**, s. 180.

³² Karayalçın, **a.g.e.**, s. 303; Kınacı, **a.g.m.**, s. 477; Eriş, **a.g.e.**, s. 862. Yazar, ilgililerin talebi durumunda ve tescil işlemlerinin resen işlendiği halde ilanın yapılacağı kanaatindedir.

Tescilin geçici şekilde yapılması ile hedeflenen mahkemenin konu hakkında karar vermesine kadar geçecek sürede tescil talep edenin haklarını korumaktır³³. Ancak burada iki menfaati karşılıklı olarak gözetmek gerekir. Tescil talep edenin tescilin gerçekleştirilememesi nedeniyle uğrayabileceği zarar yanında tescilin geçici de olsa geçerli şekilde hayatını sürdürüyor olmasından dolayı üçüncü kişilerin de maruz kalabilecekleri riskler mevcuttur. Zira geçici bir tescil, mevcudiyeti boyunca kesin bir tescilin tüm hukuki sonuçlarını doğurur³⁴. Bahsi geçen iki hal bakımından kanun koyucunun menfaatler dengesinde tescilin gerçekleştirilmesi yönünde irade ortaya koyduğu görülmektedir.

Geçici tescil hükmünün hem içerik hem yer bakımından uygun şekilde düzenlenmediğini ifade etmek gerekir. Geçici tescil müessesesi, “*Sicil müdürlüğünün görevleri*” genel başlığı ve “*1. İnceleme görevi ve geçici tescil*” başlığı altında düzenlenmiştir. Geçici tescil ifadesinin başlığa eklenmesi yararlı olarak nitelendirilebilecekse de hükmün ilk üç fıkrasını oluşturan inceleme yükümlülüğü ile geçici tescil düzenlemesinin yakın bir ilgisi bulunmadığından kurumun ayrı bir madde olarak düzenlenmesi daha uygun olabilirdi³⁵. İçerik bakımından aksaklıklara ise alt başlıklarda yeri geldikçe değinilecektir.

³³ Karayalçın, **a.g.e.**, s. 303; Doğanay, **a.g.e.**, s. 328; Özbey, **a.g.t.**, s. 102; Tuna, **a.g.e.**, s. 150; Bilge, **a.g.e.**, s. 121; Nomer Ertan (Ülgen/Helvacı/Kaya), **2022**, s. 220; Bilgili/Demirkapı/Özboyacı, **a.g.e.**, s. 309; Dinç, **a.g.m.**, s. 54; Demirel, **a.g.e.**, s. 189-190; Bozkurt, **a.g.e.**, s. 333.

³⁴ Bilge, **a.g.e.**, s. 123; Şener, **Ticari İşletme**, s. 462; Demirel, **a.g.e.**, s. 189.

³⁵ Geçici tescile ilişkin hükmün son fıkrasının hükmün bütünüyle ilişkisi olmadığı yönünde bkz. Toksal, **a.g.e.**, s. 359; Hükmün gerekçesinde bu tercihe ilişkin bir açıklama yer almaktadır. Geçici tescilin sicil müdürünün inceleme görevinin bir sonucu olduğunun düşünülmesi nedeniyle anılan hüküm kapsamında düzenlendiği ifade edilmiştir. Ancak sicil müdürlüğü, incelemesi sonucunda esasen talebin kabulü ve reddi olmak üzere iki temel karar vermektedir. Geçici tescil kurumunun ilgilinin talebi üzerine işlediğini kabul ettiğimizde ilgili talep etmediği sürece ana tescil talebi reddedilmiş demektir. Geçici tescil kurumu yapılacak incelemenin ardından gerçekleştirilecek sonuçlardan biri olarak değerlendirilebilecekse de tek başına anılan başlıklar altında düzenlenmesi fikrimizce yerinde değildir.

1. Şartları

a. Sicil Müdürlüğünün Bildirimi

Geçici tescilin sicil sistemimizdeki genel konumu hakkında denilebilir ki anılan kurum, sicil müdürlüğünün red kararının bir parçasıdır³⁶. Zira geçici tescile yönelik ilgili ayrıca bir talepte bulunmadığı müddetçe tescil talebi esasında reddedilmiştir. Sicil müdürlüğünün bildirimine karşılık eğer kanunda öngörölmüş iki halden biri söz konusuysa ilgililer, tescilin en azından geçici olarak yapılmasını, talep ederek sağlayabilirler. İlgililerin talepte bulunması için TSY m. 40'da ifade olunduğu üzere sicil müdürlüğünün bir bildirimde bulunması gerekmektedir³⁷.

Önemle ifade etmek gerekir ki uygulamada geçici tescil edilebilecek bir hal bulunduğu sicil müdürlüğü red kararı vermemektedir. Eksik hususların bildiriminde olduğu gibi şifahen veya bilgi notu şeklinde bir yazıda sicil müdürlüğünün tereddütte kaldığı veya çözümü mahkeme kararını gerektiren bir husus bulunduğu ilgiliye bildirilmektedir³⁸. Ayrıca anılan bildirimde açıkça geçici tescil yapılabileceği belirtilmemektedir. Sicil müdürlüğünün eksikliği bildiriminden geçici tescil edilebilecek bir hal bulunduğu izlenimini alan ilgililer, geçici tescil talebi ile müdürlüklere başvurmaktadır. Diğer iki seçenek olarak bildiri alan ilgili, tescilden vazgeçebilmekte veya doğrudan itiraz yoluna başvurabilmek adına kendisine bir red kararı verilmesini isteyebilmektedir.

Sicil müdürlüğünün geçici tescil edilebilecek bir hal bulunması halinde yapması gereken bildirim nasıl yapılacağı TTK ve TSY'de açıkça düzenlenmemiştir. Bu nedenle sürecin kurumsal düzende resmi şekilde işlemediği ifade edilmelidir. Sicil müdürlüğünün yapacağı bildirim geçici tescil istenebileceğine yönelik bir açıklık

³⁶ Geçici tescil müessesesini red kararı ile ilişkilendiren görüşler için bkz. Arslanlı, **Kara Ticaret**, s. 157; Karayalçın, **a.g.e.**, s. 303-304; Eriş, **a.g.e.**, s. 863; Özbey, **a.g.t.**, s. 51; Nomer Ertan (Ülgen/Helvaci/Kaya), **2022**, s. 220; Bilgili/Demirkapı/Özboyacı, **a.g.e.**, s. 309; Bozkurt, **a.g.e.**, s. 326, 333.

³⁷ TTK m. 32/4'te sicil müdürlüğünün bildiriminden bahsedilmediği gibi TST m. 91 ve eTTK m. 34/3'te de söz edilmemiştir.

³⁸ TTK m. 32/4 ve TSY m. 40'da bildiri sicil müdürlerinin yapacağı öngörölmüştür. Ancak uygulamada tescilin neden gerçekleştirilmediğine yönelik bilgi içeren yazı veya sözlü bildirim tescile yetkili diğer kişiler tarafından da ilgililere iletilmektedir.

içermesi gerektiği düşüncesindeyiz. Ayrıca mevzuatımızda öngörülmesi gerekli belirli bir süre sonunda geçici tescile yönelik talepte bulunulmaması halinde talebin olumsuz olarak sonuçlandırılması gereklidir. Eksikliklerin tamamlanması için ilgililere verilecek TSY m. 34/2’de öngörülen otuz günlük sürenin bu hale de kıyasen uygulanması düşünülebilir. Red kararı sonrası ilgili, dilerse itiraz yoluna başvurabilir; sicil müdürü ise tescile davet yolunu işletebilir.

b. Geçici Tescil Edilebilecek Bir Hal Bulunması

Geçici olarak tescilin yapılabilmesi kanunda iki halde mümkün kabul edilmiştir³⁹. Çözümü mahkeme kararına bağlı⁴⁰ veya sicil müdürünün tescil edip etmemek konusunda tereddütü bulunan hususlarda ilgilinin istemi halinde geçici tescil gerçekleştirilebilir. Doktrinde bir görüş ise sicil müdürlüğünün reddettiği her husus hakkında ilgililerin geçici tescil talebinde bulunabileceği kanaatindedir⁴¹. Görüş uyarınca anılan iki hal eski kanun döneminde sicil müdürlüğünün inceleme görevini zımnen düzenleme amacına hizmet ettiğinden inceleme görevinin açıkça öngörülmesinin ardından böyle bir belirleme yapmaya ihtiyaç kalmamıştır. Katıldığımız diğer görüşe göre ise geçici tescil ancak kanunda belirlenmiş iki halde gerçekleştirilebilir⁴². Zira reddedilen her hususun bu kapsamda örneğin kesin hukuka aykırı bulunan bir talebin tescilinin geçici de olsa yapılabilmesi mümkün

³⁹ Geçici tescil, tescilin geniş anlamli kullanımıyla tadil ve terkin talepleri bakımından da söz konusudur bkz. Karayalçın, **a.g.e.**, s. 303; Ülgen, **a.g.e.**, s. 239; Toksal, **a.g.e.**, s. 363; Arkan, **a.g.e.**, s. 274, dpn. 3; Bilge, **a.g.e.**, s. 122; Kayar, **a.g.e.**, s. 199; Şener, **Ticari İşletme**, s. 461; Poroy/Yasaman, **2022**, s. 244; Bilgili/Demirkapı/Özboyacı, **a.g.e.**, s. 309-310.

⁴⁰ Bahsi geçen ifadenin tescili talep edilen hususun dava konusu olması ve davanın devam ediyor olması halini ifade ettiği yönünde bkz. Bilgili/Demirkapı, **Ticaret Hukuku**, s. 106.

⁴¹ Arslanlı, **Kara Ticaret**, s. 157; Tam olarak bu görüşü savunduğunu kesin olarak ifade etmek güç olmakla birlikte yazar, red hakkının geçici tescil talep edilebilecek bu iki halde bulunduğunu ve sicil müdürünün red kararının geçici nitelikte olduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte diğer ifadelerinden tescil talebinin kanunda öngörülen iki hal dışında başka nedenlerle de reddedilebileceği ve yalnızca anılan iki halde geçici tescil talep edilebileceği anlamı çıkmaktadır; Karayalçın, **a.g.e.**, s. 303; Özbey, **a.g.t.**, s. 102-103. Yazar, *Karayalçın* tarafından ileri sürülen görüşü haklı bulduğunu ifade etmiştir. Ancak talebin açıkça kanuna aykırı olması nedeniyle reddedilmesi halinde geçici tescilin söz konusu olmayacağını ifade etmiştir; Arkan, **a.g.e.**, s. 274; Nomer Ertan (Ülgen/Helvacı/Kaya), **2022**, s. 220; Bozer/Göle, **a.g.e.**, s. 382; Üçışık/Çelik, **a.g.e.**, s. 180; Aktepe, **a.g.t.**, s. 46.

⁴² Sungur/Boran, **a.g.e.**, s. 472; Doğanay, **a.g.e.**, s. 328; Mimaroglu, **a.g.e.**, s. 307; Eriş, **a.g.e.**, s. 862; Toksal, **a.g.e.**, s. 361; Bilge, **a.g.e.**, s. 123; Kayar, **a.g.e.**, s. 198; Ayhan/Çağlar/Özdamar, **Ticari İşletme**, s. 293-293; Bilgili/Demirkapı/Özboyacı, **a.g.e.**, s. 309; Şener, **Ticari İşletme**, s. 462; Demirel, **a.g.e.**, s. 189; Güneş, **a.g.t.**, s. 22; Akça, **a.g.t.**, s. 25-26.

olmamalıdır⁴³. Ticaret sicili doğruluğuna güven duyulması gereken ve istenen bir kurumdur. Ticaret sicili müdürlüğünce emredici hükümlere, gerçeğe açıkça aykırı olduğu tespit edilen bir husus, kesin tescilin tüm hukuki sonuçlarını doğurduğu dikkate alındığında⁴⁴ geçici de olsa tescil edilememelidir. Esasında her karar için geçici tescil talebinde bulunulabileceğinin kabulü her tescili istenen hususun geçici tescil edileceğinin doğrudan kabulü anlamına gelmez. Her karar için geçici tescil istenebilse de istemin uygun bulunmaması halinde sicil müdürlüğünce reddi mümkündür. Ancak bu görüşü savunan yazarlar sicil müdürlüğünce geçici tescil talebinin reddedilebileceğinden bahsetmemiş veya hangi hallerde reddedilebileceğini açıklamamıştır. Bu nedenle her tescil talebinin geçici tescil edilebileceğini kabul ettikleri düşünülmüştür. Uygulamada geçici tescil edilebilecek bir hal bulunduğunun açıkça ilgililere bildirilmediği ve doğrudan red kararı da verilmediği dikkate alındığında ilgililer, sicil müdürlüğünün tescil talebini neden gerçekleştiremediğine ilişkin bilgileri içeren her bildirimine karşı geçici tescil talep edebilmelidir. Sicil müdürlüğü ise bu talepleri yalnızca kanunda öngörülen iki hal söz konusu ise kabul etmelidir.

Geçici tescilin, tescilin etkilerine göre bir ayrıma tabi tutulması gerekip gerekmediği de doktrinde tartışılmıştır. Bir görüşe göre kurucu niteliği bulunan kayıtların geçici olarak tescili mümkün değildir⁴⁵. Diğer bir görüşe göre ise bu yönde bir ayırım yapmayı gerektiren bir hüküm mevzuatımızda yer almamaktadır⁴⁶. Kanun her ne kadar bu yönde bir ayırım yapmamışsa da kurucu etkiye sahip tesciller bakımından geçici tescilin tehlike arz edebileceğine dikkat çekmek gerekir. Yapılan geçici tescil, en az üç ay süre ile varlığını sürdürebilecek hatta mahkemece aksi bir karar alınmadıkça mahkemenin nihai kararına kadar kesin bir tescilin hukuki sonuçlarını doğurmaya devam edecektir. Bu süre içinde geçici tescil üzerine kurulmuş

⁴³ Bilge, **a.g.e.**, s. 123; Şener, **Ticari İşletme**, s. 462, 464. Yazarın diğer bir gerekçe olarak sunduğu üzere her red kararının geçici tescil edilebildiğinin kabulü halinde itiraz için kanunda öngörülen sekiz günlük süre anlamsız kalır; Demirel, **a.g.e.**, s. 189; Güneş, **a.g.t.**, s. 23.

⁴⁴ Bkz. 140, dpn. 34.

⁴⁵ Toksal, **a.g.e.**, s. 363; Akdağ Güney, **Kuruluş**, s. 219. Yazar özellikle bir ticaret şirketinin geçici tescilinin mümkün olmayacağını ifade etmiştir; Aksi yönde bkz. Mehmet Bahtiyar, **Anonim Ortaklık Anasözleşmesi**, İstanbul, Beta, 2001, s. 80.

⁴⁶ Bilge, **a.g.e.**, s. 124; Eriş, **a.g.e.**, s. 862-863; Demirel, **a.g.e.**, s. 191; Aktepe, **a.g.t.**, s. 47.

bir ticari işletme faaliyet göstererek üçüncü kişilerle işlem yapabilecek veya sermaye artırım kararı esas alınarak pek çok başka işlem yapılacaktır. Tescilin silinmesine karar verilen bir halde yapılan bu işlemleri geri almak pek çok sorun doğurabilecektir. Tüm bunların ötesinde geçici tescilin yapılmasından üç ay sonra şirket kuruluşları bakımından sicilin sıhhat kazandırıcı işlevi gündeme gelecek ve şirket tüzel kişiliğinin kazanılmış olması bakımından eksikliklerin önemi kalmayacaktır⁴⁷. Bu halde üç ay geçmesi akabinde geçici tescilin kaldırılması da söz konusu olmaz.

Tescil esnasında duraksamaya neden olan hususlar, sicil müdürlüğünün takdir yetkisi içinde bulunmayan, değerlendirme yetkisini haiz bulunmadığı konulardır⁴⁸. Sicil müdürünün⁴⁹ tescilde duraksadığı hallerde kanun koyucu, ilgililerin geçici tescil isteyebileceğini kabul etmiştir⁵⁰. Halbuki bu halde sicil müdürünün geçici tescili resen yapabilmesi akabinde mahkemeye başvurabilmesi daha sağlıklı bir sonuç doğurabilirdi⁵¹. Zira tescilin gerçekleştirilmesi yalnızca ilgilinin menfaatine bir durum olmayıp kamuyu ilgilendirmektedir.

Çözümü mahkeme kararına bağlı bir husus bulunması halinde de ilgililer tescilin geçici yapılmasını isteyebilmektedir⁵². Geçici tescil yapılabileceği öngörülen her iki halin varlığında sicil müdürlüğü talep üzerine tescili gerçekleştirmek zorunda olsa da⁵³ tescil talebi üzerine bir hususun çözümünün mahkeme kararına bağlı bulunup bulunmadığına karar verecek olan bu noktada yine sicil müdürüdür. Doktrinde geçici

⁴⁷ Sıhhat kazandırma fonksiyonu için bkz. s. 17.

⁴⁸ Poroy/Yasaman, **2022**, s. 243.

⁴⁹ Kanun koyucu, muhtemelen inceleme yükümlülüğünü müdür yardımcıları ve tescile yetkili personeli belirtmeyerek sicil müdürünün bir görevi olarak düzenlemiş bulunduğu tescil bakımından tereddütte kalabilecek kişiyi de yalnızca sicil müdürü olarak ifade etmiştir. Bu kapsamda diğer tescil yetkililerinin herhangi bir tereddütte kalması halinde konuyu sicil müdürüne iletmesi geçici tescil kurumunun ancak sicil müdürünün de konu hakkında net bir belirleme yapamaması halinde gündeme gelmesi gerekir.

⁵⁰ Sicil müdürünün tescilde duraksadığı durumda kararı reddedeceği, red kararına geçici tescil talep edilebileceğine dair bir kayıt ekleyeceği yolunda bkz. Toksal, **a.g.e.**, s. 364.

⁵¹ Tescil talepleri konusunda karar verme yetkisinin sicil müdürlüğünde olduğu, herhangi bir hususun tescilinin gerekip gerekmediğine ilişkin sicil müdürünün mahkemeye başvuramayacağı yolunda bkz. TD., 1969/3065 E., 1969/5037 K., 28.10.1969 T. (Moroğlu/Kendigelen, **a.g.e.**, s. 70).

⁵² Yargıtay 11. HD., 2014/1405 E., 2014/11748 K., 18.06.2014 T. [Karar için bkz. (Çevrimiçi) <https://www.lexpera.com.tr>, 03.09.2023].

⁵³ Poroy/Yasaman, **2022**, s. 244.

tescil müessesesinin mahkemenin vereceği ihtiyati tedbir kararının yerini alamayacağı ifade edilmiştir⁵⁴. Diğer bir açıdan mahkemenin ihtiyati tedbire karar verme yetkisi ve ilgililerin tedbir talep etme imkânı⁵⁵ dikkate alındığında geçici tescil kurumuna ihtiyaç bulunup bulunmadığı üzerine düşünülmesi gereken bir meseledir⁵⁶. Tescil talebini kabul veya reddetmesi halinde sicil müdürlüğü kararına karşı itirazın yanı sıra tescile konu asıl mesele bakımından da dava yoluna gidilebilecektir. Her iki davada da eğer haklı menfaatler ortaya konabilirse mahkeme, davanın sonuçlanmasını beklemeden geçici şekilde tescile karar verebilecektir. Esasen geçici tescille ulaşılmak istenen aynı sonuç bu yolla sağlanmaktadır. Geçici tescilin kesin bir tescilin tüm hukuki sonuçlarını doğurduğu dikkate alındığında olması gereken hukuk bakımından bu yönde bir kararın yalnızca mahkeme tarafından verilmesinin daha yerinde olacağı kanaatindeyiz⁵⁷. Geçici tescil kurumuna ayrıca ihtiyaç bulunduğunu gösteren somut çeşitli örnekler de tespit edilememiştir. Doktrinde verilen sınırlı örnekler dikkate alındığında korumanın başka şekillerde sağlanabilmesi veya ihtiyati tedbir kurumunun varlığı yeterli olabilecektir. Örneğin, ticaret ünvanının tescil talebinin kabul edilmemesi halinde ünvanın başka biri tarafından tescil ettirilmesi tehlikesi geçici tescil ile önlenmek istenmektedir⁵⁸. Ancak ünvanı öncelikli olarak kullanım hakkına sahip kişinin tespiti için tescil esasında zorunlu değildir⁵⁹. Sicile bu yönde ilk talepte bulunanın kim olduğu

⁵⁴ Toksal, **a.g.e.**, s. 364.

⁵⁵ HMK m. 389/1: “*Mevcut durumda meydana gelebilecek bir değişme nedeniyle hakkın elde edilmesinin önemli ölçüde zorlaşacağından ya da tamamen imkânsız hâle geleceğinden veya gecikme sebebiyle bir sakıncanın yahut ciddi bir zararın doğacağından endişe edilmesi hâllerinde, uyumsuzluk konusu hakkında ihtiyati tedbir kararı verilebilir.*”

⁵⁶ Alman ve İsviçre hukukunda geçici tescil kurumu bulunmadığına ilişkin bkz. Akdağ Güney, **Kuruluş**, s. 218, dpn. 539; Esasında Alman hukukunda geçici tescile ilişkin bir hüküm bulunmaktadır (FGG § 125). Ancak Alman hukukunda geçici tescile ilişkin kararı mahkeme verdiği için ve yalnızca devam eden bir dava nedeniyle geçici tescile karar verildiğinden düzenleme TTK’da yer alan geçici tescil düzenlemesinden ziyade hukukumuzdaki ihtiyati tedbir müessesesine daha yakındır. Hukukumuzdaki geçici tescil kurumunun kendine özgü bir yapısı olduğu ve kökeni olan Alman hukukundan ciddi ölçüde farklılık gösterdiği yönünde bkz. Arıcı, **a.g.m.**, s. 162-163.

⁵⁷ Geçici tescil müessesesi esasında eda niteliğinde bir geçici hukuki koruma olarak düşünülebilir. Bu doğrultuda anılan içerikte bir kararın mahkemece verilmesi doğru olur. Eda amaçlı ihtiyati tedbire ilişkin bkz. Muhammet Özekes, **Medeni Usul Hukuku**, Ed. Hakan Pekcanitez/Muhammet Özekes/Mine Akkan/Hülya Taş Korkmaz, C. 3, 15. Bası, İstanbul, On İki Levha, 2017, s. 2508-2512.

⁵⁸ Karayalçın, **a.g.e.**, s. 303; Özbey, **a.g.t.**, s. 102; Arkan, **a.g.e.**, s. 274; Bilge, **a.g.e.**, s. 121; Kayar, **a.g.e.**, s. 199.

⁵⁹ Yargıtay 11. HD., 2016/596 E., 2016/3361 K., 24.03.2016 T.: “...davacı tarafca uyumsuzluk konusu “...” ibaresinin davacı şirkete ait iş yerlerinde tescilsiz marka ve işletme adı olarak kullanıldığı ve

kolaylıkla belirlenebilir. Ayrıca çözümü mahkeme kararı gerektiren bir mesele varsa açılacak davada veya sicil müdürlüğünün red kararına karşı itiraz davasında tedbiren geçici tescilin gerçekleştirilmesi talep edilebilir. Buna karşın Yargıtay bir kararında “...TTK'nın 34. maddesi uyarınca , sicil müdürlüğünün her türlü kararına karşı itiraz davası açılabileceği belirtilmiş olup, hukukumuzda kesinleşmeden itiraz edilemeyecek kararların ihtiyati tedbir yoluyla icrasını sağlayacak bir hukuki yol düzenlenmediği, TTK'nın 32/4. maddesindeki geçici tescile ise sadece sicil müdürlüğü karar verebilecek olup mahkemenin verebileceği bir geçici hukuki koruma kararı olarak değerlendirilemeyeceği, bu konuda ihtiyati tedbir kararı verilmesi hukuken mümkün olmadığı...” şeklindeki BAM kararını onamıştır⁶⁰. Kanaatimizce TTK m. 32/4 kapsamında sicil müdürlüğüne verilmiş bulunan geçici tescile karar verme yetkisi, mahkemenin aynı içerikte bir ihtiyati tedbir kararı alabilme yetkisini ortadan kaldırmaz.

İhtiyati tedbir kararları ve geçici tescilin ilişkisi bakımından eski kanun döneminde bir görüş⁶¹, geçici tescilden açıkça bahsedilmedikçe tescili konu alan kararların geçici tescili kapsamadığını ifade etmiş olsa da geçici tescil, kesin tescilin tüm hukuki etkilerine sahip olduğundan tescile ilişkin olumsuz bir ihtiyati tedbir kararı elbette geçici tescili de kapsar⁶². Nitekim aksinin kabulü halinde verilen ihtiyati tedbir kararının herhangi bir anlamı kalmaz.

bu ibare üzerinde öncelik hakkına sahip olduğu ileri sürülmüştür... söz konusu işletme adlarının davacı şirkete ait belgelerde tescilsiz marka olarak da kullanıldığı dikkate alınarak 556 Sayılı KHK'nın 8/3. bendi anlamında davacıya öncelik hakkı sağlayacağı halde aksine düşünceyle davanın reddine karar verilmesi doğru olmamıştır.” [Karar için bkz. (Çevrimiçi) <https://www.lexpera.com.tr>, 03.09.2023].

⁶⁰ Yargıtay 11. HD., 2021/5134 E., 2021/9187 K., 19.12.2022 T. Karar için bkz. **Yargıtay Hukuk ve Ceza Dairelerinin Türk Ticaret Kanuna İlişkin Kararları 2022**, Yay. Haz. Abuzer Kendigelen/İbrahim Çağrı Zengin/Numan Sabit Sönmez/Elanur Tamer/Rabia Kayaaltı, İstanbul, On İki Levha, 2023, s. 60.

⁶¹ Toksal, **a.g.e.**, s. 365.

⁶² Arkan, **a.g.e.**, s. 275; Bilge, **a.g.e.**, s. 124; Tezcan, **a.g.t.**, s. 71.

c. İlgilinin Talebi

Kanunun açık lafzı dikkate alındığında geçici olarak tescil ancak ilgilinin talep etmesi halinde gerçekleştirilebilir⁶³. Doktrinde ise konu hakkında farklı görüşler mevcuttur. Bir görüş kanunun lafzı doğrultusunda geçici tescilin yapılabilmesi için ilgilinin talebini aramaktadır⁶⁴. İlgili talebini yazılı şekilde sunmalıdır⁶⁵. Aksi görüş ise sicil müdürünü bu noktada yetkili kabul ederek ilgilinin talebi olmasa dahi tescilin geçici olarak yapılabileceği düşüncesindedir⁶⁶. Kanunun ilgilinin talebini araması, tescilin gerçekleştirilmesinde menfaat sahibinin ilgili olduğu düşüncesine dayansa da sicil müdürünün tereddütte kaldığı bir hususta geçici tescilin gerçekleştirilmesi için ilgilinin talebinin aranması esasen mantıklı değildir. Nitekim belki de ilgilinin talep etmediği tescilin gerçekleştirilmesinde üçüncü kişilerin de menfaati bulunmaktadır. Sicil müdürünün tescilde durakladığı hususlarda kararı mahkeme vermelidir.

Bahsedilen talep, ilgilinin geçici tescil edilebilecek bir hususun tespit edilmesi akabinde geçici olarak tescil yapılmasını istemesine ilişkindir. Yoksa ilgilinin sicil müdürlüğüne doğrudan geçici tescil talebinde bulunması mümkün değildir. Doktrinde ise bir görüş, geçici tescilin başlı başına istenebileceğini ileri sürmektedir⁶⁷. Hükmün gerekçesinde aslolanın sicil müdürlüğünün incelemesi sırasında geçici tescil gerektirebilecek bir hal ile karşılaşması olduğu ifade edilmiştir. Bu kapsamda ilgilinin ilk talebi tescilin kesin şekilde gerçekleştirilmesi doğrultusunda olmalıdır⁶⁸. Yapılacak

⁶³ TST m. 44/4'te üçüncü kişilerin sicil müdürlüğüne tescili gerekli bir husus bulunduğunu bildirim üzerine sicil müdürünün tescili gerçekleştirmek noktasında tereddüte düştüğü hallerde istek üzerine tescilin geçici olarak gerçekleştirilebileceği öngörülmüştü. Ancak istemin kim tarafından yapılacağı hükümden anlaşılamamaktadır. TSY'de ise benzeri bir hüküm yer almamaktadır.

⁶⁴ Arslanlı, **Kara Ticaret**, s. 157; Karayalçın, **a.g.e.**, s. 303; Poroy/Yasaman, **2022**, s. 244; Doğanay, **a.g.e.**, s. 328; Toksal, **a.g.e.**, s. 360; Tuna, **a.g.e.**, s. 150; Özbey, **a.g.t.**, s. 103; Bilge, **a.g.e.**, s. 122, 124; Bilgili/Demirkapı/Özboyacı, **a.g.e.**, s. 309; Şener, **Ticari İşletme**, s. 463; Yargıtay, 11. HD., 2006/11086 E., 2006/12755 K., 04.12.2006 T.: “Bahse konu düzenlemelerden anlaşılacağı üzere geçici tescil için, öncelikle ilgililerin talebi şarttır.” (Eriş, **a.g.e.**, s. 865).

⁶⁵ Doğanay, **a.g.e.**, s. 328; Bilge, **a.g.e.**, s. 122.

⁶⁶ Kayar, **a.g.e.**, s. 198, dpn. 162; Bilgili/Demirkapı, **Ticaret Hukuku**, s. 106; Dinç, **a.g.m.**, s. 54.

⁶⁷ Erem, **a.g.e.**, s. 136. Yazar, tescil talebine ilişkin dilekçede açıkça geçici tescil isteminin belirtilmesi gerektiğini ifade etmiştir; Toksal, **a.g.e.**, s. 366.

⁶⁸ Gerekçede doğrudan geçici tescil talebi ile başvurunun doktrinde savunulabileceği ifade edilmiş ancak bunun çok istisnai bir başvuru olabileceği vurgulanmıştır bkz. TTK m. 32 Gerekçe (bkz. Kaya, **Gerekçeli TTK**, s. 129); Geçici tescilin doğrudan istenemeyeceği yönünde bkz. Eriş, **a.g.e.**, s. 863; Aktepe, **a.g.t.**, s. 47; Güneş, **a.g.t.**, s. 23.

inceleme sırasında sicil müdürü bir hususun mahkemece çözümlenebileceği kanaatindeyse veya tescili gerçekleştirmek konusunda duraksama yaşarsa talebi kabul etmeyerek durumu ilgiliye bildirmelidir (TSY m. 40). İlgilinin geçici tescil konusundaki talebini yönelteceği safha budur.

Geçici tescil edilebilecek bir hal bulunması durumunda sicil müdürlüğünün talebi reddetme olanağı yoktur. Ancak ifade ettiğimiz üzere sicil müdürlüğü ilgiliye tescili neden gerçekleştiremeyeceğine yönelik yaptığı bildirimde açıkça geçici tescilin gerçekleştirilebileceğini belirtmemektedir. Bu nedenle geçici tescil edilebilecek bir hal bulunduğu düşüncesiyle sicile başvuran ilgilinin talebi böyle bir hal bulunmadığı gerekçesiyle reddedilebilir. TTK veya TSY’de geçici tescil talebinin incelenmesi bakımından tescil taleplerinin incelenmesi düzenlemesinden ayrı bir düzenleme öngörülmemiştir. Önemle ifade etmek gerekir ki geçici tescil talebine yönelik incelemeyi gerçekleştirmek ve bu konuda karar vermek üzere yetkili ve yükümlü kişi sicil müdürüdür. Esasen mahkemenin vermesi gerektiğini düşündüğümüz bu nitelikte bir kararı müdür yardımcılarının veya tescile yetkili personelin verebilmesi evleviyetle mümkün olmamalıdır.

2. Tescilin Resen Silinmesi veya Kesin Tescile Dönüştürülmesi

TTK’da öngörülen resen tescil hallerinden biri de geçici tescilin sicil müdürlüğünce resen silinmesi halidir. Geçici tescil, üç ay içinde mahkemeye başvurulmaması veya ilgililerin aralarında anlaşamaması halinde resen silinir (TTK m. 32/4). İlgililer, geçici tescilin devamı veya kesin tescile dönüştürülmesi için mahkemeye başvurduklarını veya anlaştıklarını ispat etmelidir (TSY m. 40). Sicil müdürlüğüne mahkemeye başvurulduğu veya ilgililerin aralarında anlaşığına dair bir belge ulaşmazsa sicil müdürlüğünün esasında talebe karşı verdiği bir yanıt söz konusu olmayacağından ilgililerin itiraz edeceği bir karar bulunmaz. Sicil müdürlüğüne geçici tescilin kesin tescile dönüştürülmesi yönünde ayrıca bir talep gelmesi halinde ise sicil müdürlüğü, talebi reddederek geçici tescili kaldırabilir. Bu halde ilgililerin itirazda bulunabileceği kabul edilmiştir⁶⁹. Doktrinde bir görüş geçici tescilin kaldırılabilmesi

⁶⁹ Bilge, a.g.e., s. 126.

için üç aylık sürenin yanında sekiz günlük itiraz süresinin de geçmesi gerektiğini ileri sürmüştür⁷⁰. Üç aylık sürenin dolması ile geçici tescilin kaldırılması gerektiğini düşünen karşıt yöndeki görüşe göre ise geçici tescil, kanun koyucu tarafından istisnai nitelikte ve sürelerin bilinçli olarak kısa belirlendiği bir müessesedir⁷¹. Ayrıca üç aylık süre sonrası geçici tescilin sicilde halen görülmesi üçüncü kişilerde kaydın kesin nitelik kazandığı düşüncesine neden olabilir. Fikrimizce de itiraz ve geçici tescil iki ayrı müessese olup itiraz süresi eklenerek geçici tescil için öngörülen üç aylık sürenin uzatılması düşünülemez. Nitekim itiraz üzerine itiraz yönünde bir tescil gerçekleştirilip gerçekleştirilmemesine karar verecek olan mahkemedir. Üç aylık süre sonunda tescilin devamının üçüncü kişilerde kaydın kesin nitelik kazandığı izlenimi uyandırması ise pek olası değildir. Çünkü kaydın geçici nitelikte olup olmadığı kayıt incelendiğinde kolaylıkla görülebilmektedir.

Kesin tescil talebine karşılık verilen geçici tescil kararına da itiraz mümkündür⁷². Geçici tescilin kesin tescile dönüştürülmesi talepli davadan ayrı olarak geçici tescil kararına karşı da sekiz gün içinde itiraz yoluna başvurulabilir. Zira geçici tescili her ne kadar kişi kendisi talep etmiş olsa da bu talep kesin tescilin reddedilmesi sonucu en azından tescili geçici gerçekleştirmeye yönelik mecburi bir taleptir⁷³. Asıl istenen kesin tescil olduğundan geçici tescil kararına itiraz edilerek doğrudan kabul kararı verilmesi gerektiği ileri sürülebilir. Bunun yanında ilgilinin geçici tescil

⁷⁰ Toksal, **a.g.e.**, s. 366.

⁷¹ Bilge, **a.g.e.**, s. 126; Demirel, **a.g.e.**, s. 206; Aktepe, **a.g.t.**, s. 47.

⁷² Karayalçın, **a.g.e.**, s. 303-304. İfadelerinden anlaşıldığı kadarıyla yazar, mahkemeye yapılacak başvuruyu esasen başvuru süresinin üç ay olduğu bir tür red kararına karşı itiraz yolu olarak değerlendirmiştir. Bir başka deyişle geçici tescilin kesin tescile dönüştürülmesi talepli başvuru ile sicil müdürlüğünün red kararına karşı itiraz ayrı ayrı başvuru yolları değildir; Poroy/Yasaman, **2022**, s. 244; Kayar, **a.g.e.**, s. 199; Demirel, **a.g.e.**, s. 192; Yargıtay 11. HD., 2017/3504 E., 2019/660 K., 23.01.2019 T.; Yargıtay 11. HD., 2014/15834 E., 2015/1211 K., 04.02.2015 T. [Yer verilen iki karar için bkz. (Çevrimiçi) <https://www.lexpera.com.tr>, 05.09.2023]. Yer verilen kararlarda davacı, kesin tescil talep edilmesine rağmen haksız şekilde geçici tescile karar verildiğini ileri sürerek geçici tescil kararının kaldırılarak kesin tescile karar verilmesini talep etmiştir. Davacının talebi mahkemece uygun bulunmuş, geçici tescil kararı kaldırılarak davaya konu hususun kesin olarak tesciline karar verilmiştir.

⁷³ İlgililerin doğrudan geçici tescil talebinde bulunmuş olması halinde isteme uygun bir karar verilmemesi nedeniyle itiraz yoluna gidilemeyeceği, hukuki yarar bulunmadığı yönünde bkz. Kayar, **a.g.e.**, s. 199; Demirel, **a.g.e.**, s. 192. Yazarlarca bahsedilen “doğrudan geçici tescil talebinde bulunma” ifadesi ile kastedilen sicil müdürlüğüne ilk başvurunun geçici tescil talepli olmasıdır. Fikrimizce kesin tescil talebinde bulunmaksızın doğrudan geçici tescil talebinde bulunabilmek mümkün değildir. Doğrudan geçici tescil talebinde ilgililerin hukuki yararı yoktur.

talebinin kabul edilmeyerek sicil müdürlüğünce red kararı verilmesi halinde de pekâlâ itiraz edilebilir⁷⁴. İtiraz davasında kesin tescilin istenmesi daha mantıklı olmakla birlikte geçici tescil edilebilecek nitelikte hususların bulunduğu ve geçici tescil talebinin haksız yere reddedildiği de ileri sürülebilir⁷⁵.

Mahkemeye başvurulduğu takdirde mahkemenin kesin hükmüne kadar geçici tescil varlığını sürdürür⁷⁶. Mahkemeye başvuruda geçici kaydın kesin kayda dönüştürülmesi talep edilmelidir⁷⁷. Mahkemenin kesinleşmiş kararı doğrultusunda ya tescil kesin tescile dönüştürülür ya da kayıt kesin olarak silinir.

C. İtiraz

Tescil istemleri⁷⁸ ile ilgili ticaret sicili müdürlüğünce verilecek kararlara karşı ilgililer, kararın kendilerine tebliğinden sekiz gün içinde sicilin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesine itiraz edebilirler (TTK m. 34/1, TSY m. 39)⁷⁹.

⁷⁴ Geçici tescile ilişkin davanın, tescil talebinin reddine itiraz davası ile derdestlik oluşturmayacağı yönünde bir karar için bkz. Yargıtay 11. HD., 2007/3103 E., 2008/7157 K., 02.06.2008 T.: “...derdestlik ilk itirazının dayandığı davanın konusunun, TTK'nun 34. maddesinde düzenlenen geçici tescil, işbu davanın konusunun ise kesin tescil isteminin reddi kararına itiraz olması ve esasen derdestlik itirazının da yasal süresi içinde yapılmamış bulunması karşısında, mahkemece davalının derdestlik itirazının reddedilmesinde bir usulsüzlük bulunmamasına göre, davalı vekilinin aşağıdaki bent kapsamı dışında kalan ve yerinde görülmeyen diğer temyiz itirazlarının reddi gerekmiştir.” [Karar için bkz. (Çevrimiçi) <https://www.lexpera.com.tr>, 06.09.2023].

⁷⁵ Yargıtay 11. HD., 2010/7153 E., 2012/8112 K., 17.05.2012 T.; Yargıtay 11. HD., 2000/8424 E., 2000/7758 K., 13.10.2000 T. [İki karar için de bkz. (Çevrimiçi) <https://www.lexpera.com.tr>, 06.09.2023]. Yer verilen davalarda davacı, geçici tescil talebinin haksız yere reddedildiğini ileri sürerek geçici tescile karar verilmesini talep ve dava etmiştir.

⁷⁶ Kınacı, **a.g.m.**, s. 477; Mimaroglu, **a.g.e.**, s. 307; Erem, **a.g.e.**, s. 137; Poroy/Yasaman, **2022**, s. 243; Toksal, **a.g.e.**, s. 366; Bilge, **a.g.e.**, s. 125; Bilgili/Demirkapı, **Ticaret Hukuku**, s. 106; Bozkurt, **a.g.e.**, s. 334.

⁷⁷ Bilgişin, **a.g.e.**, s. 146; Baştuğ/Erdem, **a.g.e.**, s. 129; Yargıtay 11. HD., 2016/2774 E., 2017/5125 K., 09.10.2017 T.: “Davacı vekili...tescil talebinin reddedilerek geçici tescil yapılmasının usul ve yasaya aykırı olduğunu ileri sürerek geçici tescilin kesin tescile dönüştürülmesine karar verilmesini talep ve dava etmiştir.” [Karar için bkz. (Çevrimiçi) <https://www.lexpera.com.tr>, 07.09.2023]. Olay kapsamında geçici tescil kararının yerinde olmadığını düşünen davacı, sekiz gün içinde karara itiraz yoluna da başvurabilirdi. Bu noktada otuz gün içinde ileri sürülecek geçici tescilin kesin tescile dönüştürülmesi yolundaki talep ile geçici tescil kararına itiraz yarışır. Her iki davada da talep aynı olup kararın kesin şekilde tescil edilmesidir.

⁷⁸ Tescil ifadesi geniş anlamıyla kullanılmıştır.

⁷⁹ İtiraz kurumu, TSY'de sicil müdürlüğünün kararıyla ilişkili geçici tescil ve ilan kurumları ile aynı başlık altında düzenlenmişken TTK'da sicil müdürünün görevleri başlığı altında yer almıştır. Anılan

1. İtiraz Konusu

Ticaret sicili müdürlüğünce gerçekleştirilen her işlem itiraz konusu değildir. Ticaret siciline kayıtlı bir tescil hakkında doğrudan itiraz yoluna başvurulamaz⁸⁰. Yargıtay ve doktrinin genel kabulüne göre öncelikle sicil müdürlüğünden gerekli tescile ilişkin talepte bulunmak ardından verilen karara karşı itiraz yoluna başvurmak gerekir⁸¹.

kurum ile başlık arasında uyumsuzluk olduğunu, kanundaki yeri itibariyle kurumun uygun düzenlenmediğini ifade edelim.

⁸⁰ Ticaret sicili müdürlüğünün tescili kabul kararlarına karşı da itiraz yoluna müracaat edilebileceği görüşü kabul edildiğinde kararın tebliğinden sekiz gün içinde itiraz yoluna gidilebilmesi gerekir. Süre geçtikten sonra ise itiraz yoluna gidilebilmesi için değişiklik veya silinme talebiyle sicile başvurarak bir karar almak gerekir. Bu noktada Yargıtay'ın itiraz süresi geçtikten sonra tekrar sicil müdürlüğüne başvurulamayacağı şeklindeki görüşü karşımıza çıkar ki ilgili görüş Yargıtay'ın ancak red kararlarının itiraza konu olabileceği fikrinin bir sonucudur.

⁸¹ Poroy/Yasaman, **2022**, s. 254; Mimaroglu, **a.g.e.**, s. 306; Uçar, **a.g.e.**, s. 125; Bilge, **a.g.e.**, s. 136, 143; Kayıhan, **a.g.m.**, s. 376; Kayıhan, **a.g.e.**, s. 156; Mustafa Yavuz, "Ticaret Sicili Müdürlüklerince Verilen Kararlara Karşı İtiraz Yolu", **THD**, C. 10, S. 104, 2015, s. 101; Demirel, **a.g.e.**, s. 194; Yargıtay 11. HD., 2021/1608 E., 2022/5896 K., 15.09.2022 T.: "TTK'nın 28. ve devamı maddeleri uyarınca tescil isteminin ilgililer tarafından yetkili sicil müdürlüğüne yapılarak, sicil müdürlüğünce verilecek karara karşı, tebliğinden itibaren sekiz gün içinde, sicil bulduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesine dilekçe ile itiraz etmek gerekirken davacı tarafından doğrudan dava açılmış olup..."; Yargıtay 11. HD., 2019/458 E., 2019/7521 K., 26.11.2019 T.: "Davacı vekili, 28/03/2011 tarihinde müvekkili şirketin ortaklarınca gerçekleştirilen hisse devri ile buna istinaden alınan ortaklar kurulu kararında belirtilen hisselerin, o tarihteki ortakların hisselerinin gerçek oranı ve tutarını yansıtmadığını...davacı müdürlüğün kendilerine sunulan hisse oran ve miktarlarını kontrol ederek gerçeği belirlemesi gerektiğini, gerçeğe uygun olmayan tescil ve ilan talebini reddetmesi gerektiğini ileri sürerek tescilin iptalini, düzeltilmesini ve yeniden tescili ile ilanını talep etmiştir... davacının 6102 sayılı TTK 34. Madde gereği önce davalıya başvurusu ve red cevabı üzerine dava açması gerektiği gerekçesiyle istinaf isteminin kabulü ile ilk derece mahkemesi kararının kaldırılmasına, davanın dava şartı yokluğundan usulden reddine karar verilmiştir." Davacı şirket, tescil talebinde bulunabilecek ilgili olduğundan karar aynı zamanda tescil kararının kabulü halinde itiraz yoluna başvurulamayacağını da göstermektedir; Yargıtay 11. HD., 2004/13647 E., 2005/11312 K., 21.11.2005 T.; Yargıtay 11. HD., 2002/4253 E., 2002/4381 K., 06.05.2002 T.: "TTK'nın 34 ve 36 ncı maddelerine göre, dava açmak için öncelikle ilgililerin Ticaret Sicil Memurluğu'na başvurarak, buradan olumlu veya olumsuz verilen cevabın tebliğinden itibaren 8 gün içinde dava açılabilirliği, davacının ise İstanbul Ticaret Sicil Memurluğu'na başvurmadan doğrudan doğruya dava açtığı, Ticaret Sicil Memurluğu'nun kararı olmadığından, karar iptalinden bahsedilemeyeceği gerekçesiyle, davanın reddine karar verilmiştir...davacı vekilinin bütün temyiz itirazlarının reddiyle usul ve kanuna uygun bulunan hükmün ONANMASINA..."; Yargıtay'ın farklı bir gerekçe ile bozduğu bir kararda BAM, ilk derece mahkemesi kararını uygun bulmayarak itiraz davası açabilmek için önce sicil müdürlüğüne başvuru şeklinde bir dava şartı bulunmadığını ifade etmiştir. Esasında olayda sicil müdürlüğünün bir kararı bulunmaktadır. Sicil müdürlüğü davacının talebini reddetmemiş ancak talebi doğrultusunda bir tescil de gerçekleştirilmemiştir. Yani tartışma sicil müdürlüğünün olumlu bir kararına karşı itiraz yoluna başvurulup başvurulamayacağına ilişkindir. Karar için bkz. Yargıtay 11. HD., 2020/6310 E., 2021/5300 K., 22.06.2021 T. (Karar HGK'ya gitmişse de Yargıtay'ın kararında yer alan farklı gerekçe yönünde BAM'ın direnme kararı bozulmuştur. Kararda karşı oy yazısı da bulunmaktadır bkz. Yargıtay HGK., 2022/65 E., 2023/144 K., 01.03.2023 T.) [Bu dipnotta yer verilen tüm kararlar için bkz. (Çevrimiçi)

TTK m. 34/1 hükmünün lafzı dikkate alındığında itiraz konusu oluşturabilecek sicil müdürlüğünce verilen kararlar, “*ilgililerin tescil taleplerine karşılık olarak verilen*” tüm kararlardır. Bu noktada doktrinde farklı görüşler bulunmakla birlikte⁸² fikrimizce denilebilir ki itiraz kurumu, sicil işlemlerinin tümünü veya sicil müdürlüğünce verilen tüm kararları⁸³ kapsamamaktadır. Danıştay da bir kararında sicil

<https://www.lexpera.com.tr>, 11.09.2023]; Yargıtay, aksi yönde denilebilecek bir kararında tescil öncesi davacının sicil müdürlüğüne yaptığı beyanı yeterli görmüş tescile yönelik tekrar yapacağı bir başvuruyu ve sicil müdürlüğünün red kararını aramamıştır bkz. Yargıtay 11. HD., 2013/14316 E., 2013/12705 K., 17.06.2013 T.: “*Davacı taraf, tescil istemi üzerine, 20.02.2012 tarihinde ticaret sicil müdürlüğüne başvurarak nisaplara uyulmaksızın genel kurul kararı alındığını ileri sürmüş ve tescil talebinin reddinin istemiştir. Açılan davada da davacı vekili, müvekkilince yapılan tescil işleminin usulüne uygun olduğunu savunduğuna göre, mahkemece uyumsuzluğun esasına girilerek ulaşılabilecek sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken, TTK'nın 36'ncı maddesindeki prosedürün tamamlanmadan doğrudan dava açıldığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmesi doğru görülmemiş ve kararın bozulması gerekmiştir.*” (Eriş, **a.g.e.**, s. 878); Önce müdürlüğe başvurulmaksızın mahkemeden talepte bulunulması durumunda mahkemenin davayı reddetmemesi, ilgiliye müdürlüğe başvurması için süre tanınması gerektiği yönünde bkz. Şener, **Ticari İşletme**, s. 457. Usul ekonomisi bakımından yararlı bu görüşün kanuni dayanağı bulunmamaktadır.

⁸² Çevik, **a.g.m.**, s. 149; Yazar, ilanların özet olarak veya tam olarak yayımlanmasına ilişkin ve özet olarak yayımlanan ilanların yazılışına ilişkin kararlara karşı itiraz yoluna başvurulabileceğini ifade etmiştir; Toksal, **a.g.e.**, s. 377-378. Yazara göre, sicil müdürlüğünün tüm karar ve işlemleri hatta eylemsizliği itiraz müessesesinin kapsamına dahildir. Ancak fikrimizce bu yorum ancak olması gereken hukuk bakımından yapılabilir. Mevcut düzene böyle bir yorum getirilmesi sistemin işleyişi dikkate alındığında mümkün görünmemektedir. Örneğin, itiraz için öngörülen sekiz günlük süre kararın tebliğinden başlamaktadır. Bu noktada diğer haller bakımından bir belirleme yapılamayacaktır; Özdamar, **Yargı Yolu**, s. 292-293. Yazara göre TTK m. 36 kapsamına sicil müdürlüğünün tüm işlem ve kararları girmektedir. Kanunun açık lafzı ve Yargıtay'ın istikrar kazanmış uygulaması, itiraz konusunun kanun koyucu tarafından dar belirlendiği ve yalnızca sicil müdürlüğünün kararlarından oluştuğu düşüncesi uyandırmaktadır. Fakat belirtmek gerekir ki istisnai olarak Yargıtay'ın sicil müdürlüğünce gerçekleştirilen bir işlemi iptal ettiği kararlara da rastlanmaktadır bkz. Yargıtay 11. HD., 2020/791 E., 2020/4276 K., 20.10.2020 T.: “*...davalı ...'nın 05.09.2017 tarihli yazısı gereği icra müdürlüğünde bildirilen haciz işleminin resen yapılması gereken tescil işlemlerinden olduğu, bu durumda Ticaret Sicil Müdürlüğünce harç tahsil edilmeden önce tescil işleminin yapılabileceği ancak tescili müteakip derhal ilgili Vergi Dairesine bildirilmesi gerektiği gerekçeleri ile davanın kabulü ile davalı ... Müdürlüğünün davaya konu 05.09.2017 tarihli işleminin iptaline karar verilmiştir.*” [Karar için bkz. (Çevrimiçi) <https://karararama.yargitay.gov.tr>, 18.09.2023]. Olması gereken hukuk bakımından ise anılan görüşün yararlı olabileceği kanaatindeyiz. Nitekim düşüncemiz itiraz kurumunun konusu, ilgilileri ile kapsamının genişletilerek daha işlevli hale getirilmesi gerektiği yönündedir; Okutan, **a.g.m.**, s. 13. Yazar, itiraz yolunun sicil müdürünün bir kararı veya işlemine karşı kullanılabileceğini belirtmiş bunun yanında sicil müdürlüğünce henüz bir karar verilmeden tescili talep edilen hususun tescil edilmemesi gerektiğini düşünen üçüncü kişilerin, iddialarını sicil müdürlüğü nezdinde ileri sürebileceği bir imkan oluşturulması gerektiğini ifade etmiştir; Demirel, **a.g.e.**, s. 195. Yazar, itiraz davası açılmadan sicil müdürlüğüne başvurularak bir karar alınmasının şart olduğunu belirtmiş olmakla birlikte tescile davet işlemlerine ilişkin olarak da itiraz yoluna başvurulabileceğini öne sürmüştür.

⁸³ Yargıtay 11. HD., 2004/13647 E., 2005/11312 K., 21.11.2005 T.: “*Ticaret Sicil Memurluğu'na istem hakkında olumlu yada olumsuz bir karar verilmediği, davacıların dilekçesine yanıt mahiyetinde görüş sorulduğu, TTK'nun 36 ncı maddesi hükmüne göre, sicil memurunun ilgililer için vereceği tescil, tadil ve terkin kararlarına karşı, tebliğ tarihinden itibaren 8 gün içinde itiraz edilebileceği, ancak olayda sicil memurluğunca istem hakkında verilmiş bir karar bulunmadığı gerekçesiyle, davanın reddine karar verilmiştir...* davacı vekilinin bütün temyiz itirazlarının reddiyle

müdürlüğünün tescile davet işlemini idari işlem olarak nitelendirerek işleme karşı açılacak davada idari yargının görevli olduğunu ifade etmiştir⁸⁴.

Hükmün lafzına karşılık doktrinde farklı şekilde yorumlanan bir diğer konu, kararın içeriğine ilişkin ayrımdır. Bir görüş, itiraz kurumunu red kararının bir sonucu olarak değerlendirerek ancak kabul etmeme niteliğindeki kararlara karşı itiraz yoluna gidilebileceğini ifade etmiştir⁸⁵. Bu görüşe göre ilgililerin talepleri doğrultusunda verilen kararlara itiraz etmeleri söz konusu olmaz. Diğer bir görüş ise bu yönde bir ayırım belirtmeyerek tescil talebine karşılık verilen her tür kararın itiraza konu olabileceği kanısındadır⁸⁶. Zira sicil müdürlüğü tescil talebini kabul etse de hatalı bir

usul ve kanuna uygun bulunan hükmün ONANMASINA...” [Karar için bkz. (Çevrimiçi) <https://www.lexpera.com.tr>, 15.09.2023]; Yargıtay 11. HD., 2004/3276 E., 2004/12555 K., 20.12.2004 T.: “Somut olayda davalı memurluk tarafından kanunen kendisine tanınmış olan araştırma görevinin yerine getirildiği davacıya bildirilmiş olup, davaya konu bu kararın sicil memurluğunun talep hakkında verdiği nihai karar olarak yorumlanması mümkün değildir. O halde bu davanın davacı tarafından erken açıldığının kabulü ile davanın reddine karar verilmesi gerekirken yazılı olduğu şekilde karar verilmesi doğru görülmemiştir.” (Eriş, **a.g.e.**, s. 855-856; Moroğlu/Kendigelen, **a.g.e.**, s. 71). Karar, mahkemenin bu halde davayı hemen reddetmemesi, sicil müdürlüğünün kararını bekletici mesele yapması gerektiği gerekçesiyle eleştirilmiştir bkz. Şener, **Ticari İşletme**, s. 456, dpn. 37.

⁸⁴ Danıştay 8. Dairesi, 2004/64 E., 2004/3623 K., 05.10.2004 T.: “Gaziantep Ticaret Odası Ticaret Sicil Memurluğunun tescil ve kayıt yaptırmaya davet işlemi davalı idarenin tek taraflı ve kamu gücünü kullanarak oluşturduğu bir işlem olduğundan, bu işleme karşı açılan davanın görüm ve çözüm yerinin idari yargı yeri olduğu kuşkusuzdur.” [Karar için bkz. (Çevrimiçi) <https://mevzuat.sinerjias.com.tr>, 15.11.2023] Karar, sicil müdürlüğünün tüm eylem ve işlemlerine karşı itiraz konusunda adli yargının görevli olduğunun TTK’da açıkça belirlendiği gerekçesiyle eleştirilmiştir. Sicil müdürlüğünün işlemleri idari nitelikte olsa da müdürlük kararlarına karşı başvurulacak yargı yolunun adli yargı olduğu yönündeki görüş ve kararın ayrıntılı eleştirisi için bkz. Özdamar, **Yargı Yolu**, s. 289-297; Özdamar, **Ticaret Sicili**, s. 58; Demirel, **a.g.e.**, s. 193, dpn. 675. Sicil müdürlüğünün kararlarına karşı yargı yolu dışında idari bir başvurunun söz konusu olmadığına yönelik bkz. Yargıtay 11. HD., 1986/2047 E., 1986/2199 K., 15.04.1986 T. (Eriş, **a.g.e.**, s. 837); Bozer/Göle, **a.g.e.**, s. 383, dpn. 29; Şener, **Ticari İşletme**, s. 455; Sicil müdürlüğünün tahsil ettiği harca bir itiraz söz konusu ise idari mahkemelerin çözüm yeri olduğuna ilişkin bkz. Alver, **a.g.e.**, s. 70.

⁸⁵ Karayalçın, **a.g.e.**, s. 301; İmregün, **Kara Ticareti**, s. 55; Domaniç/Ulusoy, **a.g.e.**, s. 258; Poroy/Yasaman, **2022**, s. 253; Doğanay, **a.g.e.**, s. 338; Mimaroglu, **a.g.e.**, s. 306; Başbuğoglu, **a.g.e.**, s. 96-97; İmregün, **İlkeler**, s. 68; Özbey, **a.g.t.**, s. 48; Arkan, **a.g.e.**, s. 273; Bilge, **a.g.e.**, s. 135-136; Kayar, **a.g.e.**, s. 200. Yazar hem red hem geçici tescil kararlarına karşı itiraz edilebileceğini ifade etmiştir; Nomer Ertan (Ülgen/Helvacı/Kaya), **2022**, s. 220; Ayhan/Çağlar/Özdamar, **Ticari İşletme**, s. 284; Kayıhan, **a.g.m.**, s. 376; Kayıhan, **a.g.e.**, s. 156; Şener, **Ticari İşletme**, s. 457, dpn. 38; Dinç, **a.g.m.**, s. 54-55; Demirel, **a.g.e.**, s. 194. Yazar, red kararları yanında geçici tescil kararlarına karşı da itirazda bulunulabileceğini açıkça belirtmiştir; Bozkurt, **a.g.e.**, s. 333.

⁸⁶ Bazı yazarlar bu yönde bir açıklama yapmamış ancak red-kabul kararları bakımından bir ayırım da gözetmemiştir bkz. Bilgişin, **a.g.e.**, s. 146; Hirsch, **a.g.e.**, s. 98; Arslanlı, **Kara Ticaret**, s. 152; Domaniç, **Şerh**, s. 169; Tesal, **a.g.e.**, s. 90. Bazıları ise açıkça tüm kararların kapsam dahilinde olduğunu kabul etmiştir bkz. Erem, **a.g.e.**, s. 140; Yavuz, **a.g.m.**, s. 101.

tescil gerçekleştirmiş olabilir. Bu konuda bir belirleme yapabilmek için fikrimizce itiraz yoluna başvurabilecek ilgililerin kapsamını tayin etmek gerekir. Kapsamın farklı şekilde belirlenmesi varılacak sonucu değiştirebilecektir. İlgililerin yalnızca tescili talep eden kişilerden oluşacağı ve bu kişilerin mevzuatımızda belirtilenlerle sınırlı olduğu görüşü doğrultusunda tescil talebinin kabulü halinde kural olarak itiraz edilecek bir husus olmayacağı, maddi hataların ise dava yoluna gidilmeden çözüleceği düşünülebilir. İlgililerin, tescil talebindeki ilgililerden farklı şekilde ve geniş yorumlanması bir başka ifadeyle hukuki yararı bulunan herkesin itiraz edebileceğinin kabulü halinde ise tescil talebinin uygun bulunması durumunda da itiraz yolunun açık olması gerektiği ileri sürülebilecektir. Zira bu halde talebin kabul edilmesiyle menfaati etkilenenler olabilecek tescili talep edenden farklı kişiler de itirazda bulunabilecektir. Aşağıda açıklayacağımız üzere olması gereken hukuk bakımından menfaati etkilenen herkes sicil müdürlüğünün kararına karşı itirazda bulunabilmelidir. Tescil talebinde bulunabilecek kişilerin kapsamının da bu yönde genişletilmesi gerektiğini ifade etmiştik. İlgili kişi kavramının bu şekilde menfaat sahibi herkesi kapsamaması halinde ilgililerin kendi arasında da menfaat çatışmaları bulunabilecektir. Örneğin şirketin yönetim organı bir hususun tescilini istemezken tescilde menfaati olan bir ortak tescili isteyebilir. Aynı çatışma şirketten ayrılmış bir müdür/yönetim kurulu üyesi ile şirket arasında da bulunabilir. O halde görüşümüz doğrultusunda denilebilir ki sicil müdürlüğünce verilecek karar red yönünde de olsa kabul yönünde de olsa menfaati ihlal edilen ilgili, itiraz yoluna başvurabilecektir. Yorumun *de lege ferenda* yapıldığının altını çizelim. Nitekim Yargıtay'ın müstekâr içtihatları ancak red kararlarının itiraz yoluna götürülmesine imkân vermektedir⁸⁷. Fakat *de lege lata* yapılacak değerlendirmede de farklı gerekçelerle aynı sonuca ulaşılabileceği kanaatindeyiz. İlgililerin kanunda gösterilenler ile sınırlı olduğunu ve itiraz ilgililerinin tescil ilgilileri ile aynı içerikte belirlendiğini ifade etmiştik. Bu noktada olağan olan tescil isteği kabul edilen kişinin itiraz yoluna elbette gitmemesidir. Ancak sicil müdürlüğü, talebi reddetmeden tam anlamıyla talep doğrultusunda karar vermemiş olabilir. Bu noktada kabul kararını da itiraza konu edebilmek gerekir. Zira kanunda öncelikle sicil müdürlüğüne başvurularak “red kararı almak gerektiği”

⁸⁷ Bkz. s. 151-152, dpn. 81'de yer alan kararlar.

şeklinde bir dava şartı yoktur. Yaşanan sorunun maddi hata kaynaklı olduğu veya sicil müdürlüğü ve ilgili arasında çözülebileceği düşüncesiyle bir başka anlatımla dava yoluna gitmeye gerek kalmayacağı fikriyle önce sicil müdürlüğüne başvuru şeklinde bir dava şartı mantıklı olabileceksede kanunda öngörülmemiş böyle bir dava şartının mevcut düzende varlığından bahsedilemez.

Resen veya bildirim üzerine gerçekleştirilecek tesciller bakımından da itiraz yoluna başvurulabileceği doktrinde öne sürülmüştür⁸⁸. Sicil müdürlüğü esasında bu hallerde herhangi bir inceleme gerçekleştirerek tescili gerçekleştirilmeyi reddedemez. Bir başka ifadeyle karar merci değildir. Ancak bu kayıtlar bakımından da ilgililer değişiklik ve silinme talep edebileceklerdir. Bu talepleri sonucu alacakları kararların itiraza konu olabilmesi tabiidir.

2. İtiraz Makamı ve Süresi

Tescili talep makamı kararına karşı itirazda bulunulacak sicil müdürlüğünün bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesidir⁸⁹. Üst başlıkta ifade olunduğu üzere itirazın, bir karara karşı yapılabilmesi sebebiyle öncelikle sicil müdürlüğüne itiraz ile ilgili konuda başvuruda bulunulmuş ve alınan neticeden memnun olunmaması nedeniyle itiraz yoluna gidilmiş olması gerekir.

İtiraz yoluna müracaat edilebilecek süre ise sicil müdürlüğünün kararının ilgiliye tebliğinden itibaren sekiz gündür (TTK m. 34/1, TSY m. 39). Bahsi geçen sürenin hak düşürücü niteliği haiz olduğu doktrin ve Yargıtay tarafından müstekâr olarak kabul edilmektedir⁹⁰. Anılan süre geçtikten sonra ilgililerin itiraza konu hususa ilişkin genel dava yoluna gitmelerinde bir beis bulunmadığını ifade etmek gerekir.

⁸⁸ Demirel, **a.g.e.**, s. 195.

⁸⁹ Her asliye ticaret mahkemesi zaten ticari davalara bakmakla yükümlü olduğundan hükümde geçen asliye ticaret mahkemelerini niteleyen “*ticari davalara bakmakla görevli*” ibaresine esasında ihtiyaç bulunmamaktadır bkz. Kayar, **a.g.e.**, s. 200, dpn. 164; Yavuz, **a.g.m.**, s. 102.

⁹⁰ Eriş, **a.g.e.**, s. 875; Uçar, **a.g.e.**, s. 125; Özbey, **a.g.t.**, s. 49; Bilge, **a.g.e.**, s. 143; Karahan, **a.g.e.**, s. 132; Kayıhan, **a.g.e.**, s. 156, dpn. 256; Yavuz, **a.g.m.**, s. 102; Şener, **Ticari İşletme**, s. 459; Dinç, **a.g.m.**, s. 55; Yargıtay 11. HD., 1983/3937 E., 1983/4864 K., 07.11.1983 T. (Doğanay, s. 337, dpn. 44).

3. İtirazda Bulunabilecek Kişiler

TTK m. 28/1’de tescil için başvuruda bulunmaya yetkili kişiler, “*ilgililer*” olarak ifade olunduğu gibi itirazda bulunabilecek kişiler de TTK m. 34/1 ve TSY m. 39’da “*ilgililer*” olarak belirtilmiştir. TSY m. 22’de kimlerin ilgili olduğu fıkra fıkra sıralanmıştır. Anılan maddede ilgililerin kim olduğu belirlenmişse de başlığında ve içeriğinden hükmün, tescil başvurusuna yetkili kişileri düzenlediği anlaşılmakta itirazda bulunabilecek ilgililerin de bu kapsama dahil olup olmadığı açıkça tespit edilememektedir. Bu belirsizlik doktrinde itiraz başvurusu yapabilecek ilgililerin kapsamı hakkında farklı yorumlar bulunmasına yol açmıştır.

Doktrinde bir görüş bahsi geçen ilgilileri hem dar yorumlamakta hem de hepsini aynı kapsamda mütalaa ederek ancak tescil başvurusunda bulunabileceklerin itiraz hakkı olduğunu kabul etmektedir⁹¹. Gerekçe olarak ilgililer ifadesinin kapsamının yönetmelik ile belirlendiği, menfaati ihlal edilen herkesin ilgili kabul edilmesinin hükmün kapsamını gereğinden fazla genişleteceği ve belirsizliğe neden olacağı ileri sürülmektedir⁹². Ayrıca görüş kapsamında itiraz yolu değilse de üçüncü kişiler için farklı koruma yolları öngörüldüğü ifade olunmuştur⁹³. Tescil talebinde bulunabilecekler ile itiraz başvurusu yapabilecek ilgilileri aynı kapsamda kabul eden diğer bir görüş, yer verdiğimiz ilk görüşten farklı olarak kavramı geniş yorumlamak suretiyle tüm ilgilileri, tescilin hukuki menfaatini ilgilendirdiği kişiler olarak kabul etmektedir⁹⁴. Karşıt görüşe göre ise itiraz edebilecek ilgililerin kapsamı, tescil

⁹¹ Arslanlı, **Kara Ticaret**, s. 153; Karayalçın, **a.g.e.**, s. 302; Mimaroglu, **a.g.e.**, s. 306; Çevik, **Anonim Şirketler**, s. 344; Doğanay, **a.g.e.**, s. 337; Poroy/Yasaman, **2022**, s. 253; Eriş, **a.g.e.**, s. 875; Özbey, **a.g.t.**, s. 48; Uçar, **a.g.e.**, s. 126; Sami Karahan, “Ticaret Sicil Memurunun Kararlarına Karşı Hukuki Yollara Başvurabilecek “İlgililer” Kavramının Kapsamı”, **TNBHD**, S. 84, 1994, s. 50; Kayar, **a.g.e.**, s. 200; Nomer Ertan (Ülgen/Helvaci/Kaya), **2022**, s. 220; Özsungur, **Ticaret Sicili**, s. 141, dph. 61; Yavuz, **a.g.m.**, s. 101. Yazar, tescil başvurusunda bulunabilecekleri itiraz bakımından ilgili kabul etmekle birlikte en azından şirket ortaklarına da itiraz hakkı tanınmanın yerinde olacağını ifade etmiştir; Şener, **Ticari İşletme**, s. 458; Demirel, **a.g.e.**, s. 202-204; Karaman Coşgun, **a.g.m.**, s. 136; Aktepe, **a.g.t.**, s. 40; Akça, **a.g.t.**, s. 173.

⁹² Karahan, **a.g.m.**, s. 50-51. Yazar, “*İlgilinin kim olduğunu kanun veya bu nizamname hükmü gösterir*” şeklindeki TST m. 31/2 hükmü gereği ilgililerin kanun ve yönetmelikte belirlendiğini ifade etmektedir. Nitekim aksi kabul, açık hükmün göz ardı edilmesi anlamına gelir ve pozitif hukuk açısından yerinde değildir. Ancak dikkat çekmek gerekir ki anılan hüküm mevcut TSY’de yer almamaktadır; Demirel, **a.g.e.**, s. 202-204.

⁹³ Karahan, **a.g.m.**, s. 50-51; Demirel, **a.g.e.**, s. 203; Karaman Coşgun, **a.g.m.**, s. 137.

⁹⁴ Teoman, **Ticaret Hukuku**, s. 54-55.

başvurusunda bulunabileceklerden daha geniştir ve onlarla aynı ilgilileri ifade etmez⁹⁵. Anılan görüşü destekleyen yazarlarca; tescili talep hususunda belirli kişilerin yetkili kılınmasının, kendi menfaati bulunduğunu düşünen herkesin tescili talep edememesinin doğal olduğu ancak müdürlükçe verilmiş bir karara karşı yararı bulunan herkesin itiraz edebilmesi gerektiği ifade olunmuştur⁹⁶. Görüşe itiraz davasının çekişmesiz yargı işi oluşu⁹⁷ bağlamında da bir temellendirme yapılmıştır⁹⁸. Çekişmesiz yargıda maddi ve şekli ilgili ayrımı mevcut olup verilecek karardan hukuki durumu etkilenebilecek kişiler, maddi anlamda ilgili kabul edilmiştir⁹⁹. Maddi anlamda ilgililer, davada dinlenebilir, itiraz imkanından yararlanabilir. Görüş kapsamında ilgililer kavramının kapsamının çekişmesiz yargının maddi anlamda ilgilileri ile örtüşeceği ifade olunmaktadır. Ancak bu yorum, çekişmesiz yargı işine başvurabileceklerin özel kanunlarla sınırlanabileceği gerekçesiyle haklı olarak eleştirilmiştir¹⁰⁰. TTK m. 34'te öngörülen ilgililer, çekişmesiz yargı işinin ilgilileri ile örtüşmek mecburiyetinde değildir. Kanun koyucu çekişmesiz yargı işine başvuracak kişileri özel bir kapsamda belirleyebilir.

Her iki yönde kararı bulunduğu söylenebilecekse de ağırlıklı olarak Yargıtay; ilgililer kavramını, tüm kanun ve yönetmelik kapsamında aynı içeriğe sahip şekilde ve sınırlı yorumlamaktadır¹⁰¹.

⁹⁵ İmregün, **Kara Ticareti**, s. 55; Toksal, **a.g.e.**, s. 379-380; Alver, **a.g.e.**, s. 70; Okutan, **a.g.m.**, s. 14; Bilge, **a.g.e.**, s. 140; Bilge, **İlgililer**, s. 371.

⁹⁶ Toksal, **a.g.e.**, s. 379-380; Okutan, **a.g.m.**, s. 14; Bilge, **a.g.e.**, s. 140; Bilge, **a.g.e.**, s. 371. Yazara göre adli veya idari makamlarca verilen kararlara karşı menfaati bulunan herkesin itiraz hakkı olması gerekir.

⁹⁷ İtiraz davasının çekişmesiz yargı işi olduğu yönünde bkz. Kuru, **a.g.e.**, s. 105; Doğanay, **a.g.e.**, s. 336; Tekil, **a.g.e.**, s. 150; Bilge, **a.g.e.**, s. 141; Ali Cem Budak, **Medeni Usul Hukukunda Üçüncü Kişilerin Haklarının Korunması**, İstanbul, Beta, 2000, s. 122; Bilge, **İlgililer**, s. 371; Kuru/Budak, **a.g.m.**, s. 30-32; Demirel, **a.g.e.**, s. 202; Aslı Aras, **Çekişmesiz Yargıda Yargılama Usulü**, Ankara, Yetkin, 2017, s. 138.

⁹⁸ Bilge, **a.g.e.**, s. 141-142; Bilge, **İlgililer**, s. 371-373.

⁹⁹ Kuru, **a.g.e.**, s. 141; Bilge, **İlgililer**, s. 371; A. Aras, **a.g.e.**, s. 127.

¹⁰⁰ Demirel, **a.g.e.**, s. 202.

¹⁰¹ İtiraz ilgililerini tescil başvurusunda bulunabilecek ilgililer ile aynı kapsamda ve dar olarak değerlendiren kararlar için bkz. Yargıtay 11. HD., 2019/1650 E., 2019/8216 K., 16.12.2019 T. Yer verilen kararda Yargıtay, şube müdürünün TTK m. 34 kapsamında kendi atamasına ilişkin kararın tescilinin iptalini isteyebilecek ilgililerden olmadığına karar vermiştir. Anılan davaya çok benzer bir davada habersiz şekilde şube müdürü olarak atanan kişinin açmış bulunduğu dava, aktif husumet

yokluğundan reddedilmemiştir bkz. Yargıtay 11. HD., 2014/8878 E., 2014/14141 K., 19.09.2014 T. Zira bu davada yalnızca tescillerin iptali değil müdür seçimine ilişkin yönetim kurulu kararlarının da iptali istenmiştir; Yargıtay 11. HD., 2018/5723 E., 2019/6909 K., 06.11.2019 T.: “*davacının ticaret sicil işleminin iptaline ilişkin talepte bulunduğu, ticaret siciline tescil ve terkin taleplerinin 6102 sayılı TTK 34. maddesi uyarınca ilgililere ait olduğu, bu ilgililerin kimler olacağıın Ticaret Sicil Nizamnamesi 30 ve Ticaret Sicili Yönetmeliği 22 ve 39. maddelerinde yer verildiği, davacının şirket ortağı olması nedeniyle ilgililer kavramı içerisinde olmadığı gerekçesiyle HMK 114/1. maddesi uyarınca davanın aktif husumet yokluğu nedeniyle usulden reddine karar verilmiştir... Bölge Adliye Mahkemesince esastan reddine ilişkin kararın usul ve yasaya uygun olduğu kanısına varıldığından Bölge Adliye Mahkemesi kararının onanmasına karar vermek gerekmiştir.*”; Yargıtay 11. HD., 2013/18245 E., 2014/7271 K., 14.04.2014 T.: “*Dava, 6102 sayılı TTK'nın 34. maddesi uyarınca açılmış bulunmakta olup madde metninden de açıkça anlaşılacağı üzere, ticaret sicil memurluğu kararlarına karşı ancak ilgililer itiraz edebilir. Davacı, dava dışı tüzel kişinin ilgisi konumunda olmadığından ve ilgililerin kim olduğu aynı Yasa'nın 28. maddesin gösterilmiş bulunduğu mahkemeye davanın reddine karar vermek gerekirken anılan hususlar nazara alınmadan yazılı gerekçeyle davanın kabulüne karar verilmesi doğru olmayıp bozmayı gerektirmiştir.*”; Yargıtay 11. HD., 2013/7686 E., 2013/12362 K., 13.06.2013 T.: “*Ticaret siciline yapılacak tescilleri ve terkinleri talep etme hakkı 6762 sayılı TTK'nın 30. maddesine göre “ilgililere” aittir. 6102 sayılı TTK'nın 34. maddesinde de yine aynı yönde düzenlemeye yer verilmiştir. Bu ilgililerin kimler olacağı Ticaret Sicil Nizamnamesi'nin 31. maddesinde açıklanmıştır. Bu maddeye göre, tacirin hükmi şahıs olması halinde onun salahiyetli uzuvları veya salahiyetli temsilcileri ilgili kişi olarak kabul edilmektedir...Yapılan açıklamalara göre, şirket ortağı ilgililer kavramına girmediğinden davacının aktif dava ehliyetinin olmadığı anlaşılmalı bulunmakla bu husus nazara alınmadan yazılı şekilde hüküm tesisi doğru görülmemiş bozmayı gerektirmiştir.*”; Yargıtay 11. HD., 2007/10442 E., 2008/13681 K., 01.12.2008 T.: “*TTK'nun 36 ncı maddesinde, sicil memurluğunca verilen kararlara karşı, ancak, “ilgililer” tarafından mahkemeye itiraz edilebileceği öngörülmüş olup, maddede sözü edilen “ilgililer” tabirinden anlaşılması gerekenlerin kimler olduğu TTK.nun 30 ve Ticaret Sicili Nizamnamesi'nin 31 nci maddelerinde gösterilmiştir.*”; Yargıtay 11. HD., 2007/8591 E., 2008/12079 K., 31.10.2008 T. [Yukarıda yer verilen yedi karar için bkz. (Çevrimiçi) <https://www.lexpera.com.tr>, 20.09.2023]; Yargıtay 11. HD., 1990/7784 E., 1990/8093 K., 14.12.1990 T. (Eriş, **a.g.e.**, s. 851-852; Uçar, **a.g.e.**, s. 128); Yargıtay 11. HD., 1989/7784 E., 1989/8093 K., 21.04.1989 T. (Uçar, **a.g.e.**, s. 128-129). Yargıtay, yer verilen kararda ortakların ilgili kavramına girmediğini vurgulamış bununla birlikte şirketi hasım göstermek suretiyle genel hükümler çerçevesinde dava yoluna gidebileceklerini ifade etmiştir; Yargıtay 11. HD., 1988/1872 E., 1988/4341 K., 28.06.1988 T. [Karar için bkz. (Çevrimiçi) <https://www.lexpera.com.tr>, 21.09.2023]; Yargıtay 11. HD., 1987/1100 E., 1987/1302 K., 14.12.1987 T. (Uçar, **a.g.e.**, s. 115-116); Yargıtay 11. HD., 1982/3701 E., 1982/3867 K., 13.10.1982 T.: “*İlgililer tabiri, hükmi şahıs tacirlere ilişkin işlerde şirketin yetkili organ veya temsilcilerini ifade eder. Yönetim kurulu üyesi sıfatıyla ortakların itiraz hakları yoktur.*” (Çevik, **Ticaret Kanunu**, s. 191; Moroğlu/Kendigelen'in, eserlerinde aynı karar numarası ile yer verdikleri kararda Yargıtay, şirket sözleşmesinde yer alan nisaplara aykırılık nedeniyle sicil müdürünün tescil talebini haklı nedenle reddettiğine kanaat getirmiştir. Yazarların kararın yer verdikleri bölümünde ilgililer kavramına ilişkin bir tartışma yer almamaktadır bkz. Moroğlu/Kendigelen, **a.g.e.**, s. 70); İlgililer kavramını daha geniş yorumlayan kararlar için bkz. Yargıtay 11. HD., 2004/11672 E., 2005/10136 K., 21.10.2005 T.: “*...hasımsız olarak açılan esas dava ile Dairemiz'in 15.01.2004 tarihli bozma kararı üzerine açılan birleşen dava, davalı şirketin sermaye artırımına ilişkin anasözleşme değişikliğini içeren genel kurul kararının tescil ve ilanına ilişkin diğer davalı Ticaret Sicil Memurluğu işleminin iptaline ilişkin olup, yukarıda yapılan özetten de anlaşılacağı üzere davacının, davalı şirkette imtiyazlı pay sahibi olduğu ve davalı Ticaret Sicil Memurluğu'nun henüz imtiyazlı pay sahipleri genel kurulunca tasdik olunmadan dava konusu edilen işlemi yaptığı dosya içeriği ile sabitir...davacı vekilinin bu yöne ilişkin temyiz itirazının kabulüyle hükmün davacı yararına bozulmasına karar vermek gerekmiştir.*” [Karar için bkz. (Çevrimiçi) <https://www.lexpera.com.tr>, 21.09.2023]. Yargıtay, ilgili kararda imtiyazlı pay sahibi davacının sicil müdürlüğünün kararına karşı itiraz talebini, ilgili olmadığı gerekçesiyle reddetmemiştir; Yargıtay 11. HD., 1985/5890 E., 1985/7155 K., 28.11.1985 T.: “*Tescil veya terkin edilen yahut itiraz konusu olan husus, kimin hukuki yararıyla doğrudan ilgili ise o şahsın ilgili sayılması gerekir...Yönetim kurulunun üyesi ve başkanı*

Üst başlıklarda ayrıntılı şekilde açıklandığı üzere tescil başvurusunda bulunabilecek ilgililerin kapsamı konusunda da doktrinde farklı görüşler bulunmaktadır. İtiraz ilgililerinin, tescil başvurusuna yetkili ilgililerle aynı içeriğe sahip olduğunun kabulü halinde dahi tescil başvurusunda bulunabilecek ilgililerin kapsamına dair benimsenen görüş doğrultusunda itiraz ilgililerinin kapsamı farklılaşabilecektir. Tescilde menfaati bulunanların tescili talep edebilmesi gerektiğini daha önce ifade etmiş olmakla birlikte bunun ancak *de lege ferenda* olarak ileri sürülebileceğini, bu kapsamda tescil başvurusu ilgililerinin TTK ve TSY’de açıkça öngörölmüş bulunanlar ile sınırlı olduğunu belirtmiştik.

TTK’da öngörölmüş hali ile kurumun işleyişi göz önüne alındığında düşüncemiz, kanun koyucunun muradının kullandığı “*ilgililer*” ifadesi ile her noktada aynı anlamı kastettiğidir. İlk olarak dikkat etmek gerekir ki bir tescil istemi reddedildiğinde reddedilme sebepleri gösterilerek verilen karar, “*dilekçeyi veren ilgiliye*” tebliğ edilir (TSY m. 35). TTK m. 34/1 ve TSY m. 39 uyarınca itiraz için öngörülen sekiz günlük süre kararın ilgiliye tebliğinden itibaren başlayacaktır. O halde kanun koyucu kararın tebliğ edileceği ve itiraz için süresi başlayacak kişiyi tescil başvurusunda bulunan ilgili olarak belirlemiştir¹⁰². Kurumun işleyişi ve düzenlenişi sebebiyle fiilen, menfaati etkilenen üçüncü kişilerin sekiz gün içinde kararı haber alarak itiraz edebilmesi güçtür.

Hüküm lafzı itibari ile de ilgililerin; tescil, değişiklik silinme istemleri ile ilgili başvuruda bulunabileceğini ifade ederek görüşü desteklemektedir. Zira hüküm okunduğunda anlaşılan; herhangi birinin tescil istemine ilişkin verilen karara karşı,

ve şirket temsilcisi olan davacının bu haklarının kaldırılmasına dair diğer iki üye tarafından verilmiş karara dayanan tescil işlemi onun hukuki yararı ile doğrudan ilgili olduğu gibi ([e]TTK m. 36/II), TSN’nin 44/III. maddesine göre "sivil memurunun karar ve muamelesinden menfaatine hanel gelen üçüncü şahıs" dahi mahkemeye başvurabilecek ilgililerden sayılmaktadır. Şu hale göre, davacının itiraz davası açma yetkisi olan ilgililerden bulunduğu, en küçük bir duraksamaya yer vermeyecek kadar açıktır.” (Eriş, **a.g.e.**, s. 886; Moroğlu/Kendigelen, **a.g.e.**, s. 73; Başbuğoğlu, **a.g.e.**, s. 98; Çevik, **Ticaret Kanunu**, s. 184).

¹⁰² Karaman Coşgun, **a.g.m.**, s. 136.

ilgililerin itiraz edebileceği değil tescil isteminde bulunan ilgilinin, kendi istemine ilişkin verilen karara karşı itiraz yoluna başvurabileceğidir¹⁰³.

Görüşümüz bakımından bir diğer gerekçe, kanun koyucunun menfaati etkilenebilecek üçüncü kişileri göz ardı etmemiş, onlar bakımından farklı yollar tayin etmiş olmasıdır¹⁰⁴. Üçüncü kişiler, hatalı olduğunu düşündükleri kararlar için sicile başvurabilirler veya itiraz davasında menfaatleri etkilenecekse davaya dahil olabilirler. Öncelikle üçüncü kişilerin TSY m. 37 uyarınca sicil müdürlüğünün dikkatini çekebilmesi mümkündür. Hükme göre kişisel yararı bulunsun bulunmasın üçüncü kişiler, tescil başvurusuna ilişkin bir kararın veya işlemin¹⁰⁵; kanuna, gerçeğe veya kamu düzenine aykırı olduğunu, üçüncü kişileri yanıltıcı mahiyette bulunduğunu gösteren olguları müdürlüğe bildirebilir¹⁰⁶. Bildirim, işlemin henüz gerçekleştirilmediği safhada ulaşır ve sicil müdürlüğünce yerinde olduğu düşünülürse tescil başvurusu reddedilir. İşlem gerçekleştirilmişse sicil müdürlüğü resen düzeltme yoluna gidemez ve ilgili TTK m. 36 kapsamında tescile davet edilir. Ancak üçüncü kişilerin bu bildirimleri sicil müdürlüğünce olumlu karşılanmazsa başvurabilecekleri bir yol, anılan kurum içerisinde düzenlenmemiştir¹⁰⁷. Üçüncü kişiler için ikinci seçenek ise genel dava yoluna gitmektir¹⁰⁸. İtirazlarının temelini teşkil eden konu için

¹⁰³ Karaman Coşgun, **a.g.m.**, s. 129-130. Yazar ayrıca eTTK'da yer verilen “*vukubulacak tescil veya tadil yahut terkin talepleri*” ifadesinin hükmün mevcut hali ile değişimiyle kanun koyucunun hükme ilişkin yorumunun yani itiraz yoluna başvurabileceklerin tescil talebinde bulunan kişiler olduğunun daha iyi anlaşıldığını ifade etmiştir. TST ve TSY arasında da benzer yönde bir değişiklik yapılmıştır.

¹⁰⁴ Demirel, **a.g.e.**, s. 203; Karaman Coşgun, **a.g.m.**, s. 137.

¹⁰⁵ Bir karar veya işlem söz konusu olmaksızın üçüncü kişilerin, tescil talebinin uygun olmadığı konusunda sicil müdürlüğünün dikkatini çekebileceği yolunda bkz. Bilge, **a.g.e.**, s. 149; Kayıhan, **a.g.m.**, s. 369.

¹⁰⁶ Ayrıca üçüncü kişi, sicil müdürlüğünün sözlü veya yazılı olarak yönelttiği sorulara cevap vermek zorundadır. Aksi halde başvurusu değerlendirmeye alınmayabilir (TSY m. 37/2).

¹⁰⁷ Doktrinde sicilin tüm işlemlerine karşı itiraz yoluna başvurulabileceğini savunan bir görüş, sicil müdürlüğünün üçüncü kişinin taleplerine tepkisiz kalması halinde itiraz yoluna gidilebileceği kanaatindedir bkz. Toksal, **a.g.e.**, s. 342. Fikrimizce görüş, itiraz kurumunun temel düzenleme ve işleyiş şekline aykırıdır. Tescili isteme hakkı olmayan üçüncü kişilerin her talebi konusunda sicil müdürlüğünün bir karar vermesi, bu kararın tebliği ve karara karşı itiraz yoluna gidilebilmesi söz konusu değildir.

¹⁰⁸ Üçüncü kişilerin itiraz yoluna başvuramayacağı ancak genel dava yoluna gidebileceği yolunda bkz. Poroy/Yasaman, **2022**, s. 253; Eriş, **a.g.e.**, s. 875; Demirel, **a.g.e.**, s. 198, 204; TST m. 44/3 hükmünde açıkça sicil müdürünün karar ve işlemlerinden menfaatleri zarar gören üçüncü kişilerin genel dava yoluna gidebileceği ifade olunmuştur. TSY'de ise anılan hükme yer verilmemiştir.

örneğin bir genel kurul kararının tescilinde iptal davası açmaları mümkündür. Bahsi geçen seçeneklerin varlığı ve düşünülmüş olması kanun koyucunun ilgililer kavramının kapsamı içinde üçüncü kişileri mütalaa etmediği düşüncesi uyandırmaktadır. Bu imkanların yeterliliği ise ayrı bir tartışma konusudur. Anılan seçenekler ilgililer bakımından da mevcut olmasına rağmen itiraz yolu onlar için öngörülmüştür. Fikrimizce itiraz yolu ilgililer bakımından öngörülmüşse aynı şekilde menfaati etkilenen üçüncü şahıslar bakımından da öngörülmelidir. Üçüncü şahıslar bakımından sunulan imkanlar yeterli olsaydı ilgililer için de itiraz yolunun öngörülmesine gerek olmazdı.

Tescile başvurabilecekler başlığında ifade ettiğimiz gibi ilgililer kavramı ile alakalı bir boşluk bulunduğu bahsedilemez. Olması gereken hukuk bakımından ise tüm menfaat sahiplerinin, karardan olumsuz şekilde menfaati etkilenmiş herkesin ilgililer kapsamında mütalaa edilmesi gerektiği görüşündeyiz. Tescil başvurusunda bulunabileceklerin de menfaat sahiplerini kapsaması gerektiğini belirtmiş olmakla birlikte bu kişilere ilişkin sayımın tek tek kanunda gösterilmesi gerektiğini zira menfaati bulunan herkes şeklinde genel bir ifadenin sicil müdürlüğünce yorumlanamayacağını bunun farklı uygulamalara yol açabileceğini ifade etmiştik. İtiraz başvurusunda bulunan kişilerin ilgili kapsamında olup olmadığını tayin edecek ise mahkeme olduğundan aynı durum itiraz ilgilileri bakımından söz konusu değildir. Bu nedenle itirazda bulunabilecekler, sicil müdürlüğünce verilecek karardan menfaati etkilenenler olarak öngörülebilir¹⁰⁹.

İlgililerin tescil, değişiklik ve silinme istemleri ile ilgili olarak itirazda bulunabileceği şeklindeki hükmün ifadesinden tescil isteminde bulunan kişilerin bu istem ile ilgili itirazda bulunabileceği anlaşılabilirse de birden çok kişinin tescil

¹⁰⁹ BAM kararına konu bir olayda davacının işletmesinin bulunduğu adreste daha önce faaliyet gösteren kiracıların iflas etmeleri ancak adres kayıtlarını sildirmemeleri nedeniyle davacının adresine haciz işlemleri yapılmaktadır. Davacının talebi, adresinde kayıtlı diğer şirketlerin adres kayıtlarının silinmesidir. Talebi ilgili kişilerden olmadığı gerekçesi ile reddedilmiştir. Dikkat etmek gerekir ki sicil müdürlüğünce davacı haklı bulunup tescile davet prosedürü ile eski şirket tescile zorlanmadıkça davacının ilgili adresleri sildirmek yolunda elinde bir imkân bulunmamaktadır. Buna karşın anılan adres kayıtlarının silinmesinde menfaati bulunduğu şüphesizdir bkz. Gaziantep BAM, 11. HD., 2021/181 E., 2022/903 K., 27.05.2022 T. [Karar için bkz. (Çevrimiçi) <https://www.lexpera.com.tr>, 23.09.2023].

talebinde bulunabileceği halde yalnızca tescil talebinde bulunan kişi değil diğer tescil ilgililerinin de mahkemeye itiraz da bulunabileceği doktrinde kabul edilmektedir¹¹⁰.

4. Mahkemenin İncelemesi

TTK m. 34/2 gereği mahkeme, yapacağı incelemeyi dosya üzerinden gerçekleştirir¹¹¹. Bunun istisnası müdürlükçe verilen kararın üçüncü kişilerin sicile kayıtlı hususlara ilişkin¹¹² menfaatlerini etkilemesi halidir¹¹³. İtiraz eden ile üçüncü kişinin bu durumda mahkemede dinlenmesi gerekir¹¹⁴. Her iki taraf duruşmaya katılmazsa mahkeme yine dosya üzerinden karar verir. Menfaati etkilenen üçüncü

¹¹⁰ Kayar, **a.g.e.**, s. 200; Bilge, **a.g.e.**, s. 142.

¹¹¹ Yargıtay 11. HD., 2000/9754 E., 2001/499 K., 29.01.2001 T.; Yargıtay 11. HD, 2000/8933 E., 2000/8647 K., 06.11.2000 T.: “*Hernekadar amlan maddede itirazın evrak üzerinden incelenebileceği hüküm altına alınmış ise de, bu hüküm itiraz dilekçesinin usulüne uygun olarak Ticaret Sicili’ne gönderilip cevabının beklenmesine ve bu aşamadan sonra itirazın evrak üzerinde incelenerek karar verilmesine engel değildir. O halde mahkemece bu hususun gözden kaçırılarak Ticaret Siciline itiraz dilekçesi gönderilmeksizin, eksik inceleme ile karar verilmesi doğru görülmemiştir.*” [Her iki karar için de bkz. (Çevrimiçi) <https://www.lexpera.com.tr>, 23.09.2023]; Kararın, itiraz eden ve gerekirse sicil müdürünün dinlenmesi üzerine verileceği yolunda bkz. Bilgişin, **a.g.e.**, s. 147; Uçar, **a.g.e.**, s. 125.

¹¹² Hükmün ifadesi, üçüncü kişilerin sicile kayıtlı olmayan hususlardaki menfaatlerinin de korunması gerektiği ve hükmün amacına uygun olmadığı gerekçesi ile eleştirilmiştir bkz. Karayalçın, **a.g.e.**, s. 302, dpn. 41; Bilge, **a.g.e.**, s. 143, dpn. 393; Bilge, **İlgililer**, s. 368, dpn. 18.

¹¹³ Hükmün lafzında, kararın “*menfaatlerine aykırı olması*” halinde üçüncü kişilerin dinleneceğinden bahsedilmiştir. Halbuki gerçekleşmesi muhtemel olan ilgililerin itiraz etmiş bulunduğu kararın üçüncü kişilerin lehine olmasıdır bkz. Karayalçın, **a.g.e.**, s. 302, dpn. 41; Tuna, **a.g.e.**, s. 150; Özbey, **a.g.t.**, s. 50, dpn. 58; Arkan, **a.g.e.**, s. 274, dpn. 1; Karahan, **a.g.m.**, s. 48; Bilge, **a.g.e.**, s. 143-144, dpn. 394; Bilge, **İlgililer**, s. 368, dpn. 19; Nomer Ertan (Ülgen/Helvacı/Kaya), **2021**, s. 377; Şener, **Ticari İşletme**, s. 460-461; Mahkemede dinlenecek kişilerin sicil müdürlüğünün kararı ile hakkı bozulan kişiler olduğu yönünde yani aksi yönde bkz. Yavuz, **a.g.m.**, s. 102. İtiraz sonucu verilecek kararın üçüncü kişilerin aleyhine çıkması ihtimali nedeniyle kanun koyucu böyle bir imkân tanımak istemiştir. İki tarafın da mahkemede dinleneceğinin öngörülmesinden çıkarları çatışan iki taraf olması gerektiği sonucu pekâlâ çıkarılabilir. İfade etmek gerekir ki ilgililer kavramının yorumuna bağlı olarak kararın reddinin hem ilgililerin hem üçüncü kişilerin aleyhine olması da söz konusu olabilir. Örneğin bir şirketin tescil talebi reddedildiğinde üçüncü kişi kabul edilen şirket ortağının da aleyhine bir durum söz konusu olabilir. Böyle bir durumda da hüküm kapsamında üçüncü kişinin dinlenmesi düşünülebilir. Ancak hükmün kurgusu kanun koyucunun ilk yorumu hedeflediğini düşündürmektedir. Biz iki ihtimali de dikkate alarak “üçüncü kişilerin menfaatinin etkilenmesi” ifadesini kullandık. Bu tarz bir ifadenin öngörülmesiyle mahkeme sonucu verilecek karar olumlu olumsuz menfaatini etkileyecek olan kişi, mahkemede dinlenmesini isteyebilecektir. Geçici tescil kararına karşı itiraz söz konusu olduğu bir durumda üçüncü kişilerin menfaatinin ihlal edilebileceği yönünde bkz. Demirel, **a.g.e.**, s. 193-194, dpn. 677.

¹¹⁴ Mahkemenin yalnızca tarafları dinleyeceği delil ibrazının veya toplanmasının söz konusu olmayacağı yönünde bkz. Toksal, **a.g.e.**, s. 381; Üçüncü kişilerin mahkemede dinlenmesine ilişkin hükmün, çekişmesiz yargı işinin maddi anlamda ilgililerinin yargılamaya katılmasını düzenleyen özel bir hüküm olduğu yönünde bkz. Budak, **a.g.e.**, s. 123.

kişilerin davada dinlenmesinin hukuki niteliği çekişmesiz yargı işi kapsamında maddi ilgililerin davaya dahil olması müessesesidir¹¹⁵. Nitekim bir çekişmesiz yargı işi söz konusu olduğunda menfaati etkilenen maddi anlamda ilgililer davada dinlenebilirler. Çekişmesiz yargı işi söz konusu iken itiraz eden ilgilinin davaya katılması ferî müdahale yoluyla olmasa da ferî müdahaleye ilişkin hükümler uygun düştüğü ölçüde bu hale de uygulanabilir¹¹⁶.

Mahkemece verilecek kararın niteliği, üçüncü kişinin davaya katılmış olup olmamasına göre doktrinde ayrı olarak değerlendirilmektedir. Üçüncü kişilerin katılımının söz konusu olmaması durumunda anılan işin bir çekişmesiz yargı işi olduğu fikri doktrinde kabul görmektedir¹¹⁷. Aksi yöndeki bir görüşe göre ise bu tür kararlar idari niteliktedir¹¹⁸. Her iki görüşün uzlaştığı nokta bu halde kararın maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmeyeceği, üçüncü kişilerin ilgili ile aralarındaki temel sorunu dava yoluna götürebileceğidir¹¹⁹.

Gerekli tespitlerin yapılabilmesi için öncelikle çekişmesiz yargı işinin ne olduğunu açıklamak gerekir. Çekişmesiz yargı işi; ilgililerin arasında uyuşmazlık olmayan haller, ilgililerin ileri sürebileceği bir hakkının bulunmadığı haller, hâkimin resen harekete geçtiği haller olmak üzere üç durumda söz konusu olur (HMK m. 382/1). Sicil müdürlüğünün kararına karşı itiraz davasında aksi yönde menfaati etkilenen üçüncü kişilerin katılımı ve ilgilinin iddiasına karşı itiraz söz konusu değilse herhangi bir uyuşmazlıktan bahsedilemeyecektir. Sicil müdürlüğü ile ilgilinin karar noktasında aksi yönde görüşü bulunduğu düşünülebilirdi de sicil müdürlüğü kamu hizmeti ifa eden bir kurumdur¹²⁰. Amacı sicilin doğru şekilde tutulması olup ilgili ile

¹¹⁵ Kuru, **a.g.e.**, s. 141; Budak, **a.g.e.**, s. 123; A. Aras, **a.g.e.**, s. 137-138.

¹¹⁶ Budak, **a.g.e.**, s. 115-116; A. Aras, **a.g.e.**, s. 137.

¹¹⁷ Bkz. s. 157, dpn. 97.

¹¹⁸ Karayalçın, **a.g.e.**, s. 303; Çevik, **Anonim Şirketler**, s. 344.

¹¹⁹ Karayalçın, **a.g.e.**, s. 303; Kuru, **a.g.e.**, s. 185; Çevik, **Anonim Şirketler**, s. 344; Bilge, **a.g.e.**, s. 144; Bilge, **İlgililer**, s. 372; A. Aras, **a.g.e.**, s. 185; İtiraz sonucu verilen kararın kesin olduğu kanun yoluna başvurulamayacağı yönünde bkz. Bilgişin, **a.g.e.**, s. 147; Poroy/Yasaman, **2022**, s. 254; Gürbüz Usluel, **Bildirim**, s. 148.

¹²⁰ Davada yasal hasım ticaret sicili müdürlüğüdür bkz. Yargıtay 11. HD., 2022/3078 E., 2022/5186 K., 22.06.2022 T.: "...sicil memurluğu kararlarına karşı ilgililerin sicil müdürlüğüne karşı dava açması gerektiğinden..."; Yargıtay 11. HD., 2014/6532 E., 2014/10795 K., 06.06.2014 T.: "TTK'nun 36. maddesi uyarınca açılan itiraz davasında davalı ... Memurluğu'nun yasal hasım olduğu açıktır"

şahsi bir ihtilaf içerisinde değildir. Bu nedenle taraflar arasında mevcut bir ihtilaf veya ilgilinin ileri sürebileceği subjektif bir hakkı söz konusu değildir¹²¹. Çekişmesiz yargı işi sayılan bazı işler HMK m. 382/2’de sayılmış bulunmakla birlikte bu sayımın sınırlı sayıda olmadığı doktrinde ifade olunmuştur¹²². Nihayetinde üçüncü kişinin ilgiliye karşı bir itirazı ile dahlinin bulunmadığı itiraz davası da bir çekişmesiz yargı işi olup verilecek karar maddi anlamda kesin hüküm teşkil etmez (HMK m. 388).

Aralarında uyuşmazlık bulunan üçüncü kişi ve ilgilinin mahkemede dinlenmesi halinde ise bir çekişmesiz yargı işinin varlığından söz edilemez¹²³. Ancak önemle ifade etmek gerekir ki uyuşmazlığın artık çekişmeli yargı teşkil ettiğinden söz etmemizin nedeni üçüncü kişinin yargılamaya dahil değil itiraz eden ilgilinin iddiasına karşı bir menfaat çatışması oluşturacak muhalefetinin bulunması halidir. Nitekim üçüncü kişinin itiraz eden ilgiliye muhalefeti halinde mahkemece çözülmesi gerekli bir ihtilaf meydana gelmiştir. Mahkemece verilen karar bu durumda taraflar arasında kesin hüküm teşkil eder¹²⁴. Ayrıca bu durumda çekişmesiz yargı işinin doğrudan çekişmeli yargıya dönüşmesi söz konusu olmaz. Bu halde ya mevcut dava sona erdirilip yeni bir dava açılması ya da yeni bir dilekçe verilmesi suretiyle ıslah yoluyla çekişmesiz yargı işinin davaya dönüştürülerek aynı dosya üzerinden devam edilen yargılamanın yeni bir dava olarak görülüp hükme bağlanması gerektiği doktrinde kabul edilmektedir¹²⁵.

[Karar için bkz. (Çevrimiçi) <https://www.lexpera.com.tr>, 23.09.2023]; Yargıtay 11. HD., 2007/11591 E., 2007/14201 K., 12.11.2007 T. (Eriş, **a.g.e.**, s. 881); Poroy/Yasaman, **2022**, s. 254; Nomer Ertan (Ülgen/Helvacı/Kaya), **2022**, s. 220; Kayıhan, **a.g.m.**, s. 377; Kayıhan, **a.g.e.**, s. 156.

¹²¹ Kuru, **a.g.e.**, s. 105-106, dñn. 6. Yazar bahsi geçen davayı ihtilaf yokluğu gerekçesiyle çekişmesiz yargı kapsamına dahil kabul etmiştir. Yazara göre sicil müdürü resmi bir memur olduğundan ilgililer ile arasında mevcut bir ihtilafın söz edilemez. Başka bir makalesinde ise yazar; itiraz davasını, ilgililerin özel hukuk kişilerine karşı ileri sürebileceği bir haklarının bulunmadığı işler kapsamında çekişmesiz yargı işi kabul etmiştir bkz. Kuru/Budak, **a.g.m.**, s. 30-32; İhtilaf yokluğu kıstasına göre itirazın karara bağlanmasının bir çekişmesiz yargı işi olduğu yönünde bkz. Budak, **a.g.e.**, s. 122.

¹²² Bkz. s. 104, dñn. 170.

¹²³ Kuru, **a.g.e.**, s. 106; Özbey, **a.g.t.**, s. 50-51; Bilge, **a.g.e.**, s. 145; Budak, **a.g.e.**, s. 123. Yazara göre bu halde çekişmesiz yargı işi konusuz kalır. Taraflar, aralarında meydana gelen uyuşmazlığı çözmek için tespit davası açabilirler; Bilge, **İlgililer**, s. 375; A. Aras, **a.g.e.**, s. 138, 141; Bu halde dava şeklinde inceleme yapılarak karar verileceği ve HMK’nın tüm kurallarına uyulması gerektiği yönünde bkz. Bilgişin, **a.g.e.**, s. 147.

¹²⁴ Karayalçın, **a.g.e.**, s. 303; Çevik, **Anonim Şirketler**, s. 344.

¹²⁵ Budak, **a.g.e.**, s. 151-153; A. Aras, **a.g.e.**, s. 141-142.

Sicil müdürlüğünce verilen karara karşı daha önce itiraz yoluna başvurmamış ancak genel dava yolu ile tescili gerçekleştirmek yolunda karar alan¹²⁶ ilgilinin, talebinin sicil müdürlüğünce reddedilmesi halinde tekrar itiraz yoluna başvuramayacağı yönünde bir Yargıtay kararı bulunmaktadır¹²⁷. Karar birkaç yönden eleştiriye açıktır. İlk olarak ifade etmek gerekir ki itiraz gibi kanunda öngörülmuş çok çeşitli kurumlar ile amaçlanan sicilin doğru bilgileri içerecek şekilde tutulmasıdır. Sicil kayıtlarının doğru ve usulüne uygun şekilde tutulmasında ilgililerin olduğu kadar üçüncü kişilerin de menfaati vardır. Yargıtay'ın görüşü doğrultusunda nihayetinde tescil edilmesi gerekli/zorunlu bir husus tescil edilememiş olmaktadır¹²⁸. Bu durum yalnızca itiraz süresini kaçırmış bulunan ilgilinin değil sicilin doğruluğuna güvenen üçüncü kişilerin de aleyhinedir. Aynı sonuca her ne kadar düzenleyici nitelikte olsa dahi on beş günlük tescil süresinin kaçırılması durumu da örnek gösterilebilir. Zira anılan süre geçse de ilgili, tescilin yapılmasını talep edebilecek sicil müdürlüğü tescili gerçekleştirmek durumunda kalacaktır. İlgililerin sicil müdürlüğünce reddedilen hususlarda yeni gerekçe, belge ve olgularını ileri sürerek tekrar yeni bir başvuruda bulunması ve bu yolda yeni bir itiraz süresi elde edebilmesi anılan gerekçelerle fikrimizce mümkün olmalıdır¹²⁹.

Karara ilişkin ikinci bir mesele sicil müdürlüğünün mahkeme kararları karşısındaki tavrıdır. Tescile ilişkin mahkemece bir karara varıldığı noktada

¹²⁶ İtiraz süresinin kaçırılması halinde ilgilinin genel dava yoluna başvuru hakkı mahfuzdur bkz. Bilge, **a.g.e.**, s. 142. Ayrıca çekişmesiz yargı işi sonucu verilen kararlar kesin hüküm de teşkil etmez.

¹²⁷ Benzer yönde bir karar için ayrıca bkz. Yargıtay 11. HD., 2019/2407 E., 2020/480 K., 16.01.2020 T.: *“davacı şirketin ret kararını 06.02.2018 tarihinde tebliğ aldığı, yeni bir belge sunmayarak tekrar başvuruda bulunduğu, ikinci ret kararının da aynı sebeple olduğu, yeni bir belge ve eksiklik tamamlanmadan yapılan ikinci başvurunun ilk başvuru ile oluşan itiraz süresini kesmeyeceği, iş bu davanın açılabilmesi için TTK'nın 34. maddesinde öngörülen 8 günlük hak düşürücü sürenin 14.02.2018 tarihinde, yani ilk başvurunun davalı tarafça reddedildiğinin davacıya tebliğ edildiği 06.02.2018 tarihinden itibaren 8 günlük süresinin sonunda sona erdiği, ilk başvuru ile sonradan yapılan başvurunun aynı hususları içerdiği, davanın hak düşürücü süre nedeniyle reddi gerektiği gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.”* [Karar için bkz. (Çevrimiçi) <https://www.lexpera.com.tr>, 24.09.2023].

¹²⁸ Anılan karar, kanunen tescili gerekli bir hususun sekiz günlük itiraz süresine uyulmaması nedeniyle tescilinin kabul edilmemesinin hükmün amacına aykırı olduğu gerekçesiyle eleştirilmiştir bkz. Nomer Ertan (Ülgen/Helvacı/Kaya), **2021**, s. 378.

¹²⁹ Yargıtay da bir kararında ikinci red kararının süreyi tekrar başlatmayacağını ifade ederken ikinci başvurunun herhangi bir yeni belge içermediğini ilk ve ikinci başvurunun aynı hususları içerdiğini vurgulamıştır bkz. Yargıtay 11. HD., 2019/2407 E., 2020/480 K., 16.01.2020 T. [Karar için bkz. (Çevrimiçi) <https://www.lexpera.com.tr>, 24.09.2023].

kanaatimiz sicil müdürlüğünün artık söz hakkı olmaması gerektiği yönündedir¹³⁰. Tescile davet prosedürü içerisindeki dava yolunda olduğu gibi bu halde de mahkeme sicil müdürlüğüne tescili, değişikliği veya silinmeyi emretmelidir¹³¹. Aksi yöndeki görüşe göre ise mahkemenin kararı ancak müdürlüğün verdiği red kararının kaldırılması veya talebin reddi yönünde olabilir¹³². Başka bir anlatımla mahkeme, sicil müdürlüğüne tescilin gerçekleştirilmesi konusunda talimat veremez. Ancak bu durum sicil müdürlüğünün mahkeme kararına aykırı işlem yapabilmesine, siciller arası ayrık uygulamalara sebebiyet verebileceği gibi verilen mahkeme kararını da işlevsiz kılar.

5. İtiraz Sonucu Verilen Karara Karşı Kanun Yolu

eTTK’da tescile daveti düzenleyen hükümde bu prosedür kapsamında yer alan dava yolu bakımından temyizcinin açık olduğu düzenlenmişti (eTTK m. 35/4). İtiraz müessesesi bakımından da kanun yolunun açık olmasının gerekçesi anılan hükme yapılan atıftı. Üst başlıklarda yer verdiğimiz üzere eTTK m. 35/4 hükmünün gerekçesinde “*temyiz yoluna başvurulabilirler*” şeklindeki ifadenin istinaf kanun yolunun öngörülmesiyle “*kanun yoluna başvurulabilirler*” şeklinde değiştirildiğinden bahsedilmişse de gerekçede yapılan açıklama doğrultusunda hükümde bir değişiklik yapılmamış fıkra tamamen kaldırılmıştır. Fıkranın kaldırılmasıyla hükme atıf yapan

¹³⁰ Yargıtay 11. HD., 2021/1404 E., 2021/5757 K., 12.09.2022 T. “...davacıların ticaret sicil müdürlüğü kayıtlarına tescil ve ilan isteklerinin dayanağı kesinleşen mahkeme kararı olup, tüm gerçek ve tüzel kişilerin mahkeme kararlarını uygulama zorunlulukları bulunduğu için davalı ... Sicil Müdürlüğü'nün mahkeme kararının gereğini yerine getirip tescil ve ilan işlemini yapmasının yasal zorunluluk olduğu, davalı ... Sicil Müdürlüğü'nün tescil ve ilan işlemini yaptıktan sonra davacılar tarafından temin edilmesi gereken belge halen mevcut ise bu eksiklikleri gidermelerini istemek yerine kesinleşen mahkeme kararını tescil etmektен kaçınmasının mümkün olmadığı...gerekçesiyle davalı ... Sicil Müdürlüğünün istinaf başvurusunun esastan reddine...Bölge Adliye Mahkemesi kararının onanmasına karar vermek gerekmiştir.” (bkz. **Kararlar 2022**, s. 60-61).

¹³¹ Okutan, **a.g.m.**, s. 12-13; Bilge, **a.g.e.**, s. 136-137. Yazar, mahkemenin bu emretme yetkisinin açıkça düzenlenmesinin yerinde olacağı kanaatindedir; Yavuz, **a.g.m.**, s. 101. Yazar, davacının dilekçesinin sicil müdürlüğünün kararının kaldırılması yanında ilgili hususun tescil ve ilanın yapılması veya iptal edilmesi talebini içermesi gerektiğini belirtmiştir; Yargıtay 11. HD., 2013/18245 E., 2014/7271 K., 14.04.2014 T. [Karar için bkz. (Çevrimiçi) <https://www.lexpera.com.tr>, 24.09.2023]. Karar, Yargıtay tarafından farklı bir nedenle bozulmuş olsa da davacının sicil müdürlüğünün kararının iptalini talep ettiği itiraz davasında mahkemenin tescile hükmetmiş olması bakımından önemlidir; Yargıtay 11. HD., 1999/3334 K., 27.04.1999 T.: “...mahkemece araştırma yapılır ve işlem doğru ise red kararı ve işlem doğru değil ise, ticaret sicil memurluğunun red kararının iptali ile başvuru konusu genel kurul kararlarının ticaret siciline tesciline ve uyumsuzluğun kesin biçimde çözümüne karar verilir.” (Eriş, **a.g.e.**, s. 883).

¹³² Nomer Ertan (Ülgen/Helvacı/Kaya), **2022**, s. 220.

eTTK m. 36/3 de kaldırılmıştır. Yapılan değişikliğin, bilinçli bir tercih ile anılan bahsi geçen davalar sonucu verilen kararları kesin kılmak niyetiyle yapılmadığı düşüncesinde olduğumuzdan ve bu sorunun doktrinde ifade olduğu üzere HMK kurallarına göre çözülebileceğinden aynı başlık altında bahsetmiştik¹³³. İlgililerin önemli hak ve borçlarına doğrudan etkili itiraza ilişkin kararlara karşı esasında kanun yolunun açık olması gerekir¹³⁴. Doktrinde itiraz sonucu verilen kararların kesin olduğunu ileri süren bir görüş de bulunmaktadır¹³⁵.

Üçüncü kişilerin dahlinin bulunmadığı itiraz davaları, çekişmesiz yargı işi olarak kabul edilmektedir¹³⁶. Bu noktada tescile davet prosedürü kapsamındaki davada yaptığımız açıklamalar geçerli olup¹³⁷ kısaca HMK m. 388 gereği anılan davalarda verilen kararların aksi öngörülmediğinden kesin hüküm teşkil etmediği ve istinaf yolunun açık olduğu söylenebilir¹³⁸. Çekişmesiz yargı işleri bakımından temyiz yolu ise kapalıdır (HMK m. 362/1-ç)¹³⁹.

Kanun yoluna başvurabilecek kişilerin kimler olduğu eTTK döneminde de tartışmalıydı. Kanun yoluna başvurunun TTK'da hiç düzenlenmemesi dolayısıyla aynı tartışma güncelliğini korumaktadır. Tartışma kapsamında itiraz yoluna başvurabilecek ilgilileri geniş yorumladığı gibi kanun yolu ilgililerini de geniş yorumlayan bir görüş, temyiz yoluna başvurabileceklerin itiraz yoluna başvurabilecekler ile aynı kapsamda olduğunu mütalaa etmiştir¹⁴⁰. Kayda ilişkin bir menfaati bulunan herkes itiraz edebileceği gibi itiraz sonucu verilen kararı da kanun yoluna taşıyabilecektir. Başka

¹³³ Bkz. s. 104.

¹³⁴ 29.06.1956 tarihli “*T.B.M.M. Zabıt Ceridesi*”, C. 2, s. 363; Sungur/Boran, **a.g.e.**, s. 475; Özbey, **a.g.t.**, s. 51; Bilge, **a.g.e.**, s. 145; Bilge, **İlgililer**, s. 374.

¹³⁵ Bkz. s. 104, dpn. 168.

¹³⁶ Bkz. s. 163.

¹³⁷ Bkz. s. 104.

¹³⁸ İtiraza ilişkin TTK m. 34 metninden mahkemenin kararının kesin olmadığına ulaşıldığı doktrinde ifade olunmuşsa da hükümde bu yönde bir açıklık bulunmamaktadır bkz. Güneş, **a.g.t.**, s. 20.

¹³⁹ Herhangi bir gerekçe gösterilmeksizin kararın temyiz edilebileceği yönünde bkz. Eriş, **a.g.e.**, s. 875.

¹⁴⁰ Toksal, **a.g.e.**, s. 381; Çekişmesiz yargı işinde kanun yoluna başvurabilecek maddi ilgililerin bir kanun veya yönetmelik hükmüyle sınırlı şekilde belirlenemeyeceği yönünde bkz. Budak, **a.g.e.**, s. 134-135. Yazara göre itiraz davası sonucu verilen karara karşı itiraz yoluna başvurabilecekler, TSY'de gösterilmiş bulunan ilgililer ile sınırlı değildir.

bir görüş, tescil ve itiraz başvurusunda bulunabilecek ilgililer kapsamını biraz genişleterek kanun yoluna başvurabilecekleri; ilgililer, sicil müdürü ve davaya katılan üçüncü kişiler olarak ifade etmiştir¹⁴¹. En dar yorumu getiren görüş ise tescil ve itiraz ilgililerini dar yorumladığı gibi temyiz ilgililerinin de kanunda yer alan tüm ilgililer kavramlarıyla ile aynı içerikte olduğunu kabul etmiştir¹⁴².

M. 35/4 gereği eTTK'da itiraz yoluna başvurabilecekler, ilgililer ve sicil müdürü olarak ifade edilmişti. Anılan hükmün ve bu hükme yapılan atfın kaldırılmasıyla kanun yoluna başvurabileceklerin kimler olduğu belirsiz kalmıştır. Esas olan bir davayı açma hususunda yetkili olanların, kararı kanun yoluna taşıyabilmesidir. Kanunda kanun yoluna başvurabilecekler bakımından ayrı bir hal düzenlenmemiştir. Elbette bunun nedeni kanun yoluna başvurulabileceğine ilişkin hükme hiç yer verilmemiş olmasıdır. Hükmün bilinçsiz şekilde kaldırılmış olması dolayısıyla kanun koyucunun muradının kanun yoluna başvurabilecekleri kanunun tümünde yer alan ile aynı içerikteki ilgililer ve sicil müdürlüğü ile sınırlamak olduğu fikrindeyiz. Yargıtay'ın da bu noktada dar yorum getiren görüş doğrultusunda kararlar verdiği bir başka anlatımla kanun yoluna gidebilecek kişiler ile tescil ve itiraz yoluna başvurabilecek ilgilileri aynı kabul ettiği ifade olunmalıdır¹⁴³. Olması gereken hukuk

¹⁴¹ Karayalçın, **a.g.e.**, s. 302-303; Doğanay, **a.g.e.**, s. 339; Alver, **a.g.e.**, s. 70-71. Yazara göre ilgililer, sicil müdürü, menfaati zarar gören üçüncü kişiler temyiz başvurusunda bulunabilir; Bilge, **a.g.e.**, s. 147. Yazar diğer görüş sahiplerinden farklı olarak itiraz yoluna başvurabilecekleri geniş yorumlamış ve hukuki yararı bulunan herkesin itiraz yoluna gidebileceğini ileri sürmüştü. İlgililer kavramını diğer yazarlardan geniş yorumlaması sebebiyle kanun yoluna başvurabileceklerin kapsamı da diğer görüş sahiplerinin kabul ettiğinden daha geniş olacaktır. *Alver, Bilge*'den farklı olarak menfaati ihlal edilen üçüncü kişileri ilgili olarak kabul etmemiş, ilgililer yanında üçüncü bir kategori olarak ifade etmiştir; Bilge, **İlgililer**, s. 375; Yalnızca ilgililer ve ticaret sicil müdürünün temyiz yoluna başvurabileceğini ifade eden görüş için bkz. Üçışık/Çelik, **a.g.e.**, s. 180.

¹⁴² Eriş, **a.g.e.**, s. 875; Karahan, **a.g.m.**, s. 52; Demirel, **a.g.e.**, s. 210; Akça, **a.g.t.**, s. 178.

¹⁴³ Yargıtay 11. HD., 1985/5169 E., 1985/5458 K., 21.10.1985 T.: “TTK'nun 36 ve ticaret sicil nizamnamesinin 31/III maddeleri hükümleri gereğince ticaret sicil veya ticaret sicil memurluğu kararlarına karşı itiraz hakkı ilgililere aittir. Anonim şirket ortağının (yani ortağın) “ilgililer” kavramına girmeyeceği nazara alınarak sicile ve mahkemeye karşı itiraz hakkı bulunmadığından ve verilen karar karşı da temyiz hakkı da olmayacağından temyiz itirazının reddine” (Başbuğoğlu, **a.g.e.**, s. 97-98; Uçar, **a.g.e.**, s. 127); Yargıtay 11. HD., 1981/4751 E., 1981/5019 K., 24.11.1981 T.: “TTK'nun 36/3. maddesi yollamasıyla aynı Kanununun 35/4. maddesi hükmü gereğince sicil memurunun verdiği karara itiraz üzerine mahkemece itihaz olunan karara karşı ancak sicil memuru ve ilgililer temyiz yoluna başvurabilirler. İlgililerin kimler olduğunu TTK. nun 30 ve Ticaret Sicili Nizamnamesinin 31. maddesi göstermektedir. Bu hükümlere göre tüzel kişilerde (ilgililer), tüzel kişiliğin yetkili organları temsilcileridirler (Prof. Yaşar Karayalçın, *Ticaret Hukuku I. Giriş Ticari İşletme*, 1968, Sh. 301, 302, Prof. S. K.Mimaroglu, *Ticaret Hukuku, 1. Cilt, İşletme Hukuku*, 1970, Sh. 235). O halde eski yönetim kurulu üyesi olan ve tek başına şirketi temsile yetkisi bulunmayan

bakımından tescil ve itiraz başvurusunda bulunabileceklere ilişkin genişletici yorumumuza yukarıda yer vermiştik. Yine kanun yoluna başvurabilecekler bakımından da aynı yorumun yapılarak menfaati ihlal edilenlerin istinaf yoluna gidebilmesi gerektiğini ifade edelim. Nitekim itiraz ve kanun yoluna başvurabilecek kişilerin kapsamı, *de lege ferenda* görüşümüz bakımından da birdir. Ayrıca muhalefeti ile davaya katılan üçüncü kişi bakımından çekişmeli yargı söz konusu olması hasebiyle kanun yoluna başvuru imkanının mevcut düzende de olması gerektiği ifade edilmelidir. Nitekim çekişmeli yargıda bir tarafın kanun yoluna başvuru hakkı söz konusuyken karşı tarafın kanun yoluna gidemeyecek olması kabul edilebilir bir durum değildir.

Kanun yoluna gidilip gidilemeyeceği sorunu HMK kapsamında çözülebilecek olsa da eTTK benzeri bir hükme kanunda ihtiyaç bulunmaktadır¹⁴⁴. Kaldırılan hüküm ve atfın kanun yoluna başvurabileceklerin kapsamını da ortaya koyarak TTK'ya yeniden eklenmesi yararlı olacaktır.

İtiraz kararlarının kanun yoluna götürülebilmesine ilişkin kaldırılan hüküm eTTK m. 35/4'te temyizicinin icrayı durduracağına ilişkin açık bir hüküm bulunmaktaydı. Ancak o dönem doktrinde bu durumun itiraz müessesesi ve genel ticaret sicili düzenlemelerine uyumsuz olduğu ileri sürülerek kararın kesinleşmesi beklenmeden gerçek durumun bir an önce sicile geçirilmesi gerekliliği ifade olunmuştu¹⁴⁵. Yargıtay, hükmün kaldırılmasından sonra verdiği kararlarında da eski düzeni sürdürmüş HMK m. 350/2 ve TSY m. 40 gereği sicil oluşturmayla ilgili mahkeme kararlarının kesinleşmeden icra edilemeyeceğini ifade etmiştir¹⁴⁶. Buna karşın TSY m. 40, geçici

ortaklardan İrfan (ilgili) niteliğini haiz olmaması nedeniyle adı geçeninin temyiz dilekçesinin reddi gerekmiştir." [Moroğlu/Kendigelen, **a.g.e.**, s. 70; Uçar, **a.g.e.**, s. 111; Karar metninin tümü için bkz. Başbuğoğlu, **a.g.e.**, s. 73-78; (Çevrimiçi) <https://www.lexpera.com.tr>, 25.09.2023].

¹⁴⁴ İlgili hükmün ve atfın kanuna tekrar eklenmesi gerektiği yönünde bkz. Moroğlu, **Değerlendirme ve Öneriler**, s. 53.

¹⁴⁵ Toksal, **a.g.e.**, s. 381-382.

¹⁴⁶ Yargıtay 11. HD., 2016/8220 E., 2018/2308 K., 02.04.2018 T.: "*HMK'nin 350/2. Maddesindeki düzenlemede dikkate alındığında kişiler hukuku ve sicil oluşturmayla ilgili mahkeme kararlarının kesinleşmeden infazına-tesciline yasal düzenlemenin imkan vermediği, nitekim Ticaret Sicili Yönetmeliğininin 40. maddesinin son cümlesinde "...kesinleşmiş olan hüküm sonucuna göre işlem yapılır."* demek suretiyle sicile tescili emreden mahkeme kararlarının işleme alınabilmesi için kesinleşmiş olmalarının şart olduğu, davalı müdürlüğün red kararında mevzuata aykırı bir yön bulunmadığı, ayrıca bir işlemin yokluğu tespit eden mahkeme kararı kesinleşmeden o işlemin "yok

tescil özelinde düzenlenmiş olup hükmün tüm sicile ilişkin mahkeme kararlarına uygulanmasının yerindeligi tartışılabilir. Ayrıca ticaret siciline ilişkin tüm kararların HMK m. 350/2 kapsamına girdiği de kanundan açıkça anlaşılabilir.

Son halde itiraz kurumu ile ilgili genel kanaatimiz, “itiraz konusu” ve “itirazda bulunabilecek kişiler” başlıkları altında ayrı ayrı değindiğimiz üzere müessesenin kapsamının çeşitli yönlerden genişletilerek itiraz kurumuna daha işlevsel bir hal kazandırılmasının yararlı olacaktır. Sicil müdürlüğünün kararlarından menfaati zarar gören kişilerin bu kararlara karşı itiraz yoluna başvurabilmesinin sağlanması, sicil müdürlüğünün sadece red kararlarına karşı değil tescile ilişkin her türlü işleminin itiraz konusu yapılabilmesi ile itiraz kurumu geliştirilmiş, daha çok soruna çözüm getiren bir fonksiyon kazanmış olacaktır. Mevcut hali ile bünyesinde pek çok tartışma barındıran müessesenin hem lafzı hem içeriği itibariyle yeniden ele alınması faydalı olacaktır. Nitekim kısıtlı şekilde sicil müdürlüğünün kararlarının denetlenmesine fayda sağlayan kurum, geliştirildiğinde sicil kayıtlarının doğru bilgi içermesine ve sicil müdürlüğünün işlemlerinde daha titiz davranmasına da katkı sağlayacaktır.

olduğu" kabul edilemeyeceği gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.”; Yargıtay 11. HD., 2015/8629 E., 2016/3598 K., 04.04.2016 T. [Bu dipnotta yer alan kararlar için bkz. (Çevrimiçi) <https://www.lexpera.com.tr>, 25.09.2023].

SONUÇ

1. Tarihten bu yana gelişen ve çeşitli değişikliklere uğrayan ticaret sicili, bir kurum olarak varlığını ve gerekliliğini sürdürmektedir. Teknolojideki hızlı değişimlerden etkilenen ticaret sicili bakımından en önemli gelişim, sicilin dijital ortam olan MERSİS'e aktarımı olmuştur. MERSİS de ilk kurulduğu zamanki gibi kalmamış sistemin eksiklikleri zaman içinde tamamlanmaya çalışılmıştır. Halen mevcut eksiklikler ve hatalar ise en kısa süre içerisinde tamamlanmalıdır. Bu kapsamda sistem üzerinden yapılan başvurular sistem üzerinden tamamlanabilmeli, tescile esas evrakın tekraren fiziki şekilde sunumu gerekmemelidir. AB direktiflerinde de öngörüldüğü üzere şirket kuruluşlarının bu yolla sicile gitmeden gerçekleştirilebilmesi mümkün kılınmalıdır. Limited şirketlerde kuruluş tescilinde imza beyannamesi verilmesi hali ile şirket sözleşmesinin imzalanması ve teslimi konularında fiziken sicile başvuruyu mecbur kılan ayırık düzenlemeler kaldırılmalı, diğer şirketlerde olduğu gibi işlemlerin elektronik ortam üzerinden gerçekleştirilebilmesinin önü açılmalıdır.

2. Tescile tabi hususlar bakımından doktrinde kanunda öngörülme-yen zorunlu- ihtiyari tescil şeklinde bir ayırım yapılmaktadır. Fikrimizce tescilin zorunluluğunun tespitinde görevli sicil müdürlüğünün, kanunda veya yönetmelikte açıkça öngörülmediği müddetçe herhangi bir hususun tescilinin zorunlu veya ihtiyari olup olmadığı noktasında bir ayırım yapması beklenemez. Ayrıca sicil müdürlüğünün, üçüncü kişilerin tescilinde menfaati olmadığı bir hususun varlığını haber almasının ve bunun üzerine sicile davet prosedürünü işletmesinin gerçekleşmesi güç bir durum olması sebebiyle tartışmanın pratik öneminin az olduğu ifade edilebilir.

3. Tescil talebinde bulunabilecek “*ilgililer*” kavramının içeriği konusunda doktrinde görüş birliği bulunmamaktadır. Kararlarına bakıldığında Yargıtay'ın ilgili kavramını ağırlıklı olarak TSY m. 22'de yapılan sayımla sınırladığı başka bir deyişle kavramı dar şekilde yorumladığı söylenebilir. Doktrinde ise kavramı dar veya geniş yorumlayan farklı görüşler bulunmaktadır. Kanaatimizce “*hukuki menfaati bulunan kişilerin*” tescile yetkili olduğunun kabulü, TSY m. 22'de sayılan kişilerin sınırlı olarak belirlenmediği anlamı taşır. Bir kişiye tescil başvurusunda bulunabilme yetkisi

kanunda veya yönetmelikte açıkça verilmiş olmalıdır. Kişinin tescil başvurusunda bulunma hususunda yetkili olup olmadığını inceleyecek olan tescile yetkili personelin hukuk fakültesi mezunu olmasının şart olmadığı, aksi kabul halinde müdürlükler arası farklı uygulamaların ortaya çıkabileceği göz önüne alındığında kanun ve yönetmelikte tescil başvurusu yapabilecek kişilerin açıkça sayılması yerindedir.

4. Olması gereken hukuk bakımından kanun ve yönetmelikte sayılmayan bazı başka kişiler de ilgili olarak kabul edilmelidir. Tescili istemekte hukuki menfaati bulunması nedeniyle istifa eden/görevden ayrılan yönetim kurulu üyeleri veya müdürlerin, ölen ortağın adının ticaret ünvanında kalmayacağına karar veren mirasçıların, limited şirket payının devrinde devreden ve devralanın, ticari işletmenin devrinde devreden, anonim ve limited şirket kurucularının ilgili kabul edilmesi gerekir. Şirket ortakları bakımından söylenmelidir ki tescil edilmesi gerekli husus bir başka deyişle haklarının ihlal edilebileceği olay spesifik şekilde belirli değildir. Doğrudan tescili talep hakkı vermek yerine ortaklar bakımından şirketi tescile zorlama yönünde bir dava açılmasının ve tescilin mahkemenin yapacağı inceleme sonucu gerçekleştirilmesinin daha uygun olacağı düşüncesindeyiz.

5. İlgili olmayan kişilerin tescil gerçekleştirmek konusunda elinde iki imkânın var olduğu ifade edilebilir. Birincisi, tescile yönelik taleplerini sicil müdürlüğüne iletmeleri akabinde sicil müdürlüğü, konuya ilişkin tescile davet prosedürünü işletebilir bunun sonucunda tescil gerçekleştirilebilir. İkinci olarak hukuki menfaati bulunan ancak ilgili sıfatını haiz bulunmayan kişiler, tescil hususunda yetkili ve yükümlü olan şirketi tescile zorlama yönünde tescil talepli bir dava açabilirler. Ancak ifade etmek gerekir ki her iki yol da gereksiz şekilde emek ve zaman gerektirmektedir. Olması gereken doğrudan hukuki menfaati bulunan kişilerin tescil talebinde bulunabilmek konusunda yetkili kılınmasıdır.

6. Mahkemelerin zaman zaman sicile, tescil içerikli herhangi bir talimat verilemeyeceği gerekçesiyle reddettiği davalara da rastlanmaktadır. Ancak hem tescil talepli hem sicil kararının kaldırılması talepli davalarda mahkemenin yalnızca durumu tespiti tek başına bir anlam ifade etmez. Davanın sonuçlandırılması ile hukuka aykırı

durum ortadan kaldırılarak yapılması gerekli tescil işlemi kararda açık şekilde ifade olunmalıdır.

7. Resen tescil ve bildirim üzerinde tescil ayrımının sınırları kesin şekilde çizilemez. TTK, bildirim üzerine tescil hallerinde sicil müdürlüğünün resen tescil gerçekleştireceğinden bahsetse de esasen ilgili hususlarda alınan bildirim bazı hallerde bir talep/emir içerirken bazı hallerde içermez. Bu minvalde talep/emir içeren bildirimler sonucu gerçekleştirilen tescillerin resen gerçekleştirildiğinden bahsedilemeyecekse de bu kapsamda bir içeriği olmayan bildirimler sonucu yapılan tescillerin resen yapıldığından bahsedilebilir.

8. Tescile davet prosedürü sonunda gerçekleştirilecek tescil de bir bildirim üzerine tescil örneğidir. Tescile davet bakımından temel bir tartışma esas sözleşmesi mevcut ve tescil aşamasına gelmiş bir şirketin varlığını haber alan sicil müdürlüğünün ilgilileri tescile davet edip edemeyeceğidir. Bir görüş, şirketin tüzel kişilik kazanarak var olabilmesi için tescil gerektiğini gerekçe göstererek tescile davet prosedürünün anılan halde işletilemeyeceği kanaatindedir. Aksi görüşe göre ise ticaret sicili müdürlüğünün bu halde davet prosedürünü işletebilmesi gerekir. Ortaklığın henüz mevcut olmadığı aşamada mevcut olmayan organların tescile davet edilmesi hukuk mantığıyla bağdaşmadığından ilk görüşün yerinde olduğu düşüncesindeyiz. Müstakbel şirket adına faaliyet gösterilmesi söz konusu ise bir adi ortaklığın varlığından bahsedilerek bu ortaklığın tescili için davet yolunun işletilmesi mümkündür.

9. Tescile davet prosedürü kapsamında kaçınma sebepleri sunulması halinde bir görüşe göre her halükârda değerlendirmeyi mahkeme yapar. Diğer bir görüşe göre ise sicil müdürlüğü, kaçınma sebeplerini uygun bulması halinde mahkemeye başvurmaz. Bu sayede mahkemelerin de iş yükü azalmış olur. Kaçınma sebeplerinin mahkemece incelenmesi için sicil müdürlüğünün talepleri yerinde görmeyerek mahkemeye başvurması şartı, yönetmelikte değil kanunda öngörülmüş olsaydı fikrimizce düzenleme, tescil prosedürüne genel olarak bir aykırılık içermeyecekti. Zira bir hususun tescile tabi olup olmadığı noktasındaki tespit yetkisi her zaman sicil müdürlüğüne tanınmıştır.

10. Tescili gerçekleştirmek amacıyla sicil müdürlüğünün başvurusu üzerine mahkemece verilen karara itiraz noktasında eTTK, temyiz yolunun bulunduğunu belirtmesine karşın böyle bir açıklık mevcut TTK’da yer almamaktadır. Gerekçede yer verilmiş açıklamalara rağmen hükümde bu yönde bir ifadenin yer almayışı değişikliğin bilinçli olmadığını göstermektedir. İfade edilmelidir ki HMK çerçevesinde verilen kararın istinafa tabi olduğu noktasında şüphe yoktur. Zira anılan dava bir çekişmesiz yargı işidir. Ancak yine de mahkemenin kararına karşı kanun yoluna başvuru imkanının madde metninde açıkça öngörülmesinin yararlı olacağı kanaatindeyiz.

11. Maddi açıdan inceleme; emredici kanun hükümlerine, şirket sözleşmesine, gerçeğe ve kamu düzenine uygunluk olmak üzere sınıflandırılabilir. TTK m. 32/1 hükmü, maddi incelemeye de dayanak olarak gösterilse de esasen yalnızca tescil talebinin şekli şartlarının mevcut olup olmadığının kontrolünü ifade etmektedir. Sicil müdürlüğünün maddi inceleme yetkisini haiz bulunduğu TTK m. 32/2 ve TSY m. 34/1-ç’den anlaşılmakta olup bu fıkralar, sadece şirket esas sözleşmesi ve organ kararlarını inceleme konusu olarak belirtmiş olması nedeniyle uygun şekilde düzenlenmemiştir. Tüm bu açıklamaların ötesinde sicil müdürlüğünün emredici hükümlere uygunluğu, tüm tescil talepleri bakımından incelemesi gerektiğine şüphe yoktur.

12. TTK m. 32/2 hükmü doktrinde bir görüş tarafından tüzel kişiler bakımından kanun koyucunun ayrı bir irade ortaya koyduğu ve tüzel kişilerin kuruluşu dışındaki diğer tescil işlemlerinin bahsi geçen incelemelerden geçirilmeyeceği şeklinde yorumlanmıştır. Aksi görüş ise emredici hükümlere uygunluk incelemesinin tüzel kişilerin tüm tescil işlemlerini kapsadığı fikrini savunmuştur. TSY m. 34/1-ç düzenlemesiyle esasen anılan tartışmaya son verilmiş olsa da kanun lafzı itibarıyla düzeltilmeye muhtaçtır. TTK m. 32/2’nin uygun şekilde düzenlenmediği, tüm tescil taleplerinin maddi açıdan inceleneceğinin tek bir hükümde açıkça düzenlenmesinin gerektiği aşikardır.

13. Emredici hükümlere uygunluk incelemesinde en tartışmalı konulardan biri de şirket organlarının kararlarının hükümsüzlüğü hallerinde sicil müdürlüğünün bu hükümsüzlüğü tespiti ve tescil taleplerini reddetmesi halidir. Kararların yokluk ve

butlanı bakımından tartışmaya mahal bir husus yoktur. İptale tabi kararlar bakımından ise doktrinde farklı görüşler ve Yargıtay'ın farklı yönde içtihatları mevcuttur. Görüşümüz iptal edilebilir nitelikteki kararların tescilinin reddedilemeyeceği yönündedir. Emredici hükümler incelemesi kanunda herhangi bir sınırlamaya tabi tutulmamış ve çerçevesi uygun şekilde belirlenmemiş olduğundan gereğinden fazla geniş yorumlanmaktadır. Tescile konu her hususun emredici hükümlere uygunluk kapsamında inceleneceğinin kabulü halinde gerekli istisnalara yer verilmemesi nedeniyle bu noktada kanunda bir boşluk olduğu ifade edilebilir.

14. İptal edilebilir nitelikteki kararlar, mahkemece iptal edilinceye kadar geçerlidir. Geçerli bulunan iptal edilebilir nitelikteki kararın yürütülmesinin geri bırakılması ancak kararın iptalini isteyen davacının talebi ve akabinde mahkemenin yapacağı inceleme sonucu talebi haklı görmesi halinde mümkündür. Sicil müdürlüğüne iptal edilebilir kararların tescilini reddetme yetkisi verildiğinde kanunun öngördüğü bu prosedür doğru şekilde işleyemez ve anlamsız kalır. Nitekim kanaatimiz iptal edilebilir nitelikte kararlara ilişkin tescil taleplerinin reddedilmesi gerektiği yönündedir.

15. Emredici hükümler incelemesinin kanunda isabetli şekilde düzenlenmediği düşünüldüğünde asıl olarak yapılması gereken tüm tescil taleplerinin emredici hükümlere uygunluk incelemesine İsviçre doktrini ve uygulamasında kabul edilmiş tescil taleplerinin değerlendirilmesinde kullanılan formül doğrultusunda genel bir sınır çizilerek ancak şüpheye yer vermeyecek kadar açık emredici hükümlere aykırılık bulunması ve bu aykırılığın kamunun ve üçüncü kişilerin menfaatlerini etkilemesi halinde talebin reddedilebilmesidir. Türk hukukunda bazı iptal edilebilir nitelikteki kararlar bu formül çerçevesinde inceleme yükümlülüğünün kapsamında değerlendirilebilir. Zira kanaatimizce olmaması gerektiği halde Yargıtay tarafından veya doktrinde kamuyu veya üçüncü kişileri ilgilendiren bazı kararlar iptal edilebilir olarak nitelendirilmektedir. Özetle, görüşümüz iptal edilebilir nitelikteki kararların tescilinin reddedilemeyeceği yönünde olmakla birlikte İsviçre doktrini ve uygulamasında öngörülmüş formül doğrultusunda istisnai olarak formül içerisinde kalan iptal edilebilir nitelikteki kararlar incelenebilmelidir.

Kanunda öngörülmesi halinde şirket sözleşmesine uygunluk bakımından inceleme Yargıtay ve doktrinde yokluk olarak öngörülen haller bakımından yapılabilir. Ancak kanaatimizce bahsi geçen formül doğrultusunda şirket sözleşmesine uygunluk incelemesine sicil müdürlüğünün bir görevi olarak yer verilmemelidir. Zira şirket sözleşmesine aykırılık iptal edilebilirlik sonucu doğurur.

16. Kanaatimizce kamu düzenine aykırılığın sınırlı şekilde gündeme gelebilecek olması ve sicil müdürlüğünce bu kavramın hatalı yorumlanabilme ihtimali düzenlemenin tamamen kanundan çıkarılmasını gerektirmez. Sicil müdürlüğünün hatalı şekilde talebi reddetmesi halinde bilindiği üzere karara karşı ilgililerin itiraz yoluna gidebilmesi mümkündür. Ayrıca günümüzde sınırlı örneği bulunsa da zaman zaman kamu düzenine uygunluk incelemesi önem kazanabilir.

17. Ayrı bir internet sayfası olan TTSG üzerinden bazı bilgilerin erişilebilir kılınması herhangi bir fayda sağlamamakta, gerekli bilgilerin MERSİS üzerinden ulaşılabilir hale getirilmesi ve ardından ilan müessesesinin kaldırılarak ilana tanınmış bulunan hukuki etkilerin MERSİS bilgi bankasına tanınması gerekmektedir.

18. TTK m. 35/3 kanun ve yönetmelikte aksi öngörülmediği müddetçe tescil edilen her hususun ilan edileceğini kabul etmiştir. Ancak kanunun geri kalanının anılan hükme uygun olarak düzenlenmeyişi ve yapılan bu esaslı değişime ilişkin hükmün gerekçesinde hiçbir açıklama bulunmayışı doktrinde farklı tartışmalara yol açmıştır. Hükmün açık lafzı ve amacı göz önüne alındığında fikrimizce ilan edilmeyeceği açıkça ifade olunmayan her halin tescili ile birlikte ilanı da zorunludur. Yapılması gereken tescil edilmesi öngörülen hükümlerden ilanın yapılacağına ilişkin ifadelerin çıkarılması ve ilanın kural olduğunu belirten hükmün altında ayrı bir madde ile istisnaların belirtilmesidir.

19. Doktrinde bir görüş sicil müdürlüğünün reddettiği her husus hakkında ilgililerin geçici tescil talebinde bulunabileceği kanaatindedir. Katıldığımız diğer görüşe göre ise geçici tescil ancak kanunda belirlenmiş iki halde gerçekleştirilebilir. Geçici tescilin, tescilin etkilerine göre bir ayrıma tabi tutulması gerekip gerekmediği de doktrinde tartışılmıştır. Bir görüşe göre kurucu niteliği bulunan kayıtların geçici olarak tescili mümkün değildir. Diğer bir görüşe göre ise bu yönde bir ayırım yapmayı

gerektiren bir hüküm mevzuatımızda yer almamaktadır. Kanun her ne kadar bu yönde bir ayırım yapmamışsa da kurucu etkiye sahip tesciller bakımından geçici tescilin tehlike arz edebileceği düşüncesindeyiz. Zira tescilin silinmesine karar verilen bir halde yapılan işlemleri geri almak pek çok sorun doğurabilecektir.

20. Tescil talebini kabul veya reddetmesi halinde sicil müdürlüğü kararına karşı itiraz yanında tescile konu asıl mesele bakımından da dava yoluna gidilebilmektedir. Her iki davada da eğer haklı menfaatler ortaya konabilirse mahkeme, davanın sonuçlanmasını beklemeden geçici şekilde tescile karar verebilmektedir. Esasen geçici tescille ulaşılmak istenen aynı sonuç bu yolla sağlanmaktadır. Mahkemece çözümü gereken bir hal bulunduğu ve geçici tescilin kesin bir tescilin tüm hukuki sonuçlarını doğurduğu dikkate alındığında olması gereken hukuk bakımından bu yönde bir kararın sadece mahkemece verilmesi daha yerindedir.

21. Yapılacak inceleme sırasında sicil müdürlüğü bir hususun mahkemece çözümlenebileceği kanaatindeyse veya tescili gerçekleştirmek konusunda duraksama yaşarsa talebi kabul etmeyerek durumu ilgiliye bildirmelidir. İlgilinin geçici tescil konusundaki talebini yönelteceği safha budur. Kesin tescil talebine karşılık verilen geçici tescil kararına da itiraz mümkündür. Geçici tescilin kesin tescile dönüştürülmesi talepli davadan ayrı olarak geçici tescil kararına karşı da sekiz gün içinde itiraz yoluna başvurulabilir.

22. Doktrinde farklı görüşler bulunmakla birlikte fikrimizce itiraz kurumu, sicil işlemlerinin tümünü veya sicil müdürlüğüne verilen tüm kararları kapsamamaktadır. Kararın içeriğine ilişkin ayırım yapılması konusu da doktrinde tartışmalıdır. Bir görüş, itiraz kurumunu red kararının bir sonucu olarak değerlendirirken; diğer görüş, tescil talebine karşılık verilen her tür kararın itiraza konu olabileceği kanısındadır. Kanunda öncelikle sicil müdürlüğüne başvurularak “red kararı almak gerektiği” şeklinde bir dava şartı yoktur. Yaşanan sorunun maddi hata kaynaklı olduğu veya sicil müdürlüğü ve ilgili arasında çözülebileceği düşüncesiyle önce sicil müdürlüğüne başvuru şeklinde bir dava şartı mantıklı olabileceksede kanunda öngörülmemiş böyle bir dava şartının mevcut düzende varlığından bahsedilemez.

23. İtiraz yoluna başvurablecek ilgililerin kapsamı doktrinde tartışmalıdır. Bu kişilerin tescil başvurusunda bulunabilen ilgililer ile aynı kapsamda olduğunu kabul eden bir görüş olduğu gibi itiraz yoluna başvurableceklerin daha geniş bir kapsama sahip olduğunu kabul eden bir görüş de bulunmaktadır. Kanunda öngörölmüş hali ile kurumun işleyişi göz önüne alındığında düşüncemiz, kanun koyucunun muradının kullandığı “*ilgililer*” ifadesi ile her noktada aynı anlamı kastettiğidir. Kurumun işleyişi ve düzenlenişi sebebiyle fiilen, menfaati etkilenen üçüncü kişilerin sekiz gün içinde kararı haber alarak itiraz edebilmesi güçtür. Hüküm lafzı itibari ile de ilgililerin; tescil, değışiklik, silinme istemleri ile ilgili başvuruda bulunabileceğini ifade ederek görüşü desteklemektedir. Olması gereken hukuk bakımından ise tüm menfaat sahiplerinin, karardan olumsuz şekilde menfaati etkilenmiş herkesin ilgililer kapsamında mütalaa edilmesi gerektiği görüşündeyiz. İtiraz başvurusunda bulunan kişilerin ilgililer kapsamında olup olmadığını tayin edecek ise mahkeme olduğundan itirazda bulunabilecekler, sicil müdürlüğünce verilecek karardan menfaati etkilenenler olarak öngörülebilir.

KAYNAKÇA

- Akbay, Direnç: “Kripto Varlıkların Anonim Şirkete Sermaye Olarak Getirilmesi”, **Ticaret Sicili ve Şirketler Hukukuna Etkileri Sempozyumu**, Ed. Sevilay Uzunallı/Mehmet Ak, Ankara, Seçkin, 2023, s. 167-196.
- Akça, Halil: “**Ticaret Sicil Müdürünün Anonim Şirketlerin Tescile Tabi İşlemlerini İnceleme Yetkisi**”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sermaye Piyasaları ve Ticaret Hukuku Yüksek Lisans Programı, 2020.
- Akdağ Güney, Necla: **Yeni Türk Ticaret Kanunu ve Avrupa Birliği Mevzuatı Çerçevesinde Ticaret Sicili**, İstanbul, İstanbul Ticaret Odası, 2011 (Ticari İşletme).
- Akdağ Güney, Necla: **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketlerde Kuruluş**, İstanbul, Vedat, 2014 (Kuruluş).
- Akdağ Güney, Necla/Gümüş, M. Alper: “Taşınırların Anonim Şirkete Sermaye Olarak Getirilmesi”, **REGESTA**, C. 3, S. 3, 2013, s. 3-30.
- Akın, İrfan: “Dijital Gelişmelerin Şirketler Hukuku Üzerindeki Etkisi”, **TAÜHFD**, C. 4, S. 1, 2022, s. 3-26.

- Akipek, Jale/Akıntürk, Turgut/Derya, Ateş: **Türk Medeni Hukuku-Başlangıç Hükümleri-Kişiler Hukuku**, C. 1, Yenilenmiş 18. Baskı, İstanbul, Beta, 2022.
- Aktepe, Merve: **“Ticaret Siciline Tescilin Hukuki Etkileri”**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, 2017.
- Alışkan, Murat: **Türk Ticaret Kanunu'na Göre Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın Anonim Şirketleri Denetlemesi ve İlgili Fesih Davaları**, İstanbul, Legal, 2007 (Bakanlık Denetimi).
- Alışkan, Murat: **“Ticaret Sicil Memurunun Anonim Şirket Ana Sözleşmesini ve Genel Kurul Kararlarını Denetlemesi”**, **LHD**, C. 5, S. 50, 2007, s. 443-454 (Sicil).
- Alver, Cemil: **Ticaret Kanunu Genel Esaslar: Açıklamalı-İçtihatlı**, Ankara, Beyda Ofset, 1988.
- Ansay, Tuğrul: **Anonim Şirketler Hukuku**, 6. Baskı, Ankara, Banka ve Araştırma Enstitüsü, 1982.
- Aslı, Aras: **Çekişmesiz Yargıda Yargılama Usulü**, Ankara, Yetkin, 2017.

- Aras, Çağlar Doğu: **Şirketler Hukuku Şerhi**, Ed. Kemal Şenocak, C. 2, Ankara, Seçkin, 2023.
- Arıcı, M. Fatih: “İsviçre ve Türk Hukukunda Ticaret Sicili Müdürlüğünün İnceleme Görevi ve Yetkisi”, **Yürürlüğünün 10. Yılında ve Yargıtay Kararları Işığında Türk Ticaret Kanunu Sempozyumu -VI-**, İstanbul, On İki Levha, 2023, s. 157-187.
- Arkan, Sabih: **Ticari İşletme Hukuku**, Son Değişikliklere Göre Hazırlanmış 29. Bası, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2023.
- Arseven, Haydar: “Yeni Ticaret Kanununun Getirdiği Yenilikler”, **İkt. Mal. Der.**, C. 4, S. 2, 1957, s. 57-63.
- Arslanlı, Halil: **Kara Ticaret Hukuku Dersleri Umumi Hükümler**, 3. Bası, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1960 (Kara Ticaret).
- Arslanlı, Halil: **Anonim Şirketler: Umumi Hükümler**, 3. Bası, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1960 (Anonim Şirketler).
- Ayhan, Rıza: “Ticari İş-Ticari İşletme-Tacir-Ticaret Sicili-Ticaret Unvanı-Haksız Rekabet”, **EÜHFD**, C. 16, S. 3–4, 2012, s. 31-53.
- Ayhan, Rıza/Çağlar, Hayrettin/Özdamar, Mehmet: **Şirketler Hukuku Genel Esaslar**, Güncellenmiş ve Gözden Geçirilmiş 5. Baskı, Ankara, Yetkin, 2023 (Şirketler).

- Ayhan, Rıza/Çağlar,
Hayrettin/Özdamar, Mehmet:
Ticari İşletme Hukuku Genel Esaslar,
Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 15.
Baskı, Ankara, Yetkin, 2022 (Ticari
İşletme).
- Bahtiyar, Mehmet:
Anonim Ortaklık Anasözleşmesi,
İstanbul, Beta, 2001.
- Bahtiyar, Mehmet:
Ortaklıklar Hukuku, Güncellenmiş 16.
Bası, İstanbul, Beta, 2022 (Ortaklıklar).
- Bahtiyar, Mehmet:
“6102 Sayılı TTK’da, Ticaret Siciline
Tescil Yanında İlanı da Gereken Hususlar
Sorunu (M. 35/3)”, **REGESTA**, C. 3, S.
2, 2013, s. 3-14 (İlan).
- Bahtiyar, Mehmet:
Ticari İşletme Hukuku, Güncellenmiş
22. Bası, İstanbul, Beta, 2023 (Ticari
İşletme).
- Bahtiyar, Mehmet:
“Ticaret Sicili”, **Makaleler II**, İstanbul,
Beta, 2008, s. 37-42 (Ticaret Sicili).
- Bahtiyar, Mehmet/Ayli, Ali/Şua,
Mehmet F./Karamanlıoğlu, Argun:
Ticari İşletme Hukuku, İstanbul, Beta,
2022.
- Bahtiyar, Mehmet/Biçer, Levent:
“Anonim Ortaklık Kuruluş Sistemleri ve
TTK. 273 Değişikliği”, **MÜHFD**, C. 3,
2004, s. 393-414.
- Başbuğoğlu, Tarık:
**Uygulamalı Türk Ticaret Kanunu
Açıklamalar-İçtihatlar**, C. 1, Ankara,
Yetkin, 1988.
- Başpınar, Veysel:
“Elektronik Tapu Sicili Düzenlenirken,
Tapu Sicilinin Aleniyeti ve Diğer

- Alanlarla İlgili Alınması Gereken Tedbirler”, **AÜHFD**, C. 57, S. 2, 2008, s. 97-132.
- Baştuğ, İrfan/Erdem, H. Ercüment: **Ticari İşletme Hukuku**, Ankara, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1993.
- Battal, Ahmet: “Ticaret Sicilinin Müspet Fonksiyonunun ve Temsile İlişkin Sonuçlarının Dış Görünüş Teorisi Açısından İncelenmesi”, **BATİDER**, C. 19, S. 1, 1997, s. 83-101.
- Berzek, Ayşe Nur: **Ticaret Hukukunun Genel İlkeleri**, 12. Baskı, İstanbul, Beta, 2020.
- Biçer, Levent: “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa göre ticaret sicil müdürünün idari para cezası ile cezalandırabilme yetkisi (TTK. 33)”, **Kocaeli Ticaret**, S. 14, 2012, s. 37-39.
- Bilge, Mehmet Emin: “Sicil Müdürünün İnceleme Görevi-Ticaret Ünvanı Bakımından Değerlendirme”, **Ticaret Sicili ve Şirketler Hukukuna Etkileri Sempozyumu**, Ed. Sevilay Uzunallı/Mehmet Ak, Ankara, Seçkin, 2023, s. 67-86.
- Bilge, Mehmet Emin: **Ticaret Sicili**, İstanbul, Beta, 1999.
- Bilge, Mehmet Emin: “İlanın Ticaret Sicilinin Sahip Olduğu Hukuki Etkiler Üzerindeki Rolü”,

- AÜEHFD**, C. 3, S. 1, 1999, s. 263-273 (İlan).
- Bilge, Mehmet Emin: “Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Ticaret Sicili Sisteminde Öngördüğü Değişiklikler”, **YD**, C. 13, S. 148, 2005, s. 240-243 (Değişiklikler).
- Bilge, Mehmet Emin: “Ticaret Sicili İşlemlerinde “İlgililer” Kavramı”, **Prof. Dr. Fahiman Tekil’in Anısına Armağan**, İstanbul, Beta, 2003, s. 363-376 (İlgililer).
- Bilgili, Fatih/Demirkapı, Ertan: **Ticaret Hukuku Bilgisi**, 20. Baskı, Bursa, Dora, 2022 (Ticaret Hukuku).
- Bilgili, Fatih/Demirkapı, Ertan: **Şirketler Hukuku Dersleri**, 8. Basım, Bursa, Dora, 2021 (Şirketler).
- Bilgili, Fatih/Demirkapı, Ertan: **Şirketler Hukuku**, 9. Basım, Bursa, Dora, 2013 (Şirketler 2013).
- Bilgili, Fatih/Demirkapı, Ertan/Özboyacı, Alper: **Ticari İşletme Hukuku**, 9. Baskı, Bursa, Dora, 2023.
- Bilgişin, Şevket Memedali: **Ticaret Hukuku Prensipleri**, C. 1, 3. Bası, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1950.
- Binatlı, Yusuf Ziya: **İşletme Hukuku**, 3. Baskı, Ankara, Bursa İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınları, 1978.
- Bozer, Ali/Göle, Celal: **Ticari İşletme Hukuku**, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 8. Bası, Ankara, Banka ve

- Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü,
2023.
- Bozkurt, Tamer: **Ticari İşletme Hukuku**, Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 5. Baskı, Ankara, Yetkin, 2022.
- Budak, Ali Cem: **Medeni Usul Hukukunda Üçüncü Kişilerin Haklarının Korunması**, İstanbul, Beta, 2000.
- Çebi, Hakan: **Şirketler Hukuku Şerhi**, Ed. Kemal Şenocak, C. 4, Ankara, Seçkin, 2023.
- Çelik, Aydın: “Anonim Ortaklıkların Kuruluş ve Anasözleşme Değişikliklerinde Bakanlığın İzin Yetkisinin Sınırlandırılması Karşısında Sicil Memurunun İnceleme Yetkisi”, **İTÜSBD**, C. 4, S. 8, 2005, s. 27-49.
- Çevik, Orhan Nuri: “Ticaret Sicili İlanları Üzerinde Bir İnceleme”, **BATİDER**, C. 9, S. 1, 1977, s. 135-152.
- Çevik, Orhan Nuri: **Gerekçeli-İçtihatlı-Notlu Türk Ticaret Kanunu**, 2. Bası, Ankara, Seçkin, 1993 (Ticaret Kanunu).
- Çevik, Orhan Nuri: **Anonim Şirketler**, Gözden Geçirilmiş Güncelleştirilmiş 4. Baskı, Ankara, Seçkin, 2002 (Anonim Şirketler).
- Darı, Abdulkadir: **Ticaret Sicil Müdürünün İnceleme Görevi ve Yetkisi**, Ankara, Adalet, 2019.

- Deliduman, Seyithan/Acar, Serdar: “Elektronik Ortamdaki Ticaret Sicili İşlemleri ve MERSİS”, **REGESTA**, C. 2, S. 2, 2012, s. 35-46.
- Demir, Koray: **Şirketler Hukuku Temel Bilgileri**, Ankara, Lykeion, 2023.
- Demirel, Duygu: **Ticaret Sicili**, Ankara, Seçkin, 2016.
- Dinç, Serhan: “Ticaret Sicilinin Oluşumu, Özellikleri, İşlevi, İspat Gücü ve Etkileri”, **THD**, C. 11, S. 122, 2016, s. 51-58.
- Doğanay, İsmail: **Türk Ticaret Kanunu Şerhi**, C. I, İstanbul, Beta, 2004.
- Doğancı, Doğa Ekrem: **Blokzincirine Dayalı Akıllı Sözleşmelerin Hukuk Nitelikleri, Kuruluşu, Yorumu, İfası ve Bazı Örnek Hukuki Uygulamalar**, İstanbul, On İki Levha, 2021.
- Domaniç, Hayri: **Türk Ticaret Kanunu Şerhi**, C. 1, İstanbul, Temel Yayınları, 1988 (Şerh).
- Domaniç, Hayri: **Türk Ticaret Kanunu Şerhi II: Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması**, İstanbul, Temel Yayınları, 1988 (Anonim Şirketler).
- Domaniç, Hayri/Erol, Ulusoy: **Ticaret Hukukunun Genel Esasları**, Gözden Geçirilmiş Yenilenmiş 5. Bası, İstanbul, Arıkan, 2007.

Dural, Mustafa/Sarı, Suat:

Türk Özel Hukuku: Temel Kavramlar ve Medeni Kanunun Başlangıç Hükümleri, C. 1, İstanbul, Filiz, 2023.

Eminoğlu, Cafer:

“Ticaret Siciline Tescilde Şirket Sözleşmesine ve Emredici Hükümlere Uygunluk İncelemesi”, **KHAD**, S. 8, 2015, s. 55-94.

Erem, Turgut S.:

Ticaret Hukuku Prensipleri: Ticari İşletme, C. 1, 10. Baskı, İstanbul, Nihad Sayar Yayın ve Yardım Vakfı Yayınları, 1983.

Eriş, Gönen:

Açıklamalı-İçtihatlı 6335-6552-6728 Sayılı Kanunlarla Güncellenmiş TTK Hükümlerine Göre Ticari İşletme ve Şirketler, C. I, Güncellenmiş 3. Baskı, Ankara, Seçkin, 2017.

Erten, Ali:

“İyiniyetin Korunmadığı Hukuki Durumlar”, **Oğuzoğlu’na Armağan**, Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1972, s. 179-212.

Gülgeç, Yahya Berkol:

“Türk Hukukunda Anonim Şirket Esas Sözleşmesinin Normlar Hiyerarşisindeki Yeri”, **Ankara Barosu Dergisi**, C. 77, S. 3, 2019, s. 39-94.

Günçan, Atahan:

Ticari İşletmenin Devrinde Alacaklıların Korunması, İstanbul, On İki Levha, 2018.

- Güneş, Zeynep: **“Ticaret Siciline Tescil ve İlanın Üçüncü Kişilere Etkisi”**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erzincan, Erzincan Binalı Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, 2020.
- Gürbüz Usluel, Aslı E.: **“Ticari İşletmelerin Devri, Yapısal Değişiklik ve Ticaret Şirketlerine Aynı Sermaye Getirilmesi İşlemlerinde, Ticaret Sicili Müdürünün Bildirim Yükümlülüğü ve Hukuki Sonuçları”**, **İÜHFİM**, C. 71, S. 2, 2013, s. 145-164 (Bildirim).
- Gürbüz Usluel, Aslı E.: **“Yeni Türk Ticaret Kanunu Bağlamında Anonim Ortaklıklarda Kamu Denetiminin Değerlendirilmesi”**, **BATİDER**, C. 28, S. 1, 2012, s. 157-190 (Kamu Denetimi).
- Havutçu, Ayşe: **“Ticaret Sicilinin Tapu Sicili ile Karşılaştırılması ve Bazı Tespitler”**, **Ticaret Sicili ve Şirketler Hukukuna Etkileri Sempozyumu**, Ed. Sevilay Uzunallı/Mehmet Ak, Ankara, Seçkin, 2023, s. 43-66.
- Hirsch, Ernst: **Ticaret Hukuku Dersleri**, Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş 3. Bası, İstanbul, İsmail Akgün Matbaası, 1948.
- İmregün, Oğuz: **Kara Ticareti Hukuku Dersleri**, 13. Bası, İstanbul, Filiz, 2005 (Kara Ticareti).

- İmregün, Oğuz: **Ticaret Hukukunun Genel İlkeleri**, Gözden Geçirilmiş 4. Bası, İstanbul, Filiz, 2004 (İlkeler).
- İmregün, Oğuz: **Anonim Ortaklıklar**, 4. Baskı, İstanbul, Yasa, 1989 (Anonim Ortaklıklar).
- Karahan, Sami: **Ticari İşletme Hukuku**, 27. Baskı, Konya, Mimoza, 2015.
- Karahan, Sami: “Ticaret Sicil Memurunun Kararlarına Karşı Hukuki Yollara Başvurabilecek “İlgililer” Kavramının Kapsamı”, **TNBHD**, S. 84, 1994, s. 48-52.
- Karaman Coşkun, Özlem: “Ticaret Sicili Müdürlüğü Kararlarına İtiraz Edebilecek Kişiler”, **İKÜHFD**, C. 16, S. 2, 2017, s. 125-140.
- Karasu, Rauf: **Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi**, Güncelleştirilmiş 2. Bası, Ankara, Yetkin, 2015.
- Karayağın, Yaşar: **Ticaret Hukuku I. Giriş-Ticari İşletme**, 3. Baskı, Ankara, Güzel İstanbul Matbaası, 1968.
- Karayağın, Yaşar: “Türk Hukukunda Ticaret Siciline Tescilin Etkileri”, **BATİDER**, C. 8, S. 2, 1975, s. 1-29.
- Kaya, Arslan: **Gerekçeli Karşılaştırmalı-Notlu Türk Ticaret Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu’nun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun**, Güncellenmiş 2.

Baskı, İstanbul, Beta, 2021 (Gerekçeli TTK).

Kaya, Arslan:

“Ticaret Sicili ve Sermaye Şirketlerinde Kamuyu Aydınlatma”, **Türk Hukukunun Avrupa Birliği Hukukuna Uyumu Özel Hukuk-Acquis Communautaire’in Alınması-Açıklamalar, Değerlendirmeler, Öneriler**, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Yayınevi, 2020, s. 25-52 (2020).

Kaya, Arslan:

“Ticaret Sicili ve Sermaye Şirketlerinde Kamuyu Aydınlatma”, **Türk Hukuku’nun Avrupa Birliği Hukukuna Uyumu-Acquis Communautaire’in Alınması-, Açıklamalar, Değerlendirmeler, Öneriler**, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 2001, s. 485-506 (2001).

Kaya, Mustafa İ.:

“Ticaret Sicilinin Elektronik Ortamda Tutulması”, **YÜHFD**, C. 5, S. 1, 2008, s. 67-99 (Ticaret Sicili).

Kayar, İsmail:

Ticari İşletme Hukuku, Güncellenmiş 12. Baskı, Ankara, Seçkin, 2022.

Kayar, İsmail:

“Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Ticaret Sicili, Ticari Defterler ve Cari Hesap Hükümlerinin Değerlendirilmesi”, **YÜHFD**, C. 2, S. 1, 2005, s. 353-381.

- Kayıhan, Şaban: **Ticari İşletme Hukuku**, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 7. Baskı, Ankara, Seçkin, 2021.
- Kayıhan, Şaban: “Ticaret Sicili Memurunun Tescil Başvurularını İnceleme Görev ve Yetkisinin Kapsamı”, **EÜHFD**, C. 11, S. 3-4, 2007, s. 357-382.
- Kayış, Ferhat: “Anonim Ortaklıkta Ticari İşletme ile Şube Ayrımı ve Bunların Tescilinde Karşılaşılabilecek Sorunlar”, **Ticaret Sicili ve Şirketler Hukukuna Etkileri Sempozyumu**, Ed. Sevilay Uzunallı/Mehmet Ak, Ankara, Seçkin, 2023, s. 199-225.
- Kendigelen, Abuzer: **Yeni Türk Ticaret Kanunu Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler**, Güncellenmiş 2. Basıdan 3. (Tıpkı) Bası, İstanbul, On İki Levha, 2016.
- Kendigelen, Abuzer: “Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın İçticaret 1995/1 Sayılı “Anonim ve Limited Şirketlerin Kuruluş ve Ana Sözleşme Değişikliği İşlemlerine İlişkin Esaslar Hakkında Tebliği”nin Hukuki Açıdan Değerlendirilmesi”, **İÜHFM**, C. 55, 1996, s. 297-334.
- Kendigelen, Abuzer/Kırca, İsmail: **Şirketler Hukuku**, C. III, İstanbul, On İki Levha, 2022.

- Kınacı, Naci: “Ticaret Sicili”, **AD**, S. 5, 1961, s. 471-485.
- Kırca, İsmail: **Ticari Mümessillik**, Ankara, Yetkin, 1996.
- Kırca, İsmail/Şehirali Çelik, Feyzan Hayal/Manavgat, Çağlar: **Anonim Şirketler Hukuku**, C. 1, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2013 (C. 1).
- Kırca, İsmail/Şehirali Çelik, Feyzan Hayal/Manavgat, Çağlar: **Anonim Şirketler Hukuku**, C. 2/2, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2016 (C. 2/2).
- Korkut, Ömer: **Şirketler Hukuku Şerhi**, Ed. Kemal Şenocak, C. 2, Ankara, Seçkin, 2023.
- Kuru, Baki: **Nizasız Kaza**, Ankara, Ajans Türk Matbaası, 1961.
- Kuru, Baki/Budak, Ali Cem: “Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun Getirdiği Başlıca Yenilikler”, **İBD**, C. 85, S. 5, 2011, s. 3-43.
- Mimaroglu, Sait Kemal: **Ticaret Hukuku: İşletme Hukuku**, C. 1, 3. Baskı, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1978.
- Moroğlu, Erdoğan: **Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü**, Güncellenmiş 9. Baskı, İstanbul, On İki Levha, 2020 (Hükümsüzlük).
- Moroğlu, Erdoğan: **6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu Değerlendirme ve Öneriler**, 8. Baskı,

- İstanbul, On İki Levha, 2016
(Değerlendirme ve Öneriler).
- Moroğlu, Erdoğan/Kendigelen,
Abuzer: **İçtihatlı-Notlu Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat**, Güncelleştirilmiş 10. Bası, İstanbul, On İki Levha, 2014.
- Nomer, Haluk Nami: “Halefiyet ile Rücu Hakkı Arasındaki İlişki, Özellikle Sosyal Sigortalar ile Özel Sigortaların Rücu Hakları Bakımından Halefiyetin Rolü”, **İÜHFİM**, C. 55, S. 3, 1997, s. 243-260.
- Oğuzman, Kemal/Barlas, Nami: **Medenî Hukuk: Giriş-Kaynaklar-Temel Kavramlar**, 29. Bası, İstanbul, On İki Levha, 2023.
- Okutan, Gül: “Ticaret Sicili”, **40. Yılında Türk Ticaret Kanunu**, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1997, s. 8-18.
- Özbey, Bayram: “**Ticaret Sicili**”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, 1992.
- Özdamar, Mehmet: “6102 sayılı (Yeni) Türk Ticaret Kanununa Göre Ticaret Sicili”, **REGESTA**, C. 2, S. 2, 2012, s. 47-59 (Ticaret Sicili).
- Özdamar, Mehmet: “Ticaret Sicili Memurunun Tek Başına Yaptığı İşlemlerden Dolayı Başvurulması

- Gereken Yargı Yolu”, **BATİDER**, C. 23, S. 4, 2006, s. 287-298 (Yargı Yolu).
- Özdemir, Arman: “Yeni TTK Uyarınca Ticaret Sicili”, **LHD**, S. 107, 2011, s. 4331-4340.
- Özdin, Funda: 2019/1151 sayılı AB Dijitalleşme Yönergesi ve Alman Hukuku (DİRUG) Uyarınca Online Şirket Kuruluşu, Sicile Online İbraz ve Sicil Kayıtlarının Online İlanı, **İHM**, C. 80, S. 3, 2022, s. 721-752.
- Özekes, Muhammet: **Medeni Usul Hukuku**, Ed. Hakan Pekcanitez/Muhammet Özekes/Mine Akkan/Hülya Taş Korkmaz, C. 3, 15. Bası, İstanbul, On İki Levha, 2017.
- Özkorkut, Korkut: “Ticaret Sicilinin Tutulmasından Doğan Zararlardan Devletin Sorumluluğu”, **Ali Bozer’e Armağan**, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1998, s. 19-36.
- Özsungur, Fahri: “Ticaret Sicili Müdürlüklerinin Resmî Kurumlara Bildirim Yükümlülükleri”, **AÜHFD**, C. 63, S. 3, 2014, s. 623-642 (Bildirim).
- Özsungur, Fahri: “Ticaret Sicilinde Tescil ve İlanın Etkileri Sorunu”, **SÜHFD**, C. 22, S. 2, 2014, s. 131-155 (Etkiler).
- Özsungur, Fahri: **Ticaret Sicili Uygulamaları ve Pratik Çözümleri**, Güncelleştirilmiş ve

- Genişletilmiş 2. Baskı, Ankara, Adalet, 2017 (Ticaret Sicili).
- Özşungur, Fahri: **Ticaret Sicili Uygulamaları ve Pratik Çözümleri**, Ankara, Adalet, 2014.
- Paslı, Ali/Aşıkoğlu, Ş. İpek: “Ticaret Sicilinde Dijital Dönüşüm”, **Ticaret Kürsüsü Tartışıyor: Kürsü Seminerleri -I- (Tebliğler-Tartışmalar)**, İstanbul, On İki Levha, 2022, s. 415-462.
- Paslı, Ali/Demirbaş, Harun: “Covid-19 Sonrası Hukuki Süreçler Webinarı”, **REGESTA**, C. 5, S. 2, 2020, s. 415-442.
- Pekmez, Cüneyt: **Tapu Sicilinin Tutulmasından Devletin Sorumluluğu**, İstanbul, On İki Levha, 2013.
- Poroy, Reha/Yasaman, Hamdi: **Ticari İşletme Hukuku**, Güncellenmiş 19. Baskı, Ankara, Seçkin, 2022 (2022).
- Poroy, Reha/Yasaman, Hamdi: **Ticari İşletme Hukuku**, Genişletilmiş ve Güncelleştirilmiş 15. Bası, İstanbul, Vedat, 2015 (2015).
- Pulaşlı, Hasan: **Şirketler Hukuku Şerhi**, C. IV, Tamamen Yenilenmiş ve Genişletilmiş 4. Baskı, Ankara, Adalet, 2022.
- Pulaşlı, Hasan: **Şirketler Hukuku Şerhi**, C. I, Tamamen Yenilenmiş ve Genişletilmiş 4. Baskı, Ankara, Adalet, 2022 (Şerh I).

- Pulaşlı, Hasan: **Şirketler Hukuku Genel Esaslar**, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 8. Baskı, Ankara, Adalet, 2022 (Genel Esaslar).
- Suluk, Cahit/Karasu, Rauf/Nal, Temel: **Fikri Mülkiyet Hukuku**, Güncellenmiş 7. Baskı, Ankara, Seçkin, 2023.
- Sungur, H. Halis/Boran, M. Kâmil: **Türk Ticaret Kanunu Şerhi ve Tatbikatı ve İlgili Mevzuat: Ticari İşletme**, C. 1, İstanbul, Kutulmuş Matbaası, 1957.
- Şener, Oruç Hami: **Ticari İşletme Hukuku Ders Kitabı**, Gözden Geçirilmiş 2. Baskı, Ankara, Seçkin, 2020 (Ticari İşletme).
- Şener, Oruç Hami: **Yargıtay Kararları Işığında Limited Ortaklıklar Hukuku**, Ankara, Seçkin, 2017.
- Şener, Oruç Hami: **Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Ders Kitabı**, Gözden Geçirilmiş 5. Bası, Ankara, Seçkin, 2022 (Ortaklıklar).
- Tekelioğlu, Numan: “Dijital Tapu Sicili: Blokzinciri Teknolojisinin Tapu Sicilinde Kullanılmasına Dair Karşılaştırmalı Bir İnceleme”, **İHM**, C. 80, S. 1, 2022, s. 1-39.
- Tekil, Fahiman: **Ticari İşletme Hukuku**, İstanbul, Tekil Müşavirlik ve Yayıncılık, 1990.

- Tekinalp, Ünal/Poroy, Reha/Ersin, Çamoğlu: **Ortaklıklar Hukuku**, C. 1, Güncellenmiş Yeniden Yazılmış 15. Bası, İstanbul, Vedat, 2021.
- Teoman, Ömer: “Anonim Ortaklıkta Özel Denetçinin Ticaret Siciline Tescilinin Zorunlu ve Olanaklı Olup Olmadığı”, **YHD**, C. 15, S. 171/1, 1996, s. 213-216 (Özel Denetçi).
- Teoman, Ömer: “Ticaret Sicil Müdürü Anonim Ortaklık Genel Kurulunun İptal Edilebilir Bir Kararını Tescilden Kaçınabilir mi?”, **Prof. Dr. Rona Serozan’a Armağan**, C. 2, İstanbul, On İki Levha, 2010, s. 1701-1706 (Sicil).
- Teoman, Ömer: **Yaşayan Ticaret Hukuku: Hukukî Mütalâalar**, C. 1, Kitap 8, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1997.
- Tesal, Reşat D.: **Ticaret Hukuku**, İstanbul, İstanbul Matbaası, 1984.
- Tevetoğlu, Mete: **Hukuki Yönleriyle Kripto Varlıklar ve Kripto Varlıkların İlk Arzı**, Genişletilmiş 2. Baskı, İstanbul, Aristo, 2021.
- Tezcan, Merve Beyza: “Ticaret Sicil Müdürünün İnceleme ve Araştırma Görevi”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2021.

- Toksal, Baki: **Türk Ticaret Kanunu Şerhi**, C. 1, Ankara, Sevinç Matbaası, 1986.
- Tuna, Ergun: **Ticaret Hukuku**, C. 1, İstanbul, Marmara Üniversitesi Nihad Sayar Eğitim Vakfı, 1993.
- Turan, Nurcan: **“Ticaret Sicil Müdürünün İnceleme Görevi”**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, 2018.
- Tüfekci, Aslıhan/Karahan, Çetin: “Blokzincir Teknolojisi ve Kamu Kurumlarınca Verilen Hizmetlerde Blokzincirin Kullanım Durumu”, **VD**, S. 4, T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Yayını, 2019, s. 157-193.
- Türe, Murat: “Yargıtay Kararları Işığında Limited Şirkette Esas Sermaye Payının Devri”, **TAAD**, C. 13, S. 51, 2022, s. 143-172.
- Tütüncü, Muharrem: **Şirketler Hukuku Şerhi**, Ed. Kemal Şenocak, C. 4, Ankara, Seçkin, 2023.
- Uçar, Salter: **Hukukumuzda Ticaret Sicili, Tacir ve Esnaf Kavramı**, İstanbul, Alfa Basım Yayım Dağıtım, 1993.
- Ulusoy, Erol: “Ticaret Siciline Tescilin Olumsuz Etkisine Veda Elektronik Ticaret Sicili-Ticaret Sicili Bilgi Bankası-İnternet Sayfası”, **Prof. Dr. Hüseyin Ülgen’e**

- Armağan, C. 1, İstanbul, Vedat, 2007, s. 89-123.**
- Uzunallı, Sevilay: “Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyesinin Unutulma Hakkı”, **Ticaret Sicili ve Şirketler Hukukuna Etkileri Sempozyumu**, Ed. Sevilay Uzunallı/Mehmet Ak, Ankara, Seçkin, 2023, s. 87-114.
- Üçışık, Güzin/Çelik, Aydın: **Anonim Ortaklıklar Hukuku, C. 1, Ankara, Adalet, 2013.**
- Ülgen, Hüseyin: **Türk Ticaret Hukukunda Hukuki Görünüş Nazariyesi, (Ticari İşletme Hukuku Bakımından Uygulama)**, 1975’ten Tıpkı Bası, İstanbul, Vedat, 2005.
- Ülgen, Hüseyin/Helvacı, Mehmet/Kaya, Arslan/Nomer Ertan, Nedret Füsün: **Ticari İşletme Hukuku, Kısaltılarak Güncellenmiş 8. Bası, İstanbul, Vedat, 2022 (2022).**
- Ülgen, Hüseyin/Helvacı, Mehmet/Kaya, Arslan/Nomer Ertan, Nedret Füsün: **Ticari İşletme Hukuku, Güncellenmiş ve Kısmen Yeniden Yazılmış 6. Basıdan 7. Tıpkı Bası, İstanbul, Vedat, 2021 (2021).**
- Ünal, Akın: “Üçüncü Kişilere Etkisi Açısından Ticaret Sicilinin Fonksiyonları”, **LHD, C. 4, S. 41, 2006, s. 1395-1411.**
- Yanlı, Veliye: “Yeni Türk Ticaret Kanununda Ticaret Sicili”, **Yeni Türk Ticaret Kanununun Ticari İşletme Hukuku Alanında Getirdiği Yenilikler Sempozyumu**

- Kadir Has Üniversitesi 25-26 Kasım 2011**, İstanbul, 2012, s. 89-99.
- Yasaman, Hamdi: **Anonim Ortaklıkların Birleşmesi**, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1987.
- Yasaman, Hamdi: “Yeni Türk Ticaret Kanunu’nda Ticaret Sicili ile İlgili Getirilen Yeni Düzenlemeler”, **REGESTA**, C. 1, S. 1, 2011, s. 7-13.
- Yavuz, Mustafa: “Ticaret Sicili Müdürlüklerince Verilen Kararlara Karşı İtiraz Yolu”, **THD**, C. 10, S. 104, 2015, s. 100-103.
- Yelbaşı, Cengiz: **Fransızca-İngilizce-Almanca Karşılıklarıyla Ansiklopedik Hukuk Sözlüğü**, Ankara, Sim Matbaacılık, 2014.
- Yıldırım, Serdar: “**Ticaret Sicilinin Hukuki Etkileri**”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kayseri, Melikşah Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, 2014.
- Yıldız, Şükrü: **Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Limited Şirketler Hukuku**, İstanbul, Arıkan, 2007.
- Yılmaz, Asuman: “Türk Ticaret Kanunu’na Göre Ticaret Sicilinde Hukuki Görünüşe Güven (TTK m. 37)”, **BATİDER**, C. 30, S. 3, 2014, s. 65-91.

Yılmaz, Ejder:

Hukuk Sözlüğü, Yenilenmiş 10. Baskı, Ankara, Yetkin, 2011.

Türk Ticaret Kanunu ile İlgili Taslaklar-Tartışmalar Bolu Toplantısı (30 Nisan 1988-1 Mayıs 1988), Ed. Mürsel Başgöl, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1994.

Yargıtay Hukuk ve Ceza Dairelerinin Türk Ticaret Kanuna İlişkin Kararları 2019, Yay. Haz. Kaya, Arslan/Zengin, İbrahim Çağrı/Sorkun, Ahmet Furkan/Yıldız, Nurgül/Yıldız, M. Enes/Elif, Oğuz Şenesen, İstanbul, On İki Levha, 2020.

Yargıtay Hukuk ve Ceza Dairelerinin Türk Ticaret Kanununa İlişkin Kararları 2020, Yay. Haz. Kaya, Arslan/Akay, Hasan Onur/Aşıkoğlu, Şehriban İpek/Özsoy, Mehmet Akif/Koçak, Mahmut Arif/Teymen, Esra, İstanbul, On İki Levha, 2021 (Kararlar 2020).

Yargıtay Hukuk ve Ceza Dairelerinin Türk Ticaret Kanununa İlişkin Kararları 2021, Yay. Haz. Kaya, Arslan/Soykan, İsmail Cem/Kesici, Buğra/Şenesen, Elif Oğuz/Tamer, Elanur, İstanbul, On İki Levha, 2022.

**Yargıtay Hukuk ve Ceza Dairelerinin
Türk Ticaret Kanuna İlişkin Kararları
2022**, Yay. Haz. Kendigelen,
Abuzer/Zengin, İbrahim Çağrı/Sönmez,
Numan Sabit/Tamer, Elanur/Kayaaltı,
Rabia, İstanbul, On İki Levha, 2023
(Kararlar 2022).

ÇEVİRİMİÇİ KAYNAKLAR

İTO Resmî Web Sitesi:	https://www.ito.org.tr/tr
Lexpera:	https://www.lexpera.com.tr
MERSİS:	https://mersis.ticaret.gov.tr
Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı:	https://mevzuat.sinerjias.com.tr
TDK:	https://sozluk.gov.tr
TTSG Resmî Web Sitesi:	https://www.ticaretsicil.gov.tr
Türkiye Bilişim Vakfı:	“Blokzinciri Teknolojisi Terminolojisi Çalışması”, 2019, https://bctr.org/bctr-rapor-blokzinciri-teknolojisi-terminoloji-calismasi-9674/
Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı Resmî Web Sitesi:	https://ticaret.gov.tr
Yargıtay Karar Arama:	https://karararama.yargitay.gov.tr